THE LIBRAI

הצופה

יום ששי, כ"ט טבת תשל"ו (2.1.1976)
שנה ל"ח — גליון 12115 — המחיר 2.50 ל"י
עתון המפלגה העולמית של המזרחי והפועה"מ
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

עקבות תקנה של הנשיא פורד, שנכנסה אתמול לתוקפה

הקלות גדולות למפעלים אמריקאניים שייצרו בישראל

ניו יורק, 1 (עתמיא) — מפעלים המבקשים להקים עשיה בחו"ל, ייהנו בין היתרונות שאין כמותם דרך במדינה אחרת כלשהי, בתקנה של הנשיא פורד, היום (אתמול) לתוקפה והיא רשות ההשקעות.

לדברי הרשות תיהנה חברה אמריקנית שתקים מפעל תעשייתי בישראל מפטור ממכס לשווקים רבים מארצות הברית, פטור ממכס לשוק האירופי המשותף, הקלות במס בארה"ב, אשראי גבוה יותר, והגנה מפני מיסוי כפול.

הפטור ממכס מתייחס למוצרים רבים, כימיקלים, מוצרי חשמל ואלקטרוניקה, מחשבים ומכשירים רפואיים, טקסטילים ומוצרים מוגמרים למוצא אינם כלולים בהסכם. זהו הסכם הדדי, שכן ישראל הסכימה להנחות את המכס על יבוא של 130 מוצרים מתוצרת ארצות הברית, מסרה רשות ההשקעות הישראלית.

פקיד ממשלתי ישראלי בכיר אמר כי יחד עם כח העבודה הזול בישראל פועלים מיומנים ותמריצים פיננסים נדיבים, יהיה זה כדאי יותר למפעלים אמריקאיים לייצר בישראל מאשר בארה"ב עצמה או בשוק האירופי המשותף.

טילי קאטיושה מתחום לבנון לעבר נהריה

טילי קטיושה נורו אמש, קרוב לשעה 9, משטח לבנון לעבר נהריה. לא נגרם נזק ואיש לא נפגע. חייל נפצע בקלות. ג"פ על שוקש

חייל צה"ל נפצע אתמול אחה"צ בעלית ג"פ עבר נפץ על ביתם מדרום לאל-עריש. ...

מטוס לבנוני התרסק

כל 82 נוסעיו ואנשי צוותו נהרגו

ביירות, 1 (יופ"יא, עיר ע"צ) — מטוס „בואינג 720" של חברת התעופה הלבנונית, התרסק היום לפנות בוקר במדבר שבין סעודיה ובין כוויית בהיותו בדרכו לממלכת הפרסי. כל 82 הנוסעים ואנשי הצוות נספו.

דובר חברת התעופה אמר כי בין הנוסעים היו אירופים ואמריקאנים ובתוכם גם שני ילדים. שלושה הטייסים ו־12 אנשי צוות המטוס היו כולם לבנונים. המטוס היה בדרכו מביירות לדובאי ולמוסקאט שבמפרץ הפרסי.

בתשובה לשאלה אם ייתכן שהמטוס התרסק כתוצאה מפעולת חבלה או הסמכת פצצה בתוכו, אמר הדובר כי אפשרות זו איננה באה בחשבון בשים שהטכס אידי בהכראים נעכה רבות ואילו הוסכה פצצה וכן יש להניח שהיתה מתפוצצת עוד לפני ההמראה.

צוות הצלה בעבר מסעודיה שהגיע למקום האסון בהליקופטר בסר כי לא נתגלו ניצולים מקרב 82 נוסעי הנוסעים והצוות. עד כה נמצאו גופות 55 גויות.

דובר חברת התעופה הלבנונית בביירות מסר אמש כי ארבעה מהמדרים בריטיים נבנים עם ה"י הכטום הלבנוני שהתרסק בסעודיה, של חברת התעופה הלבנונית.

ארבעת המהנדסים עבדו בשירות חברה בריטית בסעודיה והיו בדרכם חזרה לשם ראהר שבילה את החג מולדת בבריטניה.

וואשינגטון מכחישה הימצאות חיילים אמריקאניים באנגולה

וואשינגטון, 1 (ע"ב) — שלטונות ארצות הברית הכחישו היום הכחשה את הידיעה שפורסמה ב„כריסצ'ן סאיינס מוניטור", לפיה מתאמנים עתה 150 אמריקאים בהפעלת מכוניות הבזק המרכזיות בבסיס פורט בנינג, לקראת צאתם לאנגולה.

סגן דובר הבית הלבן ג'ון קרלסון, הגדיר כי ידיעה זו בשולית יסוד. דובר של סי.איי.אי. הגדיר אותה כידיעה „חסרת שחר". כמשרד החוץ ובמשרד ההגנה נמסר כי אין הם יודעים דבר בנידון.

„מוניטור": 300 אמריקאים כבר נלחמים באנגולה

העיתון כריסצ'ן „סאיינס מוניטור" מוסר בגליונו מחר (היום), כי 300 אמריקאים נלחמים באנגולה לצד „אוניטה" והחזית הלאומית לשחרור אנגולה נגד התנועה העממית לשחרור אנגולה הנתמכת בידי בריה"מ וקובה.

העתון מוסיף כי קבוצה אחרת של 300 איש, ביניהם 15 דרום וייטנאמים מצפה ל„אור ירוק" כדי להצטרף אליהם.

150 מביניהם מתאמנים עתה בבסיס פורט בנינג שבמדינת ג'ורג'יה, בהפעלת מכונות הבזק האמריקנית (סי. איי. איי.).

העתון מוסיף כי הקבוצה השניה תצא לאנגולה ברגע שסוכנות הביון תשיג את הכספים הדרושים למימון המבצע.

מקורות מקורבים לסי.איי.איי. מסרו לעתון, כי מחפשים עתה בארה"ב 150 טייסים ומכונאים של מסוקים. הללו יקחו את הצוותים של 13 מסוקים מתוצרת צרפת, המצויידים בטילים. מסוקים אלה מועברים עתה דרך דרום אפריקה לאנגולה.

נפגמת יוקרת ארה"ב באפריקה — בשל פירובה להתמך באנטי-קומוניסטים באנגולה

סילבה פורטו, אנגולה, 1 (רויטר) יוקרתה של ארצות הברית בקרב הארצות הסמוכות באפריקה השחורה נפגמה בשל סירובה לתמוך בתנועות פרו-מערביות הנלחמות באנגולה נגד התנועה הפרו-קומוניסטית — אמרו כאן היום ראשי האיחוד הלאומי של אנגולה (אוניטה).

לפני שבועיים החליט הסינט האמריקאי להפסיק את הסיוע לשתי תנועות אנטי-קומוניסטיות באנגולה, „אוניטה" ו„החזית הלאומית לשחרור אנגולה". הנלחמות בתנועה העממית לשחרור אנגולה שהשתלטה על עיר הבירה לואנדה.

הדלקת הנר

מוצ"ש	ע"ש	
5.26	4.10	ירושלים
5.27	4.28	תל־אביב
5.24	4.17	חיפה
5.32	4.31	אילת
5.25	4.26	באר־שבע

בורג: ההדלפות מהממשלה גרמו לסחף המדיני

ההדלפות מדיוני הממשלה יש להן חלק בסחף המדיני הקיים כיום — אמר אתמול שר הפנים ד"ר יוסף בורג בכינוס מוקדי סניפים של בני-עקיבא שהתקיים ...

שר הפנים הביע סיפוק מכך שהמפד"ל הצליחה לאחרונה לחזור ולהתלכד כדי שתוכל לבלא את ייעודה ההיסטורי. השר הוסיף שלמרות שבגוף המפלגתי משמשות מגמות הליכוד והפירוד בערבוביה הצליחה המפד"ל למצוא את דרכה.

ישראל גוטליב נבחר לראש עיריית בני ברק

מאת שפרטנו בגוש דן

מועצת עיריית בני ברק בחרה אמש פה אחד במר ישראל גוטליב לכהונת ראש העיר במקומו של הרב י. מאיר שכהן בשנתיים האחרונות בתקופת ציה זו ואשר בהתאם להסכם יכהן מעתה כמ"מ ראש העיר.

בפתחו את הישיבה מסר הרב מאיר על פעולות העיריה בשנתיים האחרונות.

מר י. גוטליב הביע תודה שבחרו בו פה אחד לכהן זו הפעם השניה כראש העיר בקואליציה בקיר אל קיר, והביע את שמחתו שמועצת עיריית בני ברק מהווה דוגמה של אחדות וליכוד כדי לקדם ולפתח את העיר מבחינה פנימית וכללית.

סגן ראש העיר א. קפלוביץ שהיה ראשון למברכים את גוטליב ציין את שיתוף הפעולה הפרודוקטיבי בעבודת העיר בשנתיים האחרונות וההישגים שבאו משיתוף פעולה זה. למרבית הצער, אמר קופלוביץ קיימים עוד בבני ברק חוגים במוסצבים שעינם צרה בהסכם זה ומנסים להפריע לפעולותיה הברוכות של המועצה הדתית. הם טועים, הדגיש. להיפך, ע"י כך נגביר את כבודה של המועצה הדתית ואת פעולתיה.

ברכו עוד מ"מ ראש העיר פ. כרמי, סגני ראש העיר ר. מרובקה, א. פדרמן, וש. ויינברג, חברי הנהלת העיר ש. זילברמן, פנחסי, בן צור, אפשטיין, גולדין.

ישראל גוטליב — ראש העיר הנבחר

ראש העיר י. גוטליב התווה דרך פעולה לשנתיים הבאות בין היתר הזכיר את המשך השמירה על צביונה הדתי המיוחד של בני ברק, שיפור תדמיתה של העיר שנפגעה באחרונה, שיפור פני העיר, המשך ביצוע של עבודות והמשך הקשר ההדוק אישי שלו עם התושבים.

בסוף דבריו שלח ברכה לחיילי צה"ל. במוצ"ש הצלה את זכרונם של מייסדה וראש העיר הראשון ר' יצחק גרשנקורן וכן של ראשי העיר הקודמים יעקב פרבשטיין וראובן אהרונוביץ.

שריפה בבנין „הארץ" בתל אביב

שריפה פרצה אמש אחר חצות הלילה במתקף של בנין „הארץ" ברחוב זלבן שוקן 21 בתל-אביב. כן נמסר, כי במריקה פזלים באש גליל נייר להדפסת העתון.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית. תשקיף לשבה — מעונן חלקית עד בעונן עם אפשרות לגשם. הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 5—14, תל־אביב וטבריה 9—17, חיפה 10—16, באר שבע 8—16, רמת־הגולן 4—12, נהריה 7 עד 19, צפת 4—12, נצרת 9—15, עפולה 8—18, השומרון 6—15, בגל התעופה לוד 7—20, יריחו 8—20, עזה 10—18, אילת 9—20, מפרץ שלמה 13—20 מעלות.

וביום השביעי...

שתו 777

ברנדי בינלאומי

כרמל מזרחי

מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

הישיבה הראשונה

של

סיעת המזרחי והפועל המזרחי בועד הפועל הציוני

תתקיים ביום ראשון, ב' שבט תשל"ו (4.1.76) בשעה 10.00 לפנה"צ — בבית מאיר, ירושלים

משתתפות חברינו בועד הפועל הציוני חברי המזרחי והפועל המזרחי

המרכז העולמי של המזרחי והפועל-המזרחי

הועד הפועל המאוחד של התנועה

המפלגה הדתית לאומית והסתדרות הפועל המזרחי

מתכנס אי"ה ביום ראשון, ב' שבט תשל"ו 4.1.1976 בשעה 4.00 אחה"צ בבית הרופא בת"א (רח' הפסנתן 1).

בסדר היום:

א. המדיניות הכלכלית של הממשלה

ב. שונות.

חברי הועד הפועל המאוחד והסגנים מוזמנים ומתבקשים לדייק ולבוא לשעה הקבועה.

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל
לשכת המסים המרכזית

הודעה לחברים

החל מ־1 בינואר 1976 נכנסת לתוקפה דרגת מס־אחיד חדשה המתבטאת בהעלאת ה„תקרה".

מ־2,000 ל"י בתשלום של 70.60 ל"י

ל־2,800 ל"י בתשלום של 97.50 ל"י

חברים אשר ישלמו את חובותיהם למס אחיד תוך חודש ינואר 1976 — יחושב המס לפי הדרגה הישנה.

נא לפנות מיד ללשכה המסים של הפועל המזרחי

האגודה להתנדבות בעם

ההנהלה הארצית

שמינסטיות דתיות!

האם החזרת את שאלון ההרשמה?

שלחי במהרה לאחד ממרכזי ההתנדבות עד י' שבט תשל"ו.

ירושלים	ת. ד.	7370
ת"א	ת. ד.	22230
חיפה	ת. ד.	2108

ברוך דיין אמת

בצער רב ובכאב עמוק אנו מודיעים על פטירת אבינו, סבנו היקר

הרב דוד רוטנברג ז"ל

הלוויה תצא היום, יום ששי כ"ט בטבת תשל"ו בשעה 10.00 לפנה"צ מבית החולים „שערי צדק" ירושלים.

אשתו יטי רוטנברג

בנים ובתו: אליעזר רוטנברג, אברהם רוטנברג, מרדכי רוטנברג, צבי רוטנברג ורחל טל והנכדים

יושבים שבעה ברח' אוסישקין 63 ירושלים.

הנהלת משרד הדתות וחבר העובדים

משתתפים בצערו של

הרב דב פרלא

מנהל המחלקה למקומות הקדושים

ובני משפחתו

במות עליהם אחיהם

משה ז"ל

בבנין ירושלים ינוחמו ולא יוסיפו לדאבה עוד

מרכז

מכונות גילוח

PHILIPS

מבל הסוגים

גילוח ■ תספורת ■ על חשמל ■ על סוללות (לחיילים) או מילוי

מכירה, יעוץ ותיקונים

החודש בהנהגה ניכרת

„הגבר המבין פונה לרובקין"

נ. רובין ת"א

יסוד־המעלה 6 טל' 32161

אל הזרוק את המכונה הישנה אצלנו תקבל תמורתה

סטודנטים דתיים

חניכי תנועות נוער הדתית הזכאים ללמוד בחו"ל

ומעוניינים לעבוד עבודה חלקית בנוער יהודי

יפנו בצרוף תולדות חיים לת.ד. 591 בני־ברק

במלאות ארבע שנים לנפילתו של

בננו ואחינו היקר

ראובן שפורן ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו

ביום חמישי ו' בשבט תשל"ו (8.1.76) בשעה 3.30 אחה"צ

בבית הקברות הצבאי בקרית שאול

המשפחה

ביום רביעי ה' בשבט תשל"ו (7.1.76), בשעה 8.00 בערב

נקיים בביתנו (רמת־גן, רח' הבילויים 7) למוד לזכרו של יקירנו

הסתדרות הפועל-המזרחי / תא עובדי ע.ת.א.
סניף תל-אביב

שבת שירה

לעובדי עיריית תל-אביב—יפו

תיערך אי"ה בשבת, פ' בשלח ט"ו בשבט תשל"ו במלון עין הים בנתניה, בהשתתפות נציגינו במועצת ע.ת.א. ובהסתדרות ארגון עובדי העיריה.

— הבניה עשירה ומגוונת —

פרטים נשלחו לחברים בחוזר

המעוניינים יפנו למשרדי הסניף, אחד העם 108, עד יום שישי ז' בשבט תשל"ו (9.1.76)

א. פישלר — מזכיר

השוק השנתי

מטעם

ארגון הגברות שליד „חוג ידידי המדרשיה" בישראל

יפתח אי"ה, ביום השני ג' בשבט (5.1.76)

בשעה 3.00 אחה"צ

בבית עיריית פתח־תקוה, אולם שרת

רח' חיים עוזר (הכניסה מרחבת העיריה).

שעות המכירה:

- יום שני, ג' בשבט (5.1.76) משעה 3 אחה"צ עד 9 בערב
- יום שלישי, ד' בשבט (6.1.76) משעה 10 בבוקר עד 8 בערב

מוצרים רבים בהוזלה ניכרת:

• הלבשה לגברות ולילדים • תכשיטים • קוסמטיקה • דברי מכולת ומשקאות • הפתעות

התקיים, אי"ה ביום השלישי ד' בשבט (6.1.76) בשעה 4 אחה"צ

בתכנית: ✱ הצגה „מעשי כשפים" בבימויו של טוביה שורץ ובביצוע הלהקה הדרמטית של תלמידי „קריה יעקב הרצוג בכפר־סבא ✱ מקהלה ותזמורת ✱ חידון נושא פרסים.

הכניסה לפי כרטיסים — ניתן להשיג במשרד המדרשיה בתל־אביב רח' לילינבלום 25 א'. ובמקום.

מינחה | לילדים | ולנוער

כל ההכנסות קודש לקרן המלגות לתלמידים מעוטי יכולת — במדרשיה בפרדס חנה

ב"ה

מועצה איזורית עמק לוד

ת.ד. 15 • כפר חב"ד • טלפון: 944541

1) המועצה האיזורית עמק לוד מבקשת הצעות לבחירת משרה של:

עובד נוער וקהילה

במושב אחיעזר

2) תואר המשרה: כנ"ל.

3) דרגת המשרה: — בהתאם לנהוגים לפי דירוג מורים.

4) שיעור המשרה: משרה מלאה.

5) תאור התפקיד: — א. ארגון הפעלת נוער בפעילות חברה וחוגים היווני־ידידים. ב. הדרכת נוער ידידים. ג. טיפול בנוער שוליים; ד. טיפול בילדים נזקקים במסגרת חוק חינוך חובה; ה. הכנה נוער ותרבות עד־ידידים או לעבודה; ו. ארגון קהלת בבוגרים: ז. הפעלה חוגי תרבות תורנית ופעילות המבוגרים.

6) דרישות המשרה: — א. השכלה תיכונית; ב. השכלה אקדמאית, או מורה בוגר או בוגר סמינר; ג. יכולת יצירה קשרים למוסדות חיבור ציבורי.

7) דרישות מיוחדות: — אדם דתי.

8) על המועמד להופיע בפני ועדה בחינה יתכלה.

9) המועמד יועסק על פי חוזה בכתב.

10) מועד אחרון להגשת מועמדות: — 11.1.76.

דוד רוזנברג
ראש המועצה

ב"ה

בננו יקירנו ניר נ"י

הגיע למצוות

ויעלה לתורה אי"ה בשבת קודש פ' וארא, ראש חודש שבט תשל"ו (3.1.76), בבית הכנסת

שבמשק ניר־עציון

לפי משאלתו של חתן המצוות, לא תיערך לו מסיבה ותמורתה תוקדש לישיבות „בני-עקיבא"

ניר־עציון — יעל ואברהם מלמד — חי"כ

שפע ברכות למורנו ורבנו ראש הישיבה

הרב משה ראובברגר שליט"א

רבה של בת-גלים

ולרעיתו הרבנית שתחי'

להכנס בנם אליזור צבי נ"י לעול המצוות

יהי"ר שיגדל בתורה וי"ש לתפארת המשפחה

קרן לחינוך שע"י בית"ר לתורה ותפילה בת-גלים — ישיבת בני עקיבא בת-גלים

לשכת הרבנות יקנעם

למכובדנו

מר שמעון ראם

ברכה מקרב לב

להבחרו לתפקיד מנהל משרד הדתות באזור חיפה והצפון.

עלה והצלח!

הרב יצחק מאיר הרליפ

לשכת הרבנות שדרות — ועד עובדי המועצה הדתית — שדרות

עטרת ברכות למכובדנו הנעלה

מר עמוס חנניה נ"י

להבחרו לראש המועצה הדתית שדרות

יהי רצון שיזכה להמשיך בעבודה פוריה בהרמוניה עם הרבנות ועובדי המועצה הדתית לטובת הרמה קרן התורה והיהדות בעירנו מתוך בריאות ורוב טוב

הרבנים — ועד העובדים בשם עובדי המועצה

למכובדנו

מר אליעזר צבי זיכרמן

מגיד שיעור בביהכנ"ס „ישורון", חולון

שפע ברכות

לרגל הולדת הנכד הראשון

ולהיבחרו למ"מ יו"ר המועצה הדתית בחולון

יהי רצון שיזכה ביחד עם משפחתו הכבודה לראות דור ישרים יבורך מכל זית, ויהי ה' אתו להגביר פעלים לתורה ולתעודה

ברסט מנחם, ברון יעקב, ברוס יעקב, גרינבלט יוסף, גולדברג שלמה, והדינגר שמואל, גוטפרידר משה, פרידמן אברהם, פרידמן יוסף, פרישמוביץ חיים, פרוכטר יוסף, קופרוביץ צבי ומשפחותיהם

דרוש מיד

עוזר למנהל אדמיניסטרטיבי

במפעל חינוכי גדול במרכז הארץ

הכישורים הדרושים: אדם ירא"ש; ידע ונסיון כללי; ידע ונסיון בפיתוח ובניה; נסיון ביחסי ציבור

אחרי תקופה נסיון מובטח שיבוץ לדרגה מנהלית קבועה!

✱

נא לפנות בכתב, בצירוף המלצות: המחלקה לחינוך של פא"י, ת.ד. 11044, תל־אביב

למכובדנו הדגול

מר ישראל גוטליב

עם שובו לכהונת ראשות העיר

שלוחות ברכותנו הנאמנות

המועצה הדתית בני-ברק

יו"ר שלמה זמרוני

למועצת עירית בני־ברק

ולמכובדנו

מר ישראל גוטליב

שנבחר לכהן בראשה

שתוף פעולה מועיל לעבודה פוריה

מאחלים

הנהלת קואופרטיב „דן"

למר ישראל גוטליב

עם כניסתך לתפקיד

ראש העיר

עבודה פוריה ומועילה לכלל תושבי העיר

מאחלים

הנהלת חוטי קיסריה בע"מ

למר ישראל גוטליב

עם שובו למשרה הרמה של

ראש עירית בני־ברק

שפע איחולים וברכות

הנהלת בית החלמה „נוה הלל" — בני־ברק

ברכות מאליפות לידידי הדגול

מר ישראל גונן

להיבחרך מחדש בקדנציה הרביעית ליו"ר המועצה הדתית בחולון

ולחברים הנכבדים

א. זיכרמן, ד. קלר, י. שוויצר

להיבחרם לסגני יו"ר המועצה הדתית

מי שיזכו להמשיך בעבודת הקודש מתוך בריאות טובה לספק שירותים דתיים תרבות קרן התורה בעירנו

שרעבי רצון — חולון

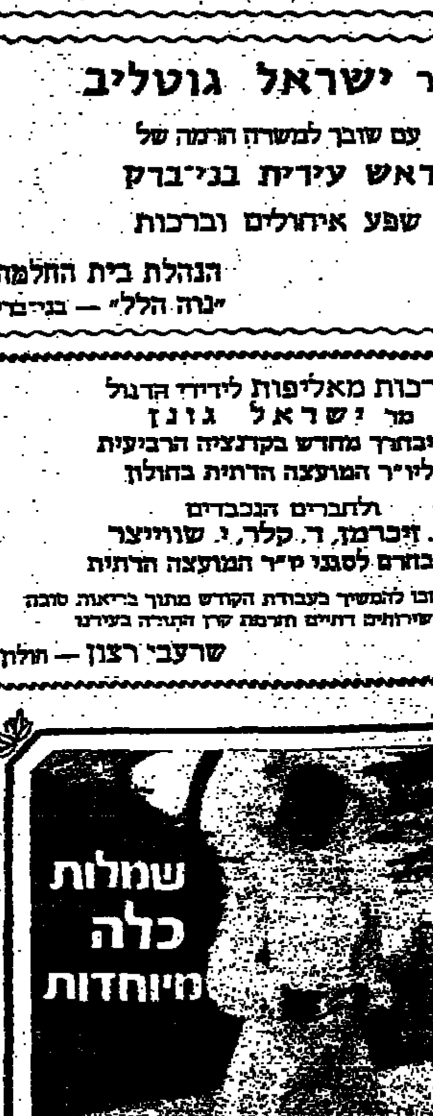

مكتن من الأصل

هكذا من الاحتلال

של המצפה

תכניות סרק והיזקן

מסמך של שר־החוץ לארצות־הברית מלוות שמועות כאן בוואשינגטון, שכאילו יציע הצעות משלו בפתרון שאלת הפלשתינים, בהתאם להכרזותיו התכופות, ש„אין להתעלם מ־קיומה של הזהות הפלשתינית". אף פורסם בעתון אמריקני מכתבו בירושלים, ששר־החוץ הישראלי בביקורו בוואשינגטון יגייס תמיכה אמריקנית לעמדתו בעניין הפלשתיני בניגוד לקו הקשוח של ראש־הממשלה באותו נושא.

שמועות אלה, גם כשהן מוכחשות בידי דוברים רשמיים, תורמות הצעות בגילגולים שונות, כעדות להתלקחות דעות בממשלת ישראל ולהעדר החלטות בעמדותיה המדינית. בהיפשל האמריקני אין מחסור בגורמים המעוניינים להציג את ממשלת ישראל במבוכה, כשבה מתרוצצות דעות שונות ואין סמכות מספקת להכרעה הדו־משמעית.

דוברים שמאלנים בארץ, שמרבים לעסוק ב„זהות הפלש־תינית", גם תוך הסתייגות מאש"ף קיצוני ונכונות להידברות עם אש"ף מתון, בלי משים מוסיפים חיזוק לתעמולה הערבית, שקבעה במרכזה הגודה עצמית לפלשתינים, ואינו מדינה פלש־תינית בארץ־ישראל. הערבים מדברים בקול אחד, עקבי ביותר, ללא שמץ של גמישות, בעוד הישראלים מדברים בקולות מנוג־דים זה לזה, ולפעמים גוברים קולותיהם של הסבורים בצורך לפתור „בעיית הזהות הפלשתינית".

יהודי ארצות־הברית, לרבות ציונים מאורגנים, נבוכים כשמגיעים אליהם דברי ה„יונים" הישראלים, שמהם משתמעת הרגשת־אשמה שאין המדינה תורמת את חלקה לפתרון הקיפוח הממושך של הפלשתינים. בעוד אין שמץ־של־קיפוח ואין בעייה פלשתינית מעשית, אלא יש מזימה שליטי ערב להחריב מדינת ישראל, כשהם חלוקים באמצעים שבהם יש להשתמש להשגת מטרתם.

בין השמאלנים לארגוניהם בולטת מפ"ם ביוזמה קולנית של ויתורים, כאילו מן העבר השני עומדים רודפי שלום ערביים המוכנים־ומזומנים לקיים מצוות „אחוות עמים" ובלבד שנסוג מן השטחים.

מפלגה זו שותפה ־ל חברון ולא רק על שכם ויריחו, בפעילותה המופגנת נגד התנחלות קריית־ארבע, כבר הגיעה בקפיצת־הדרך לתכנית פתרון בעיית ירושלים.

כמדומה, שבדרך למשא־ומתן בעניין ירושלים יש כל־כך הרבה בעיות־גבול עם שלוש מדינות־עימות ערביות, ובעיית היצוג של אש"ף, כשראשית גם ירדן מכירה בו, שמוטב לא להחפז בהצעות בעניין ירושלים. זו סוגיה מדינית־דתית לעצמה, שאולי יעסקו בה לאחר נכונות הערבים ליחסי־שלום, שלעת־עתה אינה נראית אפילו ברמז. מה שוודאי הוא, פתרונות פשר־ניים לבעיית ירושלים, נוסח מפ"ם ושמאלנים אחרים, אינה תוספים כאן כל עיקר.

אך אצה הדרך למפ"ם, כאילו בתוספיה ניסוחים מתחכמים המיישרים כל ההדורים, ואחד מראשי פעיליה פירסם בקול רעש „תכנית ירושלים", כולה לוליינית, שמתוך סעיפיה המפולפלים למדים, שבציע למעשה הפרדה בין ירושלים החדשה שכולה ביד ישראל, לבין העיר העתיקה, ש„תוכרז כקרייה לשלוש הדתות", וכל השטח העירוני יהולך לעיריות־משנה שבמסגרתן מובטח לערבים אוטונומיה.

בעל התכנית שמפקיע את ירושלים משלימותה היהודית, מכן ברוחב־לב להקצות שטח מסויים על הר־הבית, שיהיה במעמד אכסטריטוריאלי, לתפילות יהודים, „אם המוסדות ה־דתיים יקבלו את דעתו של הרב גורן, שיש על הר הבית מקום, שבו מותר ליהודי להתפלל".

המחוות של איש מפ"ם ליהודים שירצו להתפלל על הר־הבית באה כנראה, לשמש פיצוי להם תמורת תכנית התפוררותה של ירושלים. אין מן הצורך לומר, שכל היהודים, פרט לקומץ שמאלניים, ידחו החזיה גמורה ויתור כמשהו על ירושלים בש־לימותה ובריבונותה היהודית. ואף הערבים יתייחסו אליה בשלילה מוחלטת, בעמדתם העקבית לגבי כל השטחים ולא כל־שכן לגבי ירושלים.

אך היזקה של תכנית זו בכך, שכלי־תקשורת בעולם ידגישו בהבלטה, כי חלק מן המערך, השולט בישראל, הכריז על ויתורים מרחיקי־לכת בפתרון בעיית ירושלים.

מה דוחק איש מפ"ם להעלות על הפרק „תכנית ירושלים", כולה מלאכותית, מנותקת לגמרי מן המציאות? מפלגה מארכ־סיסטית קטנה, אנטי־דתית בכל מהלכיה, מהי תוקעת את עצמה בסבך הבעייתיות הדתית בירושלים? הרי אין לה כל יחס לצרכים אלה. אך השמאלנות הישראלית, שניתקה את עצמה מן היהדות החיה, אינה מתקשה ביותר בניתוקה מיהודה ושומרון, מחברון עיר־האבות, ועתה גם מיהודה היהודי של ירושלים.

כל הדתות ניתנות מוכרויות מלאות למלא את פולחנן במדינת־ישראל, לשום כנסייה, או מסגד, לא יאמר צר לי המקום בירושלים. אין כשלטון ישראל ליחס מלא כבוד לסטטוס של דתות אחרות. אך ירושלים השלמה היתה, הווה ותהיה בירת ישראל. ללא ויתור כלשהו על תוקפה היהודי המלא.

קלות־דעת מפ"מית, או שמאלנית נוספת, אינה מייצגת אלא מיעוט, גם כשהוא קולני, בעוד עם־ישראל ברובו המכריע אינה מעלה על הדעת שינוי כלשהו במעמדה של ירושלים.

בשחרור העיר הזאת קרבנו אל הייעוד הנבואי: „והיתה ירושלים קודש וזרים לא יעברו בה עוד".

קריית־ארבע המקופחת

חלוצי קריית ארבע, שהקימו יישוב יהודי ליד חברון ומגמתם עיר של מלאכה ותעשייה, ומוסדות חינוך תורה, טוענים, שמנהלים כנגדב מדיניות־הקפאה מכוונת. בידם ראיות המאשרות את טיעונם.

בשעתו נקבעה בהסכמת הממשלה תכנית־מיתאר של עיר על מרכזי מגורים, העשייה ושרותים לחמישים אלף תושבים. לפיה היו צריכים לספח שטחים נרחבים אל בסיס הקריית. היו סיכויים ממשיים לגידול הדרגתי של עיר יהודית באזור.

אך המעוניינים לחנוק כל גידול, יוזמה ופיתוח, מטעמים פוליטיים, השהמטו מקביעת תכנית־אב וממילא מבנייה־ופיתוח תקינים.

בניגוד לפירסומים חד־צדדיים, שכאילו אין מועמדים להש־תכן במקום, אומרים דוברי הקרייה, שרבים מבקשים לדור בקריית ארבע, כדי להרחיב את היישוב היהודי ליד חברון, אלא משרד־השיכון דוחה את הפניות להשתכן בבתי־דיור שהקים והם נעולים. בהתאם לקו זה אין אפשרות לבניית בתי־דיור לאלה הרוצים להקים כאן בתי־מגורים לפי תכניתם.

סר־השיכון, שמשתמש בתפקידו לפי עמדתו הפוליטית בעניין השטחים, מונע התפתחותה של הקרייה כתכניתה להיות עיר. ולידו שר המסחר והתעשייה, שאינו מסייע במידה הראויה להקים כאן מפעלים תעשייתיים, כהצעתם של בעלי הון מישראל ומחוץ־לארץ. עתה קיצץ גם בתקציב שהיה צד כה לפיתוח תעשייתי במקום, באומרו, „כסינו אותם בזהב ועתה נסתפק בכסף". תושבי קריית־ארבע מהפשים מכבר את שפע הזהב שהעניק להם השר, כדבריו.

מאחר שקובע הקו הפוליטי לגבי יישובים מסויימים בשט־חים, הרי גם מעורר־התירות מחרים את קריית־ארבע, באי הקמת בתי־מלון בקריית, שלפי נתוני הנוף וההיסטוריה שלה היתה מושכת אלפי תיירים. רבים היו באים במיוחד למערת המכפלה.

כצעדים ממשלתיים אלה, שלכאורה חייבים לפתח קריית־ארבע כמרכז יהודי גדול, עושים את ההיפך, שדוברי הקרייה מכנים אותה „פעולת־התנקה מכוונת".

פנייתם היא אל הממשלה כולה שתבצע את שהוסכם עו הלם, להמריץ פיתוחה של קריית ארבע כעיר יהודית משגשגת, בעלת משק מבוסס, על רבבות תושביה.

ערים „יונים", מנצלים את מעמדם כדי למנוע ההפתחותה של קריית־ארבע. דעת־הקהל הישראלית בעלת זיקה לחברון עיר־האבות, חובתה להתקומם נגד מגמה נפסדת זו.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

קרנות נאמנות

מחיר יחידה	מחיר פדיון
150.44	146.76
118.58	115.67

סלע שהם

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

דובר משרד החוץ מכחיש שאלון ינסה לגייס בוואשינגטון תומכים בעמדתו נגד רבין

מאת סופרנו בבית מירושלים

הדובר משרד החוץ הכחיש אתמול הידיעה שנתפרסמה ב־עתון אמריקאי שלפיה יגבה אלון בביקורו בוואשינגטון לגייס לו אישים אמריקאנים נגד עמדתו השלילית של רבין לגבי הכרה באש"ף.

הדובר אמר כי אין שחר לידיעה זו, וכל הספקולאציה המרישה מצר־צה מן האצבע. אלון נוסע לפי הז־מנת קיסינג'ר ויציג את עמדת ממש־לת ישראל.

המשנה למנכ"ל משרד החוץ אפ־רים עברון שיהלווה לביקורו של רבין בארה"ב יצא לפני כן לפנמה, כדי לשוחח עם ראשי מדינה זו, שתופסת את מקומה של קוסטה ריקה במועצת הביטחון. קוסטה־ריקה הי־תה מבינה נלהבת על ישראל במועצת הבטחון ואילו פנמה יש לה מחלוקת עם ארה"ב על התעלה והיא צפויה להיות מוספת מגוש מדינות העולם השלישי.

תכסיסים ערביים־סובייטיים

בינתיים הגיעו ידיעות נוספות לירושלים על התכסיסים הערביים והסובייטיים הצפויים במועצת הבט־חון. לפי הידיעות יגישו הערבים הצעת החלטה לקבוע לוח זמנים להסיגה ובכך לעקוף את ועידת ג'נ־יה ואת החלטה 242 ו־338 של מועצה הביטחון.

הושג הסכם בדבר העסקתם של מתיישבי „בני יהודה" ברמת הגולן

מאת סופר „הצופה" בירושלים

המחלוקת בדבר העסקתם של מתיישבי המרכז הכפרי „בני יהודה" ברמת הגולן כי עבודות שלא במוסכם עם המחלקה להתיישבות, ואשר גרמה להוצאה צווי פנוי לשתי משפחות — יושבה אתמול בפגישה שקיים ראש המחלקה להתיישבות פרופ' רענן וייץ עם ועד ישובי דרום הגולן ו־נציגי המועצה האזורית עמק הירדן.

על פי הסיכום שהושג נקבע, כי כל בקשה של מועמד להתיישב ב־מרכז הכפרי „בני יהודה" תיבדק ע"י ועדת האיכלוס וזו תקבע את תפקידו של המועמד במרכז ותאשר לו דיור. כמו כן נקבע, כי גם תושב במקום המבקש לשנות את תפקידו, יהיה חייב לקבל אישור מועדת האכלוס. בפגישה הוחלט גם למצוא פתרון לשתי המשפחות שקיבלו צו פינוי. נקבע, כי אם לא יימצא פתרון מתאים, יתחמו שתי המשפחות על התחייבות לעזוב את המקום ולאחר שימצא בשבילן מקום בגורים אלטרנטיבי.

בוועדת האכלוס יושבים נציגי המחלקה להתיישבות, נציגי ועד ישובי דרום הגולן ונציגי המועצה האזורית עמק הירדן.

ועד קריית ארבע קורא לבר־לב להתפטר מוועדת השרים לערי פיתוח

מאת סופר „הצופה" בירושלים

בתגובה לדבריו של שר המסחר והתעשייה חיים בר לב, שאין צורך לפתח את התעשיה בקריית ארבע ובמעלה אדומים, משום שרוב העוב־דים בה ערבים, קרא אתמול הוועד המקומי של קריית־ארבע לבר לב, להפסיק מסקנות מכשלונו לפתח אזורי תעשיה, ולפנות מקומו לאחר.

בהודעת הוועד נאמר, כי המדיניות הכושלת של בר לב, גרמה לביטולן של יוזמות פרטיות להקים בקריית־ארבע מפעלי תעשייה רציניים. בר־לב העומד בראשות ועדת השרים לערי פיתוח, אחראי אישית לאי־הכללתה של קריית־ארבע ברשת ערי הפיתוח ולהתנקה מכוונת של ה־קריה. גישתו השלילית לעיירות המוקמות מעבר לקו הירוק מחייבת אותו להפסיק מסקנות.

רבין: המדינה, יהדות המצוקה ויהדות הרווחה - שלוש הצלעות של המשולש היהודי

תפקידי התנועה הציונית כיום לתת תוכן למשולש זה

„תפקיד התנועה הציונית להפוך את הכבים של המשו־לש היהודי, שהוא המדינה, ד־בקור תקווה לשתי הצלעות האחרות של המשולש: יהדות המצוקה והיהדות בארצות הד רווחה" — אמר אמש מקרי־ב ראש הממשלה יצחק רבין בישיבת מרכז מפלגת העבודה, הוקדשה לנושא הציונות, בעקבות ההחלטה האנטי־ציונית באו"ם.

המרכז, שהתכנס בבית ארלוזורוב בתל אביב, קידם בברכה את מינוי דוהו של י. אלמוגי לראשות ההנ־הלה הציונית. עם זאת לא נתקבל הכיכם שהוצע על ידי הלשכה ומז־כירות תנועת העבודה הציונית, כ־צים שנקבעו הסגות שיבות על הכר־בו. הוחלט לבסוף, שהדיון עליו יבו־שך בשלב מאוחר יותר.

„כלי לראות את המכלול היהודי, על כל מרכיביו, ובלי מציאות פתרון, שבסיס המדינה — האבד הציונות את הכליתה ומטרתה. כל פעורה ציונית חייבת לעסוק בבסיס ובקשר בינו לבין שתי הצלעות האחרות", אמר רבין.

יש להוריד המרכאות מהציונות

הוסיף, כי יש מקום לדיון ביחוד לגבי משמעות הורדת המרכאות מ־הציונות גם ביחס לחיי הפרט בישר־ראל. המציאה הכלכלית יכולה להב־ביא לכך, שנתחשל ונחזק את הבר־סיס, והמפתח לכך בידינו.

הפקידי התנועה הציונית השתנו בידי פעם, ובעוד שבעבר ההרכזה במאבק בדיני להגשמת הציונות ו־בקליטת שארית הפליטה, הרי עתה עליה לתת תוכן ל„משולש היהודי".

אלמוגי: אב איבחר ביו"ר ההנהלה הציונית — יהיה זה תפקידי האחרון בחיים הציבוריים

חי"כ יוסף אלמוגי, שסיכם את ה־דיון בפרנמד המפלגה לראשות ההנ־הלה הציונית, אמר כי אם ייבחר יש בדעתו להביא לשיפורים ב־3 מי־שורים ארגוניים וב־3 מישורים פ־הותיים בתנועה הציונית.

אלמוגי אמר: „ההנועה הציונית איננה צריכה להיות סניף של הממ־שלה, אבל גם לא אופוזיציה לממש־לה. צריך להיות תיאום ושיתוף פעו־לה בין העם בגולה ובישראל. ולא חלילה בכפיפה יהדות הגולה לממש־לת ישראל".

„אין בכוונתי להתהדר בפה עילג אביא לארץ אם אבחר, בסוים שה־בעיה מורכבת מגורמים שונים. אך יש להמציא דרכים הדהות לדיבור ביקונצביא העליה מארה"ב. יש דאמכור את דבר העליה לידי השלה, גב ב־הו"ל וגם בארץ", אמר.

בהביעו את תודתו על האימון ש־הובע בו, אמר כי הוא ריצה לראות בהפקידו הבא את „אחרון התפקידים שלו בחיים הציבוריים".

יעקובי: אין לפסול מבצע המפלגה בנושא הפלשתינאי

שר התחבורה גד יעקובי התפלמס בדבריו עם הדברים שהושמעו בבמה הרעיונית של המפלגה בנושא ה־פלשתינאי ואמר כי אין מקום לפסול בנושא זה במצע המערך.

„מדוע עלינו להתנצל ולהסתייג מהמצע? מדוע אנו חייבים להבין במדינה פלשתינאית ביהודה ושומ־רון, שבריחה ירושלים? אנו נכונים למו"מ תוך פשרה טריטוריאלית ומדוע עמדה זו איננה נמיכה הזיו־ביה זי" — שאל הנואם.

הדיון נפתח בדברי מזכיר המפלגה מאיר זרמי, שציין כי הדיון ייערך בשלבים גם לקראת כינוס הכנסה לקונגרס הציוני הבא. כן אמר, ש־לנוכח המצב בזירה הבינלאומית, יש לחזור ל„הורת הציונות האכזרית".

יעקב צור, יו"ר הדירקטוריון של הקק"ל, אמר שאין בנהיגה ציונית, אלא יש מימסד ציוני ובכל הוועידות הציוניות את אותה שכבה קטנה של מנהיגות. יש צורך להקציר מנהיגות צעירה, ותרומה מעבר למסגרות ה־ציוניות.

ציוי נריטקי מנהל מחלקת העליה של הסוכנות, אמר כי אי אפשר להיזהם בירידה. אלא יש לבצע שינויים מיסודם בירידה.

מרדכי בן פורת תבע לשתף יהו־דים יוצאי מדינות ערב בכל המש־יחות בחו"ל. כדי להעלות את גורל היהודים שיצאו ממדינות ערב, שלו הוקדש לאחרונה הכנס המיוחד ש־נערך בפאריס.

בוטל שידור התכנית „ניקוי ראש"

שידור התכנית „ניקוי ראש" בוטל אמש לפי החלטת מנכ"ל רשות השידור, יצחק ליבני.

מנכ"ל הרשות צפה בתכנית ומצא שיש בה קטעים שסותרים את התחייבות הרשות, שניתנה בכתב, שלא לשדר כתבה שתכבה היה צעירה האחים סיבוני לבית המשפט העליון.

הקטעים המדוברים היו בתוך פריט מרכזי בכיבדור ולפיכך בוטל המישדור כולו.

חבש וחוואתמה נועדו בלוב

ביירות 1 (ע"ק) — גורג הבש, מנהיג החזית העממית לשחרור פלשתין, ונאיף חוואתמה, מנהיג החזית הדמוקרטית לשחרור פלש־תין, נפגשו לפני מספר ימים בטריפולי — אמרו היום בביירות מקורות יודעי־דבר.

זאת הפגישה הראשונה בין שני מנהיגי המחבלים מאז ייסוד „חזית הסירוב". בראשית שנת 1974, סכר־ייב המקורות.

אחמד ג'יבריל, מנהיג החזית ה־עממית לשחרור פלשתין — המפקדה הכללית, נמצא גם הוא זה מספר ימים בטריפולי. גם ארגון זה חבר ב„חזית הסירוב".

מטרת השיחות בטריפולי, ושל השיחות שנפתחו עתה בבגדאד לאחר בואו לשם של חבש וראש ממשלת לוב סאלם גאלוד, היא הקמתה של „חזית סרבית" גדולה, אשר תאגד את „המדינות המהפכניות" (משט־רים פרוגרסיביים), הנועות השחרור הערביות והמחבלים.

המקורות אמרו כי השיחה בין חבש לחוואתמה נסבה על התקרבות אפשרית בין החזית הדמוקראטית לבין „חזית הסירוב".

החזית העממית של חבש דוחה כל פתרון באמצעות משא ומתן במורח התיכון, בעוד שהחזית הדמו־קראטית של חוואתמה מקבלת את העיקרון של פתרון בשלבים, תוך אפשרות של הקמת ישות פלשתי־נית בגדה המערבית וברצועת עזה.

מנהיגי עיראק ולוב נטלו הלק במאמצים שנועדו לקרב את נקודות ההשקפה של החזית הדמוקראטית ו„חזית הסירוב", כדי להביא להר־קמת חזית אחידה שמשימתה המיי־דית תהיה — הכשלת תוכניות ההס־דר המוגדרות כ„אימפריאליסטיות־ציוניות".

שירות צבאי חובה הונהג בירדן

רבת עמון 1 (ע"צ) — כל הגברים הירדניים מגיל 18 עד 40 יהיו חייבים מעתה בשירות צבאי — קובע צו של המלך חוסיין, שפורסם היום ברבת עמון.

שירות החובה יימשך שנתיים. הצו קובע פטורים הקלות. במיוחד לגבי סטודנטים ואנשים מוגבלים מבחינה גופנית.

קרובתו של נשיא „פיאט" שוחררה תמורת כופר

טורינו 1 (יופי"ע ע"ר) — קילה בארבה בוארסי, בת 53, קרובתו של נשיא „פיאט" שוחררה על ידי חוס־פיה תמורת תשלום כופר בסכום המתקרב לבמיליון דולר.

מפסרת טורינו הודיעה, כי עצרה 11 אנשים בקשר לחטיפתה של האשה.

הרופאים שבדקו את הגב' בוארסי אמרו כי מצב בריאותה תקין. היא שוחררה לאחר שהוחזקה על ידי חוטפיה במשך 35 יום. המשטרה שקיבלה קריאה טלפונית ממתחוף בכנופיה מצאה את החטופה בכביש לכסלו" בריצים בפרבר של טורינו.

מקורות המשטרה כאמרו כי שולם כופר של 650 מיליון לירטה (975 אלף דולר), כנראה עוד ביום ג'.

גב' בוארסי נחטפה ב־26 בנו־במבר בטוריו ברחוב בפקום עבו־דתה.

נשיא ציוני אמריקה: העדר קו מדיני ברור מחליש ידידות ארה"ב לישראל

נשיא הסתדרות ציוני אמריקה, ד"ר יוסף שטרנשטיין, אמר אתמול, כי ידידות ארה"ב לישראל היתה ואיתנה, אולם לדעתו, ממשלת ישראל והמימסד היהודי בארה"ב מחלישים ידידות זו, בה־עדר קו מדיני ברור.

ד"ר שטרנשטיין שדיבר בבנות הד־תעופה בן־גוריון, הוסיף, כי ממש־לה ישראל וגם המימסד היהודי ה־אמריקאני, לא הצליחו, למשל, להב־היר, כי לייבה מדינה פלשתינאית. הלא היא ירדן, ואין מקום או הצד־קה לעוד מדינה כזאת. לדבריו, עוכה הבימסד היהודי האמריקאני ללכת בעקבות הדיניה במשלת ישראל בכל הנושאים המדיניים.

בתשובה לשאלה אמר, כי הוא מצדד בבחירתו של אריה דולצין כיו"ר הסוכנות היהודית.

ביקורת חריפה בקאהיר על שחרור הטרוריסטים באלג'יר

משפטן מצרי: שחרור חוטפי שרי אופ"ק — חרפה לעולם הערבי כולו

קאהיר, 1 (ע"ר) — העתון „אל אהראם" מסר היום כי חטיפת שרי אופ"ק בוינה בוצעה על ידי אנשי „החזית העממית המהפכ־נית לשחרור פלשתין" המתבססת על ידי לוב.

קבוצה זו היא ארגון שפרש מן „החזית העממית לשחרור פלשתין", נאמר בידיעה.

עורך העתון תמזי גמאל מסר, כי הפעולה בוינה תוכננה על ידי מנהיג הקבוצה, ד"ר ואדי חדאד, ותתבצעה בסיוע כספי של לוב.

עורך „אל אהראם" שאל „מדוע הירשה שלטונות אלג'ירית לטרוריס־טים לטוס ללוב במקום לספש או להעביר אותם לאש"פ כדי ישפוט אותם?".

משפטן מצרי: בשחרור הטרוריסטים התחיסה אלג'יר את העולם הערבי כו

גם משפטן מצרי נודע מת ביקורת חריפה על החלטת אלג'יריה לשחרר את הטרו שתקפו את משרדי אופ"ק בו

במאמר שפרסם בעתון „ה באר", כתב ד"ר האדיר רא שעבר יועץ משפטי של משר הכצרי, כי בשחרור הטרוריס הרשה אלג'יריה את העולם כולו. „אנשים רבים בהרבה בעולם יראו בצדק במעשה כ פה לחברה האנושית התרבנו כתב ראפת ומוסיף: „ה שחרור טרוריסטים מסוכנים אינה פחות חמורה מן הפש צעו הם האשר גרם למותם ש שה אנשים".

ראפת הביע את דעתו שלטונות מצרים שנו באשר את המחבלים הפלשתינאיים את ראש ממשלת ירדן וספי קאהיר, ב־1971.

במאזן אלג'ירי: הטרו שהוחרו כבר לסתרה הנ

אלג'יר, 1 (ע"צ) — השב ב„יר „אל מוג'אהיד" אישו וגם הצדיק, את שחרורם ש רוריסטים שתקפו את מש בוינה, בגלוהו כי הם שוח „למטרת קץ המבצע".

העתון, הקרוב על הביקורת מוצדקת שנמתחה על אלג' עתונות המערבית, מדגיש העדובה שוחרו בשלום ד הדרישות של המכשלות שנב אלה היו בתיניהן.

עשרות שקים וקופסאות מלאות כסף נמצאו בבית משפחת קבצנים בנתניה

עשרות שקים וקופסאות־פח מלאים כסף, נתגלו בדירה של משפחת מקבצי־נדבות, המתגוררת בשיכון דורה בנתניה — על כך מסר אתמול מפקד משטרת נתניה, רב־פקד קלמן בורנשטיין, במסיבת עתונאים שנערכה בלשכתו.

הקצין אמר, כי עדיין מונים את הכסף, ומשערים, כי מסתכם בריבבות לירות. רוב הכסף במטבעות, אך יש גם שטרות שונים.

רב פקד בורנשטיין סיפר, כי בני המשפחה מוכרים בעיר כמקבצי נד־בות. הם נראים יהפים ולבושי סח־בית. האם בן 74, האם בת 65 והבת 42. העניין נודע, כאשר שכן של המשפחה הודיע למשטרה, כי קרו־בים של הקבצנים מוציאים מהבית שקים וקופסאות פח ומעמיסים אותם על מונית. המשטרה הגיעה לדירה כאשר המונית עדיין עמדה במקום. בחקירתם אמרו הקרובים שבאו לע־שות ניקיון בדירה, כאשר שתי ה־נשים (האם והבת) אושפזו בבית־החולים. עוד אמרו, כי בעת שניקו את הדירה, הופתעו למצוא, שקים יחד עם סכרוטסים מלאי־כסף, ולדב־ריהם, התכוונו להודיע על כך ל־משטרה.

מפקד המשטרה אמר, כי חדרי הדירה מלאים שקי כסף עד להקרה. לפי שעה ההלימה המשטרה בהתאם לאפוטרופוס הכללי, שיהלים מה לע־שות עם הכסף הזה, באשר בני המשפחה נראים כמפגרים בשכלם או מופרעים בנפשם. הקצין סיפר, כי הקבצנים גרים בתנאי תת־דיור, ובהלכלוך איום. בגלל הריחות בדירה הוחקפו שתי הנשים על ידי שכן, הן הועברו לבית החולים „הלל יפה" בחדרה. הזקן, הנמצא בדירה, כמעט לא הגיב על כל המתרחש. הוצאו שקי הכסף, לידע, כי המשפחה לא קיבלה קצבת סעד, אולם קיבלה קיצבה מהביטוח הלאומי. בבית נמ־צאו גם פנקסי חיסכון בבנק בסכום של כ־10 אלפים ל"י.

המשטרה הציבה בדירה שוטרים לשמירה.

סאדאת נתבקש לכהן קאדנציה נוספת כנשיא

קהיר, 1 (עיר) — הוועד ה־מרכזי של האיחוד הסוציאליסטי הערבי, מפלגת השלטון המצרית, ביקש היום מהנשיא אנואר סאדאת למנות את עצמו לתקופת כהונה נוספת.

הבחירות לנשיאות מצרים ייערכו ב־ב באוקטובר.

בהודעה שפרסם הוועד המרכזי נאמר, כי תקופת הכהונה השניה של סאדאת „תבטיח את המשך הדרך לקראת שלום ולקראת שגשוג ו־חרות סוציאלית של העמים".

ביולי אשתקד קראה הוועידה הד־ארצית של מפלגת השלטון לסאדאת להציג את מועמדותו לתקופת כהו־נה שניה.

על פי החוקה המצרית ממנה הד־פרלמנט מועמד יחיד והוא מובא לאחר מכן למשאל עם. אם המועמד אינו משיג רוב מוחלט בחור הפרל־מנט מועמד אחר.

הולאמה תעשיית הנפט בוונצואלה

קאראקאס, 1 (עיר עיצ, יופיק) — ונצואלה הלאימה היום את תעשיית הנפט הגדולה שלה ו־סיימה בכך שליטה של חברות זרות בהפקת הנפט שנמשכה 50 שנה.

הנשיא קרלוס אנדרס פרז סימל את אקט ההלאמה על ידי הנפת דגל ענק של ונצואלה מעל באר הנפט הראשונה ליד אגם מאראקייבו ב־מערב המדינה.

בטקס ההלאמה השתתפו שרי ה־ממשלה ואורחים מ־150 מדינות, ל־רבות שרי מדינות אופ"ק.

חוק ההלאמה שנתקבל בקונגרס של ונצואלה בחודש אוגוסט שעבר הציע פיצויים בסך של מיליארד ו־18 מיליון דולר ל־21 חברות זרות ו־17 חברות בת שפעלו בתחום הנפט בוונצואלה.

חברות הנפט, מרביתן בבעלות אמריקנית, נענו לתנאי הפיצויים, הן יקבלו את התמורה באיגרות חוב שיפדו תוך חמש שנים בריבית של 6 אחוז.

ונצואלה היא כיום מייצאת הנפט השלישית בגודלה בעולם ומפיקת הנפט החמישית בגודלה בעולם. ה־תכניות לשנה הבאה מדברות על שיווק של 2.2 מיליון חבית נפט ב־יום.

תשווק בעצמה את הנפט שלה

נשיא ונצואלה קארלוס פראס הו־דיע היום כי ארצו מתכוננת למכור במישרין את הנפט שלה לצרכנים באירופה, יפן וארה"ב.

שיתוף פעולה צרפתי־גרמני במלחמה בטירור

אסן, 1 (עיצ) — שיתוף הפעולה הצרפתי־גרמני במלחמה בטירור הוא „חסר תקדים בהיסטוריה של הקרי־מינולוגיה", קובע שר הפנים המע־רב גרמני ורנר מאיהופר, בראיון שיתפרסם מחר בעתון „נויה רוהר־ריין ציטונג".

הוא מציין כי מערב גרמניה תש־תדל בשבועות הקרובים להגיע ל־כלל הסכמי שיתוף־פעולה דומים עם ארה"ב ובריטניה.

תיקון

בכותרת במאמר המערכת בגליון יום אתמול הל שיבוש: כותרת המא־מר הראשון היא „יישמר המעמד ה־עדיף של היישובים בשטחים", ושל השני „גדירת סוף שבוע".

מכון מרדכי

האגודה לקידום אמצעי הוראה החינוך ביהדות

מהרש"ל 9 בני־ברק

הופיעו: (המחירים בתוקפם עד חודש א)

1. שפתי חכמים השלם עם „לבוש אורה" על פירוש רש"י — שמות 7.—
2. חוברת עזר לבאורי התפילה 6.50
3. חוברות שאלות עם לקט פירושים — בנ"ך, מאת דוד רחמני 7.50
4. בית המקדש וירושלים מאז ועד עתה בתמונות 18.—
5. ברכונים עם דיני ברכת המזון עטופים בניילון וכן בלי ניילון — יפים גם כשי בשמחות בניילון: 1.50
6. זמירות לשבת וברכת המזון, בשלמות 2.50
7. „משיעבוד לגאולה" — פירוש ומחקר על הגדת פסח, מאת חיים נוסבאום, מהדורת דה־לוקס 28.—
8. הקומוניזם האידיאולוגי בהקשר לעם־ישראל — מאת ד"ר מרגלין
9. „קונטרס השבת" על ל"ט מלאכות בצורת טבלאות עם שאלות ותשובות בתוספת תמונות 7.—

ועוד הרבה חומר דידקטי חינוכי

קטלוג יישלח לכל דורש נא לצרף בולים (0.35×2 אג')

הדור הצעיר במפד"ל

מבצע ספרא וסייפא

תורה ושמירה בגולן!

הדור הצעיר במפד"ל מכריז על מבצע „ספרא וסייפא".
אנו קוראים לחברינו ואוהדינו להצטרף למבצע ולהתנדב לשמירה לילית בגולן יחד עם לימוד תורה בשעות היום.
מתנדבי המבצע יצאו לרמת מגשימים, ישמרו בלילה במושב ובשעות היום ילמדו תורה בצוותא עם תלמידי ישיבת הגולן.
משך ההתנדבות: מיומיים (שני לילות שמירה) ועד שבוע (או יותר).

המבצע מתואם עם ישיבת הגולן ומשק רמת מגשימים שיארחו את המתנדבים.
המבצע יורחב בעתיד לישובים נוספים בגולן.

פרטים והרשמה: * הדור הצעיר במפד"ל, אבן גבירול 166 ת"א; טל. 440249, 444151, 440316.
* אצל רכזי המבצע בסניפנו ברחבי הארץ.

חברי משק רמת מגשימים ותלמידי ישיבת הגולן עובדים, שומרים ולומדים בגולן. הטה שכם גם אתה — עזור בנטל השמירה.

גזור ושלח

לכב'
הדור הצעיר במפד"ל
ת.ד. 22253, ת"א
אני מתנדב למבצע „ספרא וסייפא" למשך ____ ימים.
ימי השבוע הרצויים לי:
☐ א' ☐ ב' ☐ ג' ☐ ד' ☐ ה' ☐ ו' ☐ שבת
התאריכי השמירה (סמן X):
☐ נא תאמו עימי טלפונית או בכתב את התאריכים.
☐ אתאים עצמי לתאריכים שתודיעו לי.
☐ אוכל להתנדב בתאריכים: ____
נכונות לארגן קבוצה:
☐ אני מוכן לארגן קבוצת חברים במסגרת המבצע. נא התקשרו עמי לתאום.
משפחה ושם: ____ גיל: ____
כתובת: ____
טלפונים בעבודה, בבית: ____
חתימה

הדור הצעיר במפד"ל • עפרה, ישוב עובדים, הרי בית־אל

ט"ו בשבט תשל"ו

עץ בעפרה

ביום ראשון, ט"ז שבט תשל"ו (18.1.76) עולים אי"ה
חברי הדור הצעיר במפד"ל ואוהדיו

לנטוע עצים בעפרה

אשר בהרי בית אל

הנטיעות מתקיימות בשעה 3.00 אחה"צ.

נקודות ומועדי יציאה לנטיעות:
ירושלים: שעה 14.00;
תל אביב וגוש דן: שעה 13.00;
חיפה: (הקריות וישובי הצפון) — שעה 12.30;
נתניה (השרון): שעה 13.00;
רחובות (ראשל"צ וישובי הדרום): שעה 13.00.

נקודות יציאה נוספות — לקבוצות מאורגנות.

הרשמה:
* במחלקה לדור הצעיר במפד"ל — אבן גבירול 166 תל-אביב. ת.ד. 22253 ת"א — טל' 440249; 444151; 440516
* בסניפי הדור הצעיר במפד"ל ברחבי הארץ.

דמי השתתפות:
* ליוצאים ממרכז הארץ — 20.— ל"י למשתתף.
* ליוצאים מירושלים — 10.— ל"י למשתתף.

בט"ו בשבט תשל"ו — ניטע עץ בעפרה

גזור ושלח

לכבוד
הדור הצעיר במפד"ל
ת. ד. 22253
אבן גבירול 166 — תל־אביב

שלום רב,
ברצוננו להשתתף ביום הנטיעות בעפרה ט"ז שבט תשל"ו
שם ומשפחה ____
כתובת ____ טלפון ____
מס' המשתתפים ____ רצ"ב צ'יק ע"ס ____
חתימה ____

...יחות בין אלמוגי לרבין

...מסתר לעיתוני בפלגות ...ת „העבודה" תהיים את ...מחיות בין ראש עיריית ...אלמוגי, המועמד לכהונת ...מחידות הציונית, שייערך ...בא, לבין ראש הממשלה י. רבין. זאת, בעקבות נאומו של רוה"מ בישיבת מרכז מפלגת „העבודה" אתמול, בה הוצג אלמוגי כמועמד המפלגה לבחירת יו"ר הסוכנות.

ראש הממשלה נטל את רשות ה־דיבור במפתיע, לפני נאומו של אל־מוגי, אך לא התייחס בדבריו לדמותו של המועמד ואף לא הזכיר את שמו. הוא הסתפק בהשמעת דברים על מהות התנועה הציונית. כזכור, עם תחילת מערכת הבחירות בין א. דולצ'ין ואלמוגי הטיל רבין מלוא כובד משקלו לטובת אלמוגי. אתמול הודיע אלמוגי כי התפקיד יו"ר הסוכנות הוא המשרה האחרונה שהוא מתכוון לכהן בה.

ריכוז מפ"ם החליט אתמול להפגש עם אלמוגי, זאת לאחר שדולצ'ין הוסיגב לשיחה, ואלו אלמוגי לא טרח לעשות כן. לפני ימים ספורים אמר דולצ'ין כי הובטחו לו קולותם של כמה מאנשי מפ"ם, אם הבחירה תהיה חשאית.

משרד ג'וינט העולמי נפתח בירושלים

המשרד הראשי של הג'וינט הע־למי נפתח ביום ה' בבוקר בשדרות הרצל 81 בירושלים, בטקס שנערך בהשתתפות ראש העיריה מר טדי קולק.

מר ר. גולדמן, שנתמנה למנהל הג'וינט, הודיע כי הארגון יוסיף לקיים את שרותיו כבעבר, בהיקף של כ־10 מיליון דולר בשנה. הארגון עוסק כידוע בעניני סעד ותמיכה.

צוין, כי עם פתיחת משרדו ה־ראשי בירושלים משלים הג'וינט את ההליך העברת פעולותיו הקשורות במלבין לרשויות הסעד והבריאות הממלכתיות.

מר גולדמן הודיע, כי הג'וינט יבנה בנין למשרדיו בגבעת רם בבירה.

אלף תיירים ...או בדצמבר

התיירות לישראל בחודש ...197 גדלה ב־36 אחוזים ...דצמבר 1974 הגיעה ל־...ירים. זו היא תנאצה שיא ...ת בחודש דצמבר כלשהו ...המדינה והיא טובה אף ...מן המספר התיירים בדצ־מבר 1971, שהיה שיא עד ...— על כך מסרו אתמול ...דוברי הלשכה המרכזית ...קה ובשרד התיירות. ...שהלפה הגיעו לישראל ...ירים — ירידה של באחוז ...ז לעומת שנת 1974, בה ...624,0 תיירים.

...ברי בני־עקיבא ...מחנה קיץ ...רום אפריקה

...פריקה (מוסל ב"ץ) — ...רשם, בהשתתפות ראשי ...ציגי הפדרציה הציונית ...מצירות הסביבה, נפתח ...עקיבא בהשתתפות שיא ...בני נוער.

...ממצא בקיים הדרומי במר־...1,5 קים. דרומית ליוהנס־ התפים בו חברים מיוהנס־...טאון, דרבן ופורט־אליזבט ...ציקה וסולסברי ובולוויו.

...משמש כמחנה קבע לתנו־...תה בעזרתה של הפדרציה ...מקומית, העדה לצרכי ה־...לוציות, וכולל מתקני קבע ...דשאים רחבי ידיים, חדרי ... כנסת, וכל זאת במכונת

...ונה מרכזים החי קני ברמן ...ג ושבנו ביהלד שמרך מ־..., שניהם בוגרי הכשרת בני ...קבוצת שלוחות.

...זורים בתוכן ובעצה התב־...סם נבו, שליח בני עקיבא ...ויעקב הוף שליח בביש ...רה הכבוד במחנה השנה ...וייס רבה של דרבן.

...ואוגני המחנה הוו מתנה ...בתפוצות מהגדולים ...ם.

4 מלחינים ישראליים הוזמנו לרגל חגיגות 200 שנה לייסוד ארה"ב

מאת סופר „הצופה"

ארבעה מלחינים ישראליים, י. טל, בייג אדגר, מ. ברודסקי וי. גלבוע, הוזמנו להלחין יצי־רות לרגל חגיגות 200 שנה ל־יסוד ארה"ב.

למלחינים הישראלים פנה מר ר. שפי, מנהל המחלקה למוסיקה בת־זמננו באוניברסיטת שיקגו. המלחינים, לפי הפניה אל המר־צה להרבות ולאמנות, ישתתפו בחגיגות ה־200 שייערכו באו־ניברסיטה. בין היתר הם ישאו הרצאות וישתתפו בהקלטות.

אזכרה בבוקרשט לחללי הפוגרום ב־1941

מאות יהודים מקומיים ונציגי הקהילות של ערי השדה ברו־מניה השתתפו באזכרה מרגשת ש־נערכה אתמול בבית הכנסת הכורלי בבוקרשט, לזכרם של 120 קדושים שנהרגו בפוגרום שערך „משמר ה־ברזל" הרומני ב־1941.

פרטים על האזכרה נמסרו במברק מיוחד מאת איחוד הקהילות היהו־דיות ברומניה, שנתקבל אתמול לע־נות ציב במשרדי סוכנות „עתי"ם בתל־אביב.

במהלך אותו פוגרום, שנערך בעק־בות הסתה של הפאשיסטים הנאציים השתוללו כנופיות פורעים והעלו באש מאות בתים של יהודים ובתי־כנסת רבים. בין השאר נשרף בית־הכנסת הספרדי בבוקרשט — שהיה מפורסם כאולם היפה ביותר בבאל־קנים.

במהלך האזכרה נאם הרב הראשי ליהודי רומניה, הרב ד"ר משה רוזן. הוא העלה במלים נרגשות את זכר הפרק העגום הזה בתולדות השואה. הוא אמר בין השאר, כי המאורעות הללו שהתחוללו לפני 35 שנה היו צריכים לשמש אזהרה לאנושות כולה. הוא ציין, כי גם בימים ההם היו מדינאים אשר סברו כי יוכלו לרכוש לעצמם שקט ושלוה על ידי כניעה לאחתנות ולטרור. אולם ההיסטוריה חסרת הרחמים הוכיחה, כי הפייסנות גררה אחריה לא רק פוגרומים אלא גם מלחמה הרסנית שהביאה מות ואבדון על מיליוני בני אדם חפים מפשע.

„כיום", סיכם הרב רוזן, „כל אלה הנוטים כיום לסגת מול הסת־סנות הטרוריסטית, חייבים לזכור את הלקחים של העבר ההיסטורי הלא־רחוק".

בתום טקס האזכרה עלו המשתתפים על קברותיהם של קרבנות הפוגרום.

עלייה ניכרת במספר האלכוהוליסטים

המשפחה והקהילה — גורמים מכריעים בגמילת אלכוהוליסטים

המשפחה והקהילה מהווים גורם מכריע בתהליך הגמילה של האל־כוהוליסטים ממחלתם. על כך מס־רה ד"ר פנינה אלדר, מרכזת הפ־רויקט לאלכוהוליזם במשרד הסעד. גישה זו מהווה תפנית חדשה לעומת המקובל עד היום, כאשר האלכוהו־ליסט קיבל טיפול בבית החולים כשהתמידה מחלתו ושוחרר משם ל־אחר מכן.

משרד הסעד מפעיל מוקדי מרכז גמילה אשר בראשו עומדת הגב' בר־כה סלע בשיתוף עם מרפאה קופת חולים, המעניקה עזרה רפואית לכל החולים שפנו לגמילה. עובדי המר־כז מלוים את האלכוהוליסט בכל שלבי טיפולו — הן בשיפור דמותו בקרב משפחתו הן בהמעניתו לרכי־שת מקצוע או השגת עבודה. שי־קומו הפיזי הנעשה על ידי רופ־אים. המטפלים מחזרים את הקשר עם החולים ע"י בעקב אבטובטי. העזר התבנצות משלה מתוך עידי־דם המתפרד. בעקבות יאשי המשפ־חות הנמצאים בטיפול מרכזה קבו־צה של אנשים צעירים אשר התחנכו על ידי אבות אלכוהוליסטים, שלא קיבלו טיפול גמילה וילדיהם הכשיכו בדרכם.

כ־40 אחוז מן המקבלים טיפול גמילה (40 איש) אינם אלכוהוליס־טים אלא נזקקת מבחינה כלכלית והגנב בימה אקדמאית ואנשי מקצועות חופשיים, אשר לא נמצא להם מרפא ביראות פסיכיאטרית או בבתי החולים לחולי נפש.

עליה ניכרת במספר האלכוהוליס־טים מתגלית לאחרונה בארץ — על כך נמסר בישיבה האגודה למניעת אלכוהוליזם אשר התכנסה לישיבה הראשונה בירושלים.

האגודה רואה ביעדיה הראשונים הסברה חינוכית בבתי ספר, במוקדי עובדים, בכלי התקשורת ובפרסו־מים מדעיים. האגודה תפעל להק־מת מרכז גמילה רפואי־סוציאלי ל־אלכוהוליסטים, שהגיעו לשלבים ה־כרוניים והזקוקים לטיפול מתאים. כן מתכוננים לקראת הקמת של שתי התוגה סיפוליות שתתפעלנה 24 שעות ביממה בירושלים ובתל־אביב.

מרכזי גמילה נוספים קיימים ב־ירושלים, חיפה, עמק חפר ובית שמש.

ביום א' — מיבצע להחזרת ציוד צבאי

מבצע נרחב, להחזרת ציוד צבאי המצוי שלא כחוק ברשות אזרחים — ייפתח ביום א' הקרוב. במסגרת המבצע יופעלו סיורים על ידי ניידות משותפות של משטרת ישראל והמש־טרה הצבאית במקומות ציבוריים של־גים ובדרכים — בכל רחבי המדינה. סיורי הניידות המיוחדות יערכו ב־משך כל ימות השבוע. המבצע נערך ביוזמת מטכ"ל — אג"א.

ציוד שיוחרם, או יתפש על ידי ניידות הסיור, יועבר ויאוחסן ב־משטרת ישראל — עד גמר הטיפול המשפטי נגד העבריינים. הציוד יועבר לאחסנה, כאשר לכל פריט תצורף תווית עם פרטי האדם, ממנו הוא הוחרם, ועם פרטי השוטר והצב־אי או האזרחי, שהחרים את הפריט. הטיפול בתביעות נגד אלו המשתמ־שים בציוד צבאי שלא כחוק יהיה בידי משטרת ישראל, למעט במק־רים, שהעבריינים הם אנשי מילו־אים, שאינם בשירות פעיל. נגד אלה יוגשו תביעות לבית דין צבאי על ידי מפקדת קמצ"ר.

יצויין, שאחזקה ושימוש בציוד צבאי, על ידי אזרחים או אנשי מילו־אים שאינם בשירות פעיל, הם בגדר עבירה על החוק, הגוררת אחריה עונשי מאסר או קנס.

„כלל" תגייס הנפקת ...ות־חוב ב־20 מיליון ל"י

...מכחישה שהיא נתקלת בקשיי נזילות

...פורסמה אתמול בבורסה ...מכחישה חברת „כלל" ...נתקלת בקשיי נזילות. ...זהר שיפורסם בקרוב יר־...נבר לכל ספק — אמר ...דיונוסא ע"י המנכלים ה־... דוברת וא. פרידמן. ...קשיי נזילות פורסמה ...ד העתונים וכה נאמר, ...יקשה מהאוצר לסייע לה ...ים מסחרים הלוואה של 20 מיליון ל"י כדי שתוכל לעמוד בקשיים עד להוצאת אמיסיה של אגרות חוב. פניה זו נעשתה ובע־קבותיה פנתה למשנה על שוק ההון וביקשה רשות לגייס הון באמצעות הנפקת אגרות חוב. פניה זו נעשתה כע־שית בדרך העסקים הרגילה וכמוה נעשות הרף שיגרת במשך כל הש־נים, הן ע"י החברות של „כלל" והן ע"י קבוצות אחרות במשק העוסקות בגיוס הון.

...עור על קולת עונשו של מוטי פרידמן

המדינה הגישה אתמול ...ם העליון ערעור על ...של מרדכי פרידמן, ...ר נפשי לשעבר, שהו־...ת מרמה הנידון ל־18 ...בפועל, 18 חודשי מא־...קנס בסך 900,000 ל"י. ...שהוא הערעור הפליל... ...1976 בבית המשפט העליון — טוען פרקליט המדינה מר גבריאל בך, כי פרידמן הורשע ב־עבירות מרמה בנסיבות מחמירות וכי העונש שהוטל עליו „קל מדי וסוטה במידה ניכרת מן העונש ש־ראוי היה להטיל עליו בגין העבי־רות שהורשע בהן".

מר בך מציין, כי פרידמן הורשע בשלוש פרשות נפרדות ומן הדין היה להטיל עליו עונשי מאסר מצטברים ולא עונש כולל. פרקליט המדינה מוסיף כי בית המשפט המחוזי בתל־אביב שגה בקביעותיו ביחס להשל־מות הטס, וכי הקנס שהוטל על פרידמן אינו מתאים להומרת ה־עבירות.

...בן 20, תושב פתח ...ה בפני אנשי המשטרה ...המכוניות", נעצר ביום ...ר עשרות מארבים של

תורה ושמיר בגולן

2 קיבוצים הקימו מפעלים לייצור אבני חן

מאת סופרנו הכלכלי

שני קיבוצים רבדים ותשון, הקימו מפעלים לייצור אבני חן. אחד מהם עומד לייצר ספירים — הנחשבת לאחת מאבני החן היקרות — סינטטיים. לפי מחקר שנערך באוניברסיטת ת"א.

באחרונה פוקד משבר חמור את שלושת המרכזים העולמיים לעיבוד אבני חן ובכך נפתח פתח להתרחבות מהירה של התעשיה הישראלית בנושא זה. סגן המפקח על היהלומים, מר צ. בן־בסת, מציין כי התעשיה ההודית — המרוכזת ברובה בעיר ג'איפור שבה מעבדים 75 אלף עובדים כ־80 אחוז מכלל אבני האמראלד בעולם — נמצאת כיום במצב של התמוטטות, זאת עקב מדיניות של ממשלת הודו, שהטילה הגבלות חמורות על סחר אבני־חן. רבים מגדולי היצרנים של אבני חן בהודו נמנים עם יריביה של אינדירה גאנדי וזו גמלה להם בפגיעה בעסקיהם.

מרכז אחר, בעיקר של אבני רובי וספיר, נמצא בתאילנד. מחשש להפיכה קומוניסטית מבריחים היצרנים את עסקיהם לחו"ל. מרכז נוסף הוא בעיירה המערב גרמנית אובאר־אובארשטיין, מרכז זה מתחסל עקב מחסור בעובדים.

בכדי לעודד ענף זה נעשו באחרונה הקלות רבות ובין היתר ניתן פטור מלא של מכס היטל במתן על כל יבוא חמרי הגלם. הותר ייבוא אבני חן מלוטשות, תוך הטלת מכס של 10 אחוזים בלבד. ניתן לייבא אבני חן מלוטשות לצרכי ייצוא חוזר ומשטו עד למינימום הליכי הטיפול בייבוא ובייצוא של אבני חן.

היקף הייצוא של אבני חן הגיע ב־1974 ל־4.26 מיליון דולר ב־10 החודשים של השנה הגיע הייצוא ל־4.36 מיליון דולר.

שלושה נהרגו בתאונות

אדם אחד נהרג ו־3 נפצעו בתאונת דרכים קטלנית שארעה ביום ד' בלילה בכביש ירושלים, ליד שער הגיא.

ההרוג הוא יוסף כץ, בן 47, מירו־שלים. בתו סמדר, בת 19, נפצעה קשה. נוסעת אחרת, חגית צימוקי (19) מירושלים, נפצעה גם היא קשה, ונוסעת נוספת נפצעה קל.

הנפגעים נסעו במכונית פרטית נהוגה בידי המנוח, יוסף כץ. התאו־נה ארעה כאשר הנהג ניסה לעקוף כלי רכב אחר שנסע לאט.

פעוטה בת 3 קיפחה את חייה וארבעה אנשים אחרים נפצעו קל, בתאונת דרכים שארעה ביום ה' בצומת הכבישים לשדות וימית ב־צפון־סיני.

ההרוגה היא יונית בן קסיס, ממושב נתיב העשרה שבצפון סיני. מכונית פרטית נהוגה בידי אביה התנגשה במשאית ישראלית.

הורי הפעוטה ואחותה בת ה־5, וכן נהג המשאית, נפצעו פצעים קלים. משטרת רפיח פתחה בחקירה.

הנכד נהרג, הסבתא נפצעה קשה

ילד בן שנתיים, יוסף בוגלו מ־שכונת גבעת אולגה בחדרה, נהרג וסבתו, נעימה דניאל בת 70, נפצעה קשה בתאונת דרכים שארעה אתמול ברחוב הראשונים בשכונה. הנכד ו־הסבתא נפגעו על ידי משאית ש־נסעה אחורנית. הנהג, חושב האג יוניס, נעצר ושוחרר בערבות.

יותר מ־200 עובדים מועמדים לפיטורים ב„סיבי דימונה"

יותר ממאתיים פועלים במתציהם שרבים, העובדים במפעלי התשלובת „סיבי דימונה" בבאר־שבע ובדימונה מועמדים לפיטורים.

כתב עתיים בנגב מוסר, כי כונסי הנכסים של התשלובה החליטו לס־גור את מחלקת קווי הצמר במפעל בבאר שבע ורוב העובדים במחלקה יפוטרו ואחרים יועברו למחלקות אחרות. במחלקה זו מצוי ציוד מיושן והכונסים אינם רואים כל טעם ב־המשך הפעלתו.

יצויין, כי כונסי הנכסים הסבירו לועד העובדים את מצבה של ה־תשלובת, כאשר הפסדיה מגיעים ל־1.6 מיליון ל"י לחודש.

מזכיר מועצת פועלי באר שבע, מר אורי סבג, אמר לכתב עתיים, כי בבאר שבע חסרים עובדים ב־תעשיה, ואלה שיפוטרו יוכלו להי־קלט בתעשיה הכימית. חלק אחר של העובדים ייצא לגימלאות.

ביום ד' התקיים דיון בין הנהלת המשרד בדימונה ובין ועד העובדים על הרשימה השניה של המועמדים לפיטורים. הועד דחה את הצעת ההנהלה לפטר 80 עובדים. מזכיר הועד, מר אלי בן־קאסוס, הודיע כי חייב להתנהל דיון בעניינו של כל עובד ועובד.

מזכיר מועצת פועלי דימונה, מר אלברט אבוטבול, אמר, כי גם בדי־מונה יש מקום לקליטת עובדים ב־תעשיה, אולם הבעיה קשה. שרבים מן הקשישים, כאלה הצפויים לפי־טורים במפעל הטכסטיל, יתקשו ב־מציאת מקומות עבודה.

הבקשה לפירוק „פניד... בע"מ" תידון בחודש הבא

הבקשה לפירוק חברת הבניה „פני־דר בע"מ", שהוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה, תישמע ב־15 בפב־רואר. על כך החליט ביום ה' נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה א. שאר.

הבקשה לפירוק החברה הוגשה ל־בית המשפט על ידי אגודת פועלי הבנין קרן הביטוח לפועלי הבנין ועל ידי כמה עשרות מעובדי ה־חברה. אלה טוענים, כי החברה חייבת להם כחצי מיליון ל"י.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500.000 ל"י זכה המספר: .314342

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: .510209

בסך 50.000 ל"י זכה המספר: .288783

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: .710140 363253

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים ה־באים: 230537 175831 057461 007443 724847 577483 537358 511235 .793269 758385

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־01524 32657 81341 76215 70882 64118 44238 .90676 86436

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־04290 05751 48735 47577 38657 36425 18425 .82537 62387 49060

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־8871 8835 8355

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־0725 1771 8770 5583 1791 0743 8465 5487 6513 2826 1120 8799 5808 2245 3151 1284 9169 6598 3072 1182 9028 9350 7322 3179 1347 9205 7109 7523 4718 1498 9633 7340 3359 1356 .9696 8258 5153 1622 9688

בסך 6 ל"י זכו הכרטיסים ה־...לים שמספריהם מסתיימים בספרה: 6.

סורוקר פורש נתמנה כמנכ"ל בנק איגוד

מאת סופרנו הכלכלי

מנכ"ל משרד התקשורת, מר ש. סורוקר, פורש מתפקידו עם מינויו כמנכ"ל בנק איגוד.

המנכ"ל הנוכחי של בנק אגוד — אחד הבנקים של קונצרן בנק לאומי — מר ו. האוק, פורש לגימלאות.

שינויים אחרים בצמרת הבנק הם: מר ב.ב. באייר, מנכ"ל כשותף, ית־מנה כדירקטור מנכ"ל והוא יצטרף לועדת המנהלים. המשנה למנכ"ל, ד"ר א. פרסס, פורש לגימלאות ו־מתמנים 2 סמנכ"לים — י. סגל, כיום מנהל הסניף הראשי בת"א וא. קפלן, מנהל המחלקה לניירות ערך.

יו"ר הדירקטוריון של הבנק, מר א.י. יפת, שמסר על שינויים אלה מסר גם על הנפקת שטר הון בסכום של 5 מיליון דולר.

מר סורוקר נתבקש להמשיך בתפ־קידו במשרד התקשורת זמן מה, כי טרם נמצא לו מחליף.

מ. אסרף — יו"ר המועצה הדתית תל מונד

בישיבה של המועצה הדתית תל־מונד שנערכה אמש במועצה המקו־מית, בהשתתפות כבוד הרב המקומי הרב מרדכי זצ"ל, נציג משרד הדתות יעקב בן עמי, נבחר כיו"ר המו־עצה הדתית מר מרדכי אסרף (ל"ע) במקומו של מר אליהו אסיאס שכהן עד כה. לסגן וכ"מ יו"ר נבחר מר יצחק יצחק מהמפד"ל וכל ...ריעני (מפד"ל), כסגן שני. לגזבר המועצה הדתית נבחר מר צלוב יוסף סעיד (מפד"ל).

שיכון בקוסטה ריקה נקרא ע"ש מעלות

סגן נשיא קוסטה ריקה, ד"ר פ.א. ג'ומן, חנך השבוע את השיכון „מע־לות" שנבנה על ידי אגודת הנשים היהודית בעירה דסאמפרדוס, שעל יד הבירה סן חוזה. על חנוכת ה־שיכון הודיע אתמול שגריר ישראל בקוסטה ריקה, מר צלי נבו, במברק שנתקבל בלשכת שר החינוך וה־תרבות בירושלים.

הגיעו פעילי תנועת העלייה מארה"ב

קבוצה של 42 פעילי תנועת ה־עלייה בארה"ב הגיעה לארץ כדי להשתתף בסמינר בנושא עלייה ל־ישראל.

במהלך הסמינר יסיירו המשתתפים בירושלים, קרית גת, יבנה, ערד, כפר עציון, קיבוץ גשר הזיו, בעליה ובמושב ביה אריך. יישמעו הרצאות על ישראל ועל האפשרויות לעליה וקליטה. בראש המשלחת עומד מר משה ספרן, נשיא תנועת העלייה ב־ארה"ב.

במפלגה ובתנועה

ב„היכל שלמה", ירושלים

הרב ד"ר אלכסנדר קוליבך, סגן יו"ר של „איחוד רבנים עולי ארצות המערב", ידרוש מחר, ב־3.30 אחה"צ, בביהכ"נ של היכל שלמה, על הנושא: „פרשת השבוע לאור ימינו". השיעורים הללו הם מטעם „ארגון ותיקי התנועה" בירושלים. מרכזת השיעורים — הח' צפורה בויק.

ר' משה גבירצמן, יו"ר „ארגון ותיקי התנועה בירושלים", מלמד ש־עור בחומש ופרש"י בכל שבת ב־בוקר. בשעה 7.30, בביהכ"נ של היכל שלמה.

בכל יום ראשון, בשעה שבע ב־ערב, מתקיים בביהכ"נ של היכל של־מה השיעור ברמב"ם, הלכות סנ־הדרין, מאת הרב חיים צימרמן. ותיקי ובני תורה מוזמנים. השיעורים הם בחסות האגף לתרבות תורנית שליד מחלקת התרבות של העיריה „ארגון ותיקי התנועה" והיכל שלמה.

המפד"ל — הפוהמ"ז בת"א

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הח' י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שעור תורה ע"י הרב י. יוזי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בב. שלום א' ב־4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ נוה נתן רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ זיכרון קדושים ביפו ש־עור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

במועדון רמת ישראל־יד המכבים 10 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שעור בגמרא בשעה 3.30 ע"י מר א. ארנברג.

בביהכ"נ בר אילן ב־10 שעור ב־מסכת בבא מציעה ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו צ'לנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב מ. נוף.

באהל שם רח' בלפור 30 ב־11 שעור על תפילת ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפוהמ"ז בהמשך שינקין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שעור בגמרא מסכת פסחים, לפני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים רח' המעפילים ב־1.30 שעור בפ. השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז רח' ראשל"צ ב־2 שעור באורח חיים ע"י הרב י. מלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון רח' לוינסקי 130 ב־4.30 שעור בפ. השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

במועדון רח' עבאס 3 שכ' התקוה ב־4.30 ירצה מר א. העשה על פר־שת השבוע.

במועדון אהבת חסד נחמני 61 ב־8 מסיבת עונג שבת ירצה הרב דב שחור. הפותח המנחה הרב משה ברנשטיין, זמירות ע"י החזן י. סול־גיק.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע הרב אליעזר רקובסקי, ציו־נים בתפילה הגב' שושנה הולצברג. בבית הכרם בפנסיון מרגוע פר־שת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית אזור יהודה

יום שלישי ב־8 בערב באולם ה־מועצה הדתית, פגישת חברות ושעור ע"י החב' רבקה בלומנקרנץ.

ימי מכבר:

אשקלון — בימים שלישי ורביעי בבית הפועל המזרחי, ברח' צה"ל.

פתח תקוה — ביום ראשון פגישת הוגכות בבית החב' אדה אלכן, רח' הנחל 24. ב־7 בערב, בהדרכת שו־שנה ברושו.

חוג לציירות

ביום רביעי בבית החב' רחל לוד־בן, רח' הנחל 30, הרצאת ד"ר ברש־רס — רופא ילדים על הנושא: „הזנה לילדים".

האספה הכללית של איחוד רבני המערב

ביום השלישי הבא, ד' שבט, תת־קיים בהיכל שלמה, בירושלים, הא־ספה הכללית של „איחוד רבנים עולי ארצות המערב". הרב צבי תבורי, יו"ר הארגון, יפתח את האספה.

הרב משה רוזן, מזכיר האיחוד, ימסור דו"ח בפעולות הארגון במשך החודשים האחרונים. הרב תבורי יציע תוכנית פעולה לעתיד, והרבנים ה־נציבים בראש העדות השונות ימסרו סקירות על פעולות העדות.

הנואם האורח יהיה הרב חנניה ווינברג, לשעבר נשיא התאחדות הרבנים בארה"ב, שירצה על „מצב היהדות באמריקה ועל שילוב ה־רבנים העולים בחיזוק הדת בישראל".

האספה תיפתח ב־7.30 בערב. ה־חברים מתבקשים לדייק.

הסעודה למען מלגות תורה תתקיים ביום רביעי, במלון הילטון בבירה

הסעודה החגיגית לטובת מלגות ל־תלמידי מוסדות התורה של התנועה, תתקיים ביום הרביעי, בשבע בערב. במפעל זה נערך מטעם „ארגון עולי ארצות המערב", המסונף למפד"ל ב־ירושלים.

מפעל מלגות התורה של הארגון, שהוא מנהל תוך שיתוף פעולה עם מרכז החינוך הדתי שליד המרכז העולמי, הולך ונעשה לפעולה קונ־סטרוקטיבית ביותר למען חיזוקו של החינוך הדתי בארץ. אם אשתקד חולקו למעלה משישים מלגות, כל אחת בת חמש מאות לירות, הרי השנה, כתוצאה מהכ־נסות הבנקט, יחולקו יותר משלוש מאות מלגות.

הנואם האורח של הסעודה יהיה הרב מיכאל מילר, נשיא מועצת ה־רבנים בניו־יורק וסגן נשיא של ישיבה אוניברסיטה. השתתפות בבנקט היא תרומת מלגה בת חמש מאות ל"י לזוג. ההיענות של חברי הארגון ואוהדיו היא גדולה. מר שמ־עון קריפניק, חבר המרכז העולמי, עומד בראש הועדה המסדרת. הרב מנחם מיכוס — סגן יו"ר, והד"ר פנ־חס כהן, מזכיר.

תנועת האשה הדתית לאומית בגליל תל אביב

פגישות השבוע: — בהמשך שינקין בבית הכנסת רח' המערכה 40, הר־צאה: מר שיפמן.

בקרית שלום בבית החברה מרים יעקב רח' טורי זהב, המרצה: מר בלדבורג. הנושא: טיפול בילדים עם ... לידה.

הגבים: — חוג דוברות אנגלית: — יפגש ביום שני (5.1.76) ב־8.30 ב־ערב בבית החב' מרים רייס, רח' אנ־גל 4. המרצה: גב' פרידשא.

יד אליהו: יפגש ביום שלישי ב־9.30 בערב בבית החב' מימון רח' הברזל 1, המרצה — מר י. ש. מימון ע"י החסידיה.

תל כביר: — יפגש ביום שלישי ד' בשבט (6.1.76) בשעה 7.00 בערב בבית החב' בימר, רח' פנילס 3 קומה ב' דירה 13.

החוגים בשיחות המדור לתרבות תורנית של ערים ב"א, יתקיימו:

ביום שלישי חוג לתורה שבע"פ על ידי הרב גרוזמן.

ביום רביעי חוג לספרות ע"י גברת חנה רבינוביץ.

קרית שאול

יום א' בשעה 8.00 בערב בגן ה' ילדים במסגרת חוג ההורים, ירצה ד"ר לפיד על הנושא: — בעיות פסיכולוגיות במעבר הילד מגן חובה לבית הספר.

תנועת האשה הדתית לאומית המוקד לקליטה חברתית והנהגות של עולים

ליל שבת

תל אביב — מעון עולים „קסם" רח' בן יהודה 14. מסיבת עונג שבת שירה ושיחה על פרשת השבוע עם החזן מר יצחק שפירא.

מעון עולים „הירקון" רח' הירקון 66. מסיבת עונג שבת שירה ושיחה של פרשת השבוע עם החזן מר יוסף זיו.

אשדוד — במרכז הקליטה מסיבת ליל שבת עם משפחות ישראליות, חילות והגיות חניכי „בני עקיבא" ושיחה על פרשת השבוע וכבוד קל.

מושב נחלים — שבת עיון וחברה לעולים. המארחים משפחות המושב. סעודה שלישית בישיבת נחלים עם בני הישיבה.

מוצ"ש

פתח תקוה — מסיבת ראש חדש לעולים וותיקים בבית הכנסת בכ־פר אברהם. ב־7.30 בערב בהשתת־פות הרב שמעון סלומון, תכנית אמ־נותית. הגב' אדית מוסקו — כנ־רית, וכבוד קל.

יום ראשון

תל אביב — מעון עולים „קסם" מסיבת ראש חדש בהשתתפות מר יוסף זכרוביץ, שירה בציבור בליווי אקורדיון ב־7.30 בערב.

יום שני

תל אביב — מעון עולים „הירקון" שעור ביהדות.

חיפה — חוג ליהדות למדענים ו־אקדמאים מברה"מ. המרצה פרופ' צבי קורצוויל מהטכניון בחיפה.

אשקלון — שכון הגרוזינים והבו־כרים חוג מתעמלות רפואית במועדון הסורים חוג ליהדות — לימוד פרקי אבות.

יום שלישי

משואות יצחק — פגישת חברות מתנדבות בקליטה עם הגב' שרה שפרן — מרצה לעבודה סוציאלית, באוניברסיטת בר אילן — הדרכה בנושא: „פעילות קהילתית או פעי־לות ישירה עם המשפחה עונה על צרכי האוכלוסיה השיכון", ב־6 בערב.

„אהל יצחק" רח' פרישמן 12, ת"א

בבית אהובה צ'פליק התקיים מסי־בת ראש חודש ב־8 בערב חוג הו־תיקים בפועל המזרחי בהשתתפות הרב פרוס והרצאתו על הנושא: — שין בשבט בהלכה ובמחשבה. ובכל יום חמישי בשבוע מתקיים שיעור לגמרא מפי הרב שמוקלר. ב־8.00 בערב.

תנועת האשה הדת"ל, חיפה

ביום שני ג' שבט ב־5 אחה"צ, יתי־קיים חוג מתעמלות רפואית במועדון החברה רח' ירושלים 27.

תל־אביב

בית הכנסת ב„בית ברנשטיין" רח' מסק יורקאל 89 ת"א

זמני התפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר: ב־7.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב שמ־עון פרנקל שליט"א. תפילת שחרית ב־8.00. בשבת אחרי תפילת מנחה — סעודה שלישית. בכל יום שני בשבוע ב־7.30 בערב שיעורים ב־תנ"ך ומחשבת ישראל.

בבית המדרש של האדמו"ר מוורקה בזכרון מאיר

במוצאי שבת תתקיים סעודת מצוה ליום ההילולא של האדמו"ר ר' שמחה בונים זלה"ה מוורקה בבית מדרשו של האדמו"ר שליט"א מוורקה רח' רש"י 9, זכרון מאיר, בני־ברק.

בבית הכנסת של חסידי בוהוש

מסיבת סיום הש"ס ויום ההילולא של הרה"צ הק' ר' דוד זצ"ל בן כ"ק האדמו"ר זצ"ל מבוהוש תתקיים ביום שלישי ד' בשבט פרשת בא ב־7 בערב בביהכנ"ס של חסידי בוהוש שד' רוטשילד 112.

באגודת „אהבת חסד"

מתקיימים שיעורי תורה, במועדו־נו „אהבת חסד" רח' נחמני 61, ב־8 בערב.

בליל שבת ק': מסיבת „עונג שבת" ע"י שלחנות ערוכים, בהשת־תפות רבנים, חזנים ואורחים.

ביום שני: שיעור בתנ"ך לחוג נשים ע"י הרב שמעון פרנקל.

ביום רביעי: שיעור ברמב"ם ע"י הרב ד"ר ש.ז. כהנא.

„אהל שם" — עונג שבת

השבת ב־10 י. סברסקי — תנ"ך. ב־11 ד"ר ש.ז. כהנא — תפילות. ב־11 במסיבת „עונג שבת". ירצה מר י. ברייער ע. ה. „השירה ב־תנ"ך". דברי אגדה — ד"ר ש.ז. כהנא. דברי פתיחה — משה מלד־שטיין — יו"ר „אהל שם"

„אהל יצחק" רח' פרישמן 12, ת"א

בבית אהובה צ'פליק במוצש"ק א' בשבט ב־7.30 בערב מתקיימת מלוה מלכה בהשתתפות הרב לאו ועוד רבנים ומרצים. הקהל מוזמן.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס מ"ד „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבקר ב־8.15 לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו נגר ב־7.30 העוברים לפני התיבה הם בני נוער. לפני הקריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

* בקיצור *

* שלושה מהשודדים האחרונים ב־פרשת הלת רימון היד בשוק תל־פיות בחיפה שוחררו אתמול בערב־ רם בבית משפט השלום בחיפה.

* יצחק פרישה, בן 18, תושב אור עקיבא, מואשם בפני בית המשפט המחוזי בחיפה בהתפרצות לגלרית עתיקות בקיסריה.

* הסתדרות פועלי הבניין הגישה השבוע תביעה ע"ס 50 אלף ל"י, בבית משפט השלום בת"א, נגד עתון „הארץ" וכתבו אמנון ברזלי על כתבה שעניינה בבחירות אשר נערכו בקרב הסתדרות פועלי ה־בנין.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי — 2.1.75

ירושלים: ד"ר בלהן, רח' דוד המלך 6, טל. 224856. אל־זהרא, רח' אל־זהרא, טל. 283543.

תל־אביב: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, טל. 223721. יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל. 612474.

רמת־גן: תלפיות, רח' אבא הלל 30, טל. 723554.

פתח תקוה: הירקון, שטמפפר 24, טל. 910946.

נתניה: רח' ויצמן 36, טל. 23639.

חולון: בלפור. בת־ים, רח' בלפור 90, טל. 883448.

בת־ים: בלפור, רח' בלפור 90, טל. 883448.

בני־ברק: תלפיות, אבא הלל 30, רמת־גן, טל. 723554.

רמת השרון: השרון, רמתיים, דרך השרון, טל. 21081—052.

יום שבת — 3.1.76

ירושלים: הרצל, רח' יפו 36, טל. 225059.

תל־אביב: תרופה, דיזנגוף 217, טל. 223488.

רמת־גן: הגגן, רח' ביאליק 30, טל. 723674.

פתח־תקוה: מרכז השרון, זובבי ציון 40, טל. 911078.

נתניה: מרכז, רח' הרצל 36, טל. 22739.

חולון: אסותא, רח' טרומפלדור 4, טל. 858197.

בת־ים: צורא, רח' בלפור 135, טל. 883849.

בני־ברק: הירשביין, רח' רבי עקיבא 11.

רמת־השרון: קימר — הרצליה, הרצליה, רח' סוקולוב 18, טלפון 984353.

באר־שבע: בריאות, רח' הרצל 72.

לוח הצופה

● פיליפס הקונה רהיטים אנטי־קות פרי־ידידים, טלויזיות וירושות — 834938 בערב 883489.

● למכירה מכונת תפירה סינגר בארון, בתנאים טובים, לפנות טל. 788097.

● למשפחות מסורתיות בין סביון לבר־אילן דירות 3 חדרים מ־170500 ל"י. 4 חדרים מ־196500 ל"י. תנאי תשלום נוחים מאד. משכנתא גדולה. „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ טלפונים: 751540—03 50437—03.

● דירת קוטג' 5½ חדרים, אדמה פרטית. מקום שקט בסביבת גאולה. 700.000 טל. 286866. מסירה מידית.

● „הירצב" דודי שמש חשמל החל ב־2,200 ל"י ובתשלומים נוחים טל. 794208—03.

● למכירה דירת 1½ בבני־ברק, בשיכון ה'. לפנות למשפחת פרינס, ירושלים 21 בני־ברק אחה"צ.

● ביום ראשון ב' שבט יפתח הגנון ברח' בן זומא 3, רמת אהרון.

● למכירה בבני ברק דירת 3 חדרים, במצב חדש. טל. 704036.

● ההנות רהיטים בגבעתיים דרוש מחסנאי עם נסיון והמלצות טל. 726877.

● דרוש עובד בחנות, 8.00—16.00 רצוי בסביבות גיל 50, 820924.

● סמודנשית 21/160 מסודרת מטרניגה בדתי מתאים חיפה ת.ד. 4094 עבור א'/3422.

לוח ירושלים

● בסנהדריה המורחבת 3 + הסקה. —550. אברהם כהן 228087, מ־8.00—15.00.

● דרושה בחורה דתיה לעזרה בבית אחה"צ תמורת חדר וכלכלה 536077.

לוח חיפה

● דרושה אשה דתית לבשל ביתי בימי חמישי 221139 נוה־שאנן.

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: אדים דה־פיליפ

ערב גאלה
3.1

אלכסנדרה
13.1 — 10.1 — 5.1

ספינת השעשועים
(מחזור)
28.1 — 24.1 — 12.1 — 6.1

הספר מסביליה
מאת רוסיני
8.1

די פלדרמאוס
מאת י. שטראוס
31.1 — 17.1 — 14.1

ל א ק מ ה
אופרה מאת דליב
25.1

מדם בטרפליי
מאת פוצ'יני
26.1

לה טראוויאטה
מאת ורדי
29.1

ספינת השעשועים
ירושלים — (בבנייני האומה)
19.1

אלכסנדרה
בחיפה (ארמון)
22.1

כרטיסים: אלנבי 1, ת"א, טל. 97227

היום

יום שישי, כ"ט טבת תשל"ו 2.1.76

פר' וארא

הפרק: ישעיה סג־סד; המשנה: סבל יום ד, ר"ז; הדף: שבת קלא; ההלכה: אורח חיים תרעו, א—ב.

שבת — הפרק: ישעיה סה־סו; המשנה: ידים א, א־ב; הדף: שבת קלב; ההלכה: או"ח תרעז, ד"א.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45

רשת א'

08.10 „קונצרט בוקר" 10.05 שיר המעגל 10.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 10.35 „רדיותר" 11.15 שידורים לתלמידים בבתי־הספר היסודיים 11.35 „מוסיקה חול־אירופית" 12.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים 13.55 „מן המוסיקה" 14.10 לאם ולילד 15.05 „קבלת שבת" — פרשת וארא.

רשת ב'

06.00 „שמע ישראל" — „מה טובו אהליך יעקב" 06.10 התעמלות בוקר 06.20 ... 07.00 „הבוקר הזה" 07.35 „זמר זמר לך" 07.53 „אור ירוק" 08.10 „בוקר טוב" 10.05 „כאן בבית" 11.45 „מה דקות..." 12.05 „בבדצב יחד" 12.30 „בשיר ובהיקר" 13.05 „בחצי היום" 14.10 „באו, עם הכל מקום".

גלי צה"ל

05.58 ברכת הדרך 06.00 צלילי בוקר 06.55 ... 07.05 ד"ש בוקר 07.55 ... 08.05 יומן הבוקר 09.05 ד"ש ... 10.05 ... 12.05 ... 12.15 „חיילים שואלים" 12.40 הנקודה היהודית 12.55 הסיפור הקצר 14.05 ... 14.55 הכרת השבת 15.05 שלוש לפני שבת

טלוויזיה כללית

15.00 מהר יותר — גבוה יותר — חזק יותר — משדר ספורט לנוער 15.30 שלום לבוא שבת — לפרשת „וארא".

טלוויזיה לימודית

08.15 מתמטיקה ד' 08.40 המדע לשעו ז' 09.05 חשבון ד' 09.25 ... 10.00 ביולוגיה י' 10.20 אזרחות ד' — הכנסת 10.45 ... ד' 12.00 חברה ותרבות (על יסודי) 14.00 משפחת ... — טרם לגיל הרך 14.15 אנגלית למבוגרים 14.30 קריאה גמישה.

מוצש"ק

רשת א'

18.04 „מיקרופון פתוח" 19.05 „יומן השבוע" 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ישעיה פרקים סד־סה — קריאה בפי שלמה בר־שוב ושיחה באה קריאה אהובה 20.05 „הבדלה" — „בלוח שלהי" 20.55 שיחה הופטרה 21.05 „נגינה בצוותא" 22.05 שיחה חולין 23.05 „נגינה בצוותא" 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

18.04 „הנושא בפיתולי" 18.30 מצטרע הספורט 19.05 „זמר צבותי" 20.05 „תזמורות כלי נשיפה" 20.35 „בשיר זמר ..." 21.05 „ביצאי טסרים" 22.05 „שבת אחריה" 23.05 „ידידותי" 00.10 „שבת הגבר ..."

גלי צה"ל

18.05 לוח הכסף 18.55 ... 19.05 קריאה ביומים 19.53 ... 20.05 ... 21.05 ... 21.35 התוצאות לספורט 23.05 שירי עם 23.45 יומן חצות 00.05 ציפורי לילה 02.00 ...

טלוויזיה כללית

18.00 תקציר החדשות (עברית) 18.02 ... 18.15 פרימת שלום 18.45 דרמה — „המסלל" (הרבה צברי) 20.00 „מילות ולהרף" — על „הבדל בין קודש לחול" 20.30 כבל לחדשות 21.00 מבט שבוע ... 21.30 „הילוך" 23.30 ...

וילה ניזוקה בהתפוצצות בלון גז בבירה

הרס רב נגרם לוילה בת 2 קומות בשכונת קרית יובל בירושלים, ב־התפוצצות בלון גז שארעה אתמול לפני הצהרים. סיבת ההתפוצצות עדיין לא נודעה. צעירה שהתגוררה בקומה התחתונה של הוילה, עליה רוזן, בת 25 לקתה בהלם מן ה־התפוצצות.

מאסר על רמאי שהוציא כספים מידידיו

רמאי שהוציא במרמה סכום של כ־25 אלף ל"י מידידים וסוחרים, נדון אתמול בבית המשפט המחוזי בתל אביב למאסר של ארבע שנים ו־9 חדשים.

השופטת, הגב' חנה אבנור, קבעה בהסתמכה על הרשעותיו הקודמות, כי הנאשם, יעקב גולן (ליסבונה) בן ה־41, מתפרנס מרמאויות ובמתן צ'קים ללא כיסוי. הוא פושט רגל, ובהיותו כזה אסור לו לקבל אשראי.

תיאטרון ישראל

במוצ"ש 3.1.76

הבימה:
אבא קוראי: אולם גדול
על קלות דעת: אולם קטן
... ב־9.00

הקאמרי:
כוכל ידיע: צוותא ב־8

הצפה
עתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דניאלי. מערכת והנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 25421. ת"ד 2043. חשבון בבנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234918, 228344 בערב טל. ... * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 8, טל. 663628 ... רח' המסגר 66, טל. 25556.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות שבעתון

HAIRCLIPPE

ספר הפרטי שלך...

פיליפס מביאה לביתך ספר פרטי שיעמוד לרשותך תמיד. הספר החשמלי של פיליפס יאפשר לך לספר את ילדיך (אשר לא תמיד אוהבים להסתפר...) ולחסוך הרצאות מיותרות, זמן המתנה ותסרוקות לא מוצלחות.

את ה־HAIRCLIPPER תוכלי להפעיל בקלות להספורת, ישור, תיקוני תספורת, קיצור שיער ועוד — הכל באופן נעים וקל.

הביאי את ה־HAIRCLIPPER לביתך, חסכי כסף רב והפכי את התספורת המשפחתית להויה.

להשיג בחנויות החשמל המובחרות או ישירות אצל הסוכנים: ישרלקטרא בע"מ, דרך אלנבי 12 חיפה.

PHILIPS
פיליפס

هكذا من الاجيل

מספר היורדים מתחרה במספר העולים ב־1975

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

מספר היורדים התחרה ב־שנת 1975 במספר העולים. מאזן זה מתקבל מסיכום השי־נויים באוכלוסיה שנערך ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בסוף שנת 1975 נאמדה אוכלו־סיית ישראל ב־3 מיליון ו־480 אלף נפש, בהם 2,953,000 יהודים (85 אחוז) ו־537,000 לא יהודים. גידול האוכלוסיה הסתכם ב־69 אלף נפש (2.3 אחוז לעומת 2.3 אחוז בשנת 1974). האוכלוסיה היהודית גדלה ב־51,000 נפש (1.8 אחוז לעומת 2 אחוז בשנת 1974) והאוכלוסיה הלא־יהודית ב־18 אלף נפש (3.5 אחוז לעומת 4 אחוז בשנת 1974). גידול האוכלוסיה נבע כולו מריבוי טבעי. ההגירה לא תרמה לגידול האוכלוסיה.

בשנת 1975 נרשמו כ־20 אלף עו־לים ושלים בכח בהשוואה ל־32 אלף בשנת 1974, ירידה ב־37 אחוז. אולם לפי חישובי הלשכה אודות ישראלים היוצאים לחו"ל והשוהים שם תקו־פה ארוכה התגירה בספר זה מספ־רם של הישראלים הנשארים בחו"ל.

ועדת העבודה דנה בשירות עבודה לשעת חירום

ועדת העבודה של הכנסת נת־כנסה אתמול פיו לדון בתיקון להוק שירות עבודה בשעת חירום.

מטרת התיקון היא, להכשיר את העבודה בעיתות מלחמה לגבי אנ־שים שאינם מגויסים לשירות מילו־אים, צה"ל, משטרה, נחקק לאחר מלחמת ששת הימים. אך בעקבות לקחי מלחמת יום־הכיפורים הובהר, כי יש לתקן מספר סעיפים בחוק שיאפשרו להכשיר עתודות בכוח־אדם מקצועי לשם מילוי תפקידים מתוכננים בשעת חרום. כמה מק־צועות חיוניים, כגון: צוותים רפו־איים, נהגי רכב כבד, מנופאים ו־עובדי רשת חשמל, וקוקים להכשרה בקבוצות וזו עלולה להימשך למע־לה משלושה ימים. לכן מוצע לתקן את הסעיף בחוק המגביל את הקופה האימון לשלושה ימים בלבד ול־העמידה על 12 יום לגבי מקצועות מבוקשים.

כח האדם הנדרש ייבחר מוסף מקונצנט, תלמידי הכתות הגבוהות בבתי־ספר מקצועיים וכן אנשים כפי־לי רשיון־נהיגה, שעברו את גיל משרות במלואים.

חבר הכנסת הלל זייגל תבע, ב־מהלך הדיון, כי הממשלה הסתכנות ייערכו לשמו ארגון עתודה של מאה אלף מתנדבים מחו"ל, שיהוו כוח אדם למפעלים חיוניים במדינה.

סיכויים לפתיחת מפעל ההזנה לכל ילדי בתי הספר

קיימים סיכויים סבירים לפתיחת מפעל ההזנה בבתי הספר בפני כל התלמידים לקראת שנת תשל"ז או תשל"ח — לראשונה באיזורי הפי־תוח ולאחר מכן בכל בתי הספר בארץ.

על כך הודיע אתמול שר העבודה, משה ברעם, במסע הצגה מרכז קהי־לתי ומעון ילדים מטעם הסצבה ה־פועלות בפרדס חנה כרכור, שנערך בנוכחות קהל מוזמנים רב.

השר ציין, כי גוברת ההולכת והתו־דעה בקרב כל הגורמים הנוגעים בדבר לגבי חיוניות מפעל זה מבחינה סוציאלית, לשם מניעת אפליה בין בעלי יכולת כלכלית לבין מחוסרי אמצעים. ההוצאה המשוערת של הנ־הגת מפעל הזנה כללי לילדי בתי הספר תגיע לדברי השר ל־450 מיל־יון ל"י לשנה, והיא תכוסה על ידי המוסד לביטוח לאומי. הסכומים ה־דרושים לכך ייגבו מכלל הציבור בצורת תוספת של אחוז וחצי לביטוח הלאומי.

המו"מ לחידוש הסכמי השכר יתחדש בשבוע הבא

מאת סופרנו הכלכלי

המגעים לחידוש הסכמי הש־כר, שהופסק בפגישה הראשו־נה של נציגי ההסתדרות וה־מעסיקים — עומד להתחדש בשבוע הבא.

חידוש המו"מ אופשר בעקבות פגישה שהתקיימה אתמול בין ראשי ההסתדרות והמעסיקים, בה נתברר כי ניתן להגיע לנוסחה של פשרה שתגשר בין עמדות שני הצדדים, שהניגודים ביניהם גרמו להפסקת המו"מ בראשיתו.

כזכור, דרשו נציגי המעסיקים להבהיר תחילה מה יתנו לעובדי השירותים בכדי שאפשר יהיה להע־דיף על פיהם את עובדי הייצור. עתה נתברר, כי ההסתדרות מוכנה להצהיר כי עובדי הייצור יועדפו ובכך נפתח פתח להמשך המו"מ.

* אשמה של נגיבת דלק מתחנת כשטרה בעכו הועלתה בבית המשפט המחוזי בחיפה נגד אברהם דבר־אשוילי, אשר שירת כשוטר בתחנת המשטרה בעכו.

הצריכה הפרטית ירדה ב־1975 ב־5–4 אחוזים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הצריכה הפרטית לנפש ירדה ב־שנת 1975 ב־5–4 אחוזים — על כך מסר אתמול דובר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מר דוד גוימן עם פר־סום אומדנים מוקדמים של החש־בונות הכלכליים לשנת 1975.

ירידת הצריכה הפרטית לנפש היא גבוהה מזו שהיתה בשנת המיתון 1966 ו־1967, בהם הסתכמה הירידה באחוז אחד לנפש. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אומרת כי הצריכה לנפש ברבע השלישי של 1975 היתה נמוכה ב־3.5% מרמתה מלפני המל־חמה.

עם זה מתברר מנתוני הלשכה שבחודשים האחרונים ישנה התאוש־שות בצריכה.

לעומת זאת חלה עלייה של 6% אחוזים בצריכה הציבורית במחירים קבועים. העלייה התבטאה הן בגי־דול הצריכה הציבורית האזרחית ב־5%–6% והן בגידול הצריכה הבטחו־נית ב־7%.

בהתאם לאומדנים מוקדמים ירד התוצר הלאומי הגולמי במחירים קבועים בשנת 1975 בשיעור של 12 אחוזים בהשוואה לשנה 1974. בהשקעות חלה בשנת 1975 ירידה של כ־10 אחוזים.

יועץ שר האוצר לועידת קרן המטבע

יועצו הכלכלי של שר האוצר, מר אפרים דבית, יצא אתמול לניו־יורק בדרכו לג'מאייקה, שם ישתתף כ־נציג ישראל בועידת הבינים של קרן המטבע הבינלאומית.

אישים ומוסדות

— נשיא המדינה, פרופ' א. קציר, מינה את ד"ר סכפן אזלר לכהונת שופט של בית דין איזורי לעבודה.

— רעיית נשיא המדינה, הגב' ני־נה קציר, אירחה אתמול במשכן נשיאי ישראל קבוצה של פעילות „הפועל המזרחי" באנגליה. אורחי כבוד של הקבוצה היו הרב והרבנית סר ישראל ברודי וכן רעיית הרב הראשי ליהודי אנגליה האדילאנד הגב' אמיליה יעקובוביץ. את הפגי־שה ליוותה בקטעי שירה יחזנות החזן דב בן בלפר.

— רבנים, חכמים, ראשי ישיבות ותלמידיהן, מורים, פקידים של מש־רדי הסעד והדתות השתתפו אמש בשמחת נשואיהם של אליעזר, בנם של יצחק ושושנה כץ מיוהנסבורג, עם אביטל בתם של שלמה וזהבה מלכיאל מירושלים, שנערכה ב„כלון המרכז". מסדר הקידושין היה הרב נתן למנצקי, ראש ישיבת „איתרי שכרייה משה.

קובה קריזמן דוחה את ההאשמות נגדו

ראש עיריית נבעתיים, מר קובה קריזמן, שלל אתמול את האשמות המשוחות כלפיו על ידי חברים מ־סיעתו בעיריה ואמר, כי „אין להן יסוד ולא בסיס".

מר קריזמן, שרואיין בטלוויזיה, הבהיר, כי אין הוא תובע, לפי שעה, את אלה המעלים אשמות נגדו, עד שיסתיימו הבדיקות של גורמים ממלכתיים במספר נושאים, לרבות ההאשמות נגדו.

יתקיימו סיורים לרצועת עזה ולפתחת רפיח

מאת סופר „הצופה"

סיורים וטיולים „מדריכיים" יתקיי־מו בשבוע הבא ע"י חוגי תורה ו־עבודה שליד סיעת „למפנה".

הסיורים יערכו לרצועת־עזה ול־פיתחת־רפיח, וילוו ע"י מדריכים מוסמכים וקציני צה"ל בכירים. ב־מסגרתו יבקרו המשתתפים במחנות פליטים, בהאחזות נח"ל, באתרי הת־יישבות חדשים ומתוכננים.

נחנק ומת בעת אכילה

בדווי מדרום סיני מת אתמול מחניקה בעת שאכל ברעבתנות מנה גדולה של תפוחי־אדמה מטוגנים. הבדווי סלים סלם, בן 39, הוחש לבית חולים „יוספטל" באילת, שם נקבע מותו.

מנע מחלה מקרבך

מניסקוס דיסקוסים למיניהם נגרמים מאי תנוחה נכונה של הרגליים

התורתן למקומם מרוך בטיפול, ניתוח והוצאות לאלפים

נעלי ד"ר פלסון

הוכחו כמונעות מחלות אלה

שמור על בריאותך

והצטרף למעגל הלקוחות של

נעלי ד"ר פלסון

א. צ. שבתי • ירושלים • רח' מאה שערים 7 • טל. 285938

דרוש

ר"מ

בעל נסיון

כבית לספר חרשים לשעות לפנה"צ

למוסד חרדי על יסודי במרכז הארץ

בדבר פרטים לפנות בכתב לת.ד. 813 בני־ברק

בס"ד

הזמנה

הננו מתכבדים להזמין את חברי מרכז אגודת „בני דוד" בישראל, לאסיפה כללית שתתקיים ביום שני, ב' שבט תשל"ו 5.1.76, בשעה 7 בערב בבנין המרכז רח' עמק יזרעאל 66, תל־אביב.

אם בשעה זו לא יהיה מספר משתתפים חוקי, תרחה האסיפה ל־שעה 8 בערב באותו המקום, ותהיה חוקית בכל מספר משתתפים.

על סדר היום:

1) דו"ח מעשי וכספי;
2) בחירת ההנהלה המרכזית;
3) שנוי התקנון בדבר זכות החתימה;
4) שונות.

בכבוד רב,
מרכז אגודת „בני דוד" בישראל

מחברות „מוריה"

ירושלים

דרושות תופרות ומבקרת טיב „אוברלוק" או „זינגר"

מ־8 עד 4.30 או מ־5 עד 9 בערב במחלקה מיוחדת לדתיות לבעלות מכונת „אוברלוק"

אפשרות לקבלת עבודה בבית

לפנות: טלפון 02־531767

תנועת האשה הדתית לאומית

שבת עיון וחברה

למשפחות עולים מבריה"מ

בשבת פרשת וארא — שבת ראש חודש שבט העולים יתארחו בבתי משפחות מושב נחלים

תפילה — בבית כנסת של המושב ובישיבת נחלים.

בליל שבת — בשעה 8.30 מתכנסים העולים והמארחים בבית הרב דניאל שילה — הרב ישוחח על: „מצות ישוב ארץ ישראל" — שאלות ותשובות.

בשבת — טיול במושב עם המארחים — ספור תולדות ה־מושב: יעדיו, ושליחותו של מושב דתי.

ישיבת נחלים מארחת את העולים והמארחים.

בשעה 3.30: תפילת מנחה עם בני הישיבה.

בשעה 4.00 — מסיבת סעודה שלישית.

הרב יוסף באג"ד — ראש הישיבה ישוחח על: „דרכה של הישיבה התיכונית".

רב שיח עם העולים — זהות והזדהות יהודית כיצד? לימוד־שירי שבת.

הבדלה — הסבית הטכס. מלווה מלכה — ארקדה.

העולים ילכו לתפילה עם חברי המושב וידרכו להתפלל. יסעדו בביתם וישמעו הסבר על שולחן שבת דיניו ומנהגיו, הכנותיה לשבת.

לצה"ל דרושים באיזור המרכז

עוזרים לחשמלאי

בדבר פרטים יש לפנות ל־ד.צ. 2400 צה"ל

הדור הצעיר במפד"ל

אור בגולן!

יום הזדהות ואורה

עם סיום מבצע „אור בגולן" מודה הדור הצעיר במפד"ל -

- לכל פעילי הדור הצעיר ברחבי הארץ ש־עזרו בארגון המבצע ובהצלחתו.
- למדריכים, חברי מושבי רמת הגולן, שהד־ריכו את אלפי המשתתפים בסיורים.
- לצבא הגנה לישראל שסייע לצדדים הבט־חוניים של המבצע.
- למושב רמת מגשימים שארח את עצרת ההזדהות המרכזית.
- לאומנים, המקהלות וצוותי ההתי שהופיעו בהתנדבות בבסיסי צה"ל.

הדור הצעיר במפד"ל קורא לעשרת אלפי המשתתפים במבצע להשתתף בשני מבצעינו הבאים: „עץ בעפרה" ו„ספרא וסייפא".

הודעה על שינוי כתובת

משרד הפנים

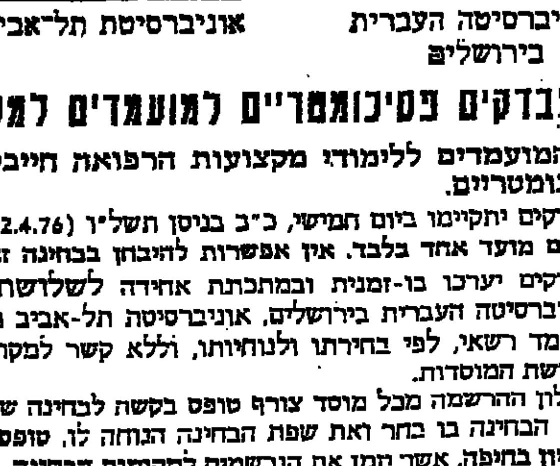

משרד הפנים חוזר ומודיע לציבור כי לפי החוק יש למסור הודעה על שינוי כתובת תוך 30 יום מיום השינוי. את ההודעה אפשר למסור בכל לשכה לעליה ומרשם של משרד הפנים ובכל סניף דואר בארץ.

בעת מסירת ההודעה יש להציג תעודת־זהות של ראש המשפחה וכן תעודת־זהות של שאר בני המשפחה הגרים אתו באותו מען.

אי מסירת ההודעה בזמן מהווה עבירה על חוק מרשם האוכלוסין ומהווה טרדה לתושב עצמו.

לשכת הפרסום הממשלתית / עיצוב: ל עבדיה

האוניברסיטה העברית בירושלים | אוניברסיטת תל־אביב | הטכניון חיפה

מבדקים פסיכומטריים למועמדים למקצועות הרפואה

כל המועמדים ללימודי מקצועות הרפואה חייבים להשתתף במבדקים פסיכומטריים.

המבדקים יתקיימו ביום חמישי, כ"ב בניסן תשל"ו (22.4.76), בשעה 10.00. יתקיים מועד אחד בלבד. אין אפשרות להיבחן בבחינה זאת בחו"ל.

המבדקים יערכו בו־זמנית ובמתכונת אחידה לשלושת בתי הספר לרפואה: האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת תל־אביב והטכניון בחיפה. המועמד רשאי, לפי בחירתו ולנוחיותו, וללא קשר למקום הרשמתו, להיבחן באחד משלושת המוסדות.

לשאלון ההרשמה מכל מוסד צורף טופס בקשה לבחינה שבו נדרש המועמד לציין את מקום הבחינה בו בחר ואת שפת הבחינה הנוחה לו. טופס זה יישלח על־ידי המועמד לטכניון בחיפה, אשר יזמן את הנרשמים למקומות הבחינות.

מועמד הנרשם ליותר ממוסד אחד יבחן פעם אחת בלבד.

תוצאות המבדקים יועברו במקביל לשלושת המוסדות. שיקולי הקבלה בכל אחד מן המוסדות כפופים להחלטות ועדת הקבלה של אותו המוסד. דירוג העדיפויות של המועמד לגבי המוסדות האחרים בהם הוא מעוניין ללמוד לא יילקח בחשבון בעת דיון בקבלתו.

התשובה לבקשת הקבלה תישלח בנפרד על ידי כל אחד מן המוסדות בהם נרשם המועמד.

ברכה לראש משביר

הננו שולחים את ברכותינו הלבביות מעומקא דליבא למעכת"ר, מורנו ורבנו מרן הגאון

רבי דוד פרץ שליט"א

להיבחרו

לכהן פאר לרב הראשי לעיה"ק טבריה ת"ו

יהי"ר שיזכה להנהיג נשיאותו ברמה, להרים קרנה של תורה ולקרב לבות אחינו לאבינו שבשמים להרבות פעלים כדרכו בקודש

הרבנות הראשית לטבריה והמחוז

כוס ברכות

למעכת"ר מורנו ורבנו הגאון

רבי דוד פרץ שליט"א

ברכותינו הנאמנות

להיבחרו לכהן פאר

כרב ראשי בעירנו הק'

יזכה להשיב לב אבות על בנים ולחזק דת תורה והרמת קרן התורה בעיה"ק טבריה ת"ו מתוך בריאות. נחת ושלוה — בימיו תיוושע יהודה וישראל ישכון לבטח

המועצה הדתית — טבריה

מאיר חי עמנואל — יו"ר המועצה

ותבריה

שפעת שלומים וברכות ממרומים

למורנו ורבנו הרה"ג

כמוהר"ר רבי דוד פרץ שליט"א

להיבחרו לכהן פאר

לרב ראשי בעיה"ק טבריה ת"ו

עלה והצלח והיית לנו לכבוד ולתפארת

חברה קדישא טבריה

מאיר בן־קיקו — יו"ר

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

ברגשי שמחה ותבעת תודה לה' יתברך הננו מביעים בזה את ברכותינו הלבביות למורנו ורבנו הגאון

רבי דוד פרץ שליט"א

להיבחרו

לכהן פאר לרב ראשי בעיה"ק טבריה ת"ו

יתן ה' הצלחה בתפקידו רם זה לכהן פאר לתפארת עירנו, תתברך מהשוכן בציון בכל מיטב הברכות

אברהם חלפון

ומתפללי ביהכנ"ס „מגן אברהם" שכונת מימוניה, טבריה

ברכותינו הלבביות

למורנו ורבנו, גאון עוזנו ותפארתנו, מרן הגאון

רבי דוד פרץ שליט"א

להיבחרו לכהן פאר כרב ראשי לעיר טבריה

ה' השוכן בציון יצליח דרכו במילוי תפקידו הנעלה להרמת קרן התורה ולחיזוק מערכות הדת בעירנו.

מועצת סניף המפד"ל טבריה

מאיר חי עמנואל — יו"ר הסניף

אצל „שליקה" כל כלה - בת יחידה

מזל טוב X 2 פעם חתן ופעם סלון „שליקה"

מחלקת

התרבות וההסברה

המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

בני ברק — בליל שבת ב"ש בשבת תשל"ו (2.1.76) תתקיים הרצאתו של הר' יחיאל ריזנק על פרשת השבוע, כמו כן תתקיים הרצאתו של הר' דוד ברוך פכם על: „כל מה שעליך לדעת על בחירות האחרונות", בשעה 8.00 בערב.

תל־אביב — הר' יהודה בן נון 48 חג המכבים. ביום א', ג' שבט תשל"ו (4.1.76) יהיה בר צבי ויום התלכות תלמוד תורה לתרבות בשעה 7.00 בערב.

רמת גן — ביום ראשון ג' שבט תשל"ו (4.1.76) יתקיים במועדון בר אילן הרב הגבינ במדרכתו של מר א. ויצמן בשעה 6.30 בערב.

ביום שלישי ה' שבט (5.1.76) במועדון ותיקי התנועה יתקיים את הבצ"ים בקלוב בכנסת דתיים תיב הגאון ה' ה' אושפיזאי שליט"א — רב העיר בשעה 11.00 בבוקר.

ביום שלישי במועדון בר אילן יתקיים חג המכבים בהדרכתו של מר ג. ד. פרבר בשעה 6.30 בערב.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי חדרה

הודעה

בדבר אישור שינוי תכנית מיתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, החליטה באישור את תכנית „אשר שינוי תכנית מיתאר מקומית הנקרא „תכנית מס. חד 500 — שכונת מגורים בגוש 10036 חלקה 328 חדרה" — הכוללת שינויי לתכנית מס. הד/1 — הכנית מיתאר חדרה — שהודעה על הפקדתה ביחד עם התשריט והמסמכים המצורפים אליה פורסמה בילקוט הפרסומים 1693, תשל"ה, עמ' 1288.

השינוי האמור, בציוה שבו הועדה המחוזית אישרה אותו ביחד עם התשריט והמסמכים המצורפים אליו, הופקד במשרדי הועדה המחו־זית ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, חדרה, וכל המעוניין רשאי לעיין בו בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ד"ר נפתלי אולתי
יו"ר משותף ועדת המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז חיפה

תאריך כ"ה כסלו תשל"ו — 2.12.75

לשכת הרבנות והמועצה הדתית אילת | תנועת בני תורה הרב עמוס 27 ירושלים

ירחי כלה באילת

י"א עד י"ח בשבט תשל"ו
13 עד 20 ינואר 1976

נופש רוחני וגשמי ב„קיץ" של אילת

בעוד ימים ספורים תסתיים ההרשמה למפעל

ירחי כלה באילת

הננו להודיע לכל הפונים שקיבלו טפסי הרשמה להעבירם אלינו בהקדם האפשרי כדי להבטיח את מקומם במלון.

נותרו עוד מספר מקומות במחירי הנחה מיוחדים.

● פרטים והרשמה:

1. במשרדי תנועת בני תורה רח' עמוס 27 טל' 286994, ירושלים;
2. במשרדי המועצה הדתית באילת, טלפונים: 2294־059 או 6711־059 אילת.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים | המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים

לשנת הלימודים תשל"ז (1976/77)

יחל ביום א', ט' בשבט תשל"ו (11.1.76) ויסתיים ביום ו', כ"ו באדר א' תשל"ו (27.2.76)

מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי ספר:

הפקולטה למדעי הרוח
ביה"ס לחינוך
הכשרת מורים (תעודת הוראה)
הפקולטה למדעי החברה
ביה"ס למינהל עסקים
ביה"ס לעבודה סוציאלית
הכשרת סגל למרכזים קהילתיים
הפקולטה למשפטים
המכון לקרימינולוגיה
הפקולטה לרפואה
ביה"ס לסיעוד
ביה"ס לרוקחות
הפקולטה לרפואת שיניים
הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע
ביה"ס למדע שימושי וטכנולוגיה
הפקולטה לחקלאות
ביה"ס למדעי התזונה והבית
ביה"ס לספרנות ולארכיונאות

בעל תעודת בגרות ישראלית או בעל תעודת בגרות מחו"ל של מוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנה אישית בכתב ל„אקדמון", ת.ד. 41, גבעת רם, ירושלים ויקבל את ה„מדריך לתלמיד החדש" וטפסי רישום תמורת —.8 ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך). חיילים בשירות חובה יקבלו המדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית.

בעל תעודת בגרות שאיננה ישראלית השוהה לגבי במוסד להשכלה גבוהה בארץ כתלמיד מן המנין, יפנה למשרד לתלמידי חו"ל, הצופים ירושלים.

תלמיד ותיק באוניברסיטה העברית המבקש להמשיך/להחליף ת. לימודים מפקולטה שבה לא למד — יפנה בכתבו למשרד לקב תלמידים (טפסים ניתן לקבל במלק"ת ובמזכירויות הפקולטות בתיה"ס).

מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה.

נוה שמחה

מעון הורים

קרית מטרסדורף - ירושלים

בס"ד

פתח שעריו

פרטים והרשמה

במשרד המעון

רח' הרב סורוצקין 1

בשעות 9 – 13 לפנה"צ

16 – 19 אחה"צ

תחבורה: קוים 1, 7

טלפון 535171

עשה זאת בעצמך

משה קטן בע"מ

„המסורה"

בית מסחר ספרים

ירושלים, רח' מאה שערים 72 (מבוי השער)

מבחר גדול של ספרי יסוד מפרשי התלמוד ראשונים ואחרונים, ספרי חסידות ומחשבה

לרגל הפתיחה מחירים מיוחדים!

לשחיתות שתי רגליים

מאת יצחק דויטש

לעתים נדמה כי העלאת ביקורת בנושאים של טוהר־מידות ומקרים של שחיתות כמוה כציור בפחם על ארובה. אין לך יום שהעתונות אינה ממלאה את עמודיה בספורים של „פרשיות". בשבוע האחרון בלבד הוקדשו עמודים שלמים ל„עסקי מטבע" של החברה הממשלתית למטבעות ומדליונים, כמו גם לממצאים הקשים של מבקר הסוכנות היהודית ועוד גילויים מרובים על רשויות מוניציפאליות.

מעבר למקרי השחיתות הספציפיים כדאי שייבחנו השרשים מהם צומחות התופעות האלה. דומני כי גוף זה נשען על שתי רגלים: רגל אחת היא האינפלציה המהירה במשק ורגל שניה היא הזרמת הכסף הגדולה למדינת ישראל כמדינה מתפתחת וכנהנית מהסיוע של העם היהודי.

השפעתה של האינפלציה

לכאורה, מהו הקשר בין אינפלציה לבין שחיתות? אלא שהוא קשר הדוק ביותר. בהלת הפרשיות הגדולות מראה כי לא היתה העברת כספים ישירה, בלי החזר, מגוף אחד למשנהו. מה שהיה הוא שימוש בכסף בערכים נומינאליים. העמדת אשראי לא צמוד ובלא מחיר סביר מ־הווה בתקופת האינפלציה „הדרום־אמריקאית" של מדינת ישראל (מ־שערי שבדרום אמריקה אומרים אינפלציה גבוה ישראל) היא המהווה את השחיתות הגדולה. ערך הכסף ירד בשנים האחרונות בשיעור של 27 אחוז שנה אחת, 58 אחוז שנה אחרת ושוב 25 אחוז. המערכת בנויה על מתן אשראים שונים לפי שלומי עדיפויות ברורים ושאינם ברורים. במקרים רבים התשלום היא של בר־דים; בין אם מדובר בדרג מינהלי ובין אם מדובר בדרג של גבהרים. הקביעה הנו אינה נעשית בצורה מבוקרת כדי שבדק ייעשה גם ייד־את. התוצאה היא שבדרך זו מוד רמים רווחי־ענק של הפרשי אינ־פלציה לבודדים. זוהי הרגל האחת של השחיתות הגדולה. ההטבה הד לול מגיעה למיליונים ומאות מיליונים. לכאורה מדובר במלכים תמימים של כסף הגלקה ומחזור; אלא ש„בדרך" מקבל הנהנה יתרונות עצומים שהם מיכד של שחיתות.

זרימת הכסף

הרגל האחרת היא, כאמור, כסף ה־חינם הרב שקיבלנו במשך השנים. כסף זה נתקבל ממקורות שונים: צורת יהודה התפוצה, שילומים ו־פיצויים, מענקים ומלוות של מדינות ידידותיות. הסך־הכל מגיע לסכום העצום של יותר מ־25 מיליארד דו־לר מאז קום המדינה.

כסף חינם זה עזר כמובן לפיתוחה של המדינה מבחינת התשתית התעשייתית והחקלאית. אך הוא עשה את שלו בשני כיוונים נוספים:

א) מכיוון שהתקופה היתה מלאה היינו מעל ליכולתנו האמיתית, נוצר פאריזיטיזם מסויים בעבודה, הגענו לראוותנות המבוססת על ייבוא של מוצרים וכסף גם יחדיו.

ב) הממסד הוא ששלט על הכספים שנתקבלו. הוא קבע גם את חלוקתו. שליטה עצומה זו איפשרה הכוונת האמצעים לגופים וגורמים שהמלך חפץ ביקרם. הממשל קבע מי יזכה בהעדפות. הענקות וזכויות למיניהן.

פקיד בכיר, אף לא שר, יכול לקבל החלטות שמשמעותן הענקת מיליונים לזה או אחר; הענקות קטנות יותר הן מעשה שבכל יום ב־דרגים לא בכירים.

אילו נהגנו אחרת

היום רואים את קרקעית החבית. יתרות מטבע החוץ של המדינה נמ־צאות בסכנת אזילה — ושומרים עליהן באמצעות אשראי יקר ולזמ־נים קצרים יחסית. ראשי הממשל ההודו שאין עוד לסמוך על קבלת הסיוע האמריקאי בעתיד בשיעורו הנוכחי, או אף קרוב לו.

אך דומה שפעמוני אזעקה אלה איחרו להישמע. לו נהגנו במשך השנים הקודמות כאילו אין בידינו סיוע זה, והוא היה מעדה אך ורק את צרכי הבטחון וקליטת העליה, אזי לא היינו נולשים לשוקה של השחיתות. אזי לא היינו חיים ב־אוירה זו של קופה מלאה וכסף קל. אפשר שהצעדים המתקדמים בתחום הסיוע יכולים לסייע לטיהור האוירה הציבורית. בבחינת מעז יצא מתוק. אלא שכאשר הנתח נעשה באיחור רב, אזי הוא כואב יותר ומסוכן יותר.

✡

שתי הרגליים עליהן נשען גוף השחיתות אחת מהן עומדת בפני קטיעה שלא ב־זמננו. הרגל השניה אינה נחלשה כלל; יש מירב חשש שהאינפלציה תימשך גם בשנים הבאות. אך הנסיון הרב שנרכש מ־חייב לקחים; אם בכלל עוד אפשר ללמדם.

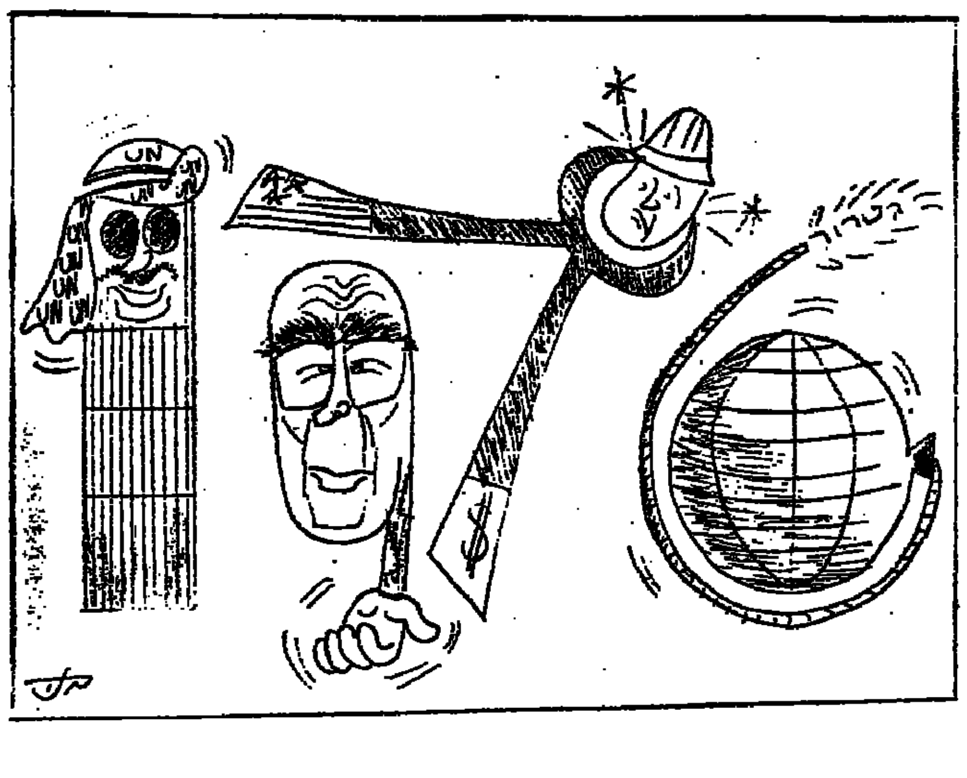

התחזית לקראת השנה האזרחית

האם רוצים הפלשתינאים במדינה עצמאית?

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

בשעת הדיון בנושא הפלשתינאי בנובמבר 1974 באו"ם ואף בדיון האחרון הרוב המכריע של המדינות צוינות כידידות הטעימו כי בלי פתרון הבעיה הפלשתינאית לא ייכון שלום בין ישראל לשכנותיה. ההבדל בין העוינות לידידות או הניטרליות היה שהראשונות רצו בפתרון הבעיה הפלשתינאית מבלי שטרחו להזכיר את זכותה של ישראל להתקיים, מאידך האחרונות הדגישו שזכויות הפלשתינאים אינן צריכות לערער את זכות ישראל להתקיים כמדינה רבונית.

התוצאות הסופיות של ההצבעה באו"ם של נובמבר 1974 ושל ה־עצרה האחרונה (1975) משקפות עמדות אלה. בזמן שהעוינות הצביעו בהצעות ההחלטה שהתעלמו במזיד מלהכיר בישראל, האחרונות ברובן נמנעו מהצבעה ובחלקן התנגדו להן. לפני ההצבעה ולאחריה הסבירו הן מדינות שהתנגדו כי לא הצביעו בעד ההחלטות לא עקב המוזכר בהן: ה־זכויות של העם הפלשתינאי, אלא עקב הלא מוזכר בהן, זכותה של ישראל להתקיים בגבולות בטוחים.

בארה"ב מבקשים פרשנים ופרש־נים להסביר כי עמדתה הקשוחה של ערפאת באו"ם וסרובו עד היום להכיר בישראל נובעים מרצונו להחזיק בעמדת מיקוח עד שיבוא לשולחן הדיונים עם ישראל בג'ניבה. כן מז־כירים את ההנחה כי ערפאת למעשה לא יכול היה מעל במת האו"ם להכיר בישראל מבלי להסתכן במחלוקת חריפה, ואולי אף יותר מזה, עם הארגונים הקיצוניים המאוגדים תחת ארגון הגג של אש"ף. ההנחה היא כי במוקדם או במאוחר יאלץ ערפאת להיות ראליסט ולהכיר ב־ישראל כדי שיוכל לאחר מכן להצ־טרף לועידת ג'נבה. מכל מקום הרוב המכריע של מעצבי דעת הקהל — העתונות הרדיו והטלויזיה בארה"ב — אינו דורש מישראל שתכיר ב־אש"ף לפני שגוף זה יודיע על הכ־רתו בישראל.

המפנה בעמדת ארה"ב

גישה זו משקפת למעשה גם את דעת הממשל ומנהיגים רבים במדינה זו ביניהם גם יהודים. קיסינג'ר ציין לא פעם שארה"ב לא תכיר באש"ף כל זמן שארגון זה לא יכיר במדינת ישראל. הקנצלר המערב גרמני ש־מידט גם הוא חייב הכרה באש"ף אם זה, ינער את חוצנו מטיטלט ההבלה בהן הוא נוקט כאמצעי ל־היאבק בישראל ויכיר בישראל.

עמדה דומה נוקטות רבות ממדי־נות אירופה המערבית ומדינות רבות אחרות. ידיעות רבות מארה"ב ומ־אירופה קובעות כי דעת הקהל ב־ארצות אלה עייפה מאוד מן המזרח התיכון ואינה יכולה עוד לסבול ש־המזרח התיכון יעסיק את העולם ו־יסכן את בטחונו במשך זמן כה רב. בארה"ב כבר נשמעה הנימה שאמ־ריקה לא תוכל ולא תרצה במצבה הכלכלי הנוכחי הקשה לתת סיוע רב ומוגדל לישראל, ואם כן תתן אותו כי אז תהיה לה הזכות המוס־רית המלאה לדרוש מישראל לשתף פעולה בפתרון בעיית המזה"ת כולל הבעיה הפלשתינאית. דבריו של ה־סנטור פרסי האחרונים בהם קרא לישראל להכיר באש"ף וכינה את ערפאת „מתון יחסית" יהיו בהלה רבים באמריקה אם אש"ף יכיר ב־מעמדו בישראל כמדינה ריבונית. קרוב לוודאי גם הצהרות האמריק־נית לפהות בחלקה התחיל אף היא לקרוא לישראל להתפשר היינו להכיר באש"ף ולנהל שיחות עמו על הקמת מדינה פלשתינאית. הקריאה האחרונה של העתון „ניו יורק טיי־מס" לתקן את החלטה מועצה"ב 242 על ידי תוספת שבה ידובר על ה־צורך, „למצוא הסדר צודק לבעיה הפלשתינאית" עלולה לבטא מגמה אמריקאית זו. מסמך סונדרס המג־דיר את הבעיה הפלשתינאית כ„לב הבעיה" מהווה רמז נוסף.

האם הפלשתינאים באמת רוצים מדינה פלשתינאית? לאחרונה פרסם נציג אש"ף באונסקו אברהים סוס הצהרה שעשויה היתה להתפרש כ־הבעת נכונות להכיר במדינת יש־ראל. דבריו הוכחשו מיד על ידי פארוק אלקדומי ראש המחלקה ה־פוליטית של אש"ף, הנחשב למעין שר החוץ של ארגון זה. בדבריו הזר ואמר קדומי: כי שלום בר קיימא ייתכן רק „עם הקמתה של מדינה דמוקרטית על שטחה של כל פלס־טין, והצעד האפשרי הראשון כיום, העיסוי ההליך לשלום כזה, היא הזד־רוהב של כל הפלשתינאים למולד־תם".

מה בין ערפאת וג'ורג' חבש?

הרעיון בדבר הקמת המדינה הפ־לשתינאית אומץ בישיבת המועצה הלאומית הפלשתינאית בישיבתה מ־יוני 1974 בקהיר. בישיבה זו נתגלעו חילוקי דעות בסיסיים בין הארגונים הפלשתינאים השונים המרכיבים את אש"ף. ארגונו של ערפאת „פתח" זכה לתמיכתה של „החזית העממית הדמוקרטית" של נאיף הוואתמה ו־של ארגון „אלצאעיקה" הפרו סורי וכן של נציגים בלתי תלויים מהגדה המערבית בדרישתו להקמת מדינה פלשתינאית על השטחים שתפנה ישראל. פלג „מתון" זה הסביר כי יש להקים מדינה פלשתינאית על כל שטח שתפנה ישראל בגלל שתי סיבות: א) אין להרשות ששטחים שיפנו יועברו לרשותה של ירדן. ב) הקמת יישות פלשתינאית בשט־חים שיפנו הבטיח לפלשתינאים עמדה אסטרטגית טובה להמשיך את המערכה ולהשיג את המטרה הסו־פית שהיא מדינה דמוקרטית חילו־נית על כל שטחה של „פלסטין".

הפלג הקיצוני של ארגוני המחב־לים, בראש חבש וצות מרעיו מת־נגד לתאוריה של הפלשתינאים „המתונים" הדוגלת בהקמת מדינה בגדה וברצועה כצעד ראשון מחשש שכאשר יקימו הפלשתינאים את ה־מדינה שלהם על השטחים שתפנה ישראל, הם ישכחו את המטרה ה־סופית שהיא המדינה הדמוקרטית. הקיצוניים הפלשתינאים דורשים או הכל או לא כלום. לאור זאת הם כופרים ביעילותם של אמצעים פו־ליטים לפתרון הסכסוך כגון ג'נבה, ארים ומאמינים כי הדרך היחידה הפתוחה לפני הפלשתינאים להגשים את מטרתם הסופית היא המאבק ה־מזויין.

ראיון עם המחבלים

בשנה שעברה בשעת הדיון על הנושא הפלשתינאי במרכז או"ם ב־ניו יורק עלה בידי לראיין את דובר המחבלים ד"ר נביל שעאט ולקבל אישור לדברינו אלה. להלן קטעים מאותו ראיון.

אני: נניח לרגע שישראל תסכים להתיר לכם מדינה בגדה וברצועה, האם תסכימו להחתם על חוזה שלום עם ישראל?

שעאט: ...אנו מאמינים שרק מדי־נה דמוקרטית שבה אתם ואנו נחיה בשלום וכאזרחים שווים תספק את דרישותינו.

ב־10 ביולי 1968 הכריזה המועצה הלאומית הפלשתינאית שכל ערבי שינסה להקים מדינה פלשתינאית בגדה המערבית ייחשב כאויב של העם הערבי הפלשתינאי והעם ה־ערבי. (לשון זו בדרגון הערבי פי־רושה שאותו אדם שם נפשו בכפו).

לא רק שהפלשתינאים אינם רוצים מדינה פלשתינאית אלא גם הרעיון של מדינה חילונית דמוקרטית שבה יוהי הכל שווים בין שווים אינו אלא תעמולה גרידא. בסמפוזיון שערכו ראשי המחבלים בתחילת שנת 1970 ושהדים ממנו הופיעו בעתון הלבנוני אלאנואר בגליונו מה־8 במרס אנו מוצאים אישור לדברים אלה. להלן קטעים מהדברים שנאמרו באותו סמפוזיון.

שפיק אלחות (מראשי אלפתח) אמר שאם הסיסמה של מדינה דמו־קרטית נועדה רק לסכל את הסיכון נגדנו, כי אנו רוצים לזרוק את ה־יהודים לים, כי אז סיסמה זו היא סיסמה יעילה לתעמולה שלנו. אבל אם חושבים אתם כי סיסמה זו היא ה אסטרטגיה הסופית של אש"ף כי אז דומני שאנו צריכים להרהר שנית בענין.

נציג „אלצאעיקה" (ארגון פרו סורי) חושב שרבים מהיהודים ה־גרים עתה ב„פליסטין" ובמיוחד אלה היהודים שבאו מארצות האס־לאם יש להם רצון עז להחזר לארץ המוצא שלהם. פליסטין הוסיף נציג „אלצאעיקה", אינה יכולה לקלוט את כל הפלשתינאים וכל היהודים שגרים בה היום.

פרידון אלחטיב: נציג זה אמר כי לקרוא ליהודים לאום זה לא מה־אים. „אף על פי שאנו יודעים כי מדינה דמוקרטית חילונית פירושה מדינה ערבית, מוטב לא לפרסם כל אנפורמציה נוספת בירדוף".

שפיק אלחות: „כיצד יוכל פריד להשוב שהיהודים והציונים שבאו להקים אמפריה בארצנו יש להם ה־זכות לזכויות דמוקרטיות במדינה הפלשתינאית?"

יתר הדברים שנאמרו משקפים את רוח הדברים שהבאנו לעיל. ברור איפוא כי הפלשתינאים אינם רוצים להקים מדינה פלשתינאית על הגדה המערבית שהיא פחות מ־7000 קמ"ר בתוך קרוב ל־110,000 קמ"ר שהם שטחה של ארץ ישראל המנדטורית משני עברי הירדן. יתרה מזו גם ה־מדינה הדמוקרטית החילונית צריכה להיות מדינה ערבית שלא תוכל לקלוט את כל היהודים שנמצאים בה היום, שלא לדבר על עליה יהודית. לאור האמור לעיל מה תועלת ב־פספוסים המשמעים אצלנו ולא אצ־לנו על מדינה פלשתינאית בדרך ל־פתרון הסכסוך?

על הסכנות שבאבטלה

מאת י. י. ביסטריצר

חוסר העבודה, או „אבטלה" בלשון זמננו, היא אחת הבעיות הקשות המסובכות ביותר של תקופתנו. בעיה זאת באה לעולם עם זמת התעשייה. אם לדייק אפשר לומר, שהיא צצה ועלתה על במת זימנו כבעייה קשה, רק עם המאה העשרים. במאה הקודמת כמעט שאיננו נתקלים בה, בכל אופן לא בממדים רציניים כמו במאה הנוכחית.

התופעה של חוסר העבודה, היא בעצם תולדה של הציוויליזא־ציה, של ההתפתחות הטכנית, שבאה עם כח הקיטור ההוסכל. התוסכים כח אדם וידיים עובדות, התפתחות, שבראשיתה חשבו שתהיה לברכה לאנושות. אולם לא כן קרה בפעך הזמן הברכה הזאת, אשר על אף הכל היא ברכה (אסור להגיד שנהפכה לקללה ח"ו) — נהפכה לבעייה קשה מאד, ומהווה הדאגה העיקרית והתכנית של כלכלת העולם.

בתקופה החדשה, ושוב כתוצאה מ־ההתפתחות המהירה של הטכנולוגיה החדישה המתוחכמת, הגיעה בעייה זו לממדים גדולים ומסוכנים, שהמש־רת הכלכלים המעולים ביותר קשה להם להתגבר עליה ולמצוא לה פת־רון.

כשאנו עוקבים אחרי התהליך של האבטלה והרצאותיו התמורות, אנו רואים באופן מוחשי את האסון ה־גדול, שזו הביאה על העולם, כאשר הופיעה בממדים רציניים. זה היה בשנות העשרים למאה שלנו, בתקופה שבין שתי מלחמות העולם. בשנים הראשונות אחרי מלחמת העולם ה־ראשונה היתה ההתפתחות גדולה ב־אירופה ובעולם המערבי בכל השט־חים, בתעשיה, בחקלאות, במסחר לוגיה ובענפי המדע השונים. ובשנים אלה אמנם שרר מחסור בידים עוב־דות, אולם אחרי שההתפתחות הגיעה לשיאה, באה תקופת שפל, מלווה בחוסר עבודה ואבטלה גדולה וה־בעייה לבשה „אח"כ צורה חריפה מאד, שאיימה בהרס ההישגים ש־הושגו. וחוקרי ההיסטוריה של התקו־פה ההיא קובעים, כי האבטלה ה־גדולה באירופה ובייחוד בגרמניה ב־שנות העשרים המאוחרות והתחלת ה־שלושים, היא שהעלתה את הנאצים לשלטון, את הנאצים, שגרמו למלחמת העולם השנייה. האיומה במלחמות — מלחמה שהביאה שואה לעם היהודי והרס וחורבן לציוויליזאציה המער־בית.

ואם זה היה כך בתקופה ההיא, לפני כיובל שנים, אנו יכולים לשער בעצמנו את חומרתה הגדולה של ה־בעייה בימינו, בימי ה„עידן החדש", כפי שמהיסטוריונים לכנות את תקופתנו. כעת בעולם הבלתי מאוחד והמלא תסיסות, סכסוכים ועימותים: בעולם של „מעצמות גרעיניות" גדולות וקט־נות, אבטלת מיליונים, המגיעים רב־בים, טומנת בתוכה „גרעין" מסוכן מאד, אשר עלול לגרום לפיצוץ, ש־יזעזע את אושיות העולם, יהרוס ו־יעקור את הכל.

כל האמור הוא מבחינה כלל אנו־שית, בתור רקע לבעייה האבטלה המיוחדת שלנו — של מדינת ישראל. כי אם הבעייה היא קשה וחמורה ל־מדינות העולם הוותיקות, העשירות והמבוססות, על אחת כמה וכמה ש־היא קשה והרת סכנות גדולות למד־ינתנו הענייה והצעירה. היא מסוכנת לאין ערוך למדינה, אשר טרם הת־אוששה ממלחמות הקיום שלה ובוו־דאי שטרם הספיקה להתבסס מבחינה משקית כלכלית וחברתית היא רחו־קה עדיין מלהגיע אל המנוחה והנח־לה מבחינה מדינית ובטחונית.

✱

אינני מומחה לכלכלה ואינני מת־ימר להגיד, שאני בקי בהוויות ה־משק של מדינות העולם. אינני יודע מה הן באמת הסיבות שגרמו לאב־טלה הגדולה, כ־9 מיליון מובטלים בארצות הברית, ולאבטלה הפחות גדולה, אבל ניכרת מאד, בארצות אירופה המערבית. יש אומרים ש־האבטלה בממדים אלה לא נגרמה אצלם מפאת סיבות אובייקטיביות, אלא היא יזומה ומתוכננת ע"י הגור־מים הכלכליים במדינות אלה, כדי לעצור בעד האינפלאציה הדוהרת, כדי לגרום להורדת היצור ולירידת המחירים. ועל־ידי כך להגדיל את כושר ההתחרות בשוק העולם ולהגדיל את הייצוא; ויש אומרים שאין זה המצב, ואכן ישנן סיבות אובייקטיביות ל־אבטלה שלהם. איני יודע, מה ה־נכון, אחת אני יודע שאם תהיה ה־ראשונה נכונה, לנו אסור ללמוד מהם ואסור לנו ללכת בדרכם בנדון זה, כי אצלנו, כאמור, הסכנה גדולה פי כמה וכמה: אם אנחנו יכולים לספר את מצבה הכלכלי של המדינה, ואין ספק שאנו מחוייבים לעשות זאת, עלינו לחפש ולמצוא דרכים יותר נבונות ומתאימות למצבנו. אסור לנו אף לרגע לחשוב על הדרך ה־מסוכנת של אבטלה, אפילו כ„תוכנית ביקורתית", „במקורה כי מכיוון עצירתה רעיה לשחיתות שוב אינו בבהיר — — —

ובאמור והסכנה הטמונה באבטלה היא אצלנו גדולה והחמורה הרבה יותר מאשר במדינות אחרות, מחייבתני לנהוג ביותר הזהירות באחרים ולעשות הכל, כדי להמציא רפואה למכה. ו־בעוד זמן למנוע את התקרבות ה־סכנה. למדינת ישראל אסור ללכת בדרכים הקונבנציונליות הכלכליות במדינות אחרות, כדי לפתור את בעי־ותיהן הכלכליות, ואשר אחת מהן היא — אבטלה יזומה ומתוכננת. אצלנו עלול דבר זה להביא היו ל־אסון, אשר הוצאותיו מי ישורנו...

על האמת הזאת אני מדגיש ל־חזור אפילו מאה פעמים ויותר. עלי־נו לפרוס את כל הפרטים. גב את הדיוקים לכולם. על הסכנה שבאב־טלה ולחזור עליהם השכם והערב, כדי להחדיר למודעותם של הגור־מים הקובעים בכלכלה בעיקה זה ו־על ה„מומחים" ו„היועצים" שלהם. כדי להביא איתם מלכלה בדרך ה־מסוכנת ומלאה המכשולים הזאת.

כשאני שומע את ההכרזות של אנשי האוצר ובנק ישראל של ה־פרופסורים המומחים והיועצים, על האבטלה הצפויה לנו. (כן „הברויה" יעוד באיזה הנריגה וזה מכריזים או־תן כאילו הם בעצים לה אינו בשורה גדולה...) על אבטלה של רבבות בישראל. רעדה אוחזה בי — צמרמורת עוברת בגבי. ואני שואל את עצמי, האם האנשים הללו אינם חלים ומרגישים מה זאת אצלנו אב־טלה של רבבות? ; באחרונה דברו כבר על שבעים אלף (שבעים אלף!!!) מובטלים. האם אינם מבי־נים מה פירוש שבעים אלף מובטלים במדינת ישראל בימים קשים אלה? האם אינם רואים את גודל האסון! לפעמים יש לי הרושם, שאנשים הללו מרוב עיסוקם בספרים ובשפים ולא באנשים חיים, שהם יצאו מגדרם ואינם יודעים מה הם מדברים.

הרי כל אדם בישראל הוא עולם מלא; כל אדם ומשפחתו ועוד בעלי משפחות גדולות. אשר הם בוודאי יהיו הראשונים שייפלטו משורות ה־עובדים, ואפילו אם לא צפוייה להם סכנת רעב ממש (הרי בוודאי יקבלו תמיכה מקרנות צורה או שיבבות „כבוד" ;) ובכן אם גם לא יהיו רעבים לפת־להם, איפוא הגאוה הפצועה, ההבכה עם הדכדוך הנפש, בימים אלה, כאשר כולם שרויים במצב־רוח של נכאות ועצבות.

גם אם נניח לרגע את בעיית ה־פרט, ובינתיים אל נכבה, שהמדובר בשבעים אלף נרסים, ומספר רב כזה של יהודים הוא כבר „כללי" גדול. אבל נשים את כל זה בצד, באיזה היק משוידי ממוספר (שבעים אלף תיקים!!) ובעבור לבעייה של הסדי־בה. השאל: האם מדינת ישראל יכולה לשאת באבטלה הבזבזנית כזאת בתקופה הרים זו מבחינה מדינית ובטחונית? ; האם אינם חושבים על כך איך שאויבנו בנפש הצרים עלינו בגבולנו, ובכל הפורומים המדיניים בעולם. איך הם ינצלו את המצב ה־מעורער הזה נגדנו?

✱

ומה נשיה השבה ואולי גם מכ־ריעה לקיומנו ועתידנו במדינת יש־ראל, בעיית העליה והירידה. האם העולים החדשים יהיו בין המובטלים, אם לא יהיו ?, הרי המתכננים מדב־רים על „אבטלה מבוקרת", האם העולים החדשים שכבר נקלטו איך שהוא בארץ, ואלה שאנו מחכים ב־כליון עינים לבואם ועוד נצטרך ל־קלוט אותם, האם הם יהיו בין ה„מבוקרים" ? ; איך זה יהיה לפי התכנון שלכם יועצים ומומחים ?...

בזמננו ובעולמנו, עולם של תק־שורה פתוחה, אין סודות ולא רק הדברים הגלויים לעין־כל ידועים ל־כולם. אלא גם הדברים הסודיים ב־יותר „מודלפים". ובכן כשיודע דבר ה„אבטלה הגדולה, שתהיה אצלנו, ב־ארצות שהן מקורות העליה שלנו, האם הצעירים הפוטנציאלים, שאני מדירים להם בכל יום שיבואו, האם אכן יבואו ? ;

ומה עם הירידה מן הארץ, שהגיעה באחרונה לממדים מחרידים. האם ה־אבטלה המתוכננת תעצור אותה או תעודד אותה ? ; באחת התחזיות של המומחים הכלכליים, שהכינו את תקציב המדינה. נאמר, כך פורסם בעתונות, כי בשנת התקציב הבאה ייצפו שכדי הירידה למודי העליה. המצב „יתאזן" כך נאמר במפורש בלשון התחזית היפה הזאת.

ומה עם הבעיה הסוציאלית הה־תברתית שלנו. הבעיה הידועה של ה„פער" החברתי והעדתי. אמנם קראנו ב„תחזית" הנ"ל, שיהיו גם מובטלים אקדמאים, מהנדסים וארכיטקטים. כנראה שבעלי התחזית ירצו לנחם אותנו, שיהיו לנו גם מובטלים „אינטליגנטים"... אבל ברור, שהנפגעים העיקריים יהיו מ־בין אלה שעובדים בדרגה הנמוכה של סולם ה„פער" של חברתנו. האם חשבו חוזי התחזית, כמה „פנתרים" יצאו מבני המשפחות החלשות הנה־שלות בבחינה חברתית, אחרי שיצאו מעגל העבודה והתעסוקה: פנתרים ופגנות אלימות ומשבוה וכשד יב יפרצו הגויה ומחסי־רי שפיצי באחרונה את מחסני הקיסונאיים. וזה היה רק כשהם ילדים לציכה בה שיכולים עוד לעשות ילגרום לנו.

אבל לא רק זה. על זה עוד יכולים אולי להגיד שהמשטרה תטפל בכך. אולי זה יעזור ?, אולם האם אני בעיניכם ויעצים ייהפך למדינה משטרה ?, ומה שחשוב לנו יותר, האם אנו מעוניינים בהרחבת הפער ובהמשך הפיגור החברתי, הרי בכל הזדמנות אנו מביעים את שאיפתנו הכנה לביטול הפערים וההבדלים ה־חברתיים ולהעלאה רבהם של השכ־בות החלשות לכתן היווקה וכיעודה הנפשית והרוחנית של האומה, ויש להודות שבעבודה מסוייפת גם הצלחנו בכך : האם האבטלה הגדולה החזויה לא תהרוס אותנו בבבין זה ותיצור בעיה אחורית ?...

✱

ואחרון אחרון: בעיית הבטחון וה־עזרית בצה"ל, הצבא הסדיר והמי־לואים. כידוע מתפארים בישראל ה־גבוה בין חיילנו. בכל הזדמנות אנו מביעים את גאותנו על מצב־הרוח המרומם השורר בחטיבת צה"ל. נש־אלה השאלה האם המצב החיובי ה־זה, שהוא יסוד היסודות של כוחנו ו־חוסננו הבטחוני, האם זה ישעיק להיות כך כאשר אבי חיילי המי־לואים יהיו מבין המובטלים, או כא־שר אלפי חיילי הצבא הסדיר יהיו בני מובטלים ? ; ושוב נא לא ישכחו. שהמדובר הוא בשבעים אלף, זאת אומרת שבעים אלף משפחות, כי הרי כל אחד מהמובטלים יהיה או ראש משפחה או בן במשפחה, ואלה אינם „פנסיונרים". אלא אנשים צעירים יחסית, אנשים בגיל העבודה, ובכן בכמה חיילים מדובר ? ; האם השב־

(סוף בעמוד 6)

כסיסים שדרים

מאת יעקב אדלשטיין

שדרים האחרונים, ששלחו הנשיא פורד ושר החוץ קיסינג'ר ...כמו תפנית במעורבות האמריקנית בישראל. ההדלפות של ...ם וביחוד אותו שדר שהוזר. גרמו למשבר ביחסים בין ...מדינות. אלא שיש בכך משום לימוד לקח לגבי המצב שבו ישראל, כאשר ארה"ב מתערבת בהחלטות פנימיות של ...לה. אמנם ארעו דברים כאלה בעבר, אך לא בממדים כאלה. ...ת לגבי שדרים אלה היא משני הצדדים. ארה"ב רגישה של החזרת שדר ואילו ישראל רגישה לצעד של התערבות ...נים, למרות שיש להן השלכות לעניני חוץ.

...של פורד שבו הסיף לתיאום ...מן שהיה צריך להיוועץ עם ...בטרם שהוחלט להפציץ את המחבלים בלבנון. מצד על ...ורשה בצד ארה"ב, עד כדי ...ז בהחלטות אופרטיביות של ...ה. שר הבטחון שמעון פרס ...נשובה לשאלות עתונאי ב־...כי אין הוא סובר שארה"ב ...לדעת על כל פעולה תקיפה ...אל כנגד המחבלים ולהוסיף ...עתה, אם לבצע אותה או לא. ...יתכן מאד שארה"ב היתה ...דעה מה שמדה הממשלה ...בענינים כאלה, משום שיש ...לכות פול"טיות וארה"ב אינה ...נכח במצב מביך באו"ם או ...ד בינלאומי, ולהצדיק פעו־...ה או לדרוש הולמות מאוד־...ים בנקודה זו תמיד שמרה ...לעצמה את חופש ההחלטה ...ש הפעולה ולא נרצתה בשום ...צורה. אין להביה שמדיניות ...ה.

...של התערבות פנימית

שהוזר, שנגע להחלטת ה־...בדבר הקמת היאחזויות הד־...ולן, הוא בעל אופי מובהק ...ערבות פנימית. שדר זה יש ...ות חמורות, משום שפירושו ...ה איכה עצמאית בהחלטות ...ומאד יתכן שהמאבק כנגד ...ת בשומרון, הוא תוצאה ...אמריקני. כך עשוי להיווצר ...אשר גוש „אמונים" למשל, ...ומרון, יצטרך ראש הממשלה ...ין, להיוועץ בקיסינג'ר מה ...זות ואם קיסינג'ר יעביר שדר ...ויד את המתיישבים, יעשה ...ין, ללא פשרה. מצב זה ...ליהי רציצות את האמירה, ...יצרי הוא יכר במשלת ...מאז מלחמת יום הכיפורים. ...בדי להוזיד ב"לה מדיניות ...ארה"ב, וזקוקים לבישה של ...פלי. היא היתה במקרה כזה, קיסינג'ר את המלה הנכונה, אותו במקום הנכון. אף היה מציה להשיב לה. אך ...רבין ואלון, הם האנשים ...ל להשיב לקיסינג'ר בדברים ...אין זה מקרה שד"ר קיסינ־...את גולדה ואף בא במיוחד ...ע של ציור המתנגד ב־...ן. היא מצויה לומר לו ...דרכונות, וקיסינג'ר רגיש ...סוג זה.

...ישב — הדיעות לא...

השדרים ...ישב בימים אלה, ...נג'ר עקם ברבין על החזרת ...א אמר במצבי מה שחשב ...שדר, שהוא מוחה על ה־...ועלים האחרונות ואשר ...: מסבך את המצב. קיסינג'ר ...מאמין, שאם ישראל הסכים ...פר ...ם בגולן ; אשר ...סוריה להסכם ביניים חדש. ...קיסינג'ר אינו מגלה הוא ...דבר בפינוי מספר ישובים, ...די הקו האסטרטגי החשוב ...בגולן. במקרה שישראל ...על קו הגבעות שמסביב ...ו, יש בכך משום פיתוי ה־...משום שזה הקו הגבוה ...יותר. הסכם הביניים עם ...ביה כבר שאין בו דלק ...נגעה במשך שלש שנים ...צפוי, על אחת כמה הסכם ...סוריה, שבוודאי לא יחזיק ...רב, משום שסוריה הלאו־...זהו תמיד ותצמד גם ב־...ש כל יוכה מלהמתיה נגד ישראל. אגב, קיסינג'ר מוסיף לתאר כיון שאותה החלטה של מועצת ה־בטחון, בדבר הזמנת אש"ף לדיון פלשתינאי, הוא בסופו של דבר הישג ישראלי—אמריקני.

דעתו זו מבוססת על כך שסוריה היתה זקוקה להישג מדיני כדי להמ־שיך את המנדט של כוח האו"ם ב־גולן. הישג זה ניתן לה בצורת הזמ־נת אש"ף, אך למעשה השיגה ישראל את מטרתה, שלא לערער את המצב בחזית ולא לערער את הסכם הביניים עם מצרים, באמצעות פעולה סורית. ההישג המדיני של ישראל וארה"ב, אף שהוא בלתי ניכר, הוא לדעת קיסינג'ר, חשוב יותר מאשר ההישג המדיני הסורי שהוא בסופו של דבר, הישג תעמולתי ולא מעשי. סוריה היתה זקוקה להישג זה לצורך דעת הקהל הערבית. הישובים של הסכם הביניים עם מצרים אשר היתבססו על כך שסוריה תשאר לבד במערכה ולא תעיז לפתוח במלחמה, הוכיחו את עצמם בשלב זה, וזהו ההישג ה־חשוב ביותר.

האם ניתן לתאם עמדות עם ארה"ב?

לקראת הדיון במועצת הבטחון ב־12 בינואר, עומד שר החוץ יגאל אלון לצאת לארה"ב כדי לתאם את המהלכים. במשרד החוץ בירושלים, דנים בהכנות לנסיעה זו במהלכים אפשריים שהערבים ינקטו במועצת הבטחון. יש כמה אפשרויות העשויות להביך את ארה"ב, ולמרות כל ה־מהלכים, להביא את ארה"ב לידי כך, שהיא לא תטיל וטו, ושוב יתפרש הדבר כנצחון סוביטי—סורי. הבסיס האפשרי הראשון הוא, תיקון בהחלטת 242, בצורה שימחקו את המלה „פליטים" שבהחלטה, ובמקום זה יכתבו „זכויות הפלשתינאים". זהו ענין שספק אם ארה"ב תטיל בגללו „וטו", משום שלטענתה, הרי אש"ף מוכר באו"ם ואין בכך חידוש. בסיס שני יכול להיות, הצעת החל־טה חדשה, שלא תבוא במקום החלטת 242, אלא תיצור מצב חדש. הצעה כזו עשויה אמנם לא לפגוע בהחלטות 242 ו־338, אבל ליצור מקור חדש של דיון, לא בוועידת ג'נבה אלא ב־מועצת הבטחון, מקביל לועידת ג'נבה. לצורך הישגם האישי שאינם משתתפים בועידת ג'נבה. הערבים הסבו לדיפלומטים בשנים האחרונות, הם שומרים את הבסיסים של לרגע האחרון כדי להפתיע ולא לאפשר להם להתגונן בעוד מועד. כך שלמרות התיאום שישיג אלון ב־שיחותיו בוואשינגטון, שלולים לפעמ... במצב שארה"ב לא תתערב בהחלטות של מועצת הבטחון, אם יתברר לה שיש בהן הישג תעמולתי סורי—סובייטי ואינו פוגע במהלכים המדי־ניים של ארה"ב.

ארה"ב דומה לברית המועצות כי היה רצוי בהתכנות מחודשת לקראת דיוני מועצת הבטחון. הרוסים מוכנים להדברות זו. אם אמנם תהיה הדברות מקבילה עם הרוסים, כי אז יתכן וכל המהלכים שתיכנן אלון בוואשינגטון יאבדו את האקטואליות שלהם משום שהסכם גלובלי עדיף בעיני ארה"ב, על פני הסדר מצומצם עם ישראל.

מה שמתרחש כיום באנגולה, מוכיח שוב כי הסובייטים נותנים פירוש מ־שלהם, להסכם הפשרה, ופירוש זה הוא, שכל מקום שזה לטובת ה־סובייטים, אין הפשרה. ובכל מקום שזה כדאי להם יש הפשרה. דבר זה אמור גם לגבי המצב במזרח התיכון. אם זה יהיה כדאי לסובייטים, הם יעלו מוקש את הסכם הפשרה בין שתי מעצמות העל, אם זה לא יהיה

(סוף בעמוד 8)

יומן ניו־יורק

המשפט שהושמט מנאומו של מויניהן

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

בפגישה עם אחד מחברי המשלחת האמריקאית לאו"ם נקלעתי למתיחות התרגשות רבה במשרדי המשלחת. ...שאלתי את איש שיחי: המולה ...ם על מה? מלה לי שסיבתה: ...של השגריר דניאל מויניהן שהוא ...ומד ...ערה, בדיוק, לא הנאום שלעצמו אלא משפט אחד בו, הוסבר ...לבסוף נמנו הרוחות. כאשר חבר משלחת אחר הודיע למארחי שהדברים שמטו...

...מבין שהייתי סקרן לדעת מה תוכנו של המשפט ... הסעיר את הרוחות — טרם שנשמט ממנו. ... כפי שהתבטא ... אותו, טרם „שגיצלגרי־..."

...הצעות ... לי ... של הדברים שלא ... אותם במקורם ובתרגומם: The madman took over the madhouse ... מבית לחולי רוח...".

...שלא הושמטו הדברים, כי אחרי ... ללא סעם, ... של דיבורים ... ומכורים ; אחרי סיכומים רבים הארוכים ... במצב ... שאך ... הבליה השגריר ... לסכם את משמעותו של מושב זה בהגדרה ... האמיתית ביותר באותם שש מילים. על ... שהשתלטו על בית המשוגעים — ... מנאומו.

...ומה אין סיכום יותר קולע האין הגדרה יותר ... במשפט קצר זה שלא הושמע.

דניאל בגוב אריות..

בפגישה עם השגריר הערותי: „דניאל בגוב אריות..." אבל איש כמוהו, בעל אומץ כזה, היה יכול להתמודד עם אריות, אולם הוא נקלע לסערת גורלים ורמאים, לכנופיית נציגים בלתי־מפותחים של ארצות בלתי מפותחות, בהן בתקיפים עבד כי ימלוך...

אולם היהודי שיצא בכבוד מעסק ביש זה, מ כולם היו נפסדים, הוא זה שהתקומם נגד ה־שערוריה ששמה או"ם — מויניהן.

בעת שיוקרתו של המוסד, או מה שנשאר ממנה ירדה פלאים, יקרתו של האיש שהעיז להסיר את המסוה מפני הרקיעה שתקים. לא נגזים אם נאמר שמויניהן הוא כיום האיש הפופולרי ביותר ב־ארה"ב. מתנגדיו, שהם לא בלבד מבין הבולשבי־קים, הערבים והעולם השלישי, כי הם כוללים גם לא מעטים מבין תומכי הערבים במחלקת המדינה — מפיצים שמועות, שמטרת התקפותיו נגד המתפרעים באו"ם היא להיבחר לסינט מ־מדינת ניו יורק. נכון, שהוא היה יכול להיבחר בנקל. אבל כפי ששמעתי ממנו — והרגשתי בכנותו — אין פניו מועדות למשרה זו, והוא לא „ירוץ" בבחירות הבאות.

החלטתו נחושה להמשיך במלחמתו בזירה זו. ואלה בממשל שאינם רואים בעין יפה את „סגנונו" ושיטתו (כן, זוהי יותר שיטה מדינית מאשר סגנון אישי!) ; ואשר מאשימים אותו שמכביד על היחסים הטובים עם ערבים והארצות הבלתי־מפותחות, ומפריע לדיטנט — לא יוכלו לו. כי דעת הקהל ברובה המכריע הוא לצידו. ואף הנשיא שיוקרתו ירדה באחרונה והשפעתו נחלשה, לא יעיז לפטרו. ומויניהן הוא איש שלא קל להפחידו או לרכבנו...

שכן דעת הקהל מתקוממת יותר ויותר נגד עצם המוסד שמו — או"ם, ואפשר לקומם אותו עוד יותר — לא אחוז הארגונים היהודיים בקו שונה מזה שמפעילים אותו. ההתקפה צריכה להיות מכוונת לא בלבד נגד ההחלטה הנפשעת, אלא נגד או"ם עצמו.

לא קשה להצביע על נימוקים משוכנעים. די, למשל, לעיין מחקר על אורך ומספר הנאומים בעצרה האחרונה, על מיליוני מילים שהושכצו, על מבול של ניירות ופירסומים, על בזבוז כוח אדם וכספים עצומים במושב האחרון. כאשר יושווה כל זה עם התוצאות האפסיות, אז העצובות והמזיקות — המסקנות תלינה כאליהן. אולם הארגונים היהודיים, שהרבו במחאות בדברים ה־מובנים מאליהם ואשר חזרו וחזרו על אותן ה־מילים ועל אותן הסיסמאות, שנשחקו מחמת רוב שימוש — לא ניצלו את חולשתו הפנימית של או"ם הכרסמת במוסד ההופך אותו — למה שהוא כיום.

גולדה: ראשיתו של הסוף של או"ם!

יוצאת מן הכלל היתה הודעתה של גב' גולדה מאיר. היא לא הוסיפה דברים על המחאות ש־נאמרו ונישנו ללא סוף, אלא יצאה בהתקפת מצח נגד האו"ם בפומבי במסיבת ה„בונדס", לכבודו של היו"ר סם רוטברג בוולדורף אס־טוריה, היא הכריזה ש„ההחלטה „הציונות" של האו"ם היא ראשית הסוף של מוסד".

לדבריה היה פירסום רב בעתונות ובאמצעי התקשורת אחרים. הוות וביקורה ופגישותיה עם הנשיא פורד ועם ד"ר קיסינג'ר, עוררו הדים רבים, היה משקל מיוחד לדבריה אלה.

הפורום בו השמיעה את דבריה היתה מסיבת ה„בונדס" עם 1,100 אורחים מכל חוגי הציבור, תחת נשיאותו של ראש משלחת ארה"ב ע"י או"ם בעבר, ארתור גולדברג, היה גם הוא מתאים ביותר למטרה זו. ויש רק לקוות שמנהלי ה־משרדים היהודיים ונציגי הציבור ילמדו מדבריה ויסיקו יחד להסברה מסוק הנכון. הווה אומר, להסיר את המסווה מאה או"ם על ארצותיה הבלתי־מפותחות ועל נציגיה הבלתי מפותחים גם הם — אם כי "שכירי התעמולה הערבית ממדיסון אוונ־יו „מפתחים" אותם.

הקרקע הוכשרה לפעולה זו. ראשית, ע"י שונאי ישראל לסוגיהם. שנית, ע"י תגובתה של ארה"ב שהשגריר מויניהן נתן בטוי חזק לה. אולי חזק מדי שיוכלו לעכלו דיפלומטים במשרד החוץ. הוא בוודאי היה הכה דוברו של הקהל הרחב.

הסיסמה שהטילה גב' מאיר לחלל (באמת חלל!) עולמנו על „ראשית סופו של או"ם" צריכה להיות הסיסמה של ההסברה הישראלית והיהודית.

הסתערות הברברים על המערב

באהריגה בחבית גורם נוסף בירדון. היו תקופות בהן שבטים פראיים, נעדרי תרבות, עמים פרימי־טיביים, הציפו ארצות מפותחות יותר, וכבשו מדינות והשתלטו על אימפריות. הוך הרס וחורבן. הברברים שכבשו מלכות רומא, הטטרים באירופה המזרחית המנב"ב בשטח שהיום זו גרמניה שורעו חורבן בארצות אירופה המערבית, וכדומיהם ב־תקופות הארציה שונות. הצד השוה שבאלה, שבכח הנשק ובהתאכזרות מלחמתית, גברו על עמים תרבותיים יותר, על ציוויליזציות עתיקות והרסוהן.

מתוך הצרפי העו"לה ביבשת השחורה מתבלט יותר ויותר אופיו של רוב „העולם השלישי", עירם שקוע בחשכה פרימיטיבית. מתבלטת גם סכנה הנשקפת ייבצרב מהשתלטותם של אלה, אם על בקורה נפש, אם על זירות בינלאומיות כמו או"ם.

אנו היהודים מתבלים בכבס שונה היום על התרבות האירופאית שנושא דגלה, הגרמנים, יצ"ש, שפו בנו, הרג, שאף אחת מן האומות הפרי"צית והפרימיטיבית ביותר לא היתה מסוגלת לו. ואף פעם לא התייחשה אכזריות כזו אף ב־ארציה נידחות ביותר. לכן אין אנו מדברים בהתפעלות או אף בהערכה על התרבות המערבית.

אולם קיים עדיין עולם התרבות, וקיימים אנשי רוח ומדע במערב. ההגה מתבלט עימות בין גרם של החשוכים הנויים גם ע"י הקומוניסטים לבסוריהם ה"בינארי" ערבים לא פחות החשוכים על בקורת נפש — ובין העולם המערבי, שגם כ"וב עיטם החופש, הדמוקרטיה, התרבות.

הישוב זה אף שלא בא לכדי ביטוי בפורש מבצבץ מתוך דבריו של השגריר מויניהן בהתיחסו ל„אבירי" של רוב מדינות באו"ם ושליטיהן ו־עריציהן.

כיוון שהיהודים תופסים מקום ניכר והשוב ב־תרבות המערבית, ביניהם בתרבות אנגלו־סקסית — במדע, בספרות. ובכל עסקי הרוח — אלו חייבים להוות כוח בוזת נגד המפלצת החדשה, נגד הטטרים, ההונים, הברברים החדישים, ה־מתהיידים על שלטון בזירות ועוכלויות בינ־לאומיות בכוח מספרן של אותן מדינות ושהצגותם על שליטיהן.

בשטח זה אפקים חדשים ורחבים לפני ההסברה היהודית, והלוואי שינוצלו להרפת שונאי ישראל על סוגיהם ונציגיהם החשוכים והאפלים.

هكذا من الاصل

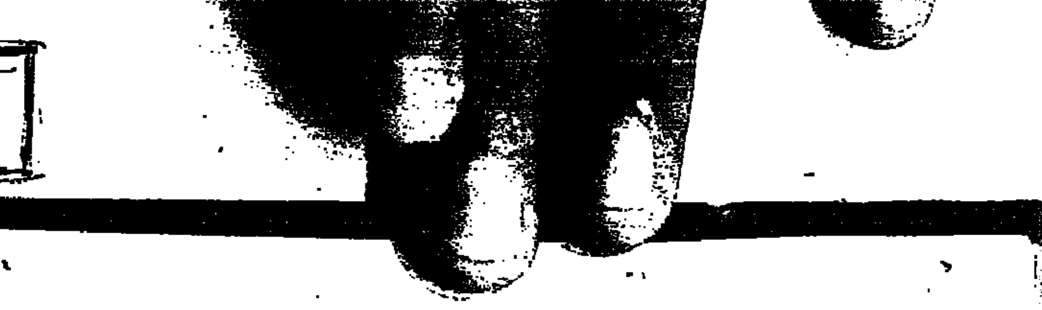

עיטורי סופרים וספרים

בשם אומרם

מאת ש. קורא

סופר רב־השפע, עושה ספרים הרבה, דבריו שבעל־פה לרוב על עצמו ועל בני מקצועו וסביבתו. קצתם בשבחם ורובם בגנותם. אליעזר שטיינמן, שנפטר לפני חמש שנים ומעלה, חיבר עשרות, עשרות ספרים, סיפורים, מסות ומחקרים הגותיים. אמר, חיברתי „שמונה אלפים מסות, ואינו זוכר אפילו שמונה מאות מהן, אב להרבה ילדים שוכח לפעמים את שמותיהם. מצאתי בכתבי רומאן שלא ידעתי על קיומו. הוא כתב, כדבריו מתוך הכרח חקוק לפהות למאה שנות חיים כדי להשלים במעגל מלאכתו. על אף ריבוי כתיבתו לא נתפנה לכתיבת תולדות חייו והוי בני דורו, אוטוביוגרפיה בנוסח משלו. הסביר הימנעותו ביתעיה מכתיבה על אנשים חיים ובביחוד מכתיבה על עצמו.

משהו מכה שחיסר בעצמו מגסה למלא מאיר ינאי בספרו („כה אמר שטיינמן, אמן השיחות", הוצאת אליף, תל־אביב), שלפי פתיחתו, היה רושם שיחו של שטיינמן בפגישות ממושכות, תכיף שלא בפניו. „ספר זה עשוי להאיר צד אחד באישיותו, שטיינמן בעל פה, מבחר אמרה בשמונה שנות רגישותי", דבר הרושם.

בילקוט באים דברים בוטים על אנשים חיים, סופרים ואנשי־ציבור, שהבאתם בפומבי היא בניגוד לדעת בעל האמרות, שאמר, איני רוצה לכתוב על דמויות נערצות שהכרתי בחולשותיהן, מלכתוב על הצד השלילי שבהן שכן בכתיבתי רצוני להיות רופא ולא שופט, אף סירב לכתוב על עצמו. שלא יגידו, כדבריו, ש„אני קושר לעצמי נזר־תהילה של חכם ונביא". באמרותיו הוא שופט ולרוב דן ברותחין זולתו, כשבו בפרק הריהו מעט מבקורת עצמית, פרס לאבירת, „הלוואי לא היה לי יצר־הכתיבה, קללת השפע רובצת עלי. אבל אילו פסקתי לכתוב הייתי מת".

חוקר חיבוריו, כבונסים בספריו וכפזורים במאמריו, יגלה לא מעט סתירות בדעותיו, מצעירותו בזמן שפירסם בינשר „הקומוניסט העברי", בשבת משטר הבולשביקים ברוסיה ועד לעת זקנתו, כשהתקרב למקור היהדות, ופירסם כרכי „באר החסידות", „באר התלמוד" ו„צנצנת הבן", שבהם הפליג בשבח המורשת, אישיה וערכיה. באמרותיו שבילקוט, משנות־חייו האחרונות, באה לכלל ביטוי זיקתו ליהדות.

„כשאני הולך בליל שבת לבית־הכנסת, אמר, הנני מרגיש כמו אנייה העוגנת בנמל, ויורד מסגה אל חוף רגוע". מוסיף עוקץ: „אילולא הנבאים, העסקנים ורודפי הכבוד שאינם לרוחי, הייתי מרבה ללכת לבית־הכנסת".

ועוד: „אני חושש לומר, אבל יהודים בארץ אינם רוצים להיות יהודים, וישנם כאלה שמפחדים להיות יהודים. אין עוד שורשים. העניין התחיל בעליה השניה, שאליליה היו טולסטוי ולנין".

בפרי רוחו התנבא: „יהודים אינם עולים מארצות רווחה כמו שרופים, שבארץ היינו לגויים. יש כאן כנענים והאווירה התרבותית של הרחוב היא של פורים. רואים יהודים מתופשים. במקום יהדות רואים כאן את הרשלה מאוסטרופולי ולא יהודים אמיתיים. בארצות־הברית ישנם כאלפים יהודים רציניים בעלי שאר־רוח. הם לא יעלו מפני שרואים מה נעשה אצלנו".

בחיבוריו המרובים על חסידות, קרוב לעשרים כרכים, ראה עבודת־חיים. אמר: „החסידות יכולה לשמש אמבטיה־של־שמש לדורנו, הוד קפואים מקור. לפני מאתיים חמישים שנה היו ברוסיה בסך־הכל כמה אלף יהודים. רובם לא ידעו אפילו להתפלל; היו בורים גמורים. הופיעה קבוצה קטנה של אנשים ויצרה תנועה גדולה שנתנה שמחה ויקר במשך דורות ועד היום נמשך אור זה. יש ללמוד מכך, הנה אנו בארץ קיבוץ קטון וחצי היישוב בורים ועמי־ארצות. בספרים שלי על החסידות נתתי את החסידות כולה, תורות ושיחות, ביוגרפיות ודיוקנאות. הלבשתי את החסידות בגדי כבוד. החסידות נותנת לנו תקווה לשמחה ושמחה לתקווה. חסידים כל מה שאמרו, באשר־הקודש אמרו, בהתלהבות, בבטחון שכמותו לא נאמר לפניהם".

ובהזדמנות אחרת: „בספרי על יהדות וחסידות עשיתי מלאכת סינון, זיקוק תיפוי. מחכמים רבים הייתי צריך להסיר אבק. כתבתי על התפארת שביהדות, על הנעלה, כיוונתי אל המאור, עידנו. היהדות אינה רק קאפוטה מלוכלכת של אנסקי או של זינגר. לגויים נוח לראות את היהודים כפי ששלום־עליכם ראה אותם. הרב לוי גרוסמאן אמר לי, שבספרי עשיתי תפיפת־ראש ליהדות".

בהבחנו בין מאמינים לשאינם מאמינים אמר: „יש אנשים שאלוקים בליבם ויש שאין אלוקים בליבם. האחרונים יכולים ללכת לבית־הכנסת ולהתפלל בקולי־קולות, מאומה לא יעזור. אין אלוקים בקרבם.

בדברו על סופר מסוים שנושא צרות ישראל, סח: ברוסיה היה חזן קורע לבבות בזימרתו. סיפרו עליו, שבהתפילה כל־נדרי, כשראשו עטוף טלית, היה מגרעב סוכריות לתוך פיו. אף מחבר זה כותב על דמעות ובינתיים בולע סוכריות.

הספרות העברית, אמר, מתחילה בתלמוד, ומשתלשלת דרך רמח"ל, הבעש"ט ורב נחמן מברסלב עד ימינו.

בשוחחו על ארבעת כרכי ספרו „באר התלמוד", הפריז בביקורתו, באמרו: „אדם יכול ללמוד תלמוד כל ימיו ולא לדעת. הנה רבנים לומדים כל החיים תלמוד ואת העיקר, נדמה לי אינם יודעים. הם קרובים מדי. בספרים שלי על התלמוד השפעתי אהבות".

מה עיקר בהתלמוד יודעים אלה שלומדים כל חייהם, ושקועים בו בקיאות ועמקות. ספריו הם יותר על התלמוד ואישיו מלינה בעימקי התלמוד. בשיחה אמר, „פרופיסורים רבים עושים לביבות מתולדות עם ישראל". אף הוא עצמו לא הבחין כראוי בין גופי הלכה והליכות, לבין כתיבה נעימה וגם מבריקה אך בסך־הכל עשייה לביבות.

רוב סופרי דורו, לרבות הנודעים ביניהם, יוצאים לקיים בשבט לשונו. היחידי כמעט ששבחו בפיו הוא אורי־צבי גרינברג: „משורר יהודי גדול, בלילה בו קראתי לראשונה את ספרו „רחובות־הנהר" הייתי כמשוגע. הוא נשרף ונקבר עם קדושי עליון בשואה. נשרף מבלי להיות שם. קראתי פעמיים את יצירתו. מאות שנים לא היה אצלנו סנגון כזה. שירה פילוסופיה בנוסח הזוהר".

בהעריכו שני משוררים עברים, מן הראשונים בשורה בספרות הישראלית, אמר: „הם בעלי כשרון שהמביאו צירופי מילים וגתנו בוריזות לשונית, אך תורה חדשה לא מצאתי אצלם. מי שמביא זן חדש יש לו מתנגדים. ואילו הם זכו לשבחים בחייהם".

בכמה וכמה אמרות הוא הניף שוטו על סופרים בעלי־כשרון הם ליצים ונוכלים, כרבים לכתוב על בדווי הכלל הם מדושני עונג. הוא כתוהה, שנים רבות התפרנס מספרות, מעשה אסור שאין להתפרנס מרוח־הקודש, והמוטב היה אילו בחר במלאכה הסבדלדות למחייתו.

בשיחותיו על עניני המדינה הוא הוכיח את פלוני הסופר, שכתב מאמר בזכות החזרת השטחים: „איני יודע מה הכותב חושב בליבו, אך אני מתאר לעצמי מה חושב בן שאביו נהרג במלחמה לקריאת המאמר. שהרי לפי הכותב, אביו נהרג כתי שהיה גזלן. מה פירוש; שהשטחים שלנו או שלהם? כשקנו את פתח־תקווה אמרו, שאפילו צפור לא תעוף שם בגלל הקדחת. חשוב מה עושים מן המקום. אם בעתיד יהיו חמשה מיליארד תושבים בעולם, ומאתיים מיליון ירצו להתיישב באוסטרליה, שכיום יש בה רק חמשה־עשר מיליונים, באיזו זכות יאסרו האוסטראלים את התיישבות בג'ונגלים שלהם?"

הוא הבדיל בין אמת של מות לבין אמת של חיים. בתורה כתוב „ובחרת בחיים". האמת היא במקום שיש חיים. מישהו יכול לבוא ולומר, המצב רע, אנו רק שלושה מיליון, מוקפים מאה מיליון ערבים, והם ינצחו. זו אמת של מות. אנו אומרים, לא, האמת שלנו אמת של חיים, כוח, רצון וההתלהבות שלנו ינצחו.

בקרא דברי סופר צעיר מן השמאל, שגם הערבים צודקים, אמר, זו כתיבה ללא אחריות. יש להם קרוב לעשרים מדינות והם מצהירים במפורש, שאינם מכירים בנו, ובחלקם אף מכריזים על חיסולנו. כל החורש צדק לערבים בזו שידקדק באחריות. במיוחד כשיש לו ילדים.

המדינה היא גוף מלא פצעים, אמר, במקום שהאזרחים יעזרו למדינה הם רוצים שהמדינה תעזור להם. הוא המשיל אותם לאנשים הקודחים חורים בספינה שבה מפליגים בים. אלא שלמזלנו, ישנם בארץ גם אנשים הסותמים את החורים ואינם נותנים לספינה לשקוע.

הוא היה מתלהב בפגשו כאן ושם אנשים חיוביים ואמר: הבל, שאין יהודים עליהם. מדברים בדרך כלל על מעשים דליחים ורקובים המופיעים בעתונות. הללו הם כמו מלפפונים כבושים, המקולקלים צפים מלמעלה והטובים למאכל נשארים למטה.

ידיד ומעריץ רשם עשרות אמרות של סופר מקובל עליו וכינסם בספר. הדברים, מהם בניצוץ של שאר־רוח ומהם רצילים, מוסיפים להכרת דמותו של א. שטיינמן. אלא מוטב היה אילו הרושם היה גונז אמרות שפוגעים בכבודם של אנשים המתהלכים בינינו. שטיינמן עצמו היה מונע פירסומם באמירתו הנובאת בספר: „אסור לשקר, אבל גם אין חובה לומר הכול. יש בכל אדם, כל שכן בבעלי נפש עמיקה, מדור שאינו לפרסום. קיימות הרגשות ומחשבות שבעת הצפתן הן כזב".

„שרידי אש" ומחברו

מאת גבריאל־חיים כהן

הרב יחיאל וויינברג, שביום ד' בשבט ימלאו עשר שנים לפטירתו היה אישיות בעלת היקף ועומק. קשה לתאר בדברים יוחכים את העולם הפנימי המורכב של גדול ישראל זה. נתיחס לשלשה תחומים בהם בלטה במיוחד דמותו של הגרי"י וויינברגר זצ"ל כמורה דרך לדורנו: לימוד המקורות, פסיקת ההלכה והסברת מחשבת היהדות.

לימוד מקורות

הגרי"י וויינברגר קיבל את חינוכו התלמודי במרכזי התורה במיר וב־סלובודקה במורת. משם הגיע למשיפ ושיפש — לאחר השלמת לימודיו הא־קדמיים בגיסן — כבירצה ולאחר מכן כרקטור בסמינר לרבנים ע"ש הילדסהיימר בברלין.

התמצאותו של הגרי"י זצ"ל בשני העולמות, של המזרח ושל המערב, היתה לו למקור כח בכל חייו והיא גם נתנה אותותיה ביצירתו.

בראש וראשונה בלטה הדו־צדדיות שלו בלימוד המקורות. הוא אהב לרדת לעומק דברי התלמוד לאור דברי הראשונים והאחרונים כמקובל בעולם הישיבות. יחד עם זאת עסק גם במחקר המדעי הזה בצריכת ה־משנה והתלמוד כנהוג בחוגי התלמוד האוניברסיטאיים. ניתן להבין אולי את התענינותו בשתי דרכי לימוד אלו גם יחד אם נעיין בשיטת לימודו.

בהרצאה הסוגיא התלמודית בחר בדרך הפשטות תוך דחיית הפלפול. בדבריו היה:

„פולמוס נגד אותם התירוצים ד־הישובים שעם כל עושר המחשבה שבהם אינם מניחים את דעתו של מבקש אמת לאמיתה, וקריאת תגר נגד פרשנות מרושלת ש־חידושיה ופירושיה אינם הולמים את לשונה של הסוגיה." [1]

ההוא בחר בדרך זו, אף־על־פי שהיה מודע היטב לעובדה, ש־„אין לך דבר יותר קשה מלעמוד על פשוטה של סוגיא" ו„הפשט הפשוט הוא דבר המופלא והמכוסה ביותר." [2]

ניגש לדיון בסוגיא באופן עצמאי. לעתים קרובות הסביר את הענין מצד חדש לגמרי. הארות כאלו של הגרי"י מפוזרות לרוב בספריו. יש סוגיות שלמות זוכות אצלו לביאור ולבירור חדש ואף מושגי יסוד כגון קל־וחומר וגזירה שוה זכו בדברי הגרי"י ל־הגדרה חדשה [3].

שעה שפירש סוגיא בתלמוד הרשה לעצמו לחלוק על גדולים שקדמו לו — הכוונה לאחרונים — וללכת בדרך מקורית משלו. הוא הסביר זאת באמרו:

„כך היא דרכה של תורה, לפלפל ולחדש גם נגד גדולי האחרונים ורק בנוגע להלכה ולמעשה אסור לנו להעלים עין מדברי הגאונים ז"ל, שדעתם רחבה מדעתנו..." [5]

נראה שרק את הגאון מוילנא קיבל כ„ראשון". זמן רב הקדיש לפירושי הגירסאות של הגר"א. בחיפוש אחרי הגירסא הנכונה התאחד דרך הלימוד הישיבתי ותקידותו המדעית והוא שמח שבתחום זה התקבלה הדרך המדעית גם על חוגים רחבים בישיבות.

„עכשו ברי הוא לכולי עלמא — לרבות תלמידי הישיבות וחובשי בית המדרש — שעבודת המחקר התלמודי בדרכי המדע החדש איננו לבטלה ושהחיפוש אחרי גירסאות ונוסחאות ברורות עלול להביא פרי ברכה ללימוד התורה והבנתה" [4].

בהקשר זה כדאי להזכיר מעשה ברד"צ הופמן, קודמו של הרב וויינברג כראש הסמינר לרבנים בברלין, מעשה שסופר על־ידו לעתים מזומנות כשחיוך על שפתיו. הרב הופמן שהה במקום נופש יחד עם אחד מגדולי רבני מזרח אירופה. תלמיד שהזדמן למקום שאל את הרב הופמן על רש"י מוקשה. הרב הופמן עיין בפירוש והסביר לתלמיד שיש שגיאת דפוס ברש"י. הרב השני, שגם אליו פנה הצעיר, פירש את הקושי בפילפול מורכב. בצהרים נפגשו שני הגדולים. הרב, שידע שהתלמיד שאל גם את הרב הופמן על הענין, הרצה את פירושו. לאחר ששמע את הדברים אמר הרד"צ הופמן לעמיתו: ההבדל בינינו הוא כך: כשנגיע שנינו ל־עולם האמת יקבלני רש"י בשמחה ויברכני: המדפיסים שיבשו את פי־רושי ואני החזרתי עטרה ליושנה. אותך יקבלו... המדפיסים, כי הסברת את שגיאתם בצורה נפלאה!

פסק הלכה

גדולתו המיוחדת היתה בפסק ה־הלכה [5]. תשובותיו מבוססות על אד־נים חזקים של הוכחות וראיות. אין הוא מסתפק בהבאת כמה שיטות של ראשונים ואחרונים העוסקים בנושא ובהכרעה ביניהם, אלא הוא מגולל את הבעיה בידיעה רחבה, תוך כדי משא ומתן בסוגיות התלמוד הנוגעות לענין. מכאן שמסקנתו הסופית מבו־ררת היטב, ולא אחת אמר, כשהתו־ לגגו על תשובה בה התיר ענין מסוים: „וכי התרתי את הדבר?! הוכחתי שזה מותר!"

בתשובות רבות מברר את השאלה שנשאלה מנקודות מבט שונות ו־מורגש בפסקים רבים שאף היה מודע היטב לאספקטים החינוכיים של דבריו. כך הוא כותב בסיום תשובתו על השאלה שעסקה „בילד שנימול לא של אותו ועכשו הגיע לגיל בר מצוה ואביו רוצה לעשות חגיגה בר מצוה כנהוג אם מותר לקרות את הנער למפטיר":

„אם יודעים שעל ידי מניעת כבוד זה לאב ולבן יחזירו למוטב, אז ירחיקו אותם מעליה לתורה, ואם חלילה יגרמו בזה שיפרשו את עצמם לגמרי מן הציבור, יקרבו אותם, מכיון שעפ"י דין תורה מותר לקרות לתורה את הבן ואת האב" [6].

בכל התשובות מורגש עד כמה שהוא ער לצרכי הדור ולהשתנות הזמנים. בישתו של בעל „שרידי אש" בולטת למשל בתשובתו בענין עריכת „בת מצוה" בזמננו. בפסקו הוא מתנגד לעריכת בת מצוה בבית־הכנסת, אך הוא בהחלט נוטה להתיר חגיגת בת מצוה ואף מחייב דרשת הרב. הוא דוחה את הטענה שאין לחדש מנהג שלא נהגו בדורות ה־קודמים. דוקא בקשר לחינוך הבת „נשתנו הדורות שינויים עצומים". הוא מרחיב את הדיבור על הצורך להק־דיש את כוחותינו לחינוך הבת ו־להכנתה לקראת חיי תורה.

„שורת ההגיון הישר וחובת ה־עקרון הפדגוגי מחייב כמעט, לחוג גם לבת את הגעתה לחיוב המצוות, והפליה זו שעושים בין הבנים והבנות בנוגע לחגיגת ה־בגרות פוגעת קשה ברגש האנושי של הבת הבוגרת [7]."

מתוך ראיה מעמיקה של המצב הרוחני השורר בעם ישראל, לא הרבה להחמיר במקום שלא צריך [8]. יחד עם זאת הוא ענה במלים חרי־פות נגד אלה המחמירים לא רק על עצמם אלא גם על זולתם:

„המחמיר יכול להחמיר על עצמו. אבל לא לאחרים, וכל שכן אין לבוא בעקיפין ולחזור ולחפש אחרי אוסרים נגד דעת גדולי הדור, שמלבד שהוא נגד כללי ההוראה הנהוגה, יש בזה משום מכשול וקרישת דת" [9].

במחשבת היהדות

דרך מיוחדת היתה לו בהסברת מחשבת היהדות. השכלתו הפילוסו־פית מחד ובקיאותו במקורות היהדות מאידך אפשרה לו לחדור לעומקה של הפילוסופיה היהודית והוא השכיל לתרגם את יסודות המחשבה היהודית למונחים מקובלים בשפת דורנו. רק חלק מעבודתו בתחום זה ריכז הגרי"י בחיבורים עיוניים [10]. על פי רוב הסביר עקרונות המחשבה היהודית אגב תיאור דמויות מרכזיות בעולם היהודי. כך בחר באישים שהיו קרו־בים לדרכו, כמו אנשי המוסר במזרח והוגלים בתורה עם דרך ארץ ב־מערב לתיאורם מונוגרפים. דבריו על רש"ר הירש נאמרו כאילו על עצמו:

„בחכמתו הרבה ובכחו חינוכו הגדול הצליח ליצור טיפוס יהודי חדש שידע להשלים בין הרצון להחזיק במורשת העבר ובנהוג החיים המסורתיים ובין הצמאון לחיים של פעולה ויצירה ושל שיתוף עבודה ביצירה הרוחנית והמדעית של החברה התרבותית ש־קמה במערב אירופה" [11].

ברם, חן מיוחד היה בחידושיו ל־פרשת השבוע ובביאוריו לדברי חז"ל אותם פרסם בחלקם בספרו „לפר־קים" [12]. יש בספר זה דרשות מקי־פות על נושאי יסוד המבוססות על דברי חז"ל והוגי הדעות בימי ה־ביניים, כגון מאמרו על התשובה (ע"ע קכא—קלה), ויש בספר דברי הגות מקוריים על חגי ישראל, על ארועי המשפחה היהודית — ובעיקר פירושים לאמרות חז"ל. בכל אחד מפירושיו ניתן להרגיש, מה מיוחדת היתה גישתו המקורית ו„המודרנית" לדברי חז"ל. אין זה מקרה, שכל אחד מבספידיו הרבים זכר דברי תורה שנאמרו על־ידו בהזדמנויות שונות — כי דבריו תכיד הדרו עמוק ללב השומעים.

כך פירש, למשל, את דבר הגמרא שה' „כפה עליהם הר כגיגית" (שבת פח, ע"א). שמפאת הרשמים העזים בשעת מתן תורה לא יכלו בני ישראל לתת אלא תשובת הסכמה לקבלת התורה. דומה תשובתם כאילו נאמרה בכפיה ובלחץ. רק לאחר תלאותיהם של דורות רבים, רק לאחר שהרגישו בעול מלכות זרה וכל זוהר המעמד של הר סיני הועם — רק אז ניתן לומר שקיימו ברצון מה שקיבלו בסיני [13].

יש בדבריו גם הרבה „דרושים" שטרם ראו אור. המשנה במסכת סוכה (ד, ה) „בשעת פטירתן מה הן אומרים: יופי לך מזבח, יופי לך מזבח" מסביר הגרי"י: לכאורה מה עניין יופי למזבח, הרי המקום היה מלא דם וחלב ואברים. אלא הכוונה הוא סמל למסירות נפש — וכי כמה מזבחות נבנו ע"י בני ישראל במשך הדורות?! כמה קרבנות הובאו? עבנו, עם הזבחות, נראה בזור כ־בחרל, מלוכלך באשפת הזמנים. אך מי שמבין לרוחו של עם־ישראל ורואה את השגב שבמסירות הנפש, את ההוד שבקידוש השם, את ה„יופי לך מזבח" [14].

***

דרכו היתה יחודית. הוא נפטר ללא בנים והוא לקח עמו בעת פטירתו „כל חמודות העולם והלך לו" [15]. ברם זכה להקים דור של רבנים ומחנכים ההולכים בדרך ש־סלל בפניהם. כמו כן זכה ורוב כתביו ותשובותיו התפרסמו ברבים ותלמידיו מתכננים לפרסם גם חלק משיחותיו — שיעוריו שהוקלטו ב־זמנו על רשם־קול. גם מאמרים רבים נכתבו על אישיותו ודרך לימודו [16]. אכן ראוי הגרי"י וויינברג זצ"ל ש־יעיינו בכתביו שנכתבו כולם תוך ידיעה עמוקה במקורות היהדות ותוך הבנה רגישה לרחשי הלב של דור השואה והתקומה.

הערות:

1. הגרי"י וויינברג, מחקרים בתלמוד, ברלין תרצ"ז, ע' ג';
2. הגדרת הקו"ח בספרו של תלמידו הרב פרופ' אליעזר ברקוביץ, מה הוא התלמוד (בגרמנית), ברלין תרצ"ח, ע' 21, ותיאור הגזרה־שוה בספרו של הגרי"י וויינברג, שרידי אש, כרך ג, ירושלים תשכ"ו. ע' 3. דרכו בבירור סוגיא ניתן להכיר בספרו מחקרים בתלמוד (ראה הערה 1) העוסק במסכת בבא קמא. הספר מודפס מחדש בשרידי אש כרך ד, ירושלים תשכ"ט. בספר דוגמאות מסוגיות אחרות נאספו במאמרו של תלמידו הרב א"א ווינגורט, בדרך לימודו של הרב יחיאל יעקב וויינברג, דעת לא (תשכ"ו), 19—22;
3. שרידי אש, כרך ג', ע' כ"ו;
4. הגרי"י וויינברג, „מחקרים במשנה ובתלמוד", המעין תשרי תשכ"ט. ע' 15—16.;
5. רוב תשובותיו של הגרי"י וויינברג רוכזו בחיבורו ההלכתי־פסקני שרידי אש ארבעה כרכים. ירושלים תשכ"א־תשכ"ט. הכרך האחרון שאינו מכיל תשובות אלא מהווה אוסף מאמרי עיון ומחקר ראה אור לאחר פטירתו;
6. שרידי אש, כרך ב, ע' כא;
7. שרידי אש, כרך ג, ע' צ;
8. במקרים מסויימים החמיר, כך יעץ לרב שואל לא להנהיג אמירת מזמורי תהלים מהסידור באנגלית, אע"פ ש־בצד הדין אין איסור (שרידי אש, כרך ב, ע' יג);
9. שרידי אש, כרך א, ע' רכ"ה;
10. כמו בספרו עם האמונה (בגרמנית), גדת 1939, וב־מאמרים אחדים שהתפרסמו בבטאון התורני „ישורון";
11. „רש"ר הירש ומשנתו", דעות ס (תשכ"ט) ע' 85. מאמר זה וכן מאמרי הגרי"י על אנשי המוסר קובצו בשרידי אש, כרך ד', ירושלים תשכ"ט;
12. לפרקים, ורשה תרצ"ו. תלמידי ה־גרי"י הוציאו את הספר לאור בדפוס מחדש (הוצאת קריה נאמנה, ירושלים תשכ"ז);
13. לפרקים ע"ע קכג—רב. הסבר זה מבוסס גם על ההקשר של הגמרא והוא כמעט היפוכו של דברי בעלי התוספות לענין (שבת פח, ע"א, ד"ה מודעא);
14. א' ברקוביץ, „שרשים לאישיות כותב „רבי", צרור כד (תשכ"ז), ע' 10;
15. כפי שנאמר על שמואל הקטן שמת ללא בנים (מסכת שמחות ח). הגרא"י אונטרמן שליט"א ציטט פסוק זה בהספדו על הגרי"י זצ"ל;
16. לאחר פטירתו פורסם ספר זכרון להגרי"י וויינברג זצ"ל בעריכת הרב עזריאל הילדסהיימר והרב ד"ר קלמן כהנא (הוצאת פלדהיים, ירושלים תש"ל). כן התפרסמו מאמרים רבים על ידי תלמידיו־חבריו וביניהם של הרב פרופ' ש' אטלס (סיני נה, תשכ"ו, ע"ע רפא—רצ"ב), הרב פרופ' א' ברקוביץ (הדרום כד, תשכ"ז, ע"ע 6—11, ותרביצן ח, תשכ"ו, ע"ע 5—14) וד"ר ג"ח כהן (דעות לא, תשכ"ו, ע"ע 7—18).

תפלת ערבית

מאת ירוחם לוריא

יונת־בר מתנדנדת על ענף
בין גזעים דקים, תמירים.
יפים לתרני־ספינות לצפורי־סלגרה,
עומדים בתפלת־ערבית

והירק
המתוק
לעינים
ירק־ירק שופע.

נפשי, השקיטה, הקשיבה:
צפה הודי, צפה קרבי,
צפה תפלה ערבי
עם כל החרש
הגע לו לב אחד, כי
אמור וגמור.
יפה תפלת־יחיד
בתפלה בצבור.

(„משנה אהבה", שירים, הוצאת עם עובד, תשל"ו)

בעין טובה

מאת מ. בן־אסתר

ההתהגות בביקורת הספרותית הגיעה בימינו לממדים כאלה, עד שנדמה לפעמים לקורא, שלעיניו מתבצעת פעולת ויוויסקציה, נתיחת גוף חי, המוציאה בסופו של דבר את רוח החיים מהיצירה. במקום העלאת ערכי אמנות חיה, כתנגנת בין שורות היצירה, אנו מקבלים פירורי מילים בחדות, נסיון של פירוק גוף חי למרכיביו הכימיים.

כדי לסנוור את הקורא ב„למדנות" ולכסות על חוסר מחשבה ותוכן של ממש, משתמשים „מבקרים" או „חוקרי ספרות" מסויימים במונחים הלקוחים מהלכסיקון הזר, מתחומי הפסיכולוגיה, הפילוסופיה, הלוגיקה וכד' — מונחים שאין להם לעתים קרובות שום קשר עם הטכסט המבוקר. ועל כך נעבור באמרה.

ייחודו של סופר

כה רחוקים אנחנו מאותה מציאות „סוריאליסטית" בקוראנו את אוסף המסות והביקורת החדש „גידבלים" (הוצאת „אלף", תשל"ו) של מרדכי עובדיהו. רוח טוהר ובהירות, מחשבה ורגש עולים מהספר. עובדיהו מאזין לפעימות לבו של היוצר, לרוח הנושבת בין דפי יצירתו. אוסף את האורות הבוקעים מתוכה ואת נקודת המוקד שבה. הוא איש הסינתיזה הספרותית, איש ההתרפקות ה־עמוקה, המחפש את יחודו של הסופר, את הזעזוע העובר על האמן בשעה שהוא מבטא את עולמו האישי, שהוא לעתים גם ביטוי לרחשי הדור.

מהסופרים, להם מקדיש עובדיהו את מאמריו, ישנם כאלה, שאליהם היה המחבר קרוב בבחינה אישית (ביאליק, טשרניחובסקי, ברש, הלקין ו־עוד) וכאלה, שרק היצירה גישרה בין המבקר למבוקר. הערכתו מרו־כזת. לכל משפט שבדבריו יש משקל. המשפטים כובעים לעתים בצורה אפוריסטית. למשל — „בעצם ההליך הביקורת לביקורת, המתחדשת בכל דור ודור, נעוץ כל עיקרה של ההתחדשות וההתקרבות במחש־בת אנוש, ביצירת תרבות הרוח", או „כשם שאינו דומה אדם לאדם, כן אינו דומה מכאוב למכאוב". והנה הגדרת ד. שמעוני — „אמת שבעמ־לית, פשטות יפנוית־הוד". ושוב — „הכיסיר... אין בין ראציו האבוטית, וההיקשים זה מזה יונקים".

אוירה פיוטית־לירית אופפת את הספר. „אוירה זו מכניס עובדיהו גם את הסופר המתואר וגם את הקורא — ובבאים הבאנים בעולם אחד. ברור — ההערכות הן סוביאקטיביות, אך הקיימת בכלל הערכה אוביקטי־בית?

בסיפוריה של דבורה בארון שומע עובדיהו את הצלילים האלגיים וב־שירת יעקב פיכמן מוצא הוא את השקיפות הבהירות, את הלב הה־ניגון, את העין הרואה וההשורדת לאבה, את פרי בגרות החיים ההד־רכבות.

הרי לפנינו במשפט אחד שתי נקודות מוקד ביצירת אשר ברש — „אור העין וחום הלב שמודים עמו באותה מידה יפה למעגלי העיירה השאננים של דור האבות כמו לנפ־תולי־הנדודים של דור הבנים" — עולם ישן על מי המנוחות שלו בגלל שרשיותו הרוחנית ועולם חדש מסו־ער, תועה ומחפש.

בריאליזם המפוכח והמעודן של ברקוביץ מהלחלה — לפי עובדיהו — יגנתיות ללא מבע, כאב הפער המעמדי, שנינות סארקסטית, דקות הראיה וההתחושה בפריזמה של לי־ריזם..." על יהודה בורלא אומר בעל הספר, שהוא ציירה של יהדות המז־רח, של אורחות חייה החיצוניים וה־נפשיים „כשם שעיצבו מגדלי התוז את העיירה היהודית במזרח אירופה. אך בלי סארקזם, בלירידם טהור כ־פרק ועננך, אך בלי אידיאליזציה וסטיליזציה".

יעקב רבינוביץ — „לבו נתון תמיד אל האדם הבינוני, שהוא רוב מנייניו של האדם, רוב בנינו של עם, רוב ישובו של עולם". „בודד ובודד באוהל — והוא מעורב עם הבריות... אינו גורס משנה פסוקה, אלא אזנו פקוחה תמיד לכל קול והד מכל מקום ומהנה".

שמעון הלקין — „גם ברינת ה־פלומים (שלו) רוססת נעימת האל־גיה של קוהלת... עולמו עולם ה־אצילות... יניקתו ממעינות רבים, מרובדי תרבות ישראלית ואנגלו־סקסית רחבה ועמוקה... לא שירה של־וה אידילית־פאסטורלית, אלא שי־רה של קרעים... שירה כבדת־ניב וכבדת־סמלים, מכונסת, פעמים סגורה... יש לשנות ולשלש קריאתה כדי לבוא בסוד גנזיה."

אברהם ברודס — בעל שירת האדם, לבטיו היום־יומיים במולדתו, שירת העמל ופדותו, שירת מעגלי משפחה ונופי מולדת.

*

החלק המסיים את הספר הוא פרקי מסה, הבאים להבליט את יחודה של הפרוזה הקטנה, הטמונה בתוכה שירה טהורה. עיקר התוכה — רשות היחיד, יסודה — הרמז, ולא כטיפה מהים, שכל הים משתקף בה. היא מבטאה את הרסט האמוציונאלי של הרגע אל הבצה.

המסה הסופית — מפגש הדורות בספרותנו — באה להוכיח עד כמה דרושה לנו ביקורת בנויה על אמונה ואהבה.

ספר מרשים ומהנה.

כל אחד וניגונו

עובדיהו הוא בעל עין טובה. יודע הוא, שלא בדברים קטלניים ולעג מקרבים את הקורא לספרות. במיוחד נפרץ עליו ג. שופמן, בעל הפרוזה הפיוטית, המרמזת בעדינות. גדלותו של שופמן בפקיחת עיני הקורא ובהפנייתן לנקודות העלומות שבנפש האדם, בגילוי המודע והבלתי מודע שבתהומות רוח אנוש.

„מנחת יצחק"

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

להרב יצחק סטולמן

הרב ר' יצחק סטולמן, השוכן עתה בירושלים, היה רב ראשי בעיר דט־רויט במשך שנים ונשיא הנהלת המזרחי העולמית באה"ב. קנה לו שם גם בספרי „מנחת יצחק", וארבעה חלקים, המחבר תורה, במלבד ערכו הרב בדרוש, גם יד רחב לו בבקיעה ההלכה, כלימן שא־לות העומדות ברומו של עולמנו.

החלק הרביעי של הספר „מנחת יצחק" לספר דברים, מצטיין במיוחד בנושאים העומדים על הפרק. יוצא עכשיו מהמהודה תביעה לספר ויש בו רעיונות שראוי לתרגמם למכשים בהסבובות החיים של דורנו הנבוך.

הנה, למשל, מאמר על תורת ה־פסיכולוגיה והפסיכיאטריה של ימ־נו וגישת התורה אליה. הוא מביא ראיות שחכמינו מצאו את הפתרון להתגבר על חולשות נפשיות.

הוא מביא מאמר קצר ממס־כת אבות שממנו יתר ופיגה לכל מה שמביא את האדם לידי משברים בנפשו, והוא: „הקנאה, התאוה וה־כבוד מוציאין את האדם מן העולם" הוא מנתח את הדברים באופן יפה.

בספר שני מאמרים באים (עמו־דים 133—148) על האשה והצדודה־בעולם. הוא מדבר על נאצלים שחנן הבורא את האשה. שכידוע נתן לה בינה יתרה.

הרב סטולמן מביא מדרש, משל למלך שנשא אשה והשליטה על כל מה שיש לו חוץ מחבית אחת שהיתה מלאה עקרבים. היא חשבה שהמלך מגביל אותה. אבל לבסוף השתכנעה שיפה נהג עמה ושמר אותה מפגעים רעים. כך היסבים כשילים שהתורה מגבילה את האשה בכמה דברים, בעה התורה מכבדת את האשה ושו־מרת עליה מפני פגעים רעים. הרב סטולמן נוגע את דבריו בנושא זה: „מפעם באוזניו קולו של אותו המלך לאשתו: השלטתי אותך על כל מה שיש לי, חוץ מעל חבית אחת מלאה עקרבים. מה לך אצל עקרבים, אשה כשרה בישראל?

בספר יש פרשנות על כל פרשה ופרשה בספר דברים: מאמרים על שיר השירים ושני מאמרים על קה־לת. וכן מאמרים רבים על ימי ה־תשובה והסליחות.

לבסוף אביא עוד מן הספר. חז"ל אומרים, שלא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים ש־בחורים ובתולות התאספו בכרמים למצוא את זיווגם. מהיכן פתאום בחרו באלה שני הימים? הרב סטולמן מסביר: כי היי הנביעות הם עיקר גדול בישראל ועניין הצני־עות הוא בן החמורים שבתורה. בכל יום־טוב יש ריבוי אכילה לכבוד החג והשטן מקטרג, באו תעניות בה"ב אחרי החגים לתקן מה שפגמו בחגים. אולם ביום כיפור אין אכילה ואין השטן מקטרג, ביום ט"ו באב אין עבירה מיוחדת והשטן אינו מקטרג בין האנשים. והזיווגים בודאי יהיו לשם שמים.

הספר בכללו מלא טעם ודעת וענ־ין, ימצאו בו דברים הראוים להיטבלו ולהאמר.

— נישואין שלא כדת משה ו־ישראל, עיון בספרי הלכה, מאת אליקים ג'. אלינסון, הוצאת דביר ה"א, 282 עמ'.

— ערבים הערות, סוגיה בהדר ההלכה והמשפטים, כרך ראשון מאת י. ק. ביאליסטוצקי, הוצאת מ. ליוזן, תשל"ו, 530 עמ'.

— משנה אהבה, שירים חדשים גם ישנים, מאת ירוחם לוריא, הוצאת עם עובד, תשל"ו, 140 עמ'.

— העוזר, ספור, מאת ברנארד מלמוד, עם עובד, ספריה לעם, 234 עמ'.

— חיי, מאת גולדה מאיר, ספריית „מעריב", תשל"ו, 333 עמ'.

— סתרי ספר וסופר, מחקרים ובכות, מאת ג. קרסל, הוצאת מוזיאון אמנות הדפוס, 135 עמ'.

הבית והאדם

מאת אברהם בלאש

המנותו של איזי אורנן הוא דיוק־נו של משורר עברי הסיפלטל ושר־קע בין עולם ישן שמוד ועולם חדש ומתפורר, במרחב חלל של זמן ואנשי זמן, ובמשחק ניגודים בתוחכם הזוים של שברי צלילה ר־זרם תחושות בתדירות גבוהה.

„בית לאדם אחר" *) הוא סיפור המוזר להאוזו במציאות כלשהי. אך בו זמנית הוא מופקע ממנה. היסו־דות הבדיוניים אשר שלטו אין מצ־רים בסיפורי אורפז, מרכיבים עדיין את הדיותן הסמלית, אם כי הפעם הם קשורים סביב שלשה בתים־ של הדוד ברוך הרליך, ביתם של ביני ונתן, ובוכתותה הביתית של עליזה, אשר עם כל מסגרתם התלו־מית הם קיימים כיצורי אנוש שיש בהם ממשות.

החוויה הבדיונית אשר מגמה להר־קיף את המגוה הלוקאלית, והאשד־ברסלית מקנה לאיזי דיוקן מוגדר, וכנפה עליו תדמית כמוסה המצביעה על דרדוכותו הנפשית בסטאטוס של אדם העומד תמיד עם מזוודה ארוזה כדי לברוח. המציאות שלפניו מוש־תתת על יסוד רעוע, והוא מחפש את היסוד המוצק במסורת (ממוס) ובקיום (הבית), אך בינתיים הוא ממשיך להציג חיי הזנות ומשפחות אשר מציינים את הזמן על תמורותיו בסימן הפרפרמקיה.

בספריו הקודמים הוא הרגים את הסימפטומים והמצבות כגון סבי מעוף הרגלים ב„מדרגה צרה" או ייצור מזמינו כגון „ליסנדה", או רושש „גמלים", אך הפעם הוא מספר את הסיפור הקונקרטי של רותבות מציאותיים נושאי נשמות ריאליים. שמות של חנויות ובארים, ובעיקר את סיפור קינו — דירת הרוקים המסוקמת אי שם ברחוב בן יהודה וז'בוטינסקי, כאשר ארובת רידינג פולטת את הפיח השחור הפרטיל את האוירה.

אותה מצוי יותר עם המספר בשד־רה מוכרת, תוצה רמשורים ותינה, צפת תל־אביב, הים והמפרשיות, הלוגות הראות, בית קפה ועצים ה־נטועים לאורך המדרכות. המספר מוביל אותך ברחובות בו אותה כ־שוטט, ובין הפלגה אותו על כנפי הדמיון לשניה, הוא פורש את ה־סובב אותך בין שרותן הילמן וכל הפגרוסה האנושית מתגלית באוי־גורמסטיר. החויה החיים אצל אורפז היא תוצאה מן החוויות של רשמי התושים שלנו, ובגעגוד לסיפוריו ה־קודמים, כאשר אנשיו היו נשארים כלואים בתוך ביהם בין חומות אפור־סים. הוא פורץ הפעם את האכליות הפסיכולוגיות בהקווה שהוכלה ד־ממשי יספק את ציפיותיו. הסכנה החיצונית של עצם קיום הבית, הי־לידה אצל המספר את התורה האי־נות אשר קיבנה אצלו מבפנים, הה־גיבור שלו ניסה לסתום את הסדקים והפירצות. יסוד זה שנשאר עדיין בגדר אידיאה דיאלקטית איבד מ־הוסגו ההוריאלי, אך סיפורו נשאר עד היום כרוך ברפלקסיה פיוטית ובמבנה תימאטי, המעידים על דולי התבונות הבאים ונשנים כאור חר־זר. הבדידות והעיכור כלפי הסביבה העמיקו את המודעות לעולם ישן, כי בין „סבל ולא כלום — הוא בוחר בסבל", כדברי פוקנר. ואז באה הקטוציאציה של שיח בין הדורות. על ידי העלאת דמותו של הדוד ברוך, איש זקן וצעירי הוא מנסה למצוא את הקשר לנכסי האהבול, לנר הסיד, ובעיקר להדלקת נרות המסמלים את השיבה אל החלום של שבת, עם האם בירכה על הנרות ואבא קידם את המלאכים. בבית אר־כאי זה לבשר הנרות ארשה מיסטית והפסוקים הוו את עמודי המחשבה היהודית. בבית זה הנר איננו אמצעי להאיר ולגרש את החושך כי אם סמל. אצל ההורים שלהם, אומר איזי ליו־אב הכשים ספינות דמיוניות, „לפעמים חסר האוכל בבית, אבל אף פעם לא חסרו נרות" (עמ' עב) כי הנר מאפיין את הבית היהודי, והוא נמלך כאור התורה והשכל, כי „נר מצוה ותורה אור" (משלי ו' כ"ג). גם הירושה — בזימוי של פסוקים, אשר סבתא גיסל היתה מוציא מ־מחבואה הסודי מהות לקומודה, ר־מחלקת לבנות. — נשארה הקולה בכנס ערכי, כי „את הבתים אבכם אי אפשר לשאול, אבל הפסוקים מבית סבא הלא שמורים עבר" (עמ' 9). פסוקים אלה אינם משמשים כלי קיבול לנר, כי איזי מסתכל בהם ורואה נרות בשלהבתם, חרועות לב־בנת התעבשת עולם, בעוד שמתיים להחשות: „באם פון אברהם יצחק און יעקב". מעמד זה מבטא בעצמה חוויתית את תהליך הדורות, כמקור של סקרנות והסתורין לכל החיים, ומהווה מסאטורה של אמונה דתית אשר איננה הופכת לחסימה סיפורית משמעותית.

*

עיקרו של הדוד ברוך הולך והסכו, מוזהה אצל אורפז כבגר אחד רון של מהות יסודית, הסב אשר הרבי מפודוליה ציוה עליו, „לצאת ולשבת ביציאה", ומאז ביה הקללה מבנו. הוא דמות המרכיבה בדרך היים אריכה של סבל המריבה אותו אל הבציאה. [illegible]

[illegible]

הסיפור [illegible]

*

[illegible] ... את התקוה החדשה. יצחק אורפז

[illegible] ... היד בבלוני האדם.

*) „בית לאדם אחר" מאת יצחק אורפז, הוצאת הקבוץ המאוחד, תשל"ו.

לפרשת השבוע

וארא

וארא אל אברהם... באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם

(א)

התנהל בלשון ראיה, ושם? לשון ידיעה? כי לשון ראה... רית יותר על בהירות הדבר, מ ידיעה. כי יש ידיעה בדבר ה הנודע במופת, מצד התקוף שכלי, אשר תיפול בו הט. אבל הדבר שאנים רואה ש עין, לא תיפול בו הטעות, שהשם שדי מורה על שאנו קב"ה לעולמו די, ועל־שם ואמר די לצרותם. והנה ה הוי כל־ימיהם מבאובים. וה אמר די לצרותיהם, ודבר ראו בעיניהם — את כל מ אשר מצאתם והצלם ה', א־ל שדי; אבל שם ה' ה על רחמים, בלי תערובת דב — לא זו בלבד שלא ראו ב הם, אלא אפילו בידיעה, על המופת, לא נודע להם. כ ה'; לכן נקט כאן ראיה ו בדרך לא זו אף זו, כי ה לא רק שידעו אותם, אל ראום. והרחמים הגמורים ל שלא ראו, אלא אפילו ל ידעתי להם (כלי יקר).

*

הוא אהרן ומשה אשר א להם... הם המדברים אל.

(ו—כ

יש מקומות שמקדים את משה, ויש מקומות שמקדים לאהרן. לומר לך ששקול (רש"י בחז"ל) עדיין יש שעל־כל פנים צריך הזה לו בפסוק ראשון את משה, ה „הוא משה ואהרן אשר א האחר־כך: „הוא אהרן ו נותן לאמר על־פי פשוט דברי חז"ל, שקודם שנגלה למשה בסנה, נגלה לאהרן רים, שיאמר לישראל: שיקוצי עיניו השליכו"... (מ כ') לכן לא רצה משה לקב השליחות, מפני שידע ש היה נבוא לפניו. אבל ב לפרעה היה משה קודם ל כי עליו חולה עיקר הש ועל־כן הקדים הכתוב את משה בפסוק שנאמר: „הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' הוציאו את בני ישראל ממצרים", כי אצל בני י נבוא אהרן קודם; אבל ב אל פרעה, היה משה קודם כתוב: „הם המדברים אל פרעה... הוא משה ואהרן" (ושמש).

*

ולא ישמע אליכם פרעה ונתתי את ידי במצרים

(ז)

אף שכוונתי בכל המכו אלה להביא את פרעה לידי רת עצמתי והתנהגותי, יד כי כל זה לא יעשה רושם כי בראותו שאני מתנהג ע דרך ענוות, כאילו אני ו יהיו אליו לבקש לשלוח את מרעתו — יחשוב כי ההנ זאת היא סימן להחלשות־כח על־כן יסרב לשלח את הע זהו שאמר: „ולא ישמע פרעה — מפני — „ונתתי ידי במצרים". כי ענין נתי בין אדם לחברו הוא הורא שלום ביניהם, כמו שראינו בני־אדם שהוו מתנגדים ז שכאשר יעשו שלום ביניהם יד זה לזה, ובאשר יראו הנ נתינת יד אלוהם, תהיה ו לא להכנע לפני (הכתב וה

*

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך

(ח

„פדות", שלשה במסורת כאן; ב) פדות שלח (תהלים קיא); ג) והרבה פדות (שם קל). קיום מצו קה בשלימות אפשר רק ל נתינה בסתר פניה ופנ כמו שאמרו חז"ל (ב"ב ט נותן פרוטה לעני מתברך ברכות, והמפייסו — בי"א כות. אבל הנותן פרוטה ל מביישו ברבים, נתינה חטאת היא, והוו כמ' חז"ל (שם י). צדקה תרו אלו ישראל, ותסד ל חטאת — חסד שעושים העולם עם ישראל, חטא להם. כי ישראל נותנים בצ בפיוס, ואילו אומות העול נים בפומבי — בביוש: עניים, וחטאת היא להם. ה נת המסורה: „פדות שלח — הקב"ה מסר להם ל תרופה לפדות לעצמן מ צדקה וזא פדיון־נפש ל צרה שלא תבא: „ושמתי בין עמי ובין עמך" — יש בין צדקה ופדיון הנעשים ישראל, והנעשים על־ידי מות; ישראל: „ואמר צ לצדקה, בשביל שיוצא ב זה צדיק גמור (או: צדקה רת, על־פי גירסא אחרת פסחים ח); לא כן באומ עולם, שעושים להתאות, ז שם שמים (ראה ראש הש אבל גם בישראל, הנזק במצוות צדקה: „הרבה פדות" — שהנותן ידע העני עמו. בפירושו של א חזום (מבספס בב—כו) בסוף תלוה את עמי' — בי — „את העני עמך" הפקיר חלקו של העני שתסתפק לו בעת שיצפך המסורת לרי"א (מלכ"ד).

*

„אתה ועבדיך ידעתי כ' תיראון מפני ה'... והפשתה והשעורה נכתה... והחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה!

(ש—ו

שלשה פסוקים אלה, ל אין מקומם כאן. לפני ש משה את הבילבן, אלא מ משה: יודע אני שאתה ו טרם תיראו מפני ה', ומה המורדו בו, ובל זה מוצאה ב כם; בהם רעו כי באותה פילכם. ולמדו ממה שראו הפשתה והשעורה נכתה, שהשעורה אביב, הפשתה גבעול, והוו קשים — לכן נ אבל: „החטה והכסמת ל כי אפילות הנה" — ל נוחות, לכן נשארו. מכאן כם להתרחק מגאוה וזל שרמבם (נפתלי הרץ וסקאטו).

ליקט שלמה יה"

ארץ־ישראל -
זלה שאין לה
פסק"

עולמים הוא שעם־ישראל יהיה קשור
לארץ הקדושה הזאת"

דש טבת תרי"ז, הופיע מרן הרב זצ"ל בפני ועדת־החקירה — קאי — שמינתה הממשלה הבריטית, אחרי מאורעות אב־ אתרי־כבוד, עז־אמונה וגאון־לאומי, וזוהי הופעת מרן הרב ועדת־החקירה.

צמה דרישתו הגאונית של ראש־המסיתים, המופתי, שהועדה למשרדו, לשמוע שם את עדותו, כשבאופן מקביל הסדרה הועדה ה זאת גם להרב, דחה הרב את ההצעה.
שהופיע בפני הועדה באולם־הפומבי, ונשאל על ידי היו"ר, לא קיבל את ההצעה שהועדה תבוא לביתו? השיב הרב ואמר: ום הנימוקים שבגללם העדפתי לבוא אליכם. הנימוק הראשון — היו"ר הנכבד הודיע לי כי הועדה מוכנה לבוא לביתי, וגם כי לרשותי לא יתנן שום אופי פומבי, אולם לפי הכרתי העמוקה, שיש לי להגיד, צריך להשמע בפומבי, כמאמר הזכם "האמת מהרבה ואינה בישיבות". הנימוק השני הוא — לפי מסורת יש להחלק כבוד לשופט, וראוי לעשות כל מה שאפשר כדי בו כבוד. ובזמן שבית־המקדש היה קיים, וכהן־הגדול משמש פקידו, הרי אם הכהן־הגדול היה צריך להעיד בפני בית־המשפט, זא הולך ובא אליהם.

שיחות הראי"ה
פרק כ"ג
*
לוקטו וסודרו על ידי
הרב משה צבי נריה

שאלת יו"ר ועדה בדבר תקות היהודים ביחס לגאולה ובבנין מקדש בירושלים, השיב הרב ואמר: "הענינים הקשורים בצפיית ראל לגאולת הארץ, כפי שהובטח לנו על ידי נביאינו הקדושים, לק לשני סוגים: בסוג הראשון נכללים הדברים שבידי־שמים, למעשי הנסים והנפלאות שעשה הקדוש־ברוך־הוא, בשעה א את אבותינו ממצרים. בענינים אלה אין לבשר־ודם כל גאולה זו המובטחת לנו, תהא דומה מבחינה זו לימי בריאת־

ן שאל היו"ר: האם רק לעם־ישראל תבוא הגאולה או גם האומות? והרב השיב: "יסוד עיקרי הוא באמונתנו, שגאולת יהודי על ידי המשיח, תביא ברכה ושלום לכל העולם".
וב המשיך הרב ואמר: "אנחנו מאמינים, שהקב"ה ישלח את אשר העולם כולו יכיר בו, ואשר מידו תבואנה כל הישועות ות. הגאולה הזאת קשורה עם היעוד לבנין בית־המקדש. אבל אז "כל הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", וכל האנושיות כולה באושר הגדול של החזרת שכינתו לציון, ובית מקדשנו ותפאר היה בית־תפילה ושלום לכל העמים".
בנוגע לסוג השני של הגאולה: צו הוא לעולמים, כי עם־ישראל שור עם הארץ הקדושה הזאת. והגבור היא להתאמץ, עד כמה ביכולתנו, לתקן את עפרה ולבנות את הריסותיה של הארץ הזאת, אשר ממנה יצאה האמה למין האנושי כולו, שתהיה מרכז של תורה ותרבות, ולמקור של תפארת ותהילה. עלינו כל מה שנוכל, לכבוד לנו ולברכה לשכנינו".

ד' מירושלים"
שאנו באים לדבר על ירושלים, אז שתי כל בנות שירי התהל פה "ד' בדד ינחנו", פה באון־ישראל עומד בכל הוד־גאונו, שה באוות־עולם אשר לו מכל תורבבות הרבים, מכל גלי הצרות ראשו עבברי, ועוה "היא עומדת לפנינו בגדול לבב והאנת־ ללבבה, האומר גדול בפיו, לבנות את ירושלים היא הצמח־ גאולה, עמ' ל"ו–ל"ט).

*

קי הקדושה המעלה [של ארץ ישראל], תלויה דווקא בירוש־ "דבר ד' מירושלים" — אלא שקדושת ירושלים האירה בכל ראל — — — ומשום הדבר שמצוות בעיונה קודם וגודל משאר ושה. והיא לדבר שבגמרא ברכות דף ה, ב, אמרינן שהמשמת לה שכרו הוא "כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים", ולא כאמר החורבות ארץ ישראל" — — — הצגו רואים גם עתה כל הל־ במים וצדיקים, משתוקקים להקים ישיבת ירושלים, ורבים ש־ גלים גם עכשיו, ומתפללים מוספים אצל הכותל המערבי שיבנה בימינו, בקדושה ובהתעוררות נפלאה" (אגרות הראי"ה, ח"א, ח).

מראשון — מקום מקדשנו"
ים טבת, תרפ"ט, כתב מרן הרב זצ"ל להנהלה הציונית בירו־
מכבר כאשר נשאלתי מועדה בריטית־רשמית, מהי דעתי על ־המקדש, אמרתי להם: שכשם שאנחנו שוכחנו על הארץ בכלל, אף שהיה דבר זה רחוק אצל כל כולל עד כה, מכל מקום בגלגל ההשגחה העליונה סיבות, עד היה רחוק הולך ונעשה קרוב, ואנו בטוחים שעבר ילך הצור, העמים יכירו את צדקת וכחנו, הכתובה בכתבי־קודש, על הקדושה.
כן יבואו ימים, שכל העמים יכירו את אמיתות זכויותינו על המקדש, וידעו כולם ויכירו שהחזון של הנביאים, שנאמר על הקדוש הזה "כי ביתי בית־תפילה יקרא לכל העמים", יתקיים רק הבית הגדול והקדוש הזה שם על מכונו, בידי בעליו הראשונים, עליו הנביאים, שהוא עם־ישראל, עם־ד' מעולם, הוא ולא אחר־ מתחיה", ישיבת בני־עקיבא נתניה, תשל"ב, עמ' 6).

שראל לא ייפה את כוחנו לוותר
כותל המערבי"
ין תרי"ז הגיעה לארץ "ועדת הכותל", שנתמנתה על ידי "חבר־ ם, לברר ולדון בשאלת הבעלות על הכותל המערבי. טענת היתה, כי לא רק הר־הבית קודש למוסלמים, אלא גם הכותל ויש להם בעלות גמורה עליהם, והם שוללים מכל וכל את פילה של היהודים על יד הכותל המערבי.
לת המגבת הציעה הצעת־הסכם, שעל פיה "יכירו היהודים הערבים על הכותל, ותמורת זאת יכירו הערבים בזכות גישתם ים לכותל" (הממשלה אף לא הזכירה במפורש חזכות להתפילה, פה בגרשה סתם).
המצב המדיני והבטחוני המתוח, היה כבר "הועד הלאומי" לצד העקרוני של הגישה, להכיר בבעלות של הערבים ל, אם כי עמד על שינוי נוסח בסיסא, שהערבים יכירו בפירוש פלת של היהודים.
ואאיל הנושא הוא בתחום הדתי, דרשה ממשלת־המנדט הלאומי", שהסכמתו תאושר על ידי הנציגות הדתית של הרבנות.
ת מטעם "הועד הלאומי", שבראשה עמד היו"ר — ה' יצחק ־יל, ואתו־עמו הרב משה אוסטרובסקי (המאירי) ז"ל וה' אב־ עליה ז"ל, והופיעה אצל הרב, והיא ניסתה לשכנע אותו שיתן ד להצעה הנ"ל, והמצבה העקרית בפי — שיש כאן ענין של ש, כי רק על ידי ויתור מפורש זה ניתן יהיה להרגיע את ואז יהיה שלום על ישראל.
הרב לא קיבל את הטענה, ולא הסכים בשום אופן להתום ף, והתשובה היתה: "אין אני יכול לוותר על מה שנתן הקב"ה אלי".
ד ראשון, מפי הרב משה המאירי ז"ל שמעתי, שהרב אמר לילה לנו! עם ישראל לא ייפה את כוחנו לוותר בשמו על המערבי! אין לנו שום זכות לכך זו, והוסיף עוד ואמר: "אם נוותר על הכותל, גם הקב"ה לא יתנה להחזירו לנו"...
ספו ואהודות בדברי הרב, מתבאר על פי האמור בפרקי־דרבי־ ליעזר — וראה דיוק שמואל־ב' ה', ר' בענין ההסכם של ם בבנייתו ביחס לירושלים, ובראשית רבה פ' ב"ד, ב, ביחס ם אבימלך, ועיי' רש"ב בראשית כ"ב א).

*

כי נתברר, שגם אילו נתקבלה הסכמת הועד הלאומי להצעת־ לוותר למען השלום על הבעלות של הכותל־המערבי, לא היה ל בלום, כיון שהערבים — כמו תמיד — לא היו מוכנים ף להזהה התפילה, והבהירו "כי לא יתחנו על שום הסכם, ורית תפילה ליהודים" על יד הכותל המערבי".
אחרי מלחמת־העצמאות, בשבהסכם שביתת־הנשק נכלל סעיף סעיף 8 — על זכות הגישה של היהודים לכותל־המערבי, הערבים ממנו, ולא קיימו אותו במשך 19 שנה, עד שבאה ששת־הימים, המעמד "עד כמלוני, המחזיר שכינתו לציון, ירושלים זאת הכותל־המערבי "לבעליו הראשונים, לבעליו לישראל עמו".

*

הגיוני לבב־אנוש ולא רוח בשר־ודם, הנה את כל ההווי ההיסטוריה, כי אם דבר־ד' הוא, ורם אור אל־אלקי־ישראל, ת בכל תנועותינו, הקשורות עם הגדולות" (חזון הגאולה, מן קבוע לדורות, שגם בימי אפלה היותר־נוראים אין האומה אמונת בטוחנה בקישורה אל א"י, באת הנבואה של קנין

(סוף בעמוד 8)

בצילן של מלכויות

מאת י. עמוס

מיכאל איש־שלום, בצילן של מלכויות, תולדות הישוב היהודי בארץ ישראל מתקופה שלאחר מרד בר־כוכבא ועד לכיבוש העותמאני. הוצאת ספרים קרני בצ"מ, תל־אביב, תשל"ה.

מחקרו היסודי של פרופ' מיכאל איש־שלום בא לפרש את מאמרי המדרש באיכה רבתי ובשיר השירים על קינתה של כנסת ישראל, שהיא נוהגת, "תבויה ורטושה" בצלן של מלכויות, ששלטו בארץ הקודש.

למרות שעבוד המלכויות והמרות והפורעניות השחוזרות, שנתקיימו ב־ משך אלף וארבע מאות שנה, נתקיים ישוב יהודי בארץ ישראל, ואת לא רק בערים המרכזיות כירושלים, עכו, טבריה וצפת, לוד ורמלה, אלא בכפ־ רים רבים ובלשון התעודות והמזדיות גם "המבצרים" רבים, ומבצר חיפה היה הנכבד ביותר שביניהם. ולא היה חלל ריק בזיקתו של העם היהודי לארץ ישראל. אם בשתה יהודים ר' גורשו מירושלים וממקום אחר, אין פירוש הדבר שלא היו יהודים באותם הימים במקומות אחרים, גדולים וקט־ נים, משפחות ובודדים, יותר מ"מניין" או פחות ממנו. ולא עוד, אלא ש־ היהודים חיפשו להם עצת כושר, בחילופי השלטונות הכובשים, להג־ דיל את כוחם ואת מספרם, ולבסס להם אחיזה גדולה בארץ האבות, כדי שלא לנתק את הקשר הגורלי עם ישוב ארץ ישראל.

חיבורו של פרופ' איש־שלום בא למלא חסרון גדול בהיסטוריוגראפיה היהודית, שאפילו היסטוריונים מ־ שעור קומתם של צבי גרץ ושמעון דובנוב לא נתנו דעתם לתולדות ה־ יהודים בארץ ישראל בגדיה מספי־ קה, ותפיסתם ההיסטורית היתה זה צב תפיסת הגלויות והמרכזים היהו־ דיים שבתפוצות. רק בדורות האחרו־ נים — ויזכר לטובה אברהם משה לונץ, שהוא וחבריו נתנו דעתם על פגם זה — ובעקבות פעולתה של החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקו־ תיה והקמת קתדרה מיוחדת לידיעת ארץ ישראל באוניברסיטה העברית, החלו החוקרים מוצאים ענין בשדה זנוח זה. תרם לכך חקר התעודות ש־ נתגלו ב"גניזה" הקאהירית, גילויים של עדויות רבות בספרות ה"שאלות והתשובות", ותגליות ארכאולוגיות רבות. לעתים קרובות מופיעים מח־ קרים בנושאים ספציפיים, העוסקים בישוב היהודי בארץ ישראל בתקופה שונות.

רדיפות יישובים

והנה בא מחקרו הכולל של פרופ' איש־שלום וסוקר את המקורות ה־ ראשונים והמאוחרים, בודק מסמכים ישנים ומלקט עובדות ומסקנות, ד־ מוכיח, כי לא פסקו חיים יהודים בארץ־ישראל, כולל עבר הירדן וצידון ד־ כולל עבר הירדן והבשן והגלעד ר' הגולן. בדיקת המקורות קשה ביותר, יש לפעמים שפע של עדויות וצריך לבחור מהן את הבר מתוך התבן, ולפעמים תם כל הזון, ויש ללקט שבלים בודדות ועלובות מתוך כתבים יהודיים ולא־יהודיים כדי להגיע ל־ מסקנות זהירות ומסוייגות ביותר. ד אכן, לאורך כל הדרך מתלווה המח־ קר בשיקוליו של החוקר, הנוהג ב־ מתינות ובשיקול דעת ומודה לא פעם, שהממצאים נותנים טעם לצד אחד ופעם לצד אחר. לפעמים הוא מקבל דעתם של חוקרים אחרים ד לפעמים הוא דוחה דעתם מפני שלו. הדברים שמחים ומאירים, מתוך חיוניות רבה וזיקה אישית נלבבת של פרופ' איש־שלום, לנושא מחקרו.

יישובים יהודיים בדרום

על תקופת רומי וביזאנטיון אין המחבר מרחיב את היריעה, כיון ש־ עליה נכתבו מחקרים רבים. לעומתה רבים ההסברים על התקופות המאו־ חרות של כיבושי המוסלמים, הצלב־ נים המוסלמים, ורבים הגילויים על קיום יהודי בישובים רבים ועל החיים היהודיים בארץ הקודש, שנמשכו ב־ רציפות בכל הדורות ובכל התקופות. למעשה זוהי היסטוריה וביאוגראפיה יהודית ארץ־ישראלית, הכוללת כמה מאות של הישובים היהודיים. אך אין ספק, לדעת המחבר, כי המפות אינן מכוצות את כל תאי הישובים היהו־ דים, בגלל מיעוט החומר על ישובים נוספים. ואם נוסיף לכך את כל נוסח הכתיבה וסגנונו, הרי יש לומר על החיבור שהוא כלי מחזיק ברכה, ש־ ומספר אקטואלית ביותר, לשעתה ושלא לשעתה, המזכה את הכותב בשבחים רבים.

אחד הגילויים המפתיעים והנעלמים באחד הוא, שישובים יהודים נתקיימו לאחר חורבן בית שני לא רק בר־ גליל, כפי שידוע, אלא בדרום דווקא, ודווקא מקורות של אבות הכנסיה הנוצרית מעידים על כך ועדותם כש־ רה. במאה הששית היו לא פחות מ־ ארבעים ושלושה ישובים ומהם שנים עשר ישובים עירוניים. כל ישוב יהודי דאג לסביבה יהודית קרובה. אפילו באי יוטבה שעל יד אילת נתקיים ישוב של אנשי מסחר יהו־ דים. ולמרות הגזרות של רומי וביז־ אנטיון, לאחר שקבלו את הנצרות, הרי סייעו היהודים לפרסים לכבוש את הארץ, ובמקומות, שהדבר ניתן היה, כמו בירושלים, עשו אפילו נק־ מה בנוצרים. כל כיבוש חדש עורר אצל היהודים תקוות לאומיות, ומהן חלומות משיחיים על הגאולה הקרו־ בה. בשעת הכיבוש הערבי במאה השביעית גילו היהודים לערבים את מקום המקדש והביאו אותם לאבן ה־ שתיה, ויש סברה, שאפילו העיזו ל־ נסות ולבנות את בית המקדש, אלא שהנוצרים הפריעו להם.

בתקופות שקדמו לכיבושי הצלב־ נים נע מצבם של היהודים, לפי שרירות לבם של הכובשים, בין יחס של סבלנות ומתן זכויות לבין מצב של סבל, רדיפות ופורענויות. השלי־ טים המוסלמים הנוצרים דוחקו את רגלי היהודים מבחינה כלכלית ד "אסלומה" או "ערביזאציה" של ארץ ישראל התנקש בעצם קיומם של ה־ ישובים היהודיים. השבטים השונים, שפלשו זה אחר זה, היו כמטיים הרס וחורבן כלליים. בנוסף לרדיפות ה־ אדמה, שהיו מחריבות ישובים שלי־ מים. עם זאת היו לפני כיבושי הצל־ בנים כחמישים ישובים גדולים וקט־ נים, שהוזכרו, באורח מקרי לגמרי, בתעודות מן "הגניזה" הקאהירית. למעשה היו, כנראה, יותר ישובים, שלא זכו להיזכר ולהיעקר בתעודות שנתגלו. שהרי צוהרת לא ניתן ל־ הבין כיצד מרדו היהודים בצלבנים בסוף המאה והאחת־עשרה, לאחר אר־ בע מאות וחמישים שנים של כיבוש ערבי? התנגדותם של יהודי ירוש־ לים ויהודי חיפה נגד הכובשים של מסעי הצלב מצידים, שלא רק רוחב של היהודים היתה איתנה, אלא ש־ מספרם עורר בהם את ההעזה להת־ נגד בכוח. בחיפה החזיקו היהודים מעמד חודש ימים ונלחמו בים וביב־ שה בכוח גדול, עד שלפי עדות הנ־ וצרים, היתה התנגדותם אבן הנגף הגדולה ביותר לכיבושה של כלל ארץ הקודש.

ישיבת גאון יעקב

החוקר מספר על ישיבת "גאון יע־ קב" בירושלים, שהועברה לטבריה ושימשה מרכז גדול לתורה ולהלכה, ובשנת 1071, לאחר קיום של מאה שנה, עקרה לצור והמשיכה בהרבצת תורה והעמדת תלמידי חכמים לארץ ישראל ולארצות אחרות. הישיבה נד־ דה לאחר מכן לדמשק והמשיכה ב־ קיומה בצור עד במאה שבה ושבה שונה ל"ישיבת הצבי" או "ישיבת ארץ הצבי". עליות לרגל נתקיימו כל אותן התקופות ונתרכזו בחגיגות המסורתיות על הר הזיתים בחג הסוכות, עם היו גם מכריזים על "סדר העיב־ רותי" של השנה הבאה, ולהבדיל היו מכריזים חרמות ונדוים על שנבטים של מלקות, את החרמות היו מכריזים על הקראים, בעיקר, שגם הם נאחזו בארץ ובירושלים, ולא פעם גרמו לצרות ולפורענויות לאחיהם הרב־ ניים. השלטונות היו נוטים הצד ל־ קראים ומכבדים על השלים היהו־ דיים.

עדויות נוצריות מסגירות על יהודים בחברון במאה החמישית ועל היהודים המתקבצים במערת המכפלה ובאים מן הסביבה. קיומה של קהלה מוכח מתוך חיבור נוצרי לאטיני של התחיה המאה השביעית. לקהלה היה גם בית כנסת סמוך למערת המכפלה. היה גם יושב יהודי בדביר, כפר חב־ רונה, צועד בדרומו של ים המלח, יריחו, בית גוברין, לוד רבלה, אונו, הקרובה ללוד, אל עריש, הצורי־רפית, עזה וסביבותיה, אשקלון, חיפה, קי־ סריה, עכו, צור וצידון, טבריה, צפו־ רי, צפת וסביבותיה, היו ישובים בעבר הירדן המזרחי: אדרעי, בצרה, צמתא ורבת עמון.

הישוב היהודי גדל מן הגליות ש־ נדמו לארץ ובעיקר מתוניס "אבלי ציון", שיש רואים את ראשיתה כבר לאחר חורבן בית ראשון. היו אלה פרושים ומגפנים שביקשו לקרב את הקץ. תנאי העליה שהיו קשים ביו־ תר, רק מכוחה של אהבת ציון יכלו העולים להתגבר על תלאות הדרך ועל קשיי שהיתם בירושלים ובערים אחרות.

הכיבושים הצלבנים גרמו לחורבנו של הישוב היהודי בירושלים ובמקו־ מות אחרים, ותקומתו היתה בימי ה־ כיבוש של צלאח־א־דין בשנת 1187. הוא עשה את ירושלים לעיר מוסל־ מית וביער כל השפעה נוצרית, ולפי עדותו של ר' יהודה אלחריזי, שביקר בארץ בשנת 1218, קרא ליהודים ל־ שוב לירושלים. הקהלה חזרה וגדלה וקיבלה תוספת עם עלייתם של שלש מאות רבנים מצרפת ואנגליה במאה השלש־עשרה, אלא שמריבות פנימיות פקדו את הקהילה, בגלל יחסים פנימיים. עדה אחת נמנתה על התושבים הארץ ישראליים, ש־ ברחו מן העיר בזמן הצלבנים, עדה שניה היו אנשי המגרב בצפון אפ־ ריקה ועדה שלישית — עולי צרפת. תהפוכות השלטונות, שהתחלפו ל־ עתים קרובות מבין השבטים המוס־ למים, גרמו לחורבנה השלם של קהילת ירושלים בשנת 1244, ועדותו של הרמב"ן, שהגיע לירושלים זמן קצר לאחר מכן מעידה על כך.

אולם כשקשה שכשה של ירוש־ לים עלתה קרנה של עכו, שריכזה תלמידי חכמים והפכה למרכז יהודי, אולי גם בזכות הרבנה של קהלת חיפה. הרמב"ן התיישב בעכו עד ל־ מותו. ואישיותו המקובלת בכל תפו־ צות הגולה הוסיפה כבוד ויקר לישוב המעט ושמרה על הבכורה התורנית שלו. עדויותיו של רבי בנימין מטו־ דילה שמספרים אור רב על הקיום היהודי בארץ ישראל באותם הימים ופרופ' איש שלום בעזר בתאוריו ד משלים את הידע על הקיום הקהילתי היהודים מתוך הבאת פרטים רבים יכאלפים. המחבר משער, כי למרות שנאתם הגדולה של הצלבנים ליהו־ דים, שמקורה בגניעים דתיים נוצ־ ריים, הרי הניחו לישובים קטנים ד־ חקלאיים ביחוד בסביבות צפת להת־ קיים, כיון שהיו זקוקים לתוצרתם החקלאית.

מפנה בתולדות היישוב

בתקופת הביבים, אשר המחבר מכ־ נה לימים שבין נצחונו של צלאח־א־ דין עד לסופה של התקופה הצלבנית בשנת 1291 ומעבר הארץ לשלטון הממלוכים, חל מפנה בתולדות הישוב היהודי. חל גידול בירושלים, בחברון ובישובים אחרים, כתוצאות מן הע־ ליות שפקדו את הארץ. בין העולים היה ר' אישתורי בן משה הפרחי, שהיה הראשון לחוקרי ארץ ישראל ובמשך שבע שנים חקר את כל שבי־ לי הארץ וכתב כל כך בספרו "כפתור ופרח". הוא התיישב בבית שאן, כדי להוכיח, שגם עיר זו היא בגבולות ארץ ישראל ההיסטורית. ושוב אנו עדים מספרו ומפקורות נוצרים רבים על ישובים וקהילות רבים במקומות שונים. עם זאת היה הישוב קטן דל, כי העליות לא באו לשם היאחזות והמצב הכלכלי היה בשפל המדרגה. במאה הסיד גזרה מדינת ונציה על איסור העליה לארץ דרך איטליה, ונוספים רבים הוכרחו לנדוד ל־ פולין ולרומניה ולהפליג מחופי הים השחור. גם קושי זה לא עמד בדרכם של נאמני ציון, אשר סכנו את חייהם ועשו ימים רבים בדרך כדי להגיע לארץ הקודש.

באותם הימים ניסו היהודים לקנות מן הנזירים הפראנציסקאנים חלק מן המבנה שעל הר ציון, כדי לגאול את קבר דוד המלך מידי זרים. הנסיון נכשל וגרם לצרות רבות, וביניהן גם לאיסור העליה דרך איטליה. עם זאת נאבקו היהודים על בית כנסת בירושלים, שנהרס ונבנה מחדש ב־ ההערבותו של הסולטאן. ר' עובדיה מברטנורא העיד, כי יחסם של ה־ מוסלמים היה בדרך כלל טוב והוגן ליהודים, עד כדי כך, שאילו היה בין היהודים מדינאי מוכשר יכול היה לשמש כשר ושופט. כשהונה ליהודים מצד השליטים פרצו מריבות פנימיות, ולפי עדויות אחדות היו "זקנים" מנצלים את כספי הציבור ומתעללים באנשים רבים וברכושם.

גרוש ספרד הביא לעליה ניכרת לארץ ישראל, שנתרכזה בירושלים ובעיקר בצפת, שהפכה לעיר הגדולה של הישוב המתחדש, מבחינת מספר האוכלוסין. ולא עוד אלא שנעשתה מרכז לתורה ולקבלה, שהשפעתו חר־ גה מתחומיה של הארץ והשרתה את הקרנתה על תפוצות הגולה. באמצ־ עות השולחן ערוך לר' יוסף קארו והקבלה הלוריאנית של האר"י.

בכך מסיים המחבר את ההיסטוריה של הישוב היהודי בארץ קודש עד לכיבוש בידי התורכים בראשית ה־ מאה השש־עשרה.

מאסף ירושלים

מאת מ. אונגרפלד

ירושלים, פרקי ספרות ובקורת, ס"ד בעריכת ישראל אליהו והנוך קלעי, ירושלים, אגודת הסופרים העבריים בירושלים, תשל"ה, 354 עמ'.

המשוררים, המסאים והביאו־ביבליוגראפים המשתתפים בו, מעניקים לו את מה שהעלה כשרונם בעידן האחרון סידרת השירים פותח המשורר שמעון הלקין במזמור ההשלמה והפיוס של היוצר עם גיל הזקנה: "מועטים צרכי איש זקן / רבועים משתבצים כדי רגע / במשחק הצללים על גבי גג מסויד / מספיקים להלוחין". מורש את קירות הלב.

שיר הראות והחזרה של אליעזר ד. פרידלנד, הזוכה להגשמת חלום חייו, לטייל בחוצות ירושלים ולרוות במאון ובהשוקה את אורות זהר שמיה: "באתה את עירי בחולצתך השקופה / אף הולכך הפרופיל של סבי / נשכח אני שם על הר הזיתים". פרידלנד שהיה מעורכי "ניבי ר' "עליל" בסוף שנות השלושים ובראשית שנות הארבעים, זכה לאחר צי־ פייה ממושכה להגשמת חזון חייו ועלה ערב מלחמת יום הכיפורים ל־ ארץ, כאן נפטר.

משיר אל שיר

אסף דגני שר את שיר האהבה של צעיר תמים אל האהובה האלמונית שאינו זוכה לראותה אלא במבט חטוף בנסיעה באוטובוס.

המשורר ק. א. ברתיני מתייחד בתהילו ורחומו עם ערגת נפשו ל־ קדושת עיר הנצח, במחזור שירה, שירי ירושלים: "זו בירת המלוכה שנגוהותיה הגואלים והמרפאים קור־ נים באור שבע השמשות בלילותיה המתרונגים ובשחוקיה השקופים. ר' מתוקה כאן המיית הדממה, שכן ב־ דממה זו מדודות שלוש יונים על ה־ גג והן הומות סוד שיח, בלי "קול והגה". יצחק שלו משורר זכרונות אהבה ומנעים את רגביו לשולמית, ששר עליה שלמה ב"שיר השירים" שלו, ולבו דואב במיוחד על "הנשים בסדם זקנה", שלבן חרד לקול צעדי הזיקנה המוקדמת המתקרבת אליהן במועד, וזורעת פתיתי שלג של שער מאוחר על תלתלי ראשן.

משה ונצמי מבעים חמשה שירי געגועים שהביא עמו מביקור באר־ צות הברית. דווקא בעיירה השלונה לנקסטר, נראים לו פני אביו ההא מומר לו בצלילים מתוקים שירי יל־ דותו, וגדולה ונעימה תרדה לבי של ישראל זמורה המבלה "יום ולילה בירושלים".

המשוררת עין טור מלכה (רעית המשורר א. צ. גרינברג) שרה כאן גם על חייה המשפחתיים: "ראה את קן מסלה הכוכבים / כן הנו מחזור חיינו / ובשירה "לחי רדאי היא שרה: "כאור הבוקר / יתפשט השקט במעבה נפשנו, / כל שיש בו ישותי — / יש לו הארה". המשורר ישורון קשת מקדיש שלושה שירים לנשמת חיים הזז. על געגועי אהבה והערצה לאמה הורתה, מביעה המשוררת מרים ילן שטקליס: "כל שירי הול־ כים אליך אמא, כל שירי הם נכדיך, אמא / כי אני לא זכיתי ללדת נכדים בשבילך אמי". מיוצגים בשיריהם ה־ משוררים יעקב גורי, חזדה הרכבי, צפרירה גר, לאה סנצמן, בלפור הקק, אשר רייך, א. שמאס, רבקה מרים, שלמה ויגב, מאיר בוסאק, עליזה נהור, יונתן גורל ועוד.

מדור הפרוזה פותח סיפורו הבלתי נגמר של חיים הזז "בשר צרור של אש" בשאלה, אם הזז החי, היה מס־ כים להדפסת הסיפור כפי שהוא ל־ פנינו, נדמה לי, שגם עגנון לא היה מסכים לפרסם את הפרקים הבלתי גמורים מתוך "הזים וכסאי שלו".

אלכס זהבי מבקר את יהודה האזי־ רחי המספר ומשלב בביקורתו זו סי־ פור בלתי נגמר של האזהי בשם "צידוק הדין". לייב רוכמן בחר ל־ נושא ספורו, בשם "אופנבך" את שש מאות רבבא הספרים שנשרדו בידי המרצחים הגרמנים מבעליהם הנר־ צחים ונאספו במחסנים בעיר אופנ־ בך שעל־יד המיין. רוכמן מדבר כאן את הספרים המספרים על גורל בעי־ ליהם הראשונים ועל גילוייהם עד כה. כמה קווי התפתחות באמנות ה־ סיפורית של חיים הזז, מוזה אביבור־ עם ברשאי במסתו "מפרקי מהפיכה" ל"דלתות נחושת". סיפורי מהפיכה הראשונים של הזז השופים, לדעתו, כמה מחולשותיו. בדלתות נחושת הגיע הזז לידי גילוי כוחו בתחומים שבהם כוחו ניכר ביותר.

במסתו "יצרי אדם ועירובם" מעריך אריה ליפשיץ את טיב סיפוריו של יהושע בר יוסף, שנגמתו לבנות ע־ לילה בסיפוריו ולעצב דמויות בתוך זה, מתמזגת ביסוד ההוויה של רצונו להקיף יצירה רבת פנים. ה־ תעדת לחובב אורח היים של הזיה יהודית המבועה במסורת אבות מזה, והמבקשת להאר מציאות במרחב ה־ שלם הארץ־ישראלי החודש מזה.

שרה כ"ץ כותבת על דמות הגיבור המספר בסיפורי דוד שחר, שורש יניקתו וצביונו המשפחתית־חבר־ תית־מסורתית של הגיבור המספר הוא, כידוע בירושלים הישנה ובעיקר בשכונת ירושלים הישנה והיקף ל־ סיפורו ועלילותו היא תקופת שלטון המנדט בארץ, ערב הקמה המדינה ימי החלוציות והגשמת האידיאלים החלוציים.

גרשון שקד סוקר את יצירתו של המספר דוב קמחי. הישגיו מוגבלים, לא העמיד דמויות מורכבות ולא הגיע לסגנון עצמאי. עם זאת הצליח להציג אספקט מסויים של מציאות, ואין להבין בלעדיו את סגנונה של התקופה ואמנותה והוא כאחד המס־ פרים, שבלעדיהם לא יובנו האוגגי, עגנון ויורשיהם.

עדה צמח ליקטה כמה רשימות מתוך דפי פנקס של אביה השמורים עדיין בכתובים. הוא מספר בין ה־ שאר על חברו דוד בן גוריון שבא אליו בכ"ד ביוני 1963 כדי להיפרד ממנו לאחר שהתפטר מן הממשלה והתכונן להתבודד בשדה בוקר. לדעת צמח היה בן גוריון בודד ועצוב כל ימיו בתוך המולה הרבה אשר סבי־ בותיו. אור רב מפיצים זכרונותיו־ רשמיו של מאיר חובב על אישיותו של זלמן שזר, מימי שבתו על כס הנשיאות ולאחר שמסר את כסאו ל־ אחר.

שמואל ורסס כותב על ביאליק הי־ מסאי. ביאליק נתן דעתו לזיקה ש־ בין תוכן לבין משל וציור. באגרת שלושה־ארבעה מוקדים מתלוה לי־ דברי ביאליק מצד התוכן: א) עולם הצומח ומעשי הצמיחה; ב) תהליכי החיים לגילוייהם; ג) האדם וקניינו. ציורים אלה שנהצבו משורש נשמתו של ביאליק, ניזונים גם ממורשת מי־ סאפורית עצמית עתיקת ימים ומן ה־ ספרות הסמוכה לזמנו. אליעזר ש־ ביד כותב על אמונה ואורחו חיים של תורה לפי רב סעדיה גאון. מ.ג. סולה מדבר על רעיונות יסוד במחי־ שבת ישראל.

כידוע הערך שלום עליכם את ה־ תרגום העברי של התנו י.ד. ברקוביץ ליצירותיו בלשון אידיש. עד כדי כך, שהעלה את ערך התרגום העברי על המקור האידי. כאן הרשה לעצמו ה־ מתרגם לנטות פעמים רבות מן ה־ נוסח המקורי והמטסתכו המלאה של שלום עליכם, והנה קמו לאחר מותו של ברקוביץ, חולקין על דרכו ד וניגשו לתרגם מחדש את שלום עלי־ כם לעברית. על אלה הצטרף עתה גם הד"ר דוב ירדן. אילו היה חי ה־ להם למתרגמים החדשים, משכו יקי־ כם מיצירתו.

עיר וחכמיה

מאת ישראל כ"ץ

יוצאי העיר רדזימין שעל יד ווארשה הוציאו ספר זכרון רב־ הכמות והאיכות לזכר עירם, שגם עליה עלה הכורת כמו על כל יהודי פולין בשנות השואה.

עיר זו היתה ידועה באישים דגולים שפעלו בתוכה, שושלת אדמו"רים, רבנים גדולי תורה ויראה, ישיבות, סופרים ואמנים, פעילות ציבורית ענפה בכל גווני הקשת בימים ההם, עסקני ציבור שפעלו רבות, חסידים ואנשי מעשה, בתי כנסת ובתי מד־ רש, מניני חסידים מהשושלות ש־ פעלו בפולין הקונגרסאית ועמן. ה־ יהודים היו בה רוב מכריע, פרנסתם בעיקר במסחר ומלאכה ובעלי מק־ צועות שונים. קירבתה לוורשה ה־ בירה השפיעה כמובן בכל המובנים, בפרט הלו שינויים יסודיים בכל ה־ שטחים אחרי מלחמת העולם הרא־ שונה, עת רוחות חדשות החלו נוש־ בות ברחוב היהודי.

גם השאיפה לציון חדרה לשם לא רק בין הנוער אלא גם בחוגי החר־ סידים, כך מוצאים אנו מחשובי המקום ר' משה ברוך האגמן בין מיסדי בני בריק מהראשונים שהצ־ טרפו לר' יצחק גרשטנקורן ז"ל מי־ סד העיר וראשה.

האדמו"ר ר' יעקב אריה זצ"ל, היה מיסד שושלת הרדזימינית, שמו הלך לפניו כאחד מגדולי האד־ מורים בדורו, והצליח להקים מרכז חסידי חשוב שהחזיק מעמד עד שנות השואה. יסודותיו היו לימוד התורה והקים ישיבה כדי להגר ברד־ זה. ר' יעקב אריה כיהן גם כרב המקום, ברם אחרי פטירתו בשנת תרל"ח הפרידו את הרבנות המקו־ מית מהשושלת האדמו"רית. כרבנים במקום שימשו ר' שמחה יאיר רוזנ־ פלד, שאח"כ שימש ברבנות בעיר פיעטרקוב, וחיבר ספר "אורה ושמ־ חה" על התורה, והשאיר אחריו כת־ בי יד בכל מקצועות התורה, כעזרת התגו ששימש אחריו כרבה של פיע־ טרקוב. אחריו כיהנו כרבנים ברדזי־ מין סבי ר' נחמיה אלתר, שהיה גדול בתורה ושמו הלך לפניו כאיש פיקח מאד ומהסוחרים הגדולים הביאו לפ־ ניו לפסוק בסיכסוכיהם אפילו מ־ מרחקים ומורשה הבירה, אחריו דר די ר' ב"צ שנפטר בדמי ימיו, היה גדול בתורה ואוהב שלום, ועשה להשכין שלום במקום ולהשקיט ניצ־ ני מחלוקת בפרט בין הזקנים הד־ דור הצעיר שפרץ את גדרות ההורים והתחיל להתרחק מדרך האבות. כרב אחרון שימש בנו ר' אריה הי"ד.

בין אלה שגדלו בעיר זו הסופר יצחק בשביס־זינגר, שאביו שימש כראש ישיבה אצל האדמו"ר ר' מנ־ חם מנדל זצ"ל. הסופר גם הקדיש רשימה לזכר עירו. בין העסקנים הבולטים שגודלו והיו שם ר' נטע ירוחם ברלינר הי"ד, נכד הרב ר' נחמיה אלתר, ממיסדי "צעירי אגו־ דת ישראל" בפולין, סופר והוגה־ דעות, ואיש צבור רב פעלים.

בספר הזכרון הרבה מתולדות ה־ מקום התפתחותו מראשיתו ועד הכ־ רתתו, קורות השנים בין שתי ה־ מלחמות, התפתחות תרבותית, החיים הציבוריים, על אישים שפעלו בשט־ חים שונים, על שנות השואה ואח־ ריה, על הניצולים מגיא ההריגה, סופרים ואמנים בני המקום, טיפוסים ודמויות, והאירגונים הציבוריים ומוס־ דות צדקה וחסד, תרבות ומקצוע, ה־ עליה של שארית הפליטה לישראל וקליטתם, כמו כן על יוצאי העיר בצרפת.

בין הסיפורים על ימי החורבן וההרס מקרה מיוחד במינו איך שאב ואם השאירו ביער את ילדתם הקט־ נה באין אפשרות להצילה מהגיהנום האיום. אשה פולניה ערירית עברה במקרה ביער ואספה אותה והביאה לביתה, הטבילה לנצרות ואימצה אותה כבת. אחרי המלחמה נודע לאביה שנשאר בחיים על קיום בתו ואחרי מאמצים הצליח למצוא או־ תה, ברם האשה המאמצת לא הס־ כימה בשום אופן להחזירה לאביה. אחרי מאמצים רבים הציעה האשה שהפנה לאפיפיור ברומא ותשאל ל־ עצתו. ואכן האפיפיור פיוס הי"ב השיב שעליה להשיב את הילדה לאביה, וכך עשתה.

ערך את הספר העתונאי גרשון חל, מיוצאי רדזימין, בספר חלק ב־ אידיש ובצרפתית. הספר הוא מצבה לקהילה חשובה זו שהיתה עשירה בחומר וברוח ונמחקה ללא זכר, והמועטים שניצלו מגיא ההריגה הת־ פזרו לכל עבר, וחלק ניכר מהם נמצאים בישראל.

הספרים הרבים שהופיעו לזכר הקהילות שנחרבו מהוים ללא ספק תרומה חשובה להנצחת הקהילות על חיי הרוח שפעמה בהן ועל החורבן הגדול שהרס את מושב בני ישראל באירופה המזרחית והמרכזית. ידעו הדורות הבאים את חיי עמנו סבלו ויצירתו, וכיצד הצליחו לשמור על גחלת ישראל רוחו ומורשתו.

ספירות וגלגלים

מאת אברהם ביק

פטרבורג תקנ"ט

כשיר של דובים לבנים שהגיעו מירכתי צפון המוזה סערת־שלגים עזה ברחובות פטרבורג, בירת הקיסרות לבית רומנוב. בית האסורים שבכיכר פטרופבלובסק לפושעי מלכות עמד קודר וכאוים בבדידותו. בחלל האפל של המבצר משתכה לכאן ולכאן דלתות ברזל משולבות בריחים, שמנעוליהם תלויים בהם. המסתכל פנימה ודמה היה לו כאילו מציץ לתוך בור עמוק. ב"בור" זה כבן האסיר רבי שניאור זלמן מלאדי, רבן של חסידי רייסן וליטא.

שונאיו של הרב, ובראשם אביגדור מפינסק, אכלו קורצא, העלילו עליו לפני הקיסר כאילו: רבה של לוזני, עיירה קטנה במחוז וויטבסק, שולח כסף לקונסטנטינופל. והוא, ירום הודו, שוהה שיכור ומלא פחדים מאזרחים יהודים משונים לפי עצמו, ציוה לשים בכלים את ידיו ולהשליכו לצינוק המצודה שמפתחותיה — כל אחד מהם חבט ליטראות משקלו — מונחים למראשותיו של ה־ קיסר המטורף למחצה.

במצב רוחו הורעה נקל היה לנטוע בו את החושד שאותו יהודי מלאונא עם המצח הגבוה, בעל זקן שהכסיף קודם זמנו, מקבץ אוצרות כסף ושולחם לבירה טורקיה; הכסף — שכל אשה יהודית המטילה מטבעות בקופסה לפני הדלקת הנרות, מיועד לאמיתו של דבר לגייס את הצבא הטורקי נגד רוסיה הקדושה...

היתה שעת דמדומים. דמדומים של חורף יש להם תמיד נגיעה בעצבות ועצבות יש לה נגיעה בפחד. אבל עצבות יונקת שפע שלה מן הטומאה הרבי מגרש את העצבות מלבו בניגון, ניגון־ כיסופים שבו מתאחדים חכמה ותפארת, נצח ו־ חסד, מלכות ודעת. אור זיוו עליון יורד על מצחו הרם ועל זקנו הצמרי המלבין בלובן זיקנה מופ־ לגת.

זה עכשיו סיים הרב את תפילתו. בצינוק — דממה מעיקה, אבל בלבו נע משהו הדומה לששון. זע ומתחקק, סיים תפילתו והוא יושב על מצע הקש ושופך צקון לחשו:

צירופים בערב. לפי הצירופים אני מבחין את כשם שלא הרהרתי לפני כמה שנים, בעמדי תחת הדלת של הגאון החסיד מווילנא, שלא הניח כמותו בדור יתום, זכות תורתו תגן על כל ישר־ ראל... אמרתי: קטונתי משיזכה אותי בחיכות בעולם הזה. אבל שם, בזיוו של מעלה. אולי יזכה עם האר"י הקדוש, עם הבעל שם טוב — והם יוציאו את הפסק על מעט האמירה שלי שאספתי במגילת ספר, זה ספר התניא, שציוו לשרוף אותו ברחובות עיר.

— לא על העינויים שלו אני מתאונן, גם בין אלה הכתלים השגחתך מרא דעלמא עלי, ואהה ותודה בשלום נפשי — השב בא רבונו של עולם לחורך לשון זה, שימצא דרכו אל שער התשובה, השכן שלום בין בריותך וגלה כבודך מעל עשר הספירות. — —

גמר תפילתו הוא מקשיב לסערה הנומה מבחוץ. שפת השלג דומה כוונתה להחריב את הכל בסוד שבירת הכלים. השלג הולך ומתגבר מאתערותא דלעיל ומהתעוררותא דלתתא, והתחתון מתחבר ו־ מתרכב עם שלמעלה ממנו, שמים וארץ בדביקות גמורה והכל בסוד עולם הכיסוי, עולם לבן.

ליל מכות. החלונות בבתי פטרבורג מוטפים חיפוי עב של כפור. הגגות רבוצים תחת השלג. על הכיכר שלפני "ארמון החורף" סדורים חיילות. בתוך הארמון יושב לו הצאר פאול ודומה כל חייו ינוקים מפחד. לפני חצי שנה קם מכריעה והשתחוויה לפני האיקוני. נכנס לחדר הכתיבה ולגם מלוא לוגמיו מכד מלא משקה חריף. אחר כך התיישב ליד השולחן ועבר על כתבי הולשנה שהביאו לו. בעיניו הסבוראות ומלאות גידי־דם הבים בגליון שהיה מונח לפניו. זה היה כתב־ הלשנה על הראבין הזקן, הוא הרב היושב בתא המבצר.

— איזה לילה! השד יקח אותה! — דיבר ל־ עצמו — עיר המלוכה שקועה בשלג, רוסיה כולה טובעת בחושך ובקור קשה. פאבל ניגש לחלון השקוף על האפלה. במוחו ניצנץ רעיון: יש לגשת למבצר, עכשיו, באישון לילה ואפלה. הוא יכנס לתוך מאורת הכלבים וישוחח בעצמו עם היהודי הזקן הבאשם בעסקים חשאיים עם השולטן הטורקי. אבל בתנאי שהזקן לא ידע שהקיסר מדבר אליו.

פאבל בלבל במשרתו וציוה להביא לו חלק אדום, פרוות כבשים וכנפי שור. לא יצאה שעה קלה והקיסר ישב לו במזחלת, לבוש בפרוות הכבשים ורגליו נתונות בכנפי עור של איכר פשוט. המזחלה כבשה את השלג העמוק ברחובות הבירה ועשתה דרכה מעבר לנהרה ניבה, ישר לתוך המבצר. — —

בפרוזדור האפל, המוביל לתאי הכלא, נשמע צלצול מפתחות כבדים. הרב שישב על מזרון הקש בפינת הצינוק ועיניו היו עצומות, מתבונן אל עמק הוויתו. פתח עפעפיו ופתאום ראה דמות מסורבלת הזותלת מבעד לסריגי הברזל. כלום זו דמות הסוהר? — חשב לרגע — לא, אין זה שומר הפתח, החליט — זהו הקיסר בעצמו שהת־ חפש לדוב לבן והולך על ארבע כנבוכדנצר ב־ ביתו והנה נבעשי העינים הכחולות בטהור מבטן עם העינים המפלבלות באדמימות — ועלמאן באריכאוויק — שמע הרב קול צרוד ספוג "ודו־ קה" וגו' — אתה הוא הראבין ברוסיה הלבנה העמוד בקשרים עם המלוכה העותומנית?

— זוהי עלילת שקר, שוא ושקר! שונאי, הוד מלכות, העלילו עלי.

— מה? מה? "הוד מלכות" אמרת? יהודון, זו מניין לך? מי אמר לך שאני הקיסר? — נעץ פאבל בו את עיניו האדומות.

הרב לא ענה ובמצחו הגבוה והמקומט נראו קמטי אור.

— אני כיאל אותך, יהודי זקן, מי גילה לך סוד זה שהתחפשתי כאיכר פשוט? — נהם פאוול יקנה לבן הופיע בזווית שפתיו המעוכבות.

— הוד מלכות! אינה היודע שאין כאן איש שיוכל רכילי ויגלה כהוית המלוכה. מעצמי הור־ גשתי, בלבי ידעתי. — פשט הרב את ידיו.

— כך, כך! הלב גילה לך, ובכן מכשף אתה, יהודי ארור!

— מכשף? חלילה! הוד מלכות, כתבי הקודש, החוק היסן, איסר עלינו מעשה כישוף — הגביה הרב את גביני העבותים ולמראה אור עיניו נרתע פאוול אחורנית.

— אם אינך מכשף, משמע שקדוש אתה, מגלים לך סודות מן השמים. ובכן אמור לי בדיוק את השעה, אבל בדיוק!

— השעה עתה עשרה דקות אחר חצות, הוד מלכות!

מתוך הפרוה הוציא פאוול שעון, הסתכל בו בעיניו האדומות וקרא בזעף:

— נכון, בדייק. שעון הכנסת לתוך המבצר. תן לי את השעון. תיכף ומיד, הגש לי את שעונך. לסיביר אשלח אותך, ראש כלב! — צרח פאוול.

השגאון כחיה כבולה היה עתה בגלגר בצריחי־ תיה. — בתוך ההא הנבוך, ההד קולו שבצוות כינסוף־לילה.

— הב שעון, השעון הב! ואם לאו — אצווה להתיחך בכיר עד גב דם!

— אין לי שעון כיס, הוד מלכות, אבל יש לי שעון בקרבי. בלבי השעה. שנים עשר צירופי שם הויה באירים לי ביום: מהזירים לי שנים עשר צירופים בערב. לפי הצירופים אני מבחין את השעות הרגעים. — הרב הביט ישר בעיני פאוול המטורף למחצה. קולו התעודד, ובפנים מאירים המשיך:

— לפי צירופים אלי אוכל ברצות השם לומר לך את היום. השעה ואפילו את הרגע שהקדוש ברוך הוא יפדה בשלום נפשי ויוציאני מן הבור האפל זה.

פני פאוול האדומים התשוהו כרמון שנתמעך. שוב נהם כחיה דוב מכורבל וניטג אחור. כנבו־ כדנצר הרשע הל הוויה־זהב אל השער האפל. הרב לא הבין לסיב דיבורו. הוא כבר לא ראה את הקיסר המטורף. הוא שמע רק בבעד לסוגר הברזל את הד ההההד של כגפי הכבדים. הקול הלך והתרחק.

בצינוק נשתררה דממה, הרב ישב על יצוע־ הקש וליחש בפסוקי תהלים: "יוציאם מחושך וצלמות ומוסרותיהם ינתק... כי שיבר דלתות נחו־ שת ובריחי ברזל גדע. — —

בפינה התקיק להרבה כששון "יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר".

צירופים וגלגלים, בגלגלי שעון הזהב הפוי לנגד עיניו הושבו באפלה באותיות אש: חורף שנת תקנ"ט.

* ראבין — ברוסית הרב.

* יצא לאור *

— בקורת ופרשנות, כתב־עת לספרות, לשון, הסטוריה ואסתטיקה, חוברת 8—7, כסלו תשל"ו, העורך צ. שאנן, מזכיר המערכת א. שוהם, אוניברסיטה בר־אילן, 136 עמ', תמצית באנגלית.

— שנתון למקרא ומחקר המזרח הקדום, בעריכת חיים־יונה גרינפלד ומשה ויינפלד, הוצאה "תנ"ך ישראלי" ע"י הוצאת ספרים מ. ניומן, תשל"ו, 260 עמ'.

— ערב וישראל (6) חברה ו־ תרבות בעולם הערבי, העורך שמואל סיוון, עם עובד, המכון למחקר ע"ש הרי טרומן, האוניברסיטה העברית, 135 עמ'.

מוסד הרב קוק
מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

הושלם המפעל הגדול
הוצאה לאור של המדרש הקדום
מתוך כתבי־יד
מדרש הגדול
על חמשה חומשי תורה
הופיע
ספר ויקרא
עם מבוא, וחלופי נוסחאות וציוני מקורות ומקבילות
מאת
הרב עדין שטיינזלץ
המחיר: —.60 ל"י
*
ספר בראשית — המחיר: —.50 ל"י
ספר שמות — המחיר: —.50 ל"י
ספר במדבר — המחיר: —.50 ל"י
ספר דברים — המחיר: —.60 ל"י
משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

יד הרב הרצוג
מכון התלמוד הישראלי השלם
ספרים חדשים — ספרים חדשים

משנה זרעים עם שינויי נוסחאות
מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם הערות, בירורים ומבואות, בעריכת הרב ניסן זק"ש ז"ל, ועם ציונים לראשונים בעריכת הרב צבי שפירא.
ח"א: 420 עמ' עם 64 פקסימליות
ח"ב: 512 עמ' עם 48 פקסימליות

תלמוד־כתובות עם שינויי נוסחאות
מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם מסורת הש"ס, הערות, בירורים ומבואות, בעריכת הרב משה הרשלר.
ח"א: דפים ב—נג, 504 עמ' עם 46 פקסימליות
ח"ב: נג — סוף המסכת, עומד להופיע בהברה
בדפוס ובהכנה: תלמוד סוטה, יבמות יצאה.

פירוש הריבמ"ץ השלם לזרעים
על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זק"ש ז"ל. 470 עמ'

פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז
על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד שטרם נתפרסמו מעולם, עם הערות והארות ומבואות מהרב אברהם ליס והרב א"ש ורטהיימר.
ח"א — ברכות ושבת;
ח"ב — ערובין פסחים וכו'
ח"ג — ביצה עד סוף מועד;
ח"ד — יבמות וכתובות
יתר הכרכים — בדפוס ובהכנה
*
מכון התלמוד הישראלי השלם
יד הרב הרצוג, בית הנן, ירושלים
מכירה ראשית: — ביח"ס גיטלר, בילו 4, תל־אביב

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

שתי אסכולות בשאלת הגבולות

מאת א. הראל-פיש

השאלה אם לקיים או לא לקיים גבולות „ארץ ישראל השלמה" הועברה עבור הציבור הדתי — או חלק ממנו — מאז מלחמת ששת הימים כשאלה הילכתית.

וכאן ישנן למעשה שתי אסכולות. האחת, האסכולה ה„ניצית", קושרת את השאלה עם מצוות העשה (לפי המנין שהרמב"ן מונה את המצוות) לרשת ולישב את הארץ, ועם האיסור הידוע להעביר את הבעלות על בתים ושדות בארץ ישראל לזרים (משום „לא תחנם", דברים, ז, ב), והמסקנה היא שאין מקום לוותר על שטחי ארץ ישראל כאשר הם חוזרים אלינו בדרך זו או אחרת, ומכח המצוות הללו חייבת מדינת ישראל לקיים את שלטונה על כל שטחי הארץ המוחזקים.

האסכולה האחרת, ה„יונית" אינה מכחישה את תוקפן של שתי המצוות שנזכרו לעיל, אבל הרבנים האלה אינם רואים את עצמם מוסמכים להסיק מזה מסקנה צבאית או פוליטית ברורה, וזאת בגלל החישוב של „פיקוח נפש" הדוחה, כידוע, את כל מצוות התורה פרט לשלושה איסורים כבדים ביותר (שפיכות דמים, גילוי עריות, ועבודה זרה).

האדם בישראל נזהר באיסורים הללו בכל מצב שהוא, ועליהם נאמר „יהרג ולא יעבור". לא כן הדבר לגבי העברת הבעלות על שטחי ארץ ישראל.

על זה חל הכלל של פיקוח נפש. יתירה מזו, אם ידובר על „פיקוח נפש האומה" — דהיינו סכנה לעם כולו עקב שמירת המצוות, אז כמובן שאין התורה דורשת מאתנו במחיר כזה להחזיק בארץ ישראל כולה ולמנוע העברת שטח זה או אחר לבעלים זרים.

לפי האסכולה הזאת, נשארת אם כן רק שאלה אחת: מי יקבע אם במצב שלנו היום קיים החשש של „פיקוח נפש הכללי", שהיה צריך להביא אותנו לנסיגה? והתשובה היא שכאן יקבעו ויכריעו המומחים למיניהם, מומחים לפוליטיקה ומומחים לעניני צבא, ועל פי ההוראה שיגידו לנו נעשה. והיה אם יחליטו לוותר נוותר, ואם יחליטו לעמוד נעמוד. למה הדבר דומה: לחולה שיש להלל עליו את השבת. כאן קובע הרופא אם חל על המחלה שלו דין „פיקוח נפש" אם לא. אנשי צבא ופוליטיקה הם כביכול הרופאים של מצבנו היום.

אני מציג את הדעות האלה בקווים כלליים כפי שהן הובעו על ידי הציבור הרחב ומבלי להיכנס לכל הפירוט ההילכתי (וגם מבלי להיכנס להבדל בין „פסקי דין" ל„דעת תורה" שהוא כמובן חשוב), והשאלה שלי היא: מה טיב המחלוקת הזאת? מבחינה תורתית-דתית כלום הועמדה השאלה במקומה הנכון? האם כללי הדין המשפטי הזה אכן רלבנטיים לבעיה הנידונה?

*

האסכולה הניצית

נשאל. קודם כל את האסכולה ה„ניצית". האם באמת קיים דמיון בין ענין מכירת קרקעות, שהיא שאלה משפטית רגילה ובין שאלת ההגנה או הויתור על שטחי מולדת שהיא שאלה קיומית-לאומית? בזמן מלכות ישראל, כמדומני, נמסרו שאלות גורליות כאלו להכרעת המלך שעליו היה להיוועץ עם הכהן הגדול והסנהדרין לפי „משפט האורים" (ראה במדבר כז; כא; וראה מסכת יומא דף ע"ב). ענינים מסוג זה אם כן אינם שייכים למישור ההילכתי רגיל אלא הם הרבה יותר חמורים. אם יחליט הסנהדרין על מלחמה הוא יחליט על שאלת חיים ומוות, על שאלת קיום, והחלטתו יכולה לגרום בתוקפה מחיר כבד של חיי אדם. ואם מצד שני הסנהדרין היה מחליט במשפט האורים על „נסיגה" ברגע מסויים של סכנה, לא נראה שהחלטה כזאת היתה פוגעת באיסור הרגיל על מכירת קרקעות והעברת הבעלות עליהם לזרים.

קיצורו של דבר. יש כאן שני מישורים, האחד ממלכתי-קיומי, והשני משפטי-הילכתי ושיטת הדגש על הבחינה המשפטית-הילכתית מחלישה את הטיעונים של האסכולה „הניצית" בעיני רבים, דתיים ולא־דתיים כאחד, שאינם רואים את השאלה המדינית הגדולה שלנו היום בענין השייך לתחום של היתר ואיסור רגיל אשר לגביו אפשר לשאול שאלת חכם ולפעול על פי ההלכה הפסוקה של השולחן ערוך.

כאן כאמור הצד החלש של אסכולה ה„ניצית", אבל יתרונם הגדול הוא בזה שבעלי אסכולה זו רואים את שאלת ארץ ישראל והשמירה עליה כשאלה דתית בעיקרה שאין להוציאה מתחום האמונה ולהפקירה בידי סתם פוליטיקאים, וסתם אנשי צבא. אפילו אם אמרנו ששאלות מסוג זה שייכות לפיצור שמו „משפט האורים" הרי גם זה מוסד ממוסדות התורה והאמונה, שבהם החישובים אינם פוליטיים גרידא, אלא חישובים בתחום הדת והאמונה, ואם המוסד הזה בטל בימינו אין זאת אומרת שהגישה בטלה שהעיקרון של „משפט האורים" בטל עבור היהודי המאמין בתורה ובנביאים. יהודי כזה חש מטבע הדברים שאמונתו מחייבת אותו דווקא בשאלות הגורליות של ימינו, שהביטחון בה' שהוא כורתי ישראל הוא היסוד שחייב לתת את אותותיו בהכרעות מעשיות ובהילכי רוח מדיניים וצבאיים. בבואם את הבחינה הזאת של „דעת תורה" מבטאים הרב צבי יהודה קוק, הרב הראשי גורן, ואלה העומדים לצידם לא רק חישוב דתי לגיטימי אלא אף עיקרי אמונתנו.

*

הצד ה„יוני"

הצד השני במחלוקת, כלומר הצד ה„יוני" — יוצא כאילו מהנחה שאין כאן בעיה הילכתית רגילה, ובהיותה קשורה עם החישובים מדיניים צבאיים הוא מעביר את האחריות האופרטיבית ל„מומחים" בשטח הזה, אבל למעשה החשבון ההילכתי-מכני הוא הרבה יותר צר אצלם מאשר אצל ה„ניציים". כל הענין מצטמצם אצלם בשאלת „פיקוח נפש" — דהיינו ההיתר הניתן בדין לעבור על איסורים לשם הצלת נפשות. וניתן לשאול: כלום המיכאניזם ההילכתי של „פיקוח נפש" תופס בשאלה הנידונה? האם באמת השאלה של לסגת מירושלים ומעפרי יהודה קיימת באותו מישור כמו השאלה של לחלל או לא לחלל את השבת עבור החולה הזקוק לטיפול?! כלום שאלת „פיקוח נפש" היתה צריכה לעמוד לנגד עיניהם, למשל, של מורדי גיטו וארשה בזמן שהחליטו מה שהחליטו. או לנגד עיני מגיני כפר עציון בזמן מלחמת השחרור? אם נגשה כך את הבעיות נגיע לאבסורדים. הוה יוצא שאלו מתתיהו ובניו המכבים לא היו צריכים להתקומם נגד היוונים, ושבזמן המצור על ירושלים בימי חזקיהו המלך היו צריכים להיכנע לסנחריב ולא לסכן את חיי האומה על ידי עמידה עיקשת על עצמאותם! כמובן שכאן הגענו שוב לתחום ששמו „משפט האורים" או יותר נכון מצוות קידוש השם, אשר שם אין המיכאניזם של „פיקוח נפש" תופס בצורתו הרגילה.

אין ספק שהבחינה הזאת של הבעיה לא נעלמה מעיני הרבנים הגדולים שעסקו בה וקבעו כאן את היסוד של „פיקוח נפש האומה". הם יודעים היטב שבשאלות גורליות עם ישראל תמיד נטל חייו בכפיו והאמין שדרך הגאולה היא גם דרך הסכנות. אבל למה אם כן הם אינם מוכנים להתייחס לשאלת ארץ ישראל וגבולותיה היום כשאלה כזאת — שאלה של אמונה, דהיינו אתגר דתי־אמונתי ממדרגה ראשונה? ולמה אינם יוצאים בקריאה המסורתית: „חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלקינו" התשובה תהיה בודאי שכל ענין „משפט האורים" פשוט אינו תופס בזמן הזה, בהיותו תלוי במוסדות כמו בית המקדש, הסנהדרין, והכהונה הגדולה אשר אינם קיימים עוד. משום כך אין למנהיגות הדתית בתורת שכזה מעמד בקבלת הכרעות בתחום המדיני.

*

מי יכריע?

התשובה כזאת כפי שניסחתי אותה נראית הגיונית. נכון הוא שאין לנו סנהדרין ואם אין לנו סכוי שהמוסד הזה יקום מחדש בקרוב. אבל התשובה היא בכל זאת תשובה מתמוקת, שאינה יכולה להניח את דעתו של הציבור המאמין, החי את המאורעות של ימינו. קודם כל עלינו לשאול: מי הם ה„מומחים המדיניים והצבאיים" שעליהם יש לסמוך במשבר הנוכחי? חטיבה אחת של מדינאים ואנשי צבא יאמרו לנו שהסכנה הגדולה לקיומנו תבוא אם לא ניסוג מירושלים, ומיהודה ושומרון. חטיבה אחרת של אנשי צבא ומדינה, לא פחות מכובדת ומרשימה, תאמר לנו שסכנת כלייה אורבת לנו דוקא אם ניכנע ללחצים וניסוג מהשטחים. מי הם, אם כן, המומחים הנכונים אשר את דעתם עלינו לקבל? אם נבדוק כישורי ה„מומחים" למיניהם, נראה שאין כאן, וגם לא תיתכן, גישה מדעית ואוביקטיבית כמו בענין הרופא והחולה. כל אחד מביא לשאלה הנידונה את המטען האידיאולוגי שלו. אנשי השמאל קובעים את עמדתם על פי השקפתם שהיא — אם ננסח אותה בקצרה — שלום ואחוה עם הערבים במסגרת עליונה. אנשי ה„ימין" קובעים את עמדתם על פי עמדתם האידיאולוגית הנותנת עדיפות לעצמאותנו ולכבוד הלאומי. בשני צדדי השביל הצר שאנו דורכים עליו פעורות תהומות. אחד אומר לנו לדרוך בכיוון זה, והשני אומר לנו לדרוך בכיוון השני — איש איש לפי השיקולים האידיאולוגיים שלו. המצב הוא בדיוק מצב אמביוולנטי, דהיינו מצב של אי־ודאות לגבי התוצאות של צעד זה או אחר, אבל בכל זאת אין אנו פטורים מחובת ההכרעה.

האם במצב שכזה דוקא קול האמונה היהודית הבסיסית יהיה מושתק? כלום במצב שכזה חייבים גדולי התורה לעצום את עיניהם ולהעביר את ההכרעה ל„מומחים" המדומים, דהיינו לאנשי המפלגות החילוניות — שיקבעו בסופו של דבר על פי השיקולים האידיאולוגיים שלהם? האם יפקד רק מקומה של היהדות האמונה כאשר תוכרענה השאלות הגדולות האלה? אתמהה! העברת ההכרעה למומחים פירושה גם שהאסכולה ה„יונית" הזאת מתעלמת מדרך קבלת החלטות בחברה דימוקראטית. פה אין מלך או שליט שהוא הכל יכול. העם חייב להשתתף בהכרעה. הוא נושא באחריות עבור עתיד האומה — אחריות שהוא אינו יכול להעביר למומחים. או אם תרצה, כלנו „מומחים". המדובר במצב בין־לאומי וצבאי אשר מרכיביו העיקריים ידועים לכולנו. כולנו חשים את הסכנות וכולנו נשלם את המחיר עבור שיקולים מוטעים. ואם לדבר במונחים יותר קונקרטיים, הרי יש לנו קואליציה היום של מפלגות היושבות בממשלה. כולן משתתפות בהכרעות הצבאיות והמדיניות, וביניהן המפלגה הדתית-הלאומית. לא זו בלבד שמותר לה להביא בחשבון את יסודות התורה והאמונה, אלא חובה עליה לעשות זאת. לשם כך היא נבחרה, ולשם כך היא יושבת בשלטון. נציגיה לא נבחרו על מנת להכריע לפי השקפת עולמו של קרל מרכס, ואף לא על פי עמדתו של ז. ז'בוטינסקי. אלא חובה עליהם ליישם את האמונה היהודית-דתית שלהם בחיי יום יום המדינה, לרבות השאלות הגדולות של ענייני חוץ ובטחון, ואולי בראש וראשונה לגבי שאלות אלו. כי אצלם ה„ביטחון" לא יכול להיות לעולם ביטחון סתם אלא ביטחון תורתי-משמע.

*

לאור התמורות

האמת היא שהרבנים הגדולים האלה מאסכולת „פקוח נפש", רוצים להתחמק מאחריותם ולהעבירה לאחרים — ה„מומחים לביטחון". הם מודיעים לנו איפוא שאינם מוכנים ליחס משמעות דתית למאורעות הגדולים של ימינו, כולל מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים. הם אינם מוכנים לראות בהתרחשויות אלו „דרך לעבור גאולים" — דבר שהיה מחייב אותם לנקוט עמדה לגופן של השאלות המדיניות. גישה זו דומה לגישתם של חלק מגדולי התורה בימי ראשיתה של הציונות, שלא הכירו בתנועה הציונית ובמפעל התחיה בארץ ישראל „דרך לעבור גאולים" ולמעשה הפקירו את ענין שיבת ציון בידי המחנה החילוני. ההשוואה הזאת מצערת ומדכאת, אבל אין מנוס ממנה.

מתוך ראייה רטרוספקטיבית ניתן לקבוע היום שהתנגדותם של ראשי „אגודת ישראל" מקנת תרצ"ב ואילך לא הביאה ברכה לעם ישראל במשך שלושים שנה שעמד בצד, והרי היו אלה שנים גורליות — וחזרו בהם ושינו את עמדתם מן הקצה בשנות מלחמת העולם השנייה. אז הכירו במשמעותן הברורה של ההתרחשויות אותם הימים. השואה באירופה לא השאירה להם ברירה אלא להצטרף למפעל הציוני ולתת ידם להקמת מדינת היהודים. מאז, השוללים את הציונות במחנה הדתי הם מיעוט — השוליים בלבד. שכן ההיסטוריה אמרה דברה.

אפשר היה לצפות שגדולי התורה בדורנו לא יחזרו על אותה טעות טראגית של ראשית ימי הציונות. אם למדנו לשמוע את קול אלוקי ישראל מדבר אלינו מתוך אש ההיסטוריה, אל־לנו היום לאטום את אוזנינו ולהתנהג כאילו אין משמעות דתית למאורעות הגדולים והנפלאים של ימינו: למלחמת ששת הימים, לישועה הגדולה של מלחמת יום הכיפורים, לאיחודה של ירושלים. לא חלום התעתועים הוא שהתרחש לעינינו, כי אם מהפכה בחיי עמנו. עינינו רואות את הקולות, ועינינו רואות את עמוד האש המאיר לנו את הלילה. אם הציבור הדתי לא יגיב בקול עצות גבורה, יהיה כאילו הסכים עם שונאי ישראל הטוענים שהתורה ולומדיה שייכים אך ורק לעבר, וכי אין ליהודי הדתי חלק בעתיד האומה. ולגירסה כזאת רוב מגינו ובנינו של הציבור הדתי לא יתן את ידו.

בית־כנסת ע"ש הרב הראשי לשעבר של יהדות בריטניה „סיר" ישראל ברודיה, נחנך השבוע במושב ילדים „אמונה" של נשי מזרחי, בנוכחותו של שגריר בריטניה בארץ מר אנתוני אליוט ואשתו, ראש עיריה עפולה מר שבתאי שחורי, הרבנית שרה הרבנו ואישים אחרים מארגון נשי המזרחי בבריטניה, אשר בעזרתם נבנה בית־הכנסת.

ציונות ויהדות בארגנטינה

(שיחה עם ד"ר נחמיה רזניצקי, ד"ר מריו גורנשטין וד"ר אליעזר רובינזון מראשי הקהילות בארגנטינה)

מאת חיים פיקרש

הם הניחו לעסקיהם ובאו להשתתף בכנס ההזדהות של התפוצות עם מדינת ישראל, ומשנסתיים הכנס, בירושלים, לא מיהרו לחזור לארגנטינה. נשאר פה, נתבשם יותר ויותר מאווירת ארץ־ישראל ורק לאחר מכן נחזור — כדי להביא ליהודים פריסת שלום מהארץ ותושביה — שחו כאילו לעצמם, שלושה נציגי יהדות ארגנטינה בכנס זה — ד"ר נחמיה רזניצקי, יו"ר דאי"א, הארגון המייצג את הנושאים הפוליטיים של הישוב היהודי שם, עמיתו ד"ר מריו גורנשטין, יו"ר הקהילה היהודית בבואנוס־איירס וחבר ועד הקהילות היהודיות וד"ר אליעזר רובינזון, יו"ר ההסתדרות הציונית שם.

לכינוס בירושלים הם הביאו עימם בשורה מרנינה — על התארגנות ספונטנית של אלפי יהודים בבואנוס איירס ובערים אחרות בהם גדול הריכוז היהודי, סביב הנושא הציוני. לא הסתפקו באסיפות עם גדולות, עצרות מחאה נגד החלטת עצרת האו"ם, כי אם נסיון ממשי להידבר עם ראשי השלטונות בארגנטינה, ל„רכך" עמדתם הפיקשת, ואמנם, ראשי הקהילות רואים גם את ההימנעות של ארגנטינה ב„הישבי" בבחינת הרע במיעוטו. מכל מקום הם לא יניחו לנושא זה. הם ימשיכו לקיים מגעים עם השלטונות, כדי „שצדקתה הצודק של ישראל יובן על ידם".

נוסף לכך, אומר ד"ר נחמיה רזניצקי, הגורמים הנוגעים בדבר ינצלו את ההתעוררות שאחזה בקרב הציבור היהודי בכלל והנוער — בפרט, ל„פעילות של ממש" בנושא הציוני. להחלטה האנטי־ציונית היתה לדידנו תוצאה חיובית [illegible] בציינו כי [illegible] היא חיזקה את האחדות [illegible], כשם שקיומו של הבית [illegible] סייע לא במעט ל[illegible] אחדות, לפתוח בין מנהיגי העולם.

▼

התעוררות ציונית

ד"ר מריו גורנשטיין, [illegible] גם את הפעילות הציונית בארגנטינה, ולאו דווקא אותה החלטה נפשעת [illegible] בתוך היהודי בארגנטינה, [illegible] כמו זוהי מראש אפשרות [illegible] קות מערכי יהדות וציונות. הדגש על הפעילות בשטח עובדה היא ואין עוררין [illegible] ארגנטינה, שלא כבמרכזים אחרים בפזורה, קיימים 55 [illegible] יהודיים ובהם קונים תורה מ־20 אלף, מהם במסגרת [illegible] היהודי ומהם במסגרת [illegible] יסודי והגבוה. בית ספר [illegible] שיר מורים וגננות. מוסדות אלה, המוכרים על ידי [illegible] מתקיימים על ידם, מלמדי העברית, והבינה של ישראל [illegible] ללבם של התלמידים. [illegible] מכך — שיגור מתמיד של נוער יהודי מארגנטינה [illegible] בימים אלה, [illegible] עושות בארץ חבורות של [illegible] ימי הבציר, כדי [illegible] דות הקטיף. „לעבודות [illegible] המבוצעות במסגרת התנדבות [illegible] ראים אנו „מבצע תפוז" [illegible] ד"ר גורנשטיין, בציינו כי [illegible] מורי אותם צעירים שעשו [illegible] השתקעו בה. וזהי המטרה ואנו ממשיך ונמסה המחשב ולא רק בקרב בני הנעורים בקרב הציבור בכללו. הנושא [illegible] ביותר בעבודת הקהילות. [illegible] הקשר עם ישראל.

ד"ר גורנשטיין, מעריך [illegible] בציינו כי אותם בתורים, [illegible] תורים לאחר מכן [illegible] „שגרירים" טובים של ישראל [illegible] גם להבא ישקיעו מאמצים [illegible] מסגרת הביקורים, וכבעבר לבקר בארץ, לא רק תבורו כי אם גם „כיהוה תלמידים ריחסי".

גם החיים הדתיים בקהילה [illegible] מיפנה חיובי. עם ההגברה [illegible] לות, המכה בישוב היהודי גבר החשש בארגנטינה, אשר על הנושא הרוחני, [illegible] קבלים סיוע ועידוד להעמקת [illegible] לות.

▼

האנטישמיות ומה[illegible]

אנטישמיות? חוזר ד"ר רובינזון, מראשי הקהילה, אלה ומיד גם, מסביר שזו, תמיד היתה ו„כנראה [illegible] אך איננה גולשת בביוחד. הבין, מסביר איך קיימו, ערבים פעילים מאד בחיה [illegible] של ארגנטינה, וכה השפעתם בקרב הסטודנטים. בכל זאת ועד לפעילות אנטישמית הדרך, למרבית השמחה, [illegible]

ד"ר רובינזון, העוסק במקצוע עורך הדין, חוזר ערכה של הפעילות [illegible] היהודי. היהדות בארגנטינה היתה יהדות ציונית, אך ביכנו לבין עצמנו [illegible] הרי [illegible] יהדות ולא ציונות, [illegible] הקיבוץ היהודי בארגנטינה גבר החשש על רקע ההת[illegible] בילו הצעירים היהודים, [illegible] סטודנטים שבהם, בשמאל [illegible] עם הגליתים [illegible] אלה להתהורים אל [illegible] והציונות. [illegible] חלק בפעילות ציונית, אם גם להתתוכח [illegible]

איש כיהנו מעריך את של הסוכנות היהודית: צער על חוסר התיאום [illegible] שליחים והגדרת תפקידם [illegible] התיאום בין המחלקות [illegible] פעילים בפדרציות, [illegible] ושהותם בארץ נוצלה לא [illegible] קהילה היהודית בארגנטינה [illegible] פעילותו [illegible] גרם הציוני העולמי, [illegible] היערכות [illegible] ביקשו את הסיוע במבוקש.

▼

קבוץ יהודי חם

„בלי גוזמה, אך בהוכ[illegible] בוין יהודי חם ותוסס" — ואומרים ראשי הקהילות, ארגנטינה. רובם ככולם מבוזרים [illegible] והתרכזו הערים הגדולות — [illegible] רוזאריו וקורדובה, [illegible] ביותר מ־500 ערים ועיירות. הריכוז היהודי שם, [illegible] מליון נפש, והוא ב־140 הקהילות. [illegible] עילות כאן באד, ובכלל [illegible] הדתית לאמיתו וארגון [illegible] „בני עקיבא", בארגנטינה [illegible] קהילה בבואנוס איירס [illegible] שבועות בשפה הספר[illegible]

הפעילות הרוחנית [illegible] בתי הכנסת, [illegible] ישראל [illegible] עם לאחד ובכלל זה [illegible] בשפה [illegible] ובמספר הרב של [illegible]

אכן, ריכוז יהודי מובהק ישראל הופכה לא אחת [illegible] עולם ההתעציננו, ובשאלה מרבית היהודים שם — [illegible] קורם של שליחות [illegible] בארץ, יקום, בלי ספק, [illegible]

„עלילת הגזענות" ושורשיה

מאת י. אריאל

ההחלטה לגנות את הציונות כתנועה „גזענית" כביכול, שנתקבלה באו"ם, ניפצה את האשליה שרבים נתפתו לה, שכאילו התיימרה הציונות לפתור את בעית יחוסו של עם־ישראל עם יתר האומות. כידוע, היו הוגי דעות ציוניים שסברו, שהאנטישמיות נובעת מצורתו המוזרה של קיומו של עם־ישראל בגולה, כשהוא מפוזר ומפורד בין העמים, ללא ארץ ומדינה משלו. לדעתם, כשעם־ישראל יפסיק להיות חיים משונים, אלא יחיה עם נורמלי ככל העמים, תיעלם השנאה שאומות העולם רוחשות לו. עתה התברר, שלא זו בלבד שהקמת המדינה לא ריפאה את הנגע הממאיר של האנטישמיות, אלא שמא אף גרמה להתפשטותו.

מי שעדיין משלה את עצמו שקיים צדק ומצפון בינלאומי כדאי לו שיפקח את עיניו ויראה היטב את הנעשה סביבו. כיצד חברו עלינו כל המדינות, החונקות כל חופש ביסוד בתוכן ומדכאות כל מיעוט לאומי בקרבן, בעלילה מרושעת, שאינה אלא חיפוי על מומן הן, ש„גזעניים" הננו. מי יתן ויהודי יוכל להיות ברוסיה ובסוריה לפחות כשם שחי ערבי בישראל.

מי שרוצה להתקיים ב„משפחת העמים" כדאי לו שיכיר היטב ביג־גל זה שחיות טורפות מהלכות בו, וכל דאגתן היא רק קיומן הגאואיסטי, ולו על גוויותיהן של זולתן. הנסיון המר יאמת לו את האמת הנצחית ש„אשרי האיש אשר יבטח בה' ולא פנה אל רהבים". במלוא הכרתנו הדתית הננו משוכנעים שהאשמה זו, בה האשמנו, לא באה אלא לאלפנו בינה שכל נסיון לנורמליזציה של עם־ישראל בדרך ראש לכשלון, כל מדיניות החוקר ההתבטלות מול עצמתן ותרבותן של אומות העולם לא הצליחה. כשם שכבר ארע לא אחת בהיסטוריה עמנו, אם לא נשכיל לשמור על יחודנו מתוך הכרה ורצון עצמיים יאלצונו אומות העולם לעשות כן. „והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגויים... חי אני נאם ה' א־לקים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם".

מהנחתנו זו מתבקשת גם מסקנה מעשית, באשר לתגובה הנאותה על ההחלטה. אין כל טעם ותועלת בהסברה ושכנוע של אומות העולם בצדקת טענותינו. כי כל עוד קיומנו כאן נוגד את האינטרסים של יתר האומות יחייב אותן ה„צדק" לגנותנו. וצריכה להערך מתקפת הסברה ושכנוע, אולם לא בחזית החיצונית כי אם בחזית הפנימית. שכן, הסכנה הנשקפת לנו איננה במה שאומרים הגויים אלא במה שחושבים היהודים. ראשית כל, אנחנו צריכים להשתכנע בצדקתנו, ואז אולי ישתכנעו גם אחרים.

את עלילת ה„גזענות" השמיעו יהודים בארץ עוד לפני שזו הועלתה באו"ם. ומדוע לא יכרסם הספק בלבות צעירינו אם אמנם נגרמה הרעה שבאנו ארצה ליצור „עם חדש", המנותק משורשיו הקדומים, שאמונתו בהבטחה הא־לקית על א"י המתוכה בתנ"ך מעורערת, וכל ההצדקה לקיבוצנו לכאן היא רק כדי להבטיח את קיומנו הפיזי, הרי שבאמת „גזעניים" אנחנו. שהרי מה עדיפותו של עם ישראל ה„חדש" על פני ה„עם הפלשתינאי" ששנות קיומו אף הן רק כחמישים שנה.

בקיצור, לאומיות חילונית היא מחברה גזענית.

*

לעומת זאת הציונות המקראית, זו של אברהם אבינו, יהושע בן־נון, יהודה המכבי, ר' עקיבא, ר' יהודה הלוי והרמב"ן, היא היא הציונות שיש לה התשובה לכל השאלות, ורק היא מבטיחה חוסן פנימי כנגד הגלים הזידוניים המאיימים לשטוף אותנו. לפי תפיסה ציונית זו, אין היהדות אומה ככל האומות, אלא אומה של כל ומעל כל האומות. קיומנו אינו רק לעצמנו, אלא לכבוד האנושות כולה. „ואעשך לגוי גדול... ונברכו בך כל משפחות האדמה". (בראשית י"ב, ג', וע"ן פירוש הרשב"ם שם).

הציונות הדתית אינה רואה את עצמה תנועה שחרור לאומית כתנועות מקבילות בעמים אחרים. היא לא באה להציל את הגוף היהודי בלבד ולמצוא לו מקלט בטוח בא"י. היא לא השלתה את עצמה באשליות שזו שעצם התכנסותנו בא"י תביא לנו שלום ושלוה חיים נוחים בקרב האומות. היא לא אוכזבה, איפוא, מהחלטת הגיבור האחרונה והיא לא תופתע מהחלטות חמורות יותר מבגידות של מדינות „ידידותיות" שבגדו ושיבגדו בנו בעתיד. עמים ואנשים אינם אלא שלוחי ההשגחה לשעה, אולם דרך קבע אין לנו לסמוך על חסד לאומים חטאת, כי שווא תשועת אדם. הציונות הדתית רואה את שיבת ישראל לארצו כשלב משלבי הגאולה אותה בישרו הנביאים לישראל ולעולם כולו. רעיון הגאולה שיבוא מבשר שלום עולמי כשהאנושות כולה תתלכד סביב אמונה אחת, תורה אחת ומרכז רוחני אחד, בירושלים. שלום אמתי וצודק לא יכול לצאת מהמדורה הפוליטית של האו"ם בניו־יורק אלא רק מהר הבית בציון. זוהי תמצית רעיונה של הציונות האמתית, המקורית והמסורתית.

*

על אף ההבחנה המעמיקה שהבחינה הציונות הדתית בינה לבין מה שכונה „ציונות" בדרך כלל, היתה דרכה המעשית של הציונות הדתית דרך השיתוף והאחדות. ורעיון גדול מנחה גישה זו. כי חרף הכרותה הבלויות של הציונות החילו־

(סוף בעמוד 8)

ציונים מול פלשתינאים באיטליה

(רשמי-סיור)

מאת אהרן כהן

עובדה ידועה כי ארגון „אל פתח" פועל, בשנים האחרונות, באופן נרחב ובולט באיטליה ובעיקר בתוך ה„קמפוסים". בהרבה אוניברסיטאות קיימים דוכנים מיוחדים להפצת „תעמולה מהפכנית" — לעידוד תנועת השחרור של צ'ילי, אנגולה, אירלנד, פלשתין ועוד. חבל שהאחראים להסברה הישראלית בחו"ל לא למדו עדיין כיצד לשלב את מדינת ישראל ואת הציונות בפרט כתנועת שחרור לאומית. אם נפגשים פה ושם, במעט הסברה ישראלית בנושא זה הריהי מתנהלת בתוך החוגים היהודיים ובסגנון של הגנה והתנצלות. מול מתקפה פלשתינית חזקה הנעזרת בתקליטים, חוברות ופלקטים, באמצעי התקשורת החדישים ביותר, התגובה הישראלית ע"י החוברות השונות והישנות היא הד לקול ענות חלושה.

אמנם נכון אין לנו אמצעים כספיים כה רבים כפי שיש לנסיכויות הנפט העומדות מאחורי ההסברה הערבית, אבל גם במעט כסף אפשר לשכלל את הפרסומים ולהתאימם לרוח הדור הצעיר כדי להמחיש את הדברים כדאי לספר על תקליט ארוך נגן המופץ באלפי עותקים ע"י החזית לשחרור פלשתין" שם התקליט: „שירי המהפכה הפלשתינית" בין השאר הוא מכיל את השירים הבאים: 1) השבועה למהפכה 2) המנון הפידאיון 3) השיר ה„פופולרי" לימים אלו (המופץ גם בתקליטים אחרים של הערבים) „נגד הציונות".

להלן השיר האנטי־ציוני:

(אני מתנגד לכיבוש מולדתי)

בארץ מולדתי — אני מתנגד / ואם יעשקו כל אשר לי — אני מתנגד / ואם ירצחו את ילדי — אני מתנגד / ואם יהרסו את ביתי — אני מתנגד / אני מתנגד בנפש הפשיה / ובדגל בידי — אני מתנגד / ואם יקטעו את ידי / יעבור דגלי לידי השניה / כי שדותי—פרדסי—הרי—וזקני / הם רצוני ואמונתי / כי בעצבי ובדמי אני מתנגד.

הוי עם פלסטין / נתקומם נגד הציונים / נשא את נשקך ויתחיל המאבק / הוי המהפכה! / קחי את הדם והביאי נצחונות / יהא הדם כאור שמש על עינינו / ונגמר את האוייב / עמוד אויבי מול הלב / כאשר אני בדקר בסכין אני עונה לאויבי: / המהפכה אחריך אויבי! בכל מקום! / לא נשאיר ממך אף אחד.

מבצעת את השירים בשפה הערבית מקהלת גברים בליווי מוסיקלי מחריש אוזניים. השירים מבוצעים בקצב של „מרשים" צבאיים. התקליט מחולק כאמור בחינם ב„קמפוסים" ובמקומות ציבוריים שונים בערי איטליה.

כפי שנמסר לי השירים נשמעים ברמקולים במחנות „אל פתח" והם נלמדים בע"פ על ידי הילדים. לשירים הללו יש תרגום בכתב בשפה האיטלקית והוא נמסר יחד עם התקליט.

האם לא היה כדאי להפיץ תקליטים ישראליים תחת הכותרת „שירי מהפכה ישראליים". יש לנו שירי מהפכה של פרטיזנים יהודיים אשר כוח התכבי יפה גם להיום. אפשר גם לתרגם חלק מהם ולהבליט את הענין של עם גולה חוזר למולדתו. צלילים כאלו ערבים מאד לאזנו של הצעיר באירופה.

הסתערות ציונית

האו"ם בהחלטתו האחרונה נגד הציונות, נתן אולי את הסימן הראשון להסתערות מחודשת של פעילי התנועה הציונית באיטליה — על מאות בני הנוער היהודי התועה בשדות זרים. צריך לדעת כי בשנים האחרונות אבדנו הרבה בני נוער יהודי אשר נקלטו למחנות השמאל ולא מצאו דרכם חזרה לקהילה היהודית. במקרים אחדים עומדים צעירים יהודים בראש המאבק הפלשתיני נגד מדינת ישראל. אלו כמובן מקרים בודדים אך בשביל יהדות קטנה, כמו יהדות איטליה, האבידה נחשבת לגדולה והיא מתפרסמת במהירות רבה. שלא לדבר על הפעילים היהודים במפלגה הקומוניסטית. תופעה זו איננה חדשה, רופאים ואקדמאים מטובי בניה של הקהילה היהודית בולטים, בדרגות הגבוהות ואפילו המנהיגות של התנועה הקומוניסטית, יהדות איטליה ממשיכה „ללקק את פצעיה" בשטח ההתבוללות, כאשר מכה זו פוגעת במיטב המשפחות, והנה באה מגיפה חדשה — לא רק התרחקות מן העם היהודי אלא התרחקות ממדינת ישראל. אנו יודעים יפה כי מי שמנתק עצמו ממדינת ישראל ומשים עצמו נגדה — סופו לנתק עצמו מן העם היהודי. על רקע זה, פועל שליח התנועה הציונית חניך לשעבר של תנועת בני עקיבא באיטליה, דוד פאבסי. בסיוע הפעילים הציונים במקום הצליח דוד לארגן לאחרונה סדרה של הרצאות בקהילות השונות בנושאי הציונות, להקים ועדת חינוך שתכין תכנית הוראה של תולדות הציונות בבתי־הספר היהודים, ותמר הסברה בכתב, הקמת דור המשך של צעירים אקדמאים להנהגה הציונית במקום, סיורים וסמינרים בישראל וגולת הכותרת של המפעלים הציונים האחרונים יש לראות בכנס הציוני הארצי שהתקיים ברומא.

הסיור בקהילות קטנות

קהילת פירנצה. קהילה עתיקת יומין המתבטאת היום במספר הגדול של הסטודנטים הישראלים הלומדים רפואה. מזוג של עבר ועתיד, חבל רק ששכבה מן הסטודנטים קשורים בחברה האיטלקית המקומית (עד קשרי חיתון) ואינם מתחברים לקהילה היהודית. לעומתם רבים באים לקהילה להפגש עם בני נוער יהודי. הגעתי לקהילה בסתם יום של חול בשעות אחה"צ, סטודנטים ישראלים ובני הקהילה צובעים את חלונות המועדון היהודי, עובדים ושרים שירים ציונים מובהקים — ביניהם שירי חנוכה. הרב המקומי משבח אותה זו. קהילת ונציה. כאן פועל הרב ד"ר מנחם עמנואל הרטום אשר הגיע לכאן מישראל לשליחות קצרה. אפשר לסמוך עליו שהוא משגיח לא רק על כשרות אלא גם על הגחלת הציונית שלא תכבה. בונציה של היום — קיימת פעילות פלשתינית חזקה מאד.

אני נשאר לתפילת מנחה במושב הזקנים של קהילת ונציה כדי לעזור לקיום ה„מנין". אחרי התפילה — מדליקים נרות חנוכה. לפני ההדלקה כובשים את ביתכם „פרחי כהונה" — אלו ילדי הגן היהודי של ונציה. הילדים באו לחזות בהדלקת הנרות של הרב אשר בא מישראל. הוא מדליק את פתיליות השמן בחנוכיה העתיקה בת מאות השנים. הסטוריה עתיקה מאד מול ילדים בני 4—5. בחלקם בני משפחות מתבוללות בפרט (האבא גוי או האמא) הגננת מבקשת מהרב רשות שהילדים ישירו ביחד שירי חנוכה. היא מבצעת בהתלהבות על המקהלה, היא מכירה יפה את המנגינות ואת המלים „מעוז צור" — „מי ימלל גבורות ישראל". הילדים מלהטים אחריה בקול נמוך, קולה נשמע בעה בשמחה. הרב לוחש באזני: „הגננת היא גיורת, היא מקפידה על המצוות ומלאה באהבת ישראל".

קהילת פאדובה. הרב המקומי מקבל אותי בביתו יחד עם ילדיו. הוא רוצה לשלוח אחד מבניו לישיבת בי"ע בישראל, מבקש עצה ממני. בבית כשתילי זיתים מסביב לשלחן — ברכה מאין מלאה בנוסח ישראלי—איטלקי, מעורב. בנין מחזיק את סניף בי"ע במקום. בקהילה יש מאות בודדות של משפחות יהודיות. לפני ההרצאה אני מבקר בשוק מכירה של נוער „ויצו" במקום לטובת מוסדות חינוך במדינת ישראל. העסקנים המרכזים מדברים קצת עברית. יש לה בת בירושלים וגם היא מתכוננת לעלות בקרוב. היא סופרת את הכסף והרצאה מן ההכנסות. בינתיים מתאסף קהל המורכב מבני נוער נשים ועסקנים בגיל העמידה, קרוב ל־35 משתתפים. כמספר מכובד של משתתפים אם לוקחים בחשבון את נושא ההרצאה (ציונות) ומספרם הקטן של בני הקהילה.

לפני ההרצאה ניגש אלי איטלקי מקומי. נזכרתי בו כאחד מאותו בי"ע בעבר. לפני שנים, בקיץ, גר ליד מחנה בי"ע כדי ללמוד על אורחות ישראל. כאז הוא תומך נלהב של המדינה. שולח תרומות למגבית ומבקר מפעם לפעם בארץ. הוא מבקש מבני לבדוק אפשרות של ההתנדבות ב„משמר האזרחי" בארץ. הוא מוכן למכור את העסק שלו להודעה יהודית ולבוא לארץ לשירותי ההתנדבות — הוא מוכן לעשות כל דבר שיאמרו לו. בגלל אשתו ובנו קשה לו להתגייר, אבל הוא ציוני מובהק ואוהב המדינה גם מחוץ לעם ישראל.

קהילת טריסטי. בית כנסת גדול ומפואר המכיל מאות מקומות וקהילה קטנה בת מאות אחדות של יהודים. קהילה בעלת עבר ציוני מובהק, ממנה יצאו עולים רבים לישראל. כאן באו להרצאה — בכבודה רבה של ישישים ובני נוער לא רק כדי לשמוע אלא בעיקר כדי להזדהות עם הציונות. הרב המקומי, יהודי ישיש שבא מקרוב מארה"ב אחרי שנעדר קרוב ל־20 שנה מקהילה זו — מדליק נר חנוכה.

המשתתפים באים בטענות על הסברה דלה של העבודה הישראלית. השגרירות הישראלית חייבת לפעול באופן רחב ביותר ובתוך ה„קמפוסים" בעיקר. כאן שואלים מדוע אין כבשלה ליפות לארמי. הם מעורים בבעיות הפוליטיקה הישראלית — ואינם מבינים מדוע אין אחדות דעות בישראל, גם להם יש בנים ובנות אחים וקרובים בישראל. כאן מקבלים הרגשה שהקהילה כלה, ולא אחדים בלבד, נמצאת בדרך לארץ ישראל — אך אין עדיין תאריך לנסיעה זה.

בסוף ההרצאה אני נשאל על יחסו של [illegible] ליבני סופר הישראלי של העתון רב התפוצה „קוריירה דלה סירה". [illegible] כלו נגד מדיניות [illegible] מדינת ישראל בתאורים שלו על ה„מאבקי" [illegible] אינם תורמים לאחדות מדינת ישראל. [illegible] סיגלמן והוא מתגורר [illegible] באותו עתון נגד המדינה. בעל המכתב [illegible] את היהודים אשר [illegible] לרדיפים. היהודים אשר נרדפו ע"י [illegible] התחילו לרדוף אחרי הפלשתינים ולפגוע בהם ללא רחמים (כנראה [illegible]) [illegible] והוא לצעירים בעיני הגויים). המכתב [illegible] מתגלים [illegible] אומר בעל המכתב — שהיהודים נרדפו על־ידי נוצרים, גרמנים ונוצרים אחרים אבל אף פעם לא נרדפו ע"י מוסלמים" — שנאת הערבים לישראל נראית לו כדבר אבסורדי בלתי מתקבל על הדעת.

הכנס הציוני ברומא

הפעילות הציונית ב„שבוע חנוכה" הגיעה לשיא בקיום הכנס הציוני הארצי ברומא. [illegible] הארגון [illegible] בתנועה הציונית. בסיוע [illegible] והעסקנים המקומיים ארגנו שני ימי עיון ברומא. למעלה מ־250 בני נוער נשים ומבוגרים — מכל חלקי איטליה השתתפו בכנס, הרבנים ובראשם הרב טואף — הרב הראשי וכן הרב לארס רבה של ליבורנו לקחו חלק פעיל בדיונים. יש לציין במיוחד את חלקו של הרב לארס אשר קיבל על עצמו לעבוד בראש ועדת מחנכים ומורים לתכנון הגברת לימודי הציונות בביה"ס היהודי.

בכנס השתתפו מדריכי בי"ע והשוה"צ יחד עם השליחים כאשר נושאי הציונות והעליה לישראל כתבים ביניהם. הכנס נוהל באווירה חגיגית, כי פעם לפעם פרצו בני הנוער בשירה וריקודים. היתה הרגשה טובה שהנה הציונות מתחילה לפרוח ולהתחזק. הרגשה של גאווה להשתייך לתנועה הציונית העולמית. [illegible] היום הדברים ברורים ביותר אנחנו ציונים ולכן [illegible] בארץ ישראל. ישיבתנו באיטליה היא ישיבה זמנית בגלות, [illegible] ואנו עתידים לעלות בקרוב ארצה. כן חשבו ודברו כל המשתתפים. בשיחות [illegible] גיליתי שיש „כיסוי [illegible]" להצהרה ציונית זו. לרבים יש בנים בארץ, אחרים קנו בתים או אדמות — כולם מבקרים לעתים קרובות בארץ כדי לבדוק מעשית את שאלת העליה.

ביוזמת האדריכל דוד קאסוטו, [illegible] נתקבלה החלטה של „[illegible] להנוך קהילות העבר", יהודי איטליה, ובעיקר בני הנוער יארגנו טיולים וסיורים בקהילות העתיקות [illegible], פירנזה, בארי ועוד כדי ללמוד על ההסטוריה היהודית של הקהילות באיטליה, [illegible] כי מפגשים אלו עם „יהדות העבר" באופן ישיר ובלתי אמצעי יגבירו את הקשר בין הנוער ובין עם ישראל ומדינתו.

בזמן הדיון בבקשת רשות הדיבור אשה איטלקית המתלוננת על כך שבתה מושפעת מהלך הרוחות באיטליה ומדברת נגד הציונות. היא [illegible], אוהבת המדינה, מבקשת עזרה מאתנו [illegible] לה את בתה האנטי־ציונית...

הכנס נחתם בנאום ציוני מובהק של שגריר ישראל משה שיטן. הנאום מתקבל בהתלהבות רבה, חבל שלא מפיצים אותו באלפי עותקים באיטליה. בעיקרה הוא מזהיר מפני [illegible] של האו"ם בדיוניים והחלטות נגד הציונות הוא מזכיר לעולם כי לפני מחנות ההשמדה הנאציים נשמעו [illegible] — כאשר העולם [illegible] ואינו מניד עפעף ואינו [illegible] כי [illegible] מדבור למעשה הוא לפעמים קטן מאד...

עזבתי את רומא בדרכי לישראל אחרי ביקור [illegible] בתערוכה של כותבי קודש וכלי קודש של יהודים ונוצרים באיטליה.

מול התכוכה הזוהרה, „המעילים" המפוארים של ספרי תורה, הרקמות המרהיבות [illegible] של „הפרוכות" [illegible]

כל האמונה הגדולה והבטחון באלוקי ישראל ובתורתו, מול הציונות הנפעמת עכשיו בלבב של יהודי איטליה לא יוכלו לעמוד [illegible] האו"ם [illegible] — המתרגמים את [illegible]

„מחפשים שיטה חדשה ל... שאילתות

מאת יונה כהן

...רב ובא תאריך הולדתה של הכנ[סת], ט"ו בשבט. מנהג משנים עברו הוא ...שתמש בהזדמנות חגיגית זו לביקו[רת] עצמית־פנימית של חברי הכנסת ... עבודת הכנסת וכל הכרוך בזה. בכל ... מעלים היו"ר, חברי ועדת הכנסת ...ה ח"כים הצעות שונות „לשיפור העבודה", לייעול הפרוצידורה, ...א פעם מהווים מחסום בפני הסקת ...קנות מעשיות ומחייבות את הממ[שלה] ...ה לטובת האזרח, או מחסום בפני ...רי העם להביא לידי ביטוי השגות ...לצות לעבודת הממשלה. אך יש פרוצידורה המעוגנת בתקנון מהווה ...„עושר השמור לבעליו — לרעתו".

...זוהי ל„מוסד" הפרלמנטרי החשוב ה... „שאילתות החכ"ים והתשובות השרים". ב... ראשונות היו תשובות השרים לשאלות ה... מקור מידע על עבודתו של משרד ממשלתי ...או אחר, מקור לדירבון השר והמשרד לפעול ...מרץ בנושא מסויים וכן גם גורם מרסן את ... ופקידי משרדו מהמשך פעולה מסויימת ...בידה על אזרחים מסויימים.

...שאילתא היתה מועילה וחשובה כל עוד היתה ...ום כמותי סביר. משהתחילו החכ"ים, באמ[צעות] ...מוליכי הסיפות, בתחרות „מי ירבה בהגשת ...", והכמות הכבה עדיפה על פני האיכות, ...„נשקי" זה את ערכו. שפע השאילתות ד... מצאו את דרכן הישירה לסלי המערכת, ...ל„קמחזי" הגעה ב„דברי הכנסת"...

...ו מחפשים חכמים, ובעיקר יו"ר הכנסת יש[ראל] ישעיהו, דרכים לריבונו „מוסד" זה, מה גם ...הצעות האחרונים ביתנות התשובות בשעות ...ורות ובסופו של יום דיונים במליאה.

...וג השאילתות

...שי הסיעות הוועדות בכנסת מעיינים עתה ...ה חדשה של יו"ר הכנסת ישראל ישעיהו ... השאילתות, כדי להחזיר לשאילתא מעמד כאמצעי פרלמנטרי חשוב ומועיל, ולהצמית ... השאילתות הליכי דיון חדשים ויעילים. ...צעתו אומר היו"ר להנהיג סוגים של ...תות, והן:

...שאילתא דחופה, שהברא בקשת „המודיע" ...כיום להגיש „הצעות לשאלות" בכל נושא, ... ושאינו מוצדק, ולגבי כל הכרוה של כל ...פקיד בכיר.

...ילתה כזו שתוגש ליו"ר הכנסת עד יום שני ...שבוע, שעה 10 בבוקר, תיחשב „דחופה" רק ...אשר שיו"ר הכנסת תבחין יכירו בדחיפותה. ...רה הדחיפות — יעבירה היו"ר אל השר ...ל ובתיאום עמו ייקבע מועד התשובה ב... שבוע או בתחילת השבוע שלאחר מכן.

...לוש המהסבי הגאשילתא כזו — ... בפרלמנט הבריטי — תוצג ע"י השואל ...ת, ממקומו, בקיצור ובלי לסטות מהנושא ... בכתב ליו"ר הכנסת. השר עלה לדוכן ... השואל רשאי להציג שאלה נוספת. ושוב ... — שני ח"כים נוספים רשאים להציג לשר ...ת נוספות. חידוש זה הצלחת השאילתא ...ה בבקיעה רבה באימון ובגישה של משמעת ... כלפי יו"ר הכנסת (או יו"ר הישיבה), כ... כאשר „קפצו" ממקומם תשעה עשר ח"כים, להציג „שאלה נוספת", היו"ר הוא הקובע ... ידבר, ואין לח"כים זכות ערעור על כך. ...שר: היו"ר רשאי להפסיק את השואל, ואף ... המשיב, אם שאלה או התשובה חורגות ...ות ההוראות והנושא. השר רשאי לבקש הצ... שאלה נוספת כשאילתא חדשה.

אין לכלול בשאילתא?

...ף מיוחד המפורט בהצעה לתיקון התקנון ... השאילתות קובע מה אסור לכלול בשאיל[תא] ...ו בדברי ההסבר:

לכלול בשאילתא ויכוח, קינטור, קביעת ... גילוי דברים שפירסומם אינו הכרחי ל... השאילתא, או איזכור דברים או שם שמש... מהם עלבון לאדם או הריצת משפט נגד

לכלול ענין העומד לדיון בכנסת באותו ... או בענין שניתנה עליו תשובה תוך שבו... קודמו למועד הגשת השאילתא, אלא אם חל... ...ם המצדיקים הגשת שאילתא חדשה;

לכלול בקשה לחוות דעה משפטית או בנושא ... העומד להכרעה בבית משפט או בקשה ל... על ענין היפותטי...

לבקש הסבר או הבהרה לדברי שר בדיוני ... או מפלגתו, אף אם הדברים הם בתחום ...;

לפגוע בכבודה של הכנסת או בכבוד ה...

...ההגבלות הנ"ל חלות גם על התשובות ...ים, ולגבי כל סוגי השאילתות.

...לתא רגילה או בקשת מידע

...סוג שני של שאילתות הוא — שאילתא ... שלה ישיב השר תוך שבועיים מיום קבלת ... בהסכמת היו"ר אפשר לדחות התשובה ... נוסף.

... כשאי לפסול שאילתות ויפסק החלטתו ... לשואל, ועל החלטת היו"ר אין ערעור. ...שאילתא שהיא בקשה להסבר או להבהרה ... למעשה או מחדל במדיניות משרדו של ... נשאל.

... תשובת השר רשאי השואל, וכן שני ... נוספים (לפי בחירת היו"ר, מבין אלה ה... לשאול), להציג שאלות נוספות בגדר של ... הבהרה בלבד. היו"ר רשאי להפסיק שואל ...שמסגרת זו.

... נוסף — נעדר השואל מהגיע מועד ה... בסילת השאילתא, אך השר רשאי להשיב ... על השואל.

... שאילתא לבקשת מידע, שאין להשיב ב... מכסבים. התשובה תישלח לשואל ... ב„דברי הכנסת", לבקשתו של בעל ה...

...יום מוקדם של שאילתות

...אילה היא שח"כים מסויימים מגישים שאיל... ירושם, בסמוך הנושא לשר המשיב, ואף ... הובאו לעיונו של יו"ר הכנסת. ... זה להגיש גם „סגירים" לפרסום שאר ... שלה והתשובה. השואל מבקש להופיע, מ... מקודם זה ועלה אישית־ציבורית, בפרס... השר שעות להכין לתת תשובה. ... התרשה סעיף מיוחד הבא לקבוע שאין ... שאילתא, אלא 48 שעות לאחר שהוגשה ... בכנסת, והוא רשאי לאסור את פרסומה ... שאר לאחר שתשובה לשאילתא שפרסומה ... עיניים של מדיניות חוץ ובטחון המדינה, ...ת מתאימה ובהסכמת השואל.

... שהשואל והודה הוא לפרסמה לפני ... השר רשאי שלא להשיב עליה...

שואל „הצופה"

טופס רמת החיים - פגיעה באיכות החיים

מאת ג'ן

כבירותו, האם רכשת השנה מכונת ליבוש השיער, מכונת כביסה או שואב אבק? האם הזמנת עוזרת לניקוי שמשות וחלונות? האם שלחת את הילדים לקייטנה פרטית? ואתה אדוני — נסעת הקיץ לחו"ל? החלפת מכונית ישנה בחדשה ממנה? שלחת מתנות יקרות לעובדיך בחגים? קנית מערכת סטריאופונית חדשה? — בבקשה הצהירו על כל אלה, ובכתב. נשווה את הצהרותיכם לרמת ההכנסות עליכם דיווחתם למס ההכנסה ונראה האם ממשכורת חודשית של כמה אלפים באמת אפשר לחיות ברמה המקובלת עליכם...

התיאור איננו דמיוני. הוא יעשה חלק מן המציאות היומיומית של רבים מתושבי ישראל החל מן הרגע בו ינהיגו שלטונות מס ההכנסה את חובת מילוי טופסי רמת חיים. הכוונה, אקדמית, טובה ללא ספק. פעמים רבות נשמעה בארץ הטענה כי משכבות אבירה של מעלימי הכנסות — מצליחים גם מס ההכנסה את עיניו, וכי יש צורך להעמיק את הגבייה. אם בכל זאת התקבלה ההצעה בישראל בתגובה של בהלה נזעמת ותחושה של קיפוח זכויות הפרט, יתכן שלא דווקא בעזרת אמצעי שכזה — תושג המטרה.

„ישראל איננה מגיעה לקרסולי ארצות הברית באיכות גביית המיסים שלה" — הכריז שר האוצר מר יהושע רבינוביץ כנגד המתקוממים על האמצעי החדש. אמנם, בתדריך מקצועי לביקורת מעמיקה וחקירה של מס ההכנסה האמריקאי מתבקשים „הקרבנות" להצהיר אפילו מראש על הוצאות משוערות של מזון, ביגוד ושיפוצים בבית, להצהיר על הון, רכוש, תכשיטים, מכוניות, יאכטות והוכן לספות. הבנק שלהם ולקבל בפסיביות בילוש של סוכני המס אחר סוג הבגדים, מראה הריהוט ורמת התבשילים בביתם, אבל בתחום זה צרת רבים איננה נחמה. הנוסף על כך — בארצות־הברית החקירה נעשית בעיקר לגבי אנשים אמידים ביותר, שעה שבישראל קשה לאמוד את יעדם של טפסי רמת החיים אם מדובר בהם על מכשירים חלביים כמו מכונת כביסה...

„הטופס כלי דראסטי וגס"

הירהורים אלה ודומיהם, העלו בפנינו השבוע משפטנים, אנשי כלכלה אותם שאלנו לתגובותיהם על הרעיון שהגו אנשי מס ההכנסה. פרופ' אהרן אנקר, למשל, ראש הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת בר־אילן, שהוא בנוסף לכך עולה מארה"ב סיפר לנו כי איננו זוכר אי פעם טופס רמת חיים או הזמנה לו — אתור בדרש למלא כאשר היה אזרח אמריקאי.

„אולי חובת דיווח מפורט נדרשת מאנשים החשודים בהעלמה, ואז בצורת ראיות נסיבתיות, כלומר רמת החיים שלהם, מנסים להוכיח כי הצהרותיהם אינן תואמות את הסכומים הנדרשים לסגנון חייהם, אבל אינני מכיר דרישה דומה לגבי סתם אזרח".

שאלנו — האין בטופס החדש חריגה מבחינת מצב באלמנטריה?

פרופ' אנקר: חוק מס ההכנסה לא משאיר לאזרח אפילו זכות שתיקה. אדרבא אדם חייב לדווח ולגלות מקורות הכנסתו אחרת לא ניתן יהיה לבצע את החוק. אלא שכאן נכנס שיקול של מידה ואיזון. כלומר, עד כמה עוקבים ובולשים אחריך, עד כמה מטרידים אותך... אישית אני סבור שהבעיה האמיתית היא בקיום בעלי המנות ובריחים של שוק ההון יותר מאשר בהעלמות של בעלי

פרופסור אהרן אנקר, השופט ד"ר יעקב בזק, עו"ד מאיה תבורי, פרופ' דוד לזרוביץ ופרופ' יעקב פרוש על כוונת האוצר להנהיג טופס „רמת החיים".

*

הצד המשפטי, החברתי והסוציאלי של הבעייה. „הטופס יכביד על החיים ולא ימנע העלמות מס" — הם אומרים.

האכסניות, שאיך היא מה מספרם. בסך הכל אני רואה בטפסים האלה כלי דראסטי, כלי גס, וספק אם יעיל".

כאשר פנינו אל השופט ד"ר יעקב בזק בשאלה דומה, הדגיש, השוק בטפסים אלה כדי לפגוע בהוה יסוד של זכויות הפרט ענה לנו: „בישראל לא קיימת חוקה ואין חוקים עיוהסים, שהכנסת מחוקקת דוחה חוק הקודם לו. בעקרון — כל חוקי הכנסת קודים. אם, אגב, לא מתכוונים בטפסי רמת חיים להתקין חוק חדש אלא להתכוון הגנה לפי חוק מס ההכנסה הקיים — הרי שלחוק זה סמכויה כה ברורות כאין לי ספק כי תהיה ברת־תוקף".

הטבע האנושי להעלים מס

שאלנו את השופט בזק, שהוא מומחה למשפט עברי, וכתב בזמנו מחקר בשם „הלכות מיסים בהקורות העבריים", האם יש מקבילה בספרות ההנ"ת לטפסים המוצעים.

„לקהילה היהודית בימי הביניים היתה סמכות להטיל מיסים ללא הגבלה. לקהילה היה תקציב בנוסח מדינה, כלומר, היא החזיקה מערכת חינוך, בפעל סעד וצדקה ושירותים דתיים. כדי לגבות מיסים השתמשה בקהילה בכל אמצעי אפשרי. אמנם, מס הכנסה לא היה קיים, אבל היה צורך לכל אזרח בקהילה להגיש הצהרת הון ולשלם מה רכושו. היו בקהילים שבועה, שהחשש מכמה היה רב, על פי שחשדו בו כי הצהרתו איננה הצהרת אמת. הרוב, בחשש להשבע, הצהירו הצהרות רכוש מפורטות.

רבי ישראל איסרליין, בעל „תרומת הדשן", במאה ה־15 קובע: „שאדם חייב לפרט ולפרש בביאור יפה כל הנכסים איכותו וכמותו וכן נהגו בכל גבולנו".

חכמינו ידעו היטב שהטבע האנושי להעלים מס ויש להשתמש בכל אמצעי כשהציבור זקוק לכסף ואין ברירה.

בתשובה של בעל „חוות יאיר" מהמאה ה־17 כתוב: „אדם צריך לפרט רכושו בדייק". ואם כתוך השוואה הצהרה נוכחית לקודמת רואים פרבי שההפרש גדל בצורה שאי אפשר להסבירה בהולך עסקים רגיל, ברור שהעלים הכנסות ואין אפילו צורך להוכיח הוכחה בטפסי.

ברור, בסכם השופט בזק, שכל אמצעי חז"ל שימוש זהיר ודי־... שה של המידה הרצויה.

עו"ד מאיה תבורי, כן המיגזנה הישראלית לצרכנות, במאה באוזנינו התנגדות חריפה לטופס המוצע.

„יש גבול דק בין זכויות האזרח לזכויות הצרכן, וגם הוא יכול להשתבש. אני חוששת שיש כאן גלישה לתחום זכויות הפרט אפילו אם אין עבירה על חוק כתוב. אנשים רבים עמם שוחחתי השבוע וכותבתי לאנשים ושרים שאין להם שום חשש שבעולם לגלות מקורות הכנסתם, ביטאו באזני רגשות של רתיעה וכעס. מדברים על אווירה של חשדנות הדדית, אומרים: מה זה, נדמה יהיה לנו שאנחנו חיים ברוסיה ולא בארץ דמוקרטית".

אגב, אריה חלק, שאף הוא, כיו"ר האגוד להגנת הצרכן, יכול להתייחס לבעייה מנקודת מבט צרכנית הסביר לנו כי „אם יש בארץ אזרחים הרוכשים מרצדס בנק ברבע מיליון ל"י ומצהירים על הכנסה חודשית של אלפיים — מדוע לא יחקור האוצר את מקורות הכנסותיהם? כלומר, זהו אמצעי שיכול להביא תועלת בתנאי שיעשה נכון. אם האמצעי ינוצל לרעה, אם יחקרו מי קנה מכונת כביסה, שכידוע שכבות די עניות נזקקות לה — הרי שזה דבר אחר..."

פיחות ב„איכות החיים"

פרופ' דוד לזרוביץ הוא סוציולוג מארה"ב המרצה היום בפקולטה למדעי החברה של אוניברסיטת בר־אילן ועומד בראשה. „מנסיוני האישי באמריקה, לא נתקלתי בדבר דומה" — הוא אומר „מעולם לא מילאתי טופס שכזה. ואני חושש שלא תהיה כל דרך לאכוף את מילויו גם בארץ. לא כל אזרח מסוגל להתמצא בטפסים, ולא כל אזרח מציית לטפסים. בסך הכל זה יגביר את הניירת והבירוקרטיה, האם זה מה שחסר לישראל כרגע כדי להבריאה? עוד ניירות.

אינני צופה הגברה של חשדנות הדדית והלשנות בעקבות הטפסים הללו, אבל אני צופה סיבוך נוסף של החיים כאן. בממשלת ארה"ב, לשם השוואה, עושה הכל כדי לפשט את ההליכים הבירוקרטיים ואילו לי נדמה, משהותי הקצרה בארץ, שאזרח ישראלי מסובך במערכת די מביכה של בירוקרטיה. טופסי רמת חיים רק יסבכו עוד יותר וממילא יפחיתו גם את מה שמכנים איכות חיים.

„הבה נתחכמה לו"

השאלה היא, כמובן, גם כלכלית כלומר, לאיזו כדאיות כלכלית ממשית צופה הממשלה מאמצעי זה. אמנם, מר סלים מועלם, סגן נציב מס ההכנסה שעמד בראש ועדה פנימית של נציבות מס ההכנסה חיבר את „תדריך לביקורת מעמיקה בתיקים שעלו במידגם" מצפה לתוספת של מיליארד וחצי ל"י לקופת המדינה באמצעות הטפסים, אבל הכלכלן פרופ' יעקב פרוש אומר: „איני רואה תועלת ממשית בעיקוב אחרי רכישת פריטים קטנים. אני בעד מעקב אחר סעיפי הוצאה גדולים מאוד: מספר הדירות או האכסונות, או בתי המלאכה שברשות אדם. אם יכנסו לפרטים קטנים — אפשרות העקיפה היא בלתי מוגבלת ואז לא תהיה שום דרך לאכיפת התקנה.

למשל, אם בכל סעיפי הטופס החדש לא יוזכר סעיף בשם: טבעות יהלומים, ישקיעו הכל כספים דווקא באלו — ולא יצהירו עליהם ודוגמאות כאלה יש לעשרות. אני חושש איפוא למערכת נוספת של שוחים. אנשים יעשו הכל בנוסח הבה נתחכמה לו ויתחילו להמציא כל מיני דברים משונים. מה למשל יעשו לאדם שיוציא כספו, בכוונה, על משחקי קלפים. נדמה לי שאמצעי זה רק ימרר חיי אנשים בלי להביא לתוצאות הכספיות הממשיות אליהם מצפה האוצר".

ה„מאפיה" מושלת בשווקים

מאת יהודה עזריאלי

„המאפייה" האלימה והרצחנית שי היתה ידועה לשימצה בארה"ב, השתלטה על העולם התחתון בשעתו הודות לקשריה ב„חלונות הגבוהים". מסתבר, כי בתהליך האמריקניזציה, שהשתלט על כמה מאורחות חיינו בארץ, הביא עמו תופעה דומה, המתמקדת גם אצלנו סחיטה, תקיפות, אלימות ואיומים, שסכנתם איננה פחותה. מסקרים שנערכו על־ידי המועצה הישראלית לצרכנות, בראשותו של ח"כ משה שחל, שהוא עצמו איש המימסד הישראלי של מפלגת השלטון, עולה למעלה מכל ספק כי יש קשר ציבורי בין המכה של „דמי החסות" („פרוטקשן"), שנחשפה באחרונה ובין תופעות „הרמפיסטים" האלימים בשווקים לפירות ולירקות.

מקור הפשע הוא אחד. ההבדל ביניהם, שלגבי ה„פרוטקשן", מנסים השלטונות לפעול באמצעות המשטרה ובתי־המשפט. ואילו לגבי „הרמפיסטים", ישנה השלמה מסוכנת מצד משרד־החקלאות וגורמים שלטוניים אחרים. ופער־התיווך שהם גורמים, מביא לשוד הצרכנים.

הנושא נמצא בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת. אבל כפי שהעיד בפנינו ח"כ שחל, גם היא „איננה משוחררת מלחצים ואין לה הכלים לטפל בכך".

השלטונות אינם יכולים לרחוץ בנקיון כפיהם כאשר הם באים לטפל בתחום הרגיש (והמסוכן) של גורמי התיווך, שלפי סקר המועצה לצרכנות מעמיקים את פער המחירים בין היצרן לצרכן במאות אחוזים. והלקוח משלם סבין ותקילין, מבלי דעת.

בזבוז של עשרות מיליוני ל"י

הסקר, שפורסם לפני חמשה חדשים, לא הביא לשיפור המצב. יתירה מזה, הוא מסתמך במידה מרובה על עיקרי הסקר המפורט של ועדת חוגי ז"ל משנת 1967 וכבר היו דברים מעולם, שמנסים עד היום להתעלם מהם.

ירקות ופירות מהווים 7.5 אחוזים מכלל סל הצריכה שעל פיו נקבע המדד ואמור לשקף את הוצאותיה של משפחת שכירים עירונית ממוצעת אם יוזלו המחירים הממוצעים השנתיים של פירות וירקות ב־20% למשל, ירד המדד באחוז וחצי, כלומר בעשרות מליוני ל"י שהמשק משלם תוספת יוקר. כל עליה במדד גורמת למדינה הוצאות עצומות, שצריכים לשלם לבעלי אגרות חוב הצמודות למדד, שהציבור מחזיק בעשרות מליארדים ל"י.

מי הם „הרמפיסטים"

הגורם העיקרי והאלים במערכת זו, הם „הרמפיסטים". אלה קבוצות של אנשים אלימים, הניצבים על רחבות המכירה, הרמפות, המפרידות בין המשאיות הפורקות סחורתן ובין המחסנים. הם פעילים בשוק הסיטונאי בעיקר כאשר שורר מחסור במוצר מסוים, כמו בערב החגים — ואז קיים עודף ביקוש על פני ההיצע. פער כזה נוצר גם בתנאי מזג־אוויר משתנים ופגעי טבע מקריים. ואז, משתלטים „הרמפיסטים" על המשאיות, מכוונים אותן, או חלק ממטענן למחסן של סיטונאי זה או אחר, תמורת תשלום „הוגן", הנע בסביבות 1 ל"י לארגז. סיטונאי שאיננו משלם, מוחרם ומנודה על־ידם ואיננו מקבל סחורתו.

שחל טוען כי המשטרה איננה ניגשת לשטח שבשליטת „הרמפיסטים". בינתיים, הודה שר־המשטרה מעל במת הכנסת בתופעה הרסנית זו בשוק הסיטונאי. אבל המשטרה איננה מאתרת אותם — ומי שניסה להתקרב למקום, מקבל מכות. העמלות שהם גובים וגורפים מגיעה ל־800 ל"י למשאית. הכל „כסף שחור", הגבה שלא כחוק. אין מצהירים עליו ואין משלמים מס־הכנסה. והרמפיסטים דורשים להישאר באלמוניותם, בגלל חששם מדחיות מס־הכנסה.

סיור שנערך באחרונה על־ידי משטרת ישראל ב־מועדוני הימורים וקלפים, מגלה לפי ממצאי המועצה לצרכנות, כי הלקוחות הראשונים שם, שבידם הון מזומן מלוא החופן שטרות מרשרשים, אלה סוחרי הירקות.

מערכת התייקרויות מיותרות

למערכת ההתייקרויות המיותרות בשווקים ישנם חורמים נוספים. כמו מובילי המשאיות ובעלי הארגזים, הלוקחים „דמי שימוש" קבועים בגובה של 70 אג' לארגז, מחיר אחיד. בתוספת שכר סירוה של 50 אג' לכחזירי הארגזים למחסנים של הבעלים. כל ארגז כזה עושה בממוצע מאה סיבובים ומכניס תוך חצי שנה כ־70 ל"י, כאשר מחירו הריאלי שש ל"י בלבד. מלבד זאת, הכנסתו של מוביל מגדר בתוך העיר היא כ־900 ל"י ביום, ברוטו. כאשר נותר, נטו, 700 ל"י. והוצאות אלה אינן סוף הרשימה.

לפי הסקר של המועצה לצרכנות מגיעות הוצאות התיווך בישראל לרמה הגבוהה ביותר. החל מ־148 אחוזים בשוק הפנות, דרך 209 אחוזים בצרכניות ו־153 אחוזים בסופרסל, במחיר לצרכן. לשיא מגיעות החנויות הפרטיות של בעלי הירקות, שבהן מגיע פער התיווך ל־369 אחוזים במוצרים ממריימים ול־243 אחוזים בפירות. כלומר שני שליש עד שלשת רבעי מחיר המוצר, מגיע לגורמי תיווך ולא לגדולים.

אפילו שר־החקלאות שהכחיש מעל במת הכנסת את פרטי הסקר האמור, הודה בועידה „תנובה", כאשר „ציין בדאגה שפער התיווך מגיע ברוב המקרים ל־60 עד 70 אחוזים ובכמה מקרים עד 100 אחוזים על מחירי הקנייה, כאשר הפער הסביר לדעתו, הוא בין 30—40 אחוז. אבל עובדה היא, קובע הסקר, כי השוואה במחירים האבסולוטיים מראה שכאשר מ־שלם הצרכן 3 ל"י לק"ג עגבניות, מקבל החקלאי רק 64 אגורות, הקמעונאי מקבל (ברוטו) כ־2 ל"י והיתר משולם כמסים והוצאות למובילים; הצרכן משלם 3 ל"י לק"ג חצילים והחקלאי מקבל רק 90 אגורות.

הנהלת משרד־החקלאות והנהלת „תנובה" מכחישים שגורמי התיווך גורפים סכומים כה גדולים וקבעו כי השנה ירד הפער ב־50% ואיננו עולה על 150% וברוב המקרים הרבה פחות.

ההתעלמות כשותפות לפשע

אין להשתחרר מההרגשה שמשרד־החקלאות חושש להיכנס לעובי הקורה ומשום כך מנסה לרכך את הביקורת על־ידי הצהרות העובדות — בהקשם לברוך, להסביר ולהבהיר. עובדה היא שהתעלמו גם מדו"ח חוגי ז"ל, שעסק בסוגיה זו לפני שמונה שנים, המליץ על שורה ארוכה של 36 המסקנות, רק שליש הון בוצעו עד כה.

בתגובה של מנכ"ל משרד־החקלאות, הוא הא־שים בין הקאר את המשטרה, שאיננה מדקת דבולמת את אלה המפעלים בשוק שלא כחוק. אבל נראה, שלאזלת היד שותפים גם שלטונות מס־ההכנסה, ומשרדי הבריאות והמסחר והתעשיה.

השווקים בישראל הפכו למוקד של פריקת עול בנוסח כמעלית. הריבון שהשלך בחיפה והרס האיטלי, פוצץ בציבור פרשיות כמותות של „פרוטקשן" וניבטים של פשע מאורגן למכה המזל, אין עדיין פגיעה בנפש. האם לכך מחכים המופקדים על החוק וביצועו? ההתעלמות מהמצב כמוה כשותפות לפשע.

התמורות ברחוב הערבי בישראל (ב')

מאת נ. גולן

הדור הצעיר פונה ל... „אש"ף"

„בתנאים הקיימים כיום של כיבוש ואפליה אין הסטודנטים הערביים מוכנים להשתתף בכל עבודה בטכוניה... אין צורך להזכיר שהעם הסובל בשטחים הכבושים הוא עמנו ואסור לעזור להמשך המצב... מדיניות הכיבוש והאפליה היא אויבנו" — גילוי דעת קיצוני זה לא פורסם ע"י מפקדת אש"ף אלא הופיע „בדבר הסטודנטים הערביים" של אוניברסיטת חיפה.

האווירה בקרב הצעירים — קיצונית

בצד הירהורים על תחומי חופש ההתבטאות בדמוקרטיה, שנדמה כי אנו מרשים למתוח אותם עד אין גבול, ברור כי גילוי דעה שכזה רק מחזק את התמונה המצטיירת ברשימתנו הראשונה לפיה גולש הציבור הערבי הישראלי בקצב מהיר אל מתוך (על כך יש עוד חילוקי דעות) אל המידרון הלאומני הקיצוני.

מול ההדעום הגלויה של סטודנטים ערביים באוניברסיטה בר־אילן שאין כל אפשרות לחיי שלום של ערבים בצד יהודים בדורנו, מול ניתוח המצב של איש מכון שילוח הרואה בגישת ערביי המדינה פרי בלתי נמנע של המצב הפוליטי באיזור, מה יש בפי המימסד היהודי? כיצד מתכוננים אנחנו לקדם פני הרעה, איזה צעדים לנקוט, אם לא לנקוט?

דבר אחד ברור — להפתעתם, חרשות לבקרים, של פלגים קיצוניים אף יותר מאש"ף עצמו, כפי שתעיד תמיכת שרי הנעם בזדינה — יש הוצאות (ולו רק אמוציונאליות בשלב זה), גם בקרב ערביי ישראל. מסתבר שאזנם כרויה מאוד למשדר, לנכתב ולנאמר מעבר לגבולותינו, כרויה יותר בכל אופן מאשר לנעשה ולנאמר אצלנו...!

מיכאל (מייקל) ינקלביץ, יו"ר ועדת חוץ והסברה של אגודת הסטודנטים בבר־אילן מכיר היטב את הצעירים הערבים בקמפוס שלה. הוא זה המטפל לא פעם בתלונותיהם, משיג להם אולמות להתכנסויותיהם ומארגן מופעים שיבטאו גם אותם.

אומר מייקל: „טענת היסוד של הסטודנטים הערביים היא שאין נותנים להם להתארגן בנפרד.

— ואני דוחה אותה. אגודת הסטודנטים היתה להיות גוף מרכזי המייצג את כולנו, אחרת יבואו מחר להקים אגודת סטודנטים יוצאי תימן ואגודת סטודנטים יוצאי פולין ואין לדבר סוף. אפילו בחו"ל כאשר יהודים מקימים ארגוני סטודנטים משלהם בקמפוסים, הם לא מיוצגים ישירות בפני שלטונות האוניברסיטה אלא דרך האגודה המרכזית. אסור להתעלם כמובן גם ממצבנו המיוחד — אנחנו במלחמה עם הערבים, וכאשר סטודנטים ערביי ישראל אומרים לנו בגלוי: אנו פלשתינאים, איך הם מצפים שנאפשר להם להתארגן בגוף רשמי שיתנו כאילו גושפנקא רשמית לדעות האנטי־ישראליות שלהם?"

אמרנו: מקובל שההסברה היהודית איננה מוכנה לקלוט את ערביי הארץ — ומכאן מקור איבתם.

מייקל: ביום החמישי, ה־25 לדצמבר, תיכננתי ערב הוי ערבי כנסיון ראשון לשילוב משמעותי של ערבים ויהודים מבחינה חברתית. לפני ימים ספורים באו אלי הסטודנטים הערבים — וביטלו את הערב. שאלתי: מדוע? סרבו לענות. לדעתי — זה נתפס כצעד לא מאקסי בעיניהם שיפורסם כי בבר־אילן מתקיימים פתאום שיתוף פעולה בין ערבים ליהודים. האווירה בקרב הצעירים הערביים היא כה קיצונית עכשיו שאפילו דבר הכיס פגם יראה בשיתוף פעולה עם „האוייב", כנראה שלפי רעום כדאי להם להיות להוויראית כבני נכר המיבטר הזה. נראות הלאומית היא בעליה, והם מסרים לדעת שלא כדאי להיות שקטים ומשתפי פעולה אלא אדרבא, מצב להיות הנזי ולהביע דעה אנטי־ישראלית, כי בשטוש הדמוקרטי בישראל לא יפגעו בהם...

ש. האם מבריך משמע שיש לשנות את הדמוקרטיה הישראלית או לנקוט בצעדים מעשיים כנגד המתבטאים בעד־כיים?

מייקל: רבים בקמפוס הסטודנטים היהודיים שאומרים: צריך לסלק את הערבים מן האוניברסיטאות. אני מתנגד להם. זה הבהיר שהמשטר הדמוקרטי חייב לסלם. אני מודע להתגברות הקיצוניות, אני רואה נגד עיני את תופעה הקיצוניות אבל גורס שמוטב שיתבטאו בגלוי מאשר יעשו זאת במחתרת ללא ידיעתנו... מי שיתפס על מעשה חבלה — שיתבידו בעונש, אבל על דיבורים ומחשבות — אסור לשפוט אדם...

ש. הוכחת גילויים קיצוניים שאתה רואה כמו עינך. הכה מבהנם?

מייקל: בדוגמאות לא חסר. למשל כשאלתי, הנה אתם מעידים לומר כל כה שבלבכם עלינו, אם יקום משטר פלשתינאי ואני אהיה סטודנט באוניברסיטה שלכם, האם גם לי יהיה מותר לומר דברים נגד שלטונכם, הם צחקו ואמרו: אנחנו לא נהיה „פרייארים" כמוכם!

יתר על כן, הם עצמם מודים שלו דיברו בסוריה כפי שהם מדברים בארץ, היו הסורים מזמן אוסרים אותם... אני נזכר למשל איך ספרן ערבי בספריית האוניברסיטה סיפר לי בלגלוג כיצד קצין גבוה, סטודנט אצלנו, פנה אליו וביקש עזרה בחיפוש אחר ספר, במקום שייעזר בכוחות עצמו בקטלוג. זו התושיה של קצין צה"ל? אמר הערבי, מה פלא ש„סידרנו" אתכם במלחמת יום הכיפורים. על אף כל זאת, אני בעד דמוקרטיה. עצוב יהיה היום שבו אנחנו נרד לרמה שלהם במקום לקחת שיום אותו יעלו לרמה האנושית שלנו..."

יש גם חוגים מתונים

למייקל ינקלביץ, כסטודנט, מותר עדיין להחזיק בדעות אידיאליסטיות ותיאורטיות נעלות. אבל מה אומרים האנשים שבשטח? עסקן יהודי של אחת המפלגות, שביקש לשמור על אלמוניותו, שאלה שהם „קבלני הקולות" הציונות ברחוב הערבי, תיאר לנו כך את התמונה המצטיירת מתוך נסיון אישי ויום־יומי.

„בשביל מה זה טוב שמגזימים כל כך, ביחוד באמצעי התקשורת, בתופעות של קיצוניות ברחוב הערבי? זה מזיק לנו וגם לא כל כך מדויק. יש עדיין חוגים החל במוכתרים וכלה בבוגרי האוניברסיטאות שהם גם מתונים וגם מוכנים לשתף פעולה איתנו וגם להצביע בעד המפלגות הציוניות. יש חוגים המעוניינים לעשות הכל לשימור הדת המסורת בקירבם והם מתנגדים לאש"ף בהור תנועה לא דתית ושמאלנית. כלומר — אי אפשר לדבר על דעות פת־אומי. קיצוניים בכפר הערבי היו גם לפני ארבע חמש ושש שנים. מי שמסתובב ביישוב הערבי כמוני — יודע זאת. הרי כבר לפני מלחמת יום הכיפורים נתפסו חוליות חבלה ישראליות דווקא מבני הצעירים, אז מה פתאום מזדעזעים או תגו? מאז 48 זה היה כך. תמיד היו שלושה פלגים בישוב הערבי הישראלי. הפלג הקיצוני הקטן, הפלג המרכזי — האדיש, ועוד פלג שנהנה באופן ישיר, בצורות שונות, ממגע חיובי איתנו. מאז מלחמת יום הכיפורים, וכאשר אש"ף נהנה ממעמד בינלאומי, עלתה יוקרת הלאומנות הערבית, וירדה יוקרת ישראל, גם אצל הערבים שלנו. אבל לא צריך להגזים.

אפילו לא כל תוצאות הבחירות בנצרת? גם כאן הגזימו וניפחו לא לצורך. באופן כללי מראה. הוצאה אלה על כמה שגיאות ... — ולא על כך שכל ערביי נצרת נעשו פתאום קיצוניים. בסך הכל קיבלה רקח הכנה כמה מאות קולות יותר מאשר בבחירות היהודיות ואילו המפלגות הציוניות כמה מאות ... פחות, אבל המאות הללו ביטאו התמר־מרות או מחאה קונקרטית (למשל, הנוצרים הקתולים נעלבו שנציגם הועמד במקום לא מכובד ברשימת המערך. למשל השמאלנים המתונים היו מעדיפים להצביע בעד מפ"ם אילו הופיעה בנפרד וכד') ואין בהם להעיד על פניית כל המיגזר הערבי האביד שמאלה. זה לא תפקידי לתת עצות לממשלה בעל גבי עהון אבל אני משוכנע שיש צעדים מעשיים שבידינו לעשות כדי לתקן או לעכב את ההדרדרות."

יועץ ראש הממשלה: הערבים אזרחים שווי זכויות

שמואל טולידנו, יועץ ראש הממשלה לענינים ערביים מאז 1965 הוא, ללא ספק, אדם המצודה ברחוב הערבי. לא פחות מעסקני המפלגה, ועם זאת מכיר גם את המדיניות הישראלית הרשמית ... לעיצובה.

האם אינך סבור שהליבראליות של המדינה הישראלית כלפי הציבור הערבי הישראלי נוחלת כעת מאכזבה בשליטות הזדיבים?

— איזה ליבראליות באים היום להקוף? הרי זה שאנחנו מאפשרים זה פשוט היכולת לנוע בדרכים ללא רישיון והרשות לחפש עבודה בכל הארץ. אין איפוא לדבר על ליבראליות מיוחדת — אנחנו נוהגים בתושבים הערבים כבאזרחים שווים של המדינה.

האין לדעתך כל ניצול שיינן זה לרעה על ידי הקיצונים מקירבתם?

— הוכחה? איזה צעדים קונקרטיים מתכוונים בכך? הצעד היחיד האפשרי הוא חזרה למימשל צבאי ולישובים סגורים. עד כמה שידוע לי אפילו ח"כ אבנר לין, שהוא אבי הגישה החדשה המחבבת להקשחה, לא מציע מימשל צבאי מחודש. אפילו הוא אומר שהיה צריך ... הצעה אחרת, שכל ... הצהיר: אני אש"ף יסולק מן ... ערבי שיצהיר כך — ... ואת הצעה שתידון בכנסת ויש להחליט בה. אישית, אני מתנגד לכל הקשחה שתהיה כרוכה ותפגע בכלל ערביי ישראל.

האין בהתקבלות העליה הלאומנות הקיצונית של הסטודנטים הערביים, שהם סוף סוף בני המדינה שגדלו ע"י ישראל — הוכחה לכשלון החינוכי הישראלי שלנו?

— אני נגד הכללות סיטאליות. התמונה היא מורכבת ושום תיאור פשטני לא יכיל אותה. ... תאוריית הכישלון החינוכי. האמת, שאם לא נתנו לערבים הישראלים את השפה, התרבות ... שלנו — נסים בקירבנו ... בחינוך ישראלי ... דור שיהיה ... לבני ... גם הצרפתים באלג'יריה ... שבאה ל„צרפת" ... הגישה השניה סוברת כי ... ציבור שלם ... להתעלם ממציאות ... ולכן יש לעצב לפיה גם את ... גרסתי את הגישה השניה, שכן החינוך שהקנינו לערבים הישראלים היה דווקא לפי ... הגישה הראשונה: אבל היו בהחלט הבשות אחרות ... טליטה מוגברת של ... הממשלה, שכן הם ... קבלה.

אנחנו ... כמה מסובכת הבעיה. המציאות ... — אין שניה לה בעולם, ואין כדי להבהיר ... את הבעיות המה־שורות בה. אין עוד עם הנמצא במלחמה במשך עשרות שנים, וחצי מליון מבני העם הזה שבו הוא נלחם — חיים בקירבו. אין בכלל בהיסטוריה תקדים למצב שכזה. אני סבור שמי שתופס את הקושי לעומקו יכול להבין שבעצם המציאות מכתיבה. או יכולה היתה להכתיב, קשיים רבים עוד יותר מאלו הנוכחיים. יתר על כן, מעצבי המדיניות והחינוך עם קום המדינה, אני מניח, לא העלו על הדעת קונפליקט שיימשך עשרות שנים, ובכל אשר עיצבו, התכוונו למצב נתון מוגבל — ולא למצב של קבע. קשה אם כן לבוא ולהאשים אותם בצורה פזיזה. האשמה והסיבוכים הם פרי המציאות. מציאות שבה הוקמה מדינה יהודית עם ציבור ערבי גדול בתוכה. מציאות שבה התפתחויות פוליטיות בארצות הגובלות בנו ועליית אש"ף ומעמדו הבינלאומי — משפיעים בתהליך בלתי נמנע על המודעות העצמית של ערביי ישראל.

התיסכול והשפעתו המזיקה

אם מדובר בתהליך בלתי נמנע, הרי כאילו מתבקש שנשב בחיבוק ידיים ולא נעשה דבר, שכן כל מה שנעשה לא ישנה את המציאות, או להפך, שנשלים בשטר מזפליטאורי ונגיע ביד ברזל, שהרי גם הליברליות הדמוקרטית שלנו לא תבגע דבר.

— חלילה, זאת לא אמרתי. אדרבא, עוד במרץ 1973, כלומר, לפני מלחמת יום הכיפורים הגשתי תזכיר לממשלה ובו תיאור התהליך המתרחש עתה לנגד עינינו. כבר אז כתבתי שהתיסכול בקרב ערביי ישראל ילך ויגבר, הרגש הלאומי יתעורר וככל שירבו בוגרי אוניברסיטאות — כן תגבר התסיסה הרעיונית בקירבם. יחד עם זאת הצעתי אפשרויות פעולה מצידנו שיימתנו את התהליך במידה ניכרת. אני מקווה שאילו יכולנו לתת לערביי ישראל הרגשה שארץ היא גם הבית שלהם — היינו מאיטים את תוצאות התהליך ההיסטורי, אם כי לעצרו כליל אי אפשר. הצרה היא שלא כל אפשרות היא ברת־ביצוע. למשל, רצוי היה שערביי ישראל יוכלו לשכור חדרים בכל מקום, אבל על חשדנות של הציבור היהודי אי אפשר להתגבר בהצעות... רצוי היה שיהיו יותר פקידים ערבים — שוב, גם זה לא בר־ביצוע.

הייתי מסכם את המצב כך: ישראל מעניקה לאזרחיה הערבים את המקסימום האפשרי במציאות הנתונה במלחמה.

כיצד אתה מתייחס איפוא אל הרושם הקיצוני של הלוונות ועיפהיים שבפי הסטודנטים הערביים?

— לצערי הם מתעלמים מעובדת יסוד אחת, כלומר ממצב המלחמה, ורוצים למצוא עצמם כאזרחים שווי זכויות וללא כל התייחסות אליה. עם זאת, אנחנו פועלים הרבה, ביחוד לאחרונה, לטובת ציבור האקדמאים הצעירים. אם הם ממשיכים באשמות — כנראה אצה להם הדרך, הרי איש לא יעלה על הדעת שלשם כך נגמש גורמים חיוביים יותר, בציבור הערבי, המשתפים פעולה איתנו במשך כל השנים.

כאשר שהוכרת נדמים ההכיים, האם יש בציבור ערביי ישראל היום הכמוב מגזן? האם יש להבחין, למשל, בין יוצאי הקריה המערבית, כמו יפו, חיפה, רמלה ירושלים ובין יושבי הכפרים הערביים?

— אכנם ערבים עירים מגירבת מתנהגים אחרת, בשל שכנותם הקרובה עם יהודים אבל אינני חושב שהם חושבים אחרת, ואיני סבור שעלינו לרצות או לצפות לכך במצב הפוליטי האחרון כפי שתיארתיו.

%

הסיכום המתבקש מכלל שיחותינו — אינו מעודד, ועובדה זו, כמדומה, איננה חידוש, והיא אולי הגורם לתחושה של דכאון מרוסן המאפיין את מצב הרוח ברחוב היהודי. נותרה רק השאלה: מה הלאה? והיא כמרחפת באוויר ואין מענה.

هكذا من الأصل

מכذا من الاحتل

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

המגבית השנתית של תנועת האשה הדתית הלאומית — החלה

קרוב לחמש מאות חברות פעילות משלושים וחמישה סניפים ברחבי הארץ של תנועת האשה הדתית לאומית התכנסו ביום רביעי, בשבוע שעבר, באולם הגדול של ביה"ס המקצועי לבנות בקריית הרצוג בבני־ברק כדי לקחת חלק באירוע פתיחת המגבית השנתית של תנועתן. לגבירות שי מגביות דומות נערכו כבר עשרות פעמים בעבר — היתה זו הפתיחה החגיגית ביותר, או אחת החגיגיות ביותר, עוברה שהודגשה ע"י נוכחותו של שר הדתות מר יצחק רפאל והוזכרה בדברי מזכירת התנועה, מרים אליאש ומנהלת המדור לאירגון ומפעלים כספיים, מרים יקיר.

לכאורה, עוד מגבית שנתית אחת. לשם מה התכנסות הגדולה מתחבר שגורמים רבים הצטרפו להצדקתה, ולא הפחות שבהם — המודעות העצמית המתחדשת של ערכה ויחודה.

את יחודה של תנועת האשה הדתית־לאומית בתוך תנועות הנשים המקובלות בארץ אפשר לתאר מאספקטים שונים. אפשר לכשל לציין את המוסדות המיוחדים לה בלבד, כמו "בית הילד" על שם אליעזר בנתניה, שבו קיימת מסגרת כמו־משפחתית לילדים ממשפחות במצוקה, והוא מוכן לקלוט אחים ואחיות יחדיו, בלי לנתקם זה מזה, — מוסד שאין שני לו בישראל. אפשר לספר כי ליד כל אחד משישים ושישה מעונותיה — בהם מתחנכים חמשת אלפים כאחים ושכונים פעוטים, קיים חוג לאמהות בהדרכה מב־זה, המנסה להחדיר דרך המעונות לאמהות המקבל שיהיה פעם לאם המשפחה מקבל ומבלי לשנותן. אפשר לספר כי היא בלבד ההליסה לחדור מעבר לתחומי "הקו הירוק" ולהקים מעונות יום בחברון, בעיר העתיקה בירושלים, ובהתנחלויות עיבריה.

אפשר לספר כי בכוחה בלבד להפגיש את העליה החדשה עם אורח החיים היהודי הדתי, ונציגותיה פעילות בשלושים שיכוני עולים ועשרים וחמישה ערי פיתוח. אך, כמובן, לתאר את ההדגש ה־מבעי שהוא שמה על הוגים להנ"ך וכנסים ארציים לתנ"ך. אולם במקום להרחיב דיבור על מפעלים ותכנות, שאין היום גורם ממשלתי או ציבורי המפקפק בחיוניותם לישראל — מוטב להזכיר כאן כי כל המפעלים, חשובים ככל שיהיו, אינם מפרנסים את עצמם...

בתנאי האינפלציה של ימינו כאשר ל־הזין אפילו תינוק אחד — לא קל. קל יהומר כמה עולה הזנתם וחינוכם של אלפי היניקות והאות בני נוער. עובדה זו הדגישה בפנינו בכיוחד, בעת שיחתנו עמה השבוע, מרים יקיר, מנהלת המדור לארגון ומפעלים כספיים. מסבירה מרים:

"נכון, עבודתנו מוכרת וגם מכרותינו, אבל חשבנו שכדאי לרענן את המגע של חברותינו הפעילות עם העובדות בשטח. ערכנו עבור מאות החברות שהגיעו לבני־ברק סייר במוסדות החינוך כדי שיראו ב־מו עיניהן בשביל מי ומה הן עובדות. הסברנו את הצורך הגובר והולך משנה לשנה במימון, שהרי בשנת 1971 היו לנו רק אחד עשר מעונות והיום מספרם ששים ושישה, וקיוינו כי מאות אלה יפעילו מכידן את אלפי המתנדבות הנוספות שלנו, המוכנות לעבוד מבית לבית ולהתרים בצורה עממית כל משפחה שידבנה לבה. אני מאמינה בעם ישראל ובטוחה שיתרום. הבעיה שלנו היא אם כן דווקא מן העבר השני — מחסור במתרימות. אינני מה־לובנת חלילה על חברותינו. יש אחדות העוסקות בהתרמה כבר שלושים שנה וכולן מסורות מאוד ובעלות הכרה, אבל ברור — ככל שירבו המתרימים יגדלו סיכויינו".

שאלנו: האם יכולות גם נשים שאינן חברות תנועת האשה הדתית לאומית ל־הצטרף למבצע ההתרמה כדי לסייע ל־פעולות החינוך והסעד שלכן?

מרים יקיר: וודאי. כל חבר וחברה שי־פנו אל מזכירות סניף תנועת האשה ב־מקומם יתקבלו בשמחה ובסבר פנים יפות. אינני צריכה לחזור ולהדגיש כמה עולה היום להחזיק או להקים מוסד חינוכי ו־כמה נשמח על כל תרומה חדשה וכל מת־נדבה חדשה...

בנות החינוך המקצועי של תנועת האשה הד"ל, בשיעור בישול

התעשייה האווירית פותחת אופקים חדשים

מאת ברוך אדלר

פרסומים מטעם מערכת הבטחון בדבר פיטורים צפויים של 3000 עובדים מהתעשייה האווירית עוררו לפני כמה חדשים רעש בציבור. פיטורים בהיקף כה גדול במפעל מבוסס עוררו חששות לתוצאות החמורות של צעד כזה, שלו השלכות על המשק כולו. בציבור היתה הרגשה שהמשק צועד לקראת מיתון ואבטלה חמורה ופיטורים אלה הם רק הניצנים הראשונים לכך

האיום בפיטורים היה תלוי ועומד זמן מה ואח"כ נעלם כלעומת שבא. עתה מתברר שאף עובד לא פוטר ו־אין גם כל כוונה לפטר עובדים ב־עתיד. פרט למספר מצומצם של עובדים זמניים שהובאו בעיקר מאנגליה ובלכתחילה היה ברור כי עבודתם היא זמנית בלבד. אנו עושים עתה מאמצים למצוא העסקה למפעלי ב־תעשייה האווירית למרות הקיצוצים בתקציבים של משרד הבטחון ע"י הנהלת הייצוא — אמר השבוע מנ־כ"ל התעשייה האווירית, מר א. שומר, עם פרסום המאזן השנתי של החברה.

מערכת הבטחון היא הלקוח העיקרי של התעשייה האווירית. ו־75 אחו־זים מכלל ההזמנות של מיגזן ה־מוצרים במפעלים הרבים של החברה — החל ממטוסים, "כפיר", עבור דרך טילי "גבריאל" וכערכות נשק מתוח־כמות אחרות, וכלה במוצרי אלקטרוניקה — הן של לקוח זה. כל צמצום בהזמנות אלו, הזן כיום הכרחיות ב־של צמצום התקציבים של מערכת ה־בטחון, בעיקר בהזמנות, בשוק ה־בקופי, פוגע בחברה. לכן היה זה כובן שאם יצומצמו ההזמנות של הלקוח העיקרי יהיה הכרח לקצץ ב־יצור ובמילא לפטר עובדים. עם זאת נראה גם כי העובדים שיכשו מכשיר בידי ההנהלה ובידי מערכת הבטחון על האוצר כדי להגדיל את התקציבים למשרד הבטחון. כלליה הצליה לחץ זה ואם כי תקציב הבט־חון בכללו לא הוגדל מעבר לכה שנקבע בזמנו כמסגרה כללית לתק־ציב. אולם, נעשו שינויים פנימיים בהרכב של תקציב הבטחון והלקם של הלירות בתקציב גדל על חשבון הדולרים. בלשון אחרה פירושו של דבר הוא כי יזמינו יותר בשוק ה־מקומי על חשבון רכש בחו"ל. למרות שהדבר יורים לירות רבות לכשק הישראלי, דבר שאותו רצו למנוע בגלל ההשפעה האינפלציונית. דבר זה יבוא לידי ביטוי גם בתעשיה ה־אווירית.

הפוטנציאל הצבאי יופנה לייצוא

מגמה צחרה של התקציב הירוש היא צמצום הזכונה של מערכת ה־בטחון, דבר המאפשר לנצל יותר את פוטנציאל הייצור של התעשייה ה־אווירית לייצוא. אחד ממוצרי הייצוא העיקריים של התעשייה האווירית הוא הטיל הימי "גבריאל". טיל זה, ש־הוא כולו פיתוח ישראלי, רכש לו שם טוב בחו"ל ומדינות רבות מוכ־נות לקנותו. את שם המדינות שלהן הוא נמכר אין מפרסמים מסיבות ידועות. כמות הטילים הנמכרת אף היא לא מתפרסמת אך הייצוא בכללי של מוצר זה מגיע לעשרות מיליוני דולרים. כיום מייצרים דגם משוכלל יותר של הטיל. "גבריאל ב'". ואף הוא הותר לייצוא. טיל זה יוצע לקונים בחו"ל כבר בחודש הבא.

עתה הותר לפירסום הייצוא של פיתוח אחר של התעשייה האווירית — "רביב". רכב ביור מיוחד הנקרא כך על שם יוצרו. רכב זה, בעל ה־סגולות המיוחדות, שאין לרכב דומה מתוצרת ארצות אחרות, נמכר ב־סכום של מיליון דולר.

גדרות בטחון אלקטרוניות, שלז־כותן יש לזקוף במידה רבה את שמי־רת גבולות הארץ בפני הסתננות מחבלים, אף הן מוצר ייצוא של התעשייה האווירית. בידי התעשיה ה־אווירית יש כיום הזמנות למוצר זה בסכום של 7 מיליון דולר.

פריט ייצוא בעל עתיד גדול ומב־טיח הוא מטוס ה"כפיר". בזמנו אישרה הממשלה את הייצוא של מטוס זה, שפותח כולו בתעשייה ה־אווירית ונחשב כיום לאחד למטוסי הקרב הטובים בעולם. כוחם על ייצוא מטוס זה מתנהל עתה עם כמה אר־צות ובשל מחירו הסביר יש סיכוי למטוס מוצלח זה בשוק — אומר מר א. שומר. הכפיר עצמו ניוצר גם האפשרות לספק את המטוס לקונים בחו"ל.

מסוס זה טרם כיסה את עצמו והוא עדיין נושא בהפסדים. המפעל מקווה רק כי יוכל להמשיך למכור את ה־מטוס בקצב הנוכחי ואז יגיע במשך הזמן לנקודה שממנה ואילך ישא כבר הכטוס רווחים.

גם במטוס ה"וסטווינד" צריך רוהר־פים מרווחים. הכלכלנים של התעשיה האווירית חישבו ומצאו כי לרווחה בלמי במטוס זה אפשר להגיע מה־13 במספר. אולם, יש צורך במכירת 68 מטוסים כדי לכסות את כל ההוצאות עליו, כולל פיתוח.

מספר זה עדיין רחוק מאוד מכה נמכרו, פרט ל־3, כל המטוסים של הדגם הראשון. לדגם השני יש כבר 15 הזמנות וקונים אלו הפקידו כל אחד 50 אלף דולר על חשבון רכי־שה. תרים לאספקה יש בינתיים עם 5 קונים בלבד.

מכירת שירותים

ייצוא מסוג אחר הוא מכירת שירו־תים — אחזקה בעיקר. בנוצא זה עוסקת הסיבת בדק מטוסים של ה־תעשייה האווירית. הסיבה זו היא גם ראשיתה של חטיבת המפעלים הכה־וים כיום את התעשייה האווירית. זו התחילה בשיפוץ ובאחזקה מטוסים ועברה במשך השנים לייצור חלפים, ומכאן למוצרים בפנימיים שונים עד שהגיעה לייצור עצמי של מטוסים. הסיבת בדק מטוסים, שהיא המפעל הגדול ביותר של התעשייה האווירית. בהעסקיה 3000 עובדים, הגיעה בשנה החולפת למכירות בהיקף של 320 מיליון ל"י, כולל 10 מיליון לי־יצוא. חלק ניכר מהייצוא של חטיבה זו מהווה העיסקה של שיפוץ מטוסי "בואינג". עיסקה זו שורה בזמנו ביקורת חריפה בשל ההרפתקה הכס־פית שבה היא כרוכה. עתה מתברר — לדבריו של מר ש. יורן, סמנכ"ל התעשייה האווירית — כי היתה זו עיסקה מוצלחת ביותר. העיסקה כללה רכישת 13 מטוסי "בואינג" ישנים, שיפוצם ומכירתם. התעשייה האווירית רכשה את המטוסים מבלי שהיו ב־ידיה קונים למטוסים המשופצים. אולם היא היתה בטוחה שאלה ימצאו. ואכן, כך היה הדבר וכל 13 המטוסים נמכרו. הרווחה על המכירה הגיעה ל־4 מיליון ל"י ועל עבודת השיפוץ הרוויחו 12 מיליון ל"י. עתה יש בידי התעשייה האווירית חוזים לטווח ארוך לתחזוקה של מטוסי "בואינג".

הייצוא הכללי ואחר יגיע השנה ל־55 מיליון דולר ובשנה הבאה התחזית היא ייצוא של 128 מיליון דולר. מר א. שומר סבור שזוהי תחזית ריאלית מאד והוא מסתמך על חוזים חתומים כבר היום בהיקף של 100 מיליון דולר.

חזירה לתעופה האזרחית

התעשייה האווירית אינה מסתפקת בייצור הצבאי והיא מנסה לחדור גם לשוק התעופה האזרחי. ברשותה כ־יום שני מטוסים המיועדים לשוק זה. אחד מהם הוא פיתוח ישראלי — מטוס ה"ערבה" המיועד להובלה ו־נהיתה בשדות תעופה קטנים. השני הוא "וסטווינד" כטוס מנהלים בילוני. שהדגם הראשון שלו "1123" יוצר במפעל אמריקאי שהתעשיה רכשה אותו רכשה, עם המטוסים שייצר כבר. התעשייה האווירית. בינתיים פיתחה כבר בארץ דגם שני של מטוס זה, "וסטווינד 1124" ואותו בנסים עתה לשכור בחו"ל.

מכירת ה"ערבה" בתנאה כיום ב־אופן סדיר ומקווים 3 מטוסים ל־חודש. עד כה נמכרו 45 מטוסים ו־מהם סופקו כבר 26 לקונים. בייצור נמצאים 77 מטוסים. אין התעשי־יה האווירית מפרסמת כמה מטוסים אלו נמכרו להיל האוויר הישראלי וכמה לחו"ל. ידוע רק שחיל האויר קנה כמה מטוסים כאלה והם עלו גם בכלחמה יום הכיפורים — העבירו צנחנים ועוד.

אנשי התעשיה האווירית מיצפים כי 20 מטוסי "ערבה" מכסים את ה־צאות הייצור של מטוס זה. אם יוצרים להוסיף להשבין גם את הוצאות ה־פיתוח והשיווק צריך למכור 41 מטוסים. אולם, כדי לכסות את כל ההו־צאות הכספיות של הפיתוח והייצור של ה"ערבה" צריך למכור 67 מטו־סים. למספר זה טרם הגיעו ולכן

בעריכת שלמה קנדלשיין

הקיבוץ הארצי ניצח בתחרות הבינקיבוצית ה'

בבחירת הקיבוץ הארצי זכתה ב־מקום הראשון בתחרות הבינקיבוצית ה־21 שהתקיימה השבוע במשך יומיים בבלון "חדמור" בהרצליה. בידי שנה זו השנה ה־ב במבנין נערך במפעל. חשוב זה בעיקר אחרות בהש־תתפות שלוש נבחרות הזרמים ה־קיבוציים ונבחרות העיר המארחת. בכל קבוצה משתתפים 25 שחקנים המתחרים בשיטת ליגה של 3 סבובים.

השנה נערכה התחרות בהרצליה בחסות עיריית הרצליה ובארגונה של המח' לנוער וספורט בראשות רכז הספורט העירוני וולף לנגס.

המשתתפים זכו להתנאי ארוחה מצויינים הטובים ביותר שהיו אי פעם בתחרויות הבינקיבוציות. זאת יש לזקוף לזכותם של המארגנים המקומיים שדאגו לכל פרט ופרט כולל הד פרסומי נרחב באמצעי ה־תקשורת, ויצרו תחרות נאה ומרתקת בה חזה קהל רב.

בבכורה זכתה נבחרת הקיבוץ ה־ארצי עם 46 נק' לפני הקיבוץ ה־מאוחד — 39½ נק'. איחוד הקבוצות והקיבוצים — 37 נק' הרצליה — 27½ נק'.

נצחונו של הקיבוץ הארצי היה מוצדק לכל הדעות לאור הופעתו בהרכב מלא ומגובש. כאיחוד הת־בססה הנבחרה הכקומית על שחקני נוער בהעדר רוב שחקניה הבכירים שלא מצאו לנכון להופיע למפגש השוב זה. תופעה זו היתה בעוכריה אם כי לטווח ארוך רכשו הצעירים נסיון מועיל.

גם ביתר הנבחרות חסרו מספר שחמטאים בכירים בולטים. "בתחרות המשולשת" בין שלושה הזרים ה־קיבוצים זכתה שוב נבחרה הקיבוץ הארצי עם 22 נק' לפני איחוד ה־קבוצות והקיבוצים — 20½ נק' ו־הקיבוץ המאוחד — 17½ נק'.

מבין השחמטאים שהצטיינו נזכיר את הגי שיינוולד שצבר על הלוח הראשון של הקיבוץ המאוחד — 2½ נק' מ־3 מעתיקים כן הצטיינה ל־נציגה היחידה של "המין החלש" אסתר סמוטי מקבוץ מצובה שצברה 2½ נק' מ־3 משחקים.

התחרות נערכה בשתוף מרכז "הפועל" ענף השחמט, עירית הרצליה והאגוד הישראלי לשחמט.

ניהל את התחרות רכז ענף השחמט ב"הפועל" זלמן גורביץ, שפט — זליג צ'סלוק והנהלת התחרות כללה גם את ראשי הקבוצות: נתן יונגרייז ושלום כרמל (הקיבוץ הארצי), יצחק נהרי (הקיבוץ המאוחד), דוד צוק ואריה קצר (איחוד הקבוצות והקיבוצים) שלמה קנדלשיין (הרצליה) טקס קצר קדם לפתיחת התחרות וטקס רב משתתפים נערך בסיומו בו העניק השופט השופט מגזל אגף ה־רווחה בעיריה הרצליה את גביע ראש העיר לקבוצה המנצחת. כן העניק יעקב שמר מברית התנועה הקיבוצית את גביע התנועה לנבחרה המנצחת מבין הזרמים הקיבוציים. כל השחקנים המצטיינים הקבוצות זכו בפרסים ותעודות. במעמד זה נערך גם טקס סיום עונת השחמט 1975 ע"י האגוד הישראלי לשחמט. בטקס זה הולקו הפרסים לאליפות הליגה — אס"א סטניף חיפה. ל־מחזיקת הגביע — "הפועל" "מלדי־קלידן" ראשון לציון. לקבוצות אלו־פות המחוזות, למטבייני "מחכם ב־כתב" ותעודות פיד"א שהעניקה דרגת "אמן בינלאומי" לאברהם קלדור. היה זה אירוע שחמטאי רב חשיבות שהמתרים ההצלחה רבה לשביעות רצונם הכלאה של 118 שחמטאים שנטלו בו חלק.

בירנבוים, גלפר ולבל עלו לגמר אליפות הארץ

עוד שלישה בחי הצי גמר אליפות הארץ הסתיימו ובסיומם הבטיחו עליותם לגמר שלושה שחמטאים נוס־פים. להלן התוצאות המלאות:

בית "מרכז הנוער" תל־אביב (מנהל: יוחנן קופלוביץ, שופט: משה צ רביאק):

1—2. נתן בירנבוים ואברהם קלדור 11 נק' מ־14 משחקים (לבירנבוים "ברגר" עדיף) 3. אביטל בוך — 6½ נק' 4. אברהם לוצוב — 6½ נק' 5. עמיקם לביא — 6 נק' 6. ישראל שרנצל — 5½ נק' 7. אברהם מגן — 5 נק' 8. גדי סכל — 3½ נק'.

בית רמת־גן א (מנהל: דניאל פורת):

1. אריה לב — 11½ נק' מ־14 משחקים 2. עמיקם כלשן — 11 נק' 3. ידעאל סמפל — 10 נק' 4. ניר

גרינברג — 5½ נק' 5. חיים 6½ נק' 6. גיימן אנן — 7. מיכאל פורת — 2½ נק' 8 גבאי — 2 נק'.

בית רמת־גן ב' (מנהל לב):

1. ישראל גלפר — 7 מ־7 משחקים 2. אליעזר עגור 3. אהוד למברגר — 5½ עופר חרותי — 4½ נק' גרינברג — 3½ נק' 6. דור — 3 נק'.

אליפות ישראל לקבוצות נוער 6'

החלה ההרשמה לשלב ה' מפוצל לכתי מסגרות: קבוצות גיל 14 וקבוצות עד גיל 9. השלב המוקדם יתקיים הפורים בשלושה איזורים מרכז, צפון הדרום.

ב־16.3.76 השלב המוקדם צות נוער עד גיל 19.

ב־17.3.76 השלב המוקדם צות נוער עד גיל 14.

ההרשמה בועדת הנוער אגוד הישראלי לשחמט רחו 8 תל־אביב לא יאוחר מ־76'.

הדו־קרב ליברזון — באתונה

דו־קרב בין 4 משחקים החל מ־23.1.76 באתונה האמנים הדימיר ליברזון וברונו פארמה (יוגוסלביה. העולה להתחרות הבינאזורי העולם ליהודים. כזכור סיים זהר בבקום השני בתחרות שנערכה בריקאוויק (אינ

דרוג סופי של הצ באליפות בריה

1. פסרוסיאן — 10 נק' 2. קים 5—3 נקוי, רגוויק. רומאנישין — 9½ נק' כל

✶

המשחק הבא נערך בלו במסגרת התחרות הבינק אחרונה בהרצליה. נרישב בנצחון נאה על האמן

פקוחות

(סבוב 2)

אריה גרוסמן (הר אמיר הלמן (איחוי קבוצות והקיבוצים)

"עליל הגזענ

(סוף מעמוד 1

נית, שבאלו פנה מה בכל הפכים, הרי בשם תגיעה לאבות הראה משאת נפשו של עם יש ביהדות של עם ישראל. ע־דו. אחריה אין להם באמצע התקופות הבכיר הרצים שהתעקשו בבכון רות הבטים האחרונות.

אין זאת אלא שקיים על־הכרתי הבחינה עם של עבנו יעם יעודו ה עתיד. במסתרים, וביגש בגלוי: מהיה גם הגלות "ה" ברצינו הגאולה בשלה במדינו או בכל גורמים להפקפות הגב ולכן הובה עלינו בעש התהליך לעדות הגבדים יהפיה מהם רוח הקנה אבותה, כי עם צרה הוא מבנה ישע הגאלה, בכל רק להאר בגב. אלא בשעה זו, אך לפי לפרות אחדות הליכה, כדי של את אחרי המועים לצי אלה יחד עם זאת אל מה בלבד, כפי שמשרה שעה. אין בהן כל הגעל הרן ואף לא בלפי עבה.

אנה־ישראל אינה מ בלים, אלא בעצמם גב שמוכן לשאת ביסורים שופו שיהיה גם בתוך להה של הארץ, ובכל הר הרבים מתפרה בה.

ארץ־ישראל

(סוף מעמ' 5)

השדה על ידי יהודי באה הנאמר בן שלום, בעת הרצה הנוראה בירתי. הגירה העי בידי הכעגדים" (הזמן הגאולה עמ' כ"א).

"לעולם לא יוכל שום כיבוש להפקיע מישראל קנין ארץ־ישראל"

בהקדמה של הרב לספר "זכותו ההיסטורית־המשפטית על ארץ ישראל" של ד"ר ראובן גפני ז"ל — ירושלים תרצ"ג — נכתבו הדברים הבאים־הנוגעים על זכות־הנצח שלנו בארצנו:

"זהו הזכות היא הכבידה, אשר מפי אחד מגדולי קדמונינו, רב נודע בשם ז"ל, בהתבוננות על דבר הקשר הנצחי שלנו לארץ־ישראל (גוספה בסוף התשובה מהר"ב כרופנברג), באמרו כי לעולם לא יוכל שום כיבוש להפקיע מישראל את קנין ארץ ישראל, גם אם גניה שכבוש נחשב לקנין המפקיע אצל כל העמים הארצותיהם. כי רק ארץ אשר יש בידי הבעלים למכור אותה לידי אחרים, ברצונם, אם הם משביכים לזה, יכול אז גם איזה כבוש להפסיק, אבל לארץ ישראל וקדושה עם ישראל ישנו מה־עליון, כח אלקי, אשר לא ניתן להפקעה גם ברצונם של הבעלים, כדבר ד': "והארץ לא תמכר לצמיתות, כי לי הארץ" (ויקרא כ"ה, כג). קל וחומר משום כח של אליהה לא יוכל להפקיע את כינויי הנבואה".

"ונתן ארצם נחלה — נחלה לישראל עמו"

שני תכרים בדויים עשה הלבית, בבחינה הארץ לישראל: ההסד הראשון הוא, הלא היתה זו נתינה זכינה, כיבוש ובכי שהיא בדיך התחבבה, אלא נחלה קבועה, "נחלה שאין לה הפסק" — ונתן צרים נחלה: והחסד השני הוא, שהסביע הקב"ה בסגירת הקדושה, שהבטי קדושתה אינה ראויה לשים עם כאומות־העמים כי אם ישראל — "בחרה לישראל עמו" — "נחלה הארצי". היב, עמ' ביג).

המצב מכריח לשוב אל אדמת־הקודש

"הרצבים הרבים אפשר הרבה עכבותיות עבלב (ע"י ברכות נ"ש, א) — עתה ישבנו הדברים בקול יותר בחוש, עתה מכריח המצב — המצב הרתעתי של כלל ישראל — לשוב אל אדמת־הקודש. בכל אופן שילה, להחזק את־לאחוז, להקים שיממות ארצנו הנשמה בחומר וב־רוח, בבנינים ובאפליטים, ובכל כה שהוא מוסיף פעולה וחיים. הכל יא אחריה יהיה, הכל הוא סילול מסילה גאולה שלמים הצמחת קרן־ישועה" (אגרות הראיה, ח"א, עמ' בין).

תכסיסים ושדרים

(סוף מעמוד 3)

כדאי, יתעלמו ממנו. למרות כל זה מוכן קיסינג'ר להדבריה בחודשה עם הרוסים.

✶

בספרו "מדיניות החוץ האמרי־קנית", מביע קיסינג'ר פליאה בדוע בעבר הוכח כי כל תקופה של הפשרה עם הסובייטים היתה בחינת ולד מת. היו לפחות חמש תקופות של דר־קיום — לדבריו — מאז תפסו הבולשביקים את השלטון — התקופה אחת בכל עשור משנותיה של המדינה הסובייטית. כל אחת מהן קודמה במערב בתרועות מבשרת התקופה חד־שה של ההפייסות, כל אחת מהן נס־תיימה לפתע בתקופה חדשה של סרבנות, שבדרך כלל ייחסו אותה לנצחונם של אנשי הקו הנוקשה ב־מוסקוה ולאו דווקא לדינמיקה של המשטר הסובייטי. קיסינג'ר טוען כי הסובייטים ויהרו הפיד על המערב, המורת סיכוי להישג של הפיסת בחלק זה או אחר של העולם. גדול הסיכון — אומר קיסינ־ג'ר שאם לא יהיה פשע על קשיות, הרי לא יהיה גם תכריך לפייסנות. דומה שקיסינג'ר שכח את ההורה שהוא הסיק לה.

על הסכנות שבאבטלה

(סוף מעמוד 3)

על כך כשהיכנו את האבטלה? יושאלה זו אינה סתם שאלה רטורית, והיא שאלה נוקבת עד היסוד — שאלה הנוגעת לעצר נפשנו ממש, ולא כל מליצה.

אני מכיר היטב את כל הנימוקים של המומחים לכלכלה (כמעט כתבתי "לפלפולה") שלנו, בעד אבטלה מ־תוכננת ומבוקרת: כל הנימוקים שלהם יהיו כבדי משקל ביותר, מ־בחינה כלכלית צרופה, ואכן הם כבדי משקל מבחינה זו. (ואין צורך לפרט אותם, כולם ידועים לקוראי העתונות) ובכל זאת הם אינם עומ־דים בפני הביקורת של אדם המוטב על הבעיה מבחינה הראות של קוממה ועתידה של מדינת ישראל.

לא כצל המדינה בחינת ישראל, מה שאלו מצאים ושוב למדינת אח־רית — לפי סרב הכלכלה — לבוני נת עשירות מפותחות ומבוססות, ד־אם גם לבלתי מפותחות, ישל להמשיך אשר היו על מדינה כמו שלנו; מדי־נה, שהיא מתקיימת ה"אתחלתא" דגאולה, אשר עדיין מקבצת את שארי־ת עמה, ומשריה אלה עלים לכבוש יחפה בריאה בכח ובנפש לשבות אחד משתה נבוי קיבוץ — ; פרינם, שעדינו במצב לגאולה שלמה...

בתי קולנוע

ירושלים	
שעות ההצגה בימי חול — 4.00—7.00—9.00	
פאר	שבוע 4 זהות גנובה
אורנע	תמימות מזוהמת
סינרמה	שבוע 2 רוצח במלכודת
אוריון	מרוץ לחיים
דרייב אין	עיר אלימה
ארנון	שבוע 5 לבי
הבירה	סופרמן
מיטשל	אהבה ומלחמה

חיפה	
ארמון	שירה לוויקארס
חן	שבוע 4 מציצים בחדרי מלון
אורלי	שבוע 6 תבונות מחיי נשואין
אמפי	סופרמן
פאר	קטילה 2000
רון	שבוע 8 תן תלחי השנה

תל־אביב	
אסתר	שבוע 3 סיפורו של שוטר
גורדון	שבוע 4 העד הנסתר
גת	שבוע 6 מלחמה ואהבה
חן	שבוע 3 חסול בפיסגה

סיבות חדשות לפיגור אצל ילדים

זה מכבר ידוע, שילדים רבים מפגרים בגדילתם ובהתפתחותם, למרות שהם "בריאים" ומקבלים, כנראה, די אוכל. מה גורם איפוא למצב הזה? הקליניקאים, הפסיכו־לוגים והסוציולוגים האשימו גורמים שב־תחום התעסוקה המקצועית והמזונאים — ליקוי תזונה שאינם מובנים כל צרכם. חקירה שכללה גורמים מכל התחומים ה־אלה ערך לאחרונה פולים בארצות־הברית, ותוצאותיה מובאות ב"דפים להזנה" ה־אחרון, מטעם ביה"ס המלכותי להזנה ו־לכלכלת בית.

מספר הנחקרים היה קטן יחסית — 15 ילדים בני 12—16 חדש. הקריטריונים ל־בחירתם היו פיגור בגדילה (מהחות לאחוז השלישי של המשקל הגובה התקינים בהתאם לגיל הילד), למרות משקל תקין בשעת הלידה (יותר מ־2,500 גרם) ולמי־רות היעדר כל ליקוי גנטי, מום גופני או פגיעה מוחית. כנגד 15 ילדים אלה נחקרו 15 ילדים בני אותו גיל שהתפתחותו באופן תקין משקלן היחסי, כלומר, המשקל ב־אחוזים של המשקל התקין, של שתי קבוצות הילדים היה 79 ו־108, והגובה היחסי — 91 ו־102.

החקירה החברתית־כלכלית הצלחתה, שי־ההכנסה של משפחות הילדים המפגרים הייתה פחותה מזו של הילדים התקינים. אך ההבדל לא היה בעל משמעות סטאטיסטית. להלן ערך החוקר חקירה סו־ציאלית, שכללה לא רק את הכנסת ה־משפחה אלא גם את מספר הנפשות ב־משפחה, תנאי הדיור, השכלת האם וכיוצא בהם. מעמד הברתי־כלכלי אופטימאלי צוין במספר 0, וככל שהיה המעמד נמוך יותר וגרוע יותר, כן עלה מספר הציון. הציון הממוצע של משפחות הילדים ה־מפגרים בגדילה היה 364 ואילו ציון מש־פחות הבקרה — 220.

איסוף הנתונים על צריכת המזון של הילדים נעשה על־ידי תזונאית שביקרה 5־4 פעמים את המשפחות ורשמה מפי ה־אם את כמויות המזונות שאכל הילד ביום שקודם לביקור. על־פי כמויות המזונות חושבו הכמויות של אבות־המזון. התוצ־אות מובאות בטבלה הבאה המציינת את הצריכה היומית הממוצעת.

הילדים שפיגרו בגדילתם צרכו בתפרי־טם פחות מרוב אבות־המזון, אך בכל זאת לא היתה רמת הצריכה של רוב אבות־המזון, ובמיוחד של הלבון, של סידן ושל הויטאמינים, מניחה את הדעת. גם צרי־כה האנרגיה היתה קרובה לכמות המומ־לצת, ולכן קשה להניח שמיעוט מזון — לפחות בזמן החקירה — היה מיבה הפי־גור.

תשומת־לב מיוחדת ייחד החוקר ליחסי האם לילד. הוא חקר שני התחומים: 1. עידוד ההתפתחות של הילד על־ידי מעשי האם ודבריה, כגון פנייתה לילד במלים, משחק אתו, מגע גופני ביניהם, היענות מהירה לצורכי הילד (האכלה, החלפת חיתולים) או תגובה על זעקה ובכי; 2. האקלים האמוציונאלי, כגון לטיפות תשו־קות או סטירות, שבחים או נזיפות, תגובה חיובית או שלילית של האם על דרישות או תלונות הילד וכיוצא באלה. הקירה זו נערכה אגב ביקור בבית הילד ורישום המעשים והתגובות של האם. גם כאן חור־גמו התוצאות לציונים כמותיים של יחסי האם לילד. הציון הממוצע של אמהות ילדים שגדילתם היתה מפגרת היה 70 וזה של אמהות הבקרה — 94. גם הבדל זה, כמותו כהבדל בסביבה החברתית־כלכלית של הילד, היה בעל משמעות סטאטיסטית.

התברר איפוא ששתי קבוצות הילדים לא נבדלו בגובה ובמשקל בלבד. המעמד החברתי־כלכלי של משפחות הבקרה היה גבוה יותר. ילדי הבקרה צרכו תפריט ש־סיפק יותר אנרגיה, חלבון, סידן, ברזל והומצה אסקורבית, וכנגע עם אמותיהם היה יותר תדיר ויותר חיובי.

לאחר חקירת ההבדל בין שתי הקבוצות המשיך פולים לחקור יחסי־גומלין בין מדדים אחרים ובין דרגת ההתפתחות, כ־לומר, גובה ומשקל, בתוך קבוצת הילדים המפגרים בגדילתם. לא נמצאו כל יחסי־גומלין בין דרגה הגדילה וההתפתחות ובין המעמד החברתי או הצריכה של אנרגיה או של חלבון, אך נמצא מיתאם בעל מש־מעות סטאטיסטית בין הגובה היחסי או המשקל היחסי של הילד ובין הציון של עידוד ההתפתחות ושל האקלים האמוציו־נאלי.

מכאן הסיק פולים שיחסי האם לילד שהיו טובים יותר בקבוצה הבקרה הם מכריעים להתפתחות התקינה של הילד. הם גרמו, כנראה, גם לצריכת המזון הג־דולה יותר, אף כי — בילדים הנחקר — גם צריכת המזון של הילדים האחרים לא יכלה להיות סיבה לגדילתם המפגרת. מצד השני, לא נתגלו כל סימנים מובהקים ו־בולטים של יחס גרוע ושלילי לילד אצל האמהות של הילדים המפגרים. המגע ה־תדיר והחיובי בין הילד ואמו, הוא, כנר־אה, הגורם הקובע את התפתחותו, אם רמת התזונה והמעמד החברתי אינם מונעים התפתחות תקינה.

הליכות והלכה

מביאה הרבנית אילה גליקסברג

גשמים:

✶ אין הגשמים נעצרין, אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים, ואין נותנין.

(תענית ה' ע"ב)

✶ מי הוא זה שתפלתו עולה לשמים והיא מורידה גשמים? — זה שמחלק מעשרותיו כתקנה.

(במד"ר י"ב)

✶ גדולה ירידת גשמים ממתן תורה, שמתן תורה שמחה לישראל, הגשמים שמחה לכל העולם.

(מדרש תהלים קי"ז)

ספר בישול מצוייר לילדים

ילדים אוהבים לבשל — זאת עובדה!

באמצעות ספרה של רות סירקיס "ילדים מבשלים", יוצא בימים אלה בהוצאת "מודן", ביתן, מודן, יוכלו מעתה רבבות ילדים וילדות לבשל ולהנות.

ספרה של רות סירקיס פותח בפני הילד עולם קסום של מתכונים מפוקים שונים והדרך הכתבה בעזרת איורים וציורים בצבעים המלווים מדברי הספר מוסברים להכנה.

הספר עצמו כולל עשרות מתכונים והוא מורכב מארבעה פרקים:

✶ הכנת מנות לארוחה, כריכים ופלפים;

✶ מאכלים חמים ומנות עיקריות;

✶ הכנת עוגות, עוגיות וממתקים;

✶ הכנת משקאות, גלידות וקינוחים.

רות סירקיס, כבר כתבה שלו־שה ספרים בנושאי הבישול: "מהמטבח באהבה", וכן שני ספרים באנגליה. במשך שלוש שנים ערכה טור קבוע ב־50 עתונים בארה"ב. היא גם משי־תפת קבועה בתוכנית הטלבי־זיה "באי לי" ו"סיר פלא", ביומן הנשים "אתי" ובתכניות "כאן בבית" בשידורי ישראל.

ספר החדש של המחברת הוא פרי עבודה של שנים עם ילדים האוהבים לבשל — ובעיקר עם שלושת ילדיה. המתכונים ה־מופיעים בו נוסו ובושלו כולם על־ידי ילדים.

ספר חינוכי

מחקרים שנערכו בנושא הזה, כי ילדים מתחילים להתעניין ב־מטבח ולבקש לעזור בהכנת ה־אוכל וכבר בגיל 8־7. בגיל 10־9 הם כבר יכולים להכין במו ידיהם מאכלים קלים, כמו: כרי־כים, סלטים, עוגיות ללא אפיה ומשקאות קרים. בגיל 13־11 כבר מסוגלים ילדים לאפות ולהכין בעצמם את רוב המתכונים המו־פיעים בספר זה ואף להכין תפ־ריט לארוחה שלמה, לפיקניק או למסיבת כיתה.

הוכח, כי הפעילות במטבח גם יכולה להוות מסגרת חינוכית מ־אין כמותה. שבאמצעותה מתה־זקת מודעות הילד לסביבתו, משתפרת הקואורדינציה בתנועו־תיו, מתפתחת התחושת עצמאות ואחריות ומעל לכל — מתהדק הקשר המשפחתי.

לעבודה במטבח גם היבטים לימודיים. בדרך זו מתוודעים הילדים למידות ומשקלות, ל־טמפרטורה, לתהליכים פיסיק־ליים וכימיים שונים, למילים חדשות ולדקויות עבודה שיביאו להם תועלת מרובה גם בפעי־לויות אחרות.